

Journal of Roi Kaensarn Academi

ISSN 2697-5033 (Online)

Journal of Roi Kaensarn Acadami

ISSN 2697-5033 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 7 ประจำเดือนกรกฎาคม 2564

วัตถุประสงค์

Journal of Roi Kaensarn Acadami เป็นวารสารวิชาการ ราย 1 เดือน (ปีละ 12 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม, ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 3 มีนาคม, ฉบับที่ 4 เมษายน, ฉบับที่ 5 พฤษภาคม, ฉบับที่ 6 มิถุนายน, ฉบับที่ 7 กรกฎาคม, ฉบับที่ 8 สิงหาคม, ฉบับที่ 9 กันยายน, ฉบับที่ 10 ตุลาคม, ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน, และ ฉบับที่ 12 ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Roi Kaensarn Acadami ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ เริ่มตั้งแต่ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป

- ฉบับที่ 1 มกราคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มกราคม)
- ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
- ฉบับที่ 3 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)
- ฉบับที่ 4 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
- ฉบับที่ 5 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)
- ฉบับที่ 6 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
- ฉบับที่ 7 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)
- ฉบับที่ 8 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
- ฉบับที่ 9 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)
- ฉบับที่ 10 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
- ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)
- ฉบับที่ 12 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทัศนคติและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทัศนคติความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรดนัย กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

ผศ.ดร.ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์คชศร

ผศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ

ผศ.ดร.ญาณกร ไท้ประยูร

ผศ.ดร.โยตะ ชัยวรรณกุล

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญ, ดร.

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ดร.รุ่งโรจน์ สรรสระบุญ

ดร.ธันยนันท์ จันทรทรงพล

ดร.จันทนา อุดม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยสยาม

สถาบันรัชต์ภาคย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโศคนกุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

ผศ.ดร.กุลจิรา รักษนคร

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.อภิญวัณน์ โพธิ์สาน

ผศ.ดร.สมศักดิ์ จันทรผ่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปญโญ,ดร.

ดร.เกศสุตา โภคานิตย์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ดร.สมควร นามสีฐาน

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

ดร.ภาณุวัฒน์ กิตตกรวรรณท์ รัตนพิมลพลแสน

ดร.ลักขณา อินทร์บึง

ดร.ปรัชญา มีโนนทองมหาศาล

ดร.รัชดา ภักดิ์ยิ่ง

ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล

ดร.สาคร มหาหิงค์

ดร.อดิสร หนั่นคำจรร

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักวิชาการอิสระ

วิทยาลัยพิษณุพนธ์

นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนิราวรรณ บุตรจันทร์

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ ความร่วมมือของภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ 1
ออน จังหวัดเชียงใหม่
จุฑาทิพย์ แร่เพชร และ รุ่งอรุณ บุญสายันต์
- ➔ การถอดบทเรียน การถอดบทเรียนความสำเร็จของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน 14
ต้นแบบ อาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
ปรางทิพย์ เจี่ยมกลิ่น, พิมพกา ธรรมสิทธิ์ และ วจิ ปัญญาใส
- ➔ แนวทางการจัดการ แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ 31
โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
ลีลาวดี รอดแล้ว, พิมพกา ธรรมสิทธิ์ และ วจิ ปัญญาใส
- ➔ การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ 47
การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ
ตะวัน รุ่งแสง และ เมษา นวลศรี
- ➔ การเสริมสร้างศักยภาพนวัตกรรมการผลิตภัณฑ์ปลอดสาร : หมู่บ้านหม้อแกงทอง 62
ธัญญพัทธ์ มุ่งพัฒนสุนทร
- ➔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริม 76
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์
พัชรพร พนมเขต, วจิ ปัญญาใส และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์
- ➔ ปัญหาการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 88
ธนโรจน์ หล่อธนาไพศาล
- ➔ การวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด 99
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 2
นุชนารถ แก้วน้อย, พิมพกา ธรรมสิทธิ์ และ ชัชภูมิ สีชมภู
- ➔ แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารใน 114
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
พัชรมัย ทองแดง, พิมพกา ธรรมสิทธิ์ และ ชัชภูมิ สีชมภู

- ➔การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอน 130
อ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา กรณศึกษา โรงเรียนบ้านนาดี ตำบลพังงู อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
ภาณุวัฒน์ จารุณัย และ แสงเดือน คงนาวัง
- ➔การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) 137
ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
อนุตรา อินทสอน และ ดุจเดือน ไชยพิชิต
- ➔การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา 160
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
สุดารัตน์ สันจรรัตน์ และ ดุจเดือน ไชยพิชิต
- ➔การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน ยุคดิจิทัล 176
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
ขวัญหล้า น้อยนวล, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ และ สุกัญญา รุจิเมธภาส
- ➔ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาทุกของนักเรียนชั้น 190
มัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนโยธินบูรณะ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน
ธัญญาเรศ หมั่นไกร, กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ และ ภาสชัย แดบกำปิง
- ➔ ความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขต 204
เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก
ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์, ไชยรัตน์ ศิรินคร และ รุ่งโรจน์ ฝ่ายเหื้อ
- ➔ ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมือง 219
อรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
พิงรัก ริยะชัน, อรรถพล วงศ์ชัย และ นนทชา ชัยทวิชานันท์
- ➔ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง เทศบาลเมืองอรัญญิก 236
จังหวัดพิษณุโลก
นนทชา ชัยทวิชานันท์, กมลภพ ยอดบ่อพลับ และ พึงรัก ริยะชัน
- ➔การพัฒนาความสามารถทางด้านสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 250
โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย
สุทัตพงศ์ อ่ำมานโน และ สมทรง สิทธิ

- ➔การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว 262
 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
กิตติวุฒิ กิตติวุฒิไกร และ สมมรณ สิทธิ
- ➔ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม 272
 อรรถาจารย์ในจังหวัดอุตรดิตถ์
ประยงค์ อุทธิสินธุ์, หยกแก้ว กมลวรรณ และ สุกัญญา รุจิเมธภาส
- ➔การพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน 287
สุชาย สิริภัทรกุลธร, ศักดิ์ชัย นิธิวิทย์, อัจฉรา วัฒนาวรรณ และ ชฎาพร ธิมาอุตมากร
- ➔ผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain gym) ในการ 306
 ส่งเสริมพฤติกรรมสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเชียร
 ประสิทธิ์ศาสตร์
วริญญา จรุงรุ่ง, ดวงกมล จงเจริญ และ วิจิตรา สุขอร่าม
- ➔ผลการศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิคการคิด 317
 แบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ในรายวิชาการออกแบบ และเทคโนโลยี 3 ของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ฐาปนี แยมแก้ว, มัลลิกา ปาละโชติ และ กรกมล ชูช่วย
- ➔การสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจำ การใช้ 330
 คำประกอบการสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัด
 เบญจมบพิตร
ปิยะณัฐ อักษรดี และ อธิราภรณ์ พลายเล็ก
- ➔การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ด้วย 344
 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม)
ธนาภรณ์ ลัดดาสวัสดิ์, น้ำผึ้ง ชูเลิศ และ ธนวัฒน์ ศรีศิริวัฒน์
- ➔ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โสม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร 356
สกุลกาญจน์ ชัยจริยาเวทย์, รุ่งโรจน์ สงสระบุญ, บุศรา นิยมเวช, สันญา เคนาภูมิ
และ จิตระวี ทองเถา
- ➔ข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเบียร์” 365
อรรถพล ทัพย์ดารา และ คิวซ์ ศรีโสภากุล

บทความวิชาการ

➔ Responsible Digital Citizenship: Safe and Respectful Online Community Life 376

Ausawasowan, A, Adipat, S., Laksana, K., Busayanon, K., Pasuda, P. and Mahamarn, Y.

ภาคผนวก

385

ความร่วมมือของภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง
อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
**Public and Community Cooperation Management of Mae Kampong
Village, Mae On District, Chiang Mai Province**

จุฑาทิพย์ แร่เพชร และ รุ่งอรุณ บุญสายันต์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Jutatip Raepet and Rungarun Boonsayan

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, Email: khunhererae@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จที่เกี่ยวกับการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ในการจัดการโฮมสเตย์รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากภาครัฐจำนวน 5 คน และชุมชนจำนวน 29 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 34 คน จากนั้นจึงนำมาข้อมูลมาสรุป เรียบเรียง จัดหมวดหมู่ เนื้อหาและวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความร่วมมือของภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์เกิดจากความร่วมมือทั้ง 3 ประการคือ การชักชวนเข้าร่วม (Cooptation) การรวมกันเป็นแนวร่วม (Coalition) และการต่อรอง (Bargaining) ซึ่งนำไปสู่การจัดการโฮมสเตย์ร่วมกันภายใต้การจัดการมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 7 ประการ โดยสามารถแบ่งการดำเนินการของแต่ละภาคส่วนได้ดังนี้ การดำเนินการของภาครัฐประกอบด้วย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านมูลค่าเพิ่ม และการดำเนินการของชุมชนประกอบด้วย ด้านที่พัก ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและบริการ และด้านการส่งเสริมด้านส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ จากการดำเนินการของแต่ละภาคส่วนเป็นการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ร่วมกันในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน

* วันที่รับบทความ: 30 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 9 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2564

Received: April 30, 2021; Revised: May 9, 2021; Accepted: May 10, 2021

สังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน 2) พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการโฮมสเตย์เกิดจากปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ปัจจัยการจัดการทั่วไป ประกอบด้วย คน(Man) งบประมาณ (Budget) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเข้าพัก ซึ่งสามารถจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ที่ตั้ง วิถีชีวิต และมาตรฐานโฮมสเตย์ของหมู่บ้านกำปอง

คำสำคัญ: ความร่วมมือ; การจัดการโฮมสเตย์; โฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง

Abstracts

This research There are two study objectives: 1) to study cooperation between government sectors. And community in homestay management of Mae Kampong Village, Village No. 3, Huay Kaew Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province 2) to study the success conditions related to homestay management of Mae Kampong Village, Village No. 3, Huay Kaew Sub-district. Mae On District, Chiang Mai Province This is a qualitative study (Qualitative Research), which is used in interviews to collect data. The investigators assigned a pool of informants from stakeholders and experienced in homestay management, as well as other relevant elements. It consisted of 5 key informants from the government sector and 29 people in the community, totaling 34 people, and the information was then used to summarize, compile, categorize, interpret and analyze content (Content Analysis).

The results of the study found that 1) the cooperation of the government and the community in homestay management was the result of three cooperation: cooptation, coalition, and bargaining. This leads to joint homestay management under 7 Thai homestay standards management, which can be categorized by each sector as follows: The government's actions consisted of In terms of tourism activities in the area Environment And value added And the actions of the community include accommodation, safety for tourists Management and service And promotion, promotion, marketing and public relations From the actions of each sector, it is an action to bring about mutual results in driving tourism in Mae Kampong Village, which leads to success in 3 areas: social, economic and environmental aspects of the community. The conditions for the success of homestay management are due to two main factors: general management factors: man, budget, material, and occupancy factor. The priorities can be set as follows: Location, lifestyle and homestay standards of Kampong Village.

Keywords: Cooperation; Homestay Management; Homestay Mae Kampong Village

บทนำ

ในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรมีรูปแบบการบริหารใน 2 ระดับ คือระดับแนวนอน ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และระดับแนวตั้ง คือ หน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาล แต่มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวม และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แรงงาน ความรู้ ตามอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นได้ ซึ่งการบริหารดำเนินงานควรครอบคลุมในเรื่องต่างๆ เช่น ควบคุมบริหารให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง (วรรณพร วนิชชานุกร, 2540: 52) และในการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนคือ โฮมสเตย์ (Homestay) เป็นการท่องเที่ยวที่จะต้องพักรวมกับเจ้าของบ้านซึ่งอยู่ชายคาเดียวกัน โดยมีห้องพักหรือพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวได้พักชั่วคราว (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555 : ออนไลน์)

โฮมสเตย์ (Homestay) ที่ได้รับความนิยมอย่างมากของจังหวัดเชียงใหม่ โฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง หมู่บ้านแม่กำปอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งมาแล้วประมาณ 100 กว่าปี บ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำลำห้วย ชาวบ้านแม่กำปองเป็นชาวพื้นเมืองที่อพยพมาจากอำเภอดอยสะเก็ด ในสมัยก่อนมีดอกไม้ชนิดหนึ่งลักษณะดอกสีเหลืองแดงขึ้นอยู่ตามริมแม่น้ำลำห้วยเรียกว่า ดอกกำปอง ดังนั้นชื่อของหมู่บ้านจึงได้เรียกตามชื่อของดอกไม้รวมกับแม่น้ำเป็น บ้านแม่กำปอง หมู่บ้านแม่กำปองมีภูมิปัญญาชาวบ้านโดดเด่นในเรื่องของใบเมี่ยงหรือใบชา และกาแฟ ตั้งแต่การปลูกกระทั่งการแปรรูป นอกจากนี้หมู่บ้านแม่กำปองก็มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ น้ำตกแม่กำปองที่มีความสูงลดหลั่นเป็นชั้น ๆ มีดอยม่อนล้านซึ่งเป็นจุดที่สูงที่สุดของอำเภอแม่ออน มีดอกซากุระบาน และที่สำคัญคือวิถีชุมชนของหมู่บ้านแม่กำปอง โฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองได้เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2543 โดยการเปิดเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์เชิงอนุรักษ์ ต่อมาพ.ศ. 2547 โฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองได้เป็นโฮมสเตย์ที่ได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย กระทั่ง พ.ศ. 2560 หมู่บ้านแม่กำปองยังคงได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างต่อเนื่องและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก (กรมการท่องเที่ยว, 2555 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กำปองที่พบว่า ชุมชนแม่กำปองส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ทำการเกษตรและรับจ้าง มีแหล่งรายได้จากการท่องเที่ยวโดยการทำโฮมสเตย์ และเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอีกทั้งความสำเร็จของชุมชนก็เกิดจากกลุ่มผู้นำมีการกำหนดระเบียบ และมาตรการในด้านต่าง ๆ (จักรพันธ์ ภูมิสุทธาผล, 2557 : 131)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความร่วมมือในการจัดการโฮมสเตย์ระหว่างภาครัฐซึ่งประกอบด้วยบุคลากรของท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนอันประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารโฮมสเตย์ และประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ว่ามีความร่วมมือในการจัดการโฮมสเตย์ของชุมชนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จที่เกี่ยวกับการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview) ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ในการจัดการโฮมสเตย์รวมถึงองค์กรประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของภาครัฐ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1) สมาชิกสภาเทศบาลหมู่ที่ 3	จำนวน	1	คน
2) ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	1	คน
3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	1	คน
4) คณะกรรมการหมู่บ้าน	จำนวน	2	คน

และผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชน จำนวน 29 คน ประกอบด้วย

1) เจ้าของโฮมสเตย์	จำนวน	19	คน
2) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	จำนวน	2	คน
3) ผู้ประกอบการอื่น ๆ	จำนวน	5	คน
4) ประชาชนทั่วไป	จำนวน	3	คน

รวมทั้งสิ้น 34 คน โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

1) สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์ได้สร้างจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแบบสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่การศึกษา

3) หลังจากได้แบบสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูล (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2551: 271-279)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

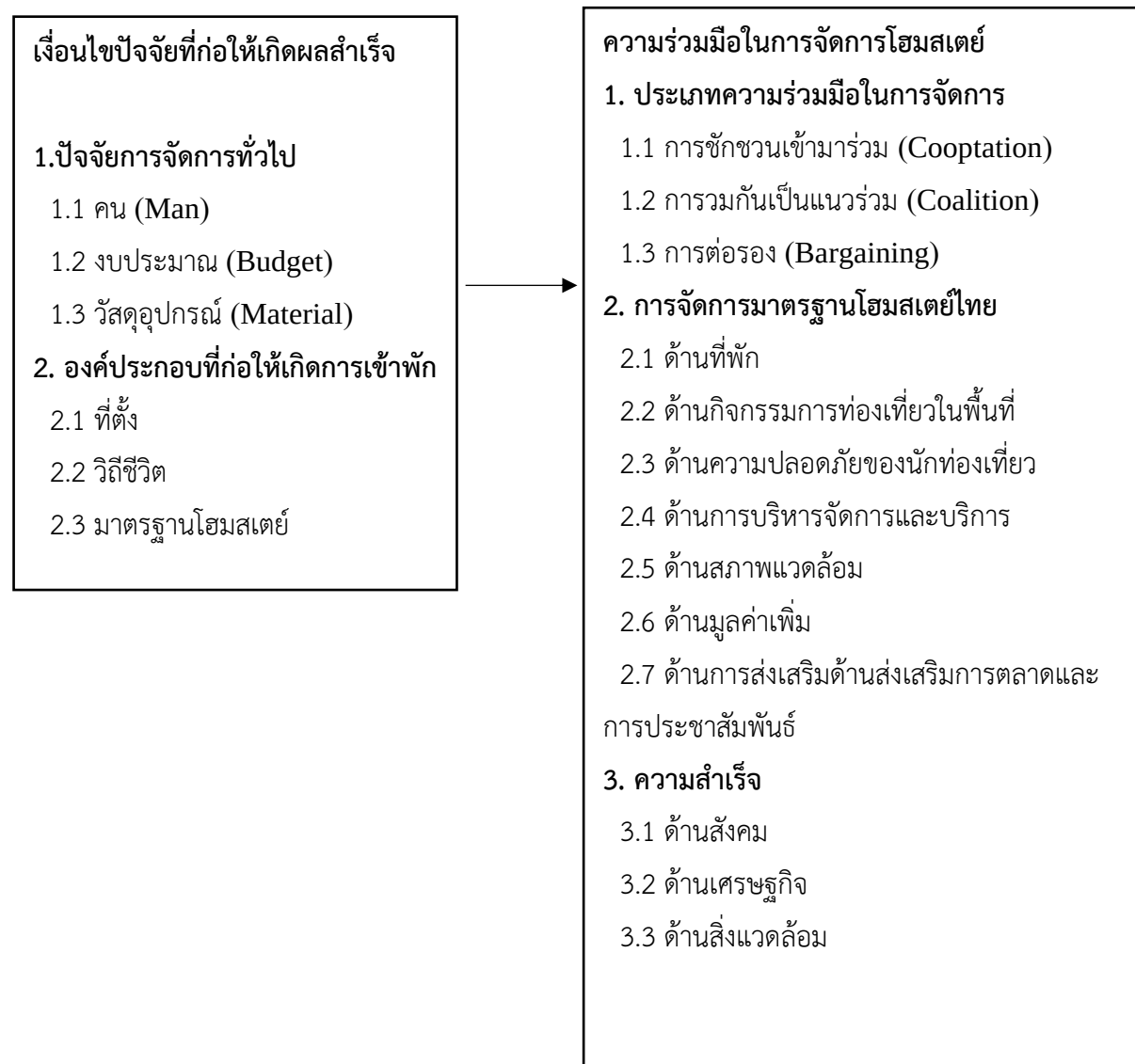
ผู้ศึกษาใช้เป็นแหล่งข้อมูล มี 2 ส่วน คือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ บทความ ยุทธศาสตร์จังหวัดและเทศบาล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยเป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interviews) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ทั้ง 2 ส่วน โดยภาครัฐประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนคณะกรรมการ และชุมชนประกอบด้วยเจ้าของโฮมสเตย์มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการอื่นๆ และประชาชนทั่วไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มาสรุปและตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และเพื่อความเข้าใจและพิจารณาประเด็นสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลที่สรุปได้มาเรียบเรียง เพื่อการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน และตรวจสอบข้อมูล นำข้อมูลมาตีความและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำเสนอได้ ดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของภาครัฐ “เริ่มจากเมื่อปี 2539 ในตอนนั้นผมเป็นผู้ใหญ่บ้านของแม่กำปอง คือตอนนั้นแม่กำปองเป็นหมู่บ้านในป่าไม่ค่อยมีอะไร ชาวบ้านก็ไม่ค่อยมีอาชีพที่มั่นคง มีแค่เก็บเมี่ยงเนาะ พวกใบเมี่ยงใบชา แต่มันก็จะเก็บได้แค่ประมาณพฤษภาคมจนถึงพฤศจิกายนประมาณนี้ หลังจากนั้นชาวบ้านก็จะมีอาชีพอะไร ที่นี้ก็ต้องไปรับจ้าง บางคนก็เข้าป่าล่าสัตว์บ้างตัดไม้ป่า มันก็มีปัญหาตามมาพวกไฟป่าอะไรแบบนี้ ที่นี้ผมก็เลยมาคิดว่าจะทำยังไงให้ชาวบ้านได้มีอาชีพที่มั่นคงขึ้นนอกจากการเก็บเมี่ยงกับกาแฟขาย ที่นี้ผมเห็นของหมู่บ้านศรีวังเขาทำโฮมสเตย์แบบนี้ ก็เลยเอามาเป็นตัวอย่าง ก็เลยชวนชาวบ้านว่าเรามาทำหมู่บ้านให้มันเป็นที่ท่องเที่ยวกัน ทำโฮมสเตย์แบบนี้แหละ ตอนแรกคนก็ถามว่าพ่อหลวงบ้านเรามันไม่มีอะไรเลยเขาจะมาดูอะไร มีแต่ป่า จะไปทำท่องเที่ยวได้ยังไง ผมก็เลยบอกว่ากันนี้แหละที่เราให้คนมาเที่ยวบ้านเรามากินข้าวบ้านเรา ให้เขามานอนค้างนี่แหละ ผมมองว่าเรามีทุนแล้วคือทรัพยากรธรรมชาติ ในหมู่บ้านเราก็มียิบสัปดาห์มีน้ำตก มีเมี่ยง กาแฟให้คนมาดู อากาศบ้านเราก็น่ามันเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องมาสัมผัสเอง มันจะหาซื้อกันก็ไม่ได้ ที่นี้พอผมอธิบายจนเขาเริ่มเข้าใจ เราก็เริ่มทำ ปีที่เริ่มทำคือปี 40 ก็ชวนชาวบ้านมาทำ ก็อธิบายให้เขาเข้าใจว่าเราต้องทำยังไง โฮมสเตย์มันคือการที่นักท่องเที่ยวมาอยู่กับเราได้ขายแค่เดียวกับเรานะอะไรแบบนี้ พอเขาสนใจก็เข้าร่วม จนปี 43 ก็เปิดเป็นทางการ ผมก็เป็นคนดูแลตั้งแต่นั้นมาจนปัจจุบัน อย่างตอนนี้ผมก็มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบเรื่องการจัดการโฮมสเตย์ ถ้ามีคนติดต่อเข้ามาต้องการที่พักนะวันที่เท่านี้ ๆ จำนวนกี่คนบอกมา ผมก็จะจัดการเช็คคิวโฮมสเตย์ละว่ารอบนี้ถึงคิวบ้านไหน แล้วมันจัดคนลงได้หมดมั๊ย ก็ดูลำดับจัดตารางการเข้าพัก เพราะเราจะต้องมีการบริหารจัดการเงินในการบำรุงหมู่บ้านด้วย ส่วนพวกกิจกรรมในชุมชนนี้เราก็มีส่วนช่วยสนับสนุน อย่างเดินป่าศึกษาธรรมชาติเนี่ย เราก็มีช่วยกันวางแผนว่าจะทำออกมายังไง เพราะมันต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย แล้วเราก็ให้ทำผลิตภัณฑ์อื่นขึ้นมา เหมือนเวลาเราไปเที่ยวไหนแล้วก็มีของฝากติดมือกลับไปด้วยแบบนี้ แต่อย่างบ้านเรานั้นก็มีจักสานอะไรอยู่แล้วก็เอามาขายได้ อย่างหมอนใบชาก็มีหน่วยงานข้างนอกมาให้คำแนะนำ อันนั้นก็ยังเป็นผลิตภัณฑ์มาจนถึงตอนนี้เหมือนกัน แต่ที่สำคัญคือการที่เราไปเที่ยวไม่ว่าจะเป็นที่ไหนก็ตาม เราต้องช่วยกันอนุรักษ์พื้นที่หรือธรรมชาติของชุมชนเขาด้วย เหมือนอย่างเราเนี่ย เรามีแค่ทุนทางธรรมชาติคนมาก็มาดูธรรมชาติเราก็อยู่กับธรรมชาติ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องช่วยกันรักษาสິงแวดล้อม ต้องช่วยกันทุกส่วน เหมือนเรื่องแนวกันไฟอันนี้ที่สำคัญ อันนี้เรามีระเบียบร่วมกันว่าทุกบ้านต้องส่งตัวแทนไปช่วยกันทำแนวกันไฟป่า ถ้าบ้านไหนไม่ไปก็จะถูกปรับ เมื่อก่อนปรับสามร้อยบาท แต่ที่นี้สามร้อยมันก็ไม่เท่ากับค่าแรงขั้นต่ำเนาะ คนที่ไม่ไปมันก็ไปจ้างคนไปทำ

แทน แล้วก็บ่อยๆเข้า แล้วก็หลายคน ที่นี้มันก็จะมีปัญหาว่าถ้าไม่มาทำด้วยตัวเองมันก็จะขาดจิตสำนึกร่วมกัน เลยลงมติใหม่ว่าเพิ่มค่าปรับขึ้นเป็น 500 บาท ที่นี้ก็ไม่ค่อยมีใครจะอยากจ้างคนอื่นแล้ว เพราะว่าเสียตายเงิน แบบนี้มันเป็นการตระหนักร่วมกันได้ว่าเราต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน แล้วก็อย่างบ้านเราก็มีให้ชาวบ้าน สร้างผลิตภัณฑ์ออกมาขายให้กับนักท่องเที่ยวได้ คือใช้ของในชุมชนที่เรามีนี่แหละ อย่างเมี่ยงหรือใบชาเนี่ยก็ เอามาทำหมอนใบชา เราก็มีโรงทำหมอนใบชา เป็นของฝากที่ระลึกได้ หรือกาแฟก็มีก็ทำได้ อย่างบางที่ คณะกรรมการไปดูงานจังหวัดอื่น ไปออกบูธหรือสัมมนาอะไรพวกเนี่ย เราก็เอาผลิตภัณฑ์ของเราไป โฮมสเตย์ มันก็เป็นผลิตภัณฑ์แต่เป็นสิ่งที่ผู้คนต้องมาสัมผัสเองนะ เวลาเราไปเราก็อย่างอื่นไปนำเสนอก็จะเป็นหมอนใบชาเนี่ยแหละแล้วก็กาแฟของแม่กำปอง” (ธีรเมศร์ ขจรพัฒนภิรมย์, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

แผนภาพที่ 2 การสัมภาษณ์นายธีรเมศร์ ขจรพัฒนภิรมย์ ที่ปรึกษาหมู่บ้านแม่กำปอง
เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2561

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชน “แม่ทำโฮมสเตย์มาตั้งแต่ป้อหลวงน้อยเป็นป้อหลวงนูนกา มีอะหยังแม่กะยะกะเขา ของแม่นี้มีสามห้องนอนกับห้องน้ำสองห้อง แต่ก็ได้หลายคนข้างนอกกะนอนได้ แม่ยะเองทุกอย่าง อย่างถ้าป้อหลวงเป็นว่าเดียวจะมีแขกมาพักนะ วันที่เท่านี้ มากันก็คนนี่ เฮากะต้องเตรียม แล้วจัดการที่หลับที่นอนเตรียมไว้ พอเขามาถึงก็ทำอาหาร เพราะโฮมสเตย์เนอะเขาก็ต้องกินข้าวกับเราไงเราก็เตรียม ตอนแลงแม่กะเตรียมไว้ แล้วก็ตอนเช้าแม่ก็เตรียมบางที่แม่กะถามเป็นจะกินอะหยัง น้ำพริกถ้าแม่ยะได้แม่กะยะหื้อเป็นเนาะ บางที่คนเมืองกะอยากกินต้มยำอ้อแม่กะยะ เฮากะถามแขกได้แขกกะบอกเฮาได้เหมือนได้อยู่บ้านเนาะลูกเนาะ มีหยังกะบอกได้ บ้านสะอาดป่าสะอาดบอกได้หมดเพราะว่าแม่ยะเอง แต่บางคนเขาก็จ้างแม่บ้านเอา แต่ของแม่ยะเองหมด เวลาที่มีกิจกรรมเฮาไปรวม ถ้าไปป่าได้ก็ให้ลูกหลานไปเพราะป้อหลวงว่าให้ทุกคนมีจิตสำนึกร่วมกัน อย่างถ้าไปทำแนวกันไฟอ้อเฮาต้องไปทุกบ้าน ป่าไปป่าได้ต้องเสียค่าปรับห้าร้อยอ้อ” (ศรีทัพ แก้วกลิ้ง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2562)

แผนภาพที่ 3 การสัมภาษณ์แม่ศรีทัพ แก้วกลิ้ง เจ้าของโฮมสเตย์ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2562

แผนภาพที่ 4 การพูดคุยกับลุงสมศักดิ์ ทิพย์มหาวัน เจ้าของโฮมสเตย์และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หลังจากการเดินศึกษาธรรมชาติ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2562

แผนภาพที่ 5 การทำหมอนใบชา หนึ่งในผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง

จากการศึกษาเห็นได้ว่า ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่การรวมกลุ่มของสมาชิกโฮมสเตย์ ซึ่งมาจากการชักชวน (Cooptation) ของนายธีรเมศร์ ขจรพัฒนภิรมย์ หรือพ่อหลวงพรหมมินทร์ พวงมาลา ซึ่งได้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้นำซึ่งต้องการพัฒนาชุมชนที่ค่อนข้างห่างไกลให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเพื่อเพิ่มรายได้ ยกระดับ

คุณภาพชีวิตของชาวบ้าน จึงได้มีการรวมกลุ่มเป็นแนวร่วมเดียวกันเพื่อดำเนินงานร่วมกัน (Coalition) ซึ่งก็คือ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับโฮมสเตย์ จากความร่วมมือในเบื้องต้นนั้นได้นำไปสู่ความร่วมมือในการ จัดการโฮมสเตย์ร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนตามมาตรฐานการจัดการโฮมสเตย์ทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่พัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและ บริการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่ม ด้านการส่งเสริมด้านส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์

โดยการดำเนินการตามบทบาทดังกล่าวนี้ เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นตามภาระหน้าที่ของแต่ละภาค ส่วน ภายใต้เป้าหมายเดียวกันคือการจัดการโฮมสเตย์ของชุมชน และเพื่อผลลัพธ์สุดท้ายคือเพื่อการท่องเที่ยว ของชุมชนโดยที่จากความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จของชุมชน ทั้ง ด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

2. เงื่อนไขความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วย แก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

เงื่อนไขความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองนั้น ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ปัจจัยการจัดการทั่วไป ประกอบด้วย คน (Man) งบประมาณ (Budget) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเข้าพัก ประกอบด้วย ที่ตั้ง วิถีชีวิต และมาตรฐานโฮมสเตย์

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ภาครัฐและชุมชนให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกคือ องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเข้าพัก โดยมีที่ตั้งเป็นปัจจัยหลัก ด้วยลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านแม่กำปอง ที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตร สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านรายล้อมไปด้วยภูเขา มีไร่ชา กาแฟ น้ำตกและป่าที่อุดมสมบูรณ์ (ดอยม่อนล้าน) มีสภาพอากาศเย็นตลอดปี และเย็นจัดในช่วงปลายปี ทำเลที่ตั้งจึง เป็นทุนสำคัญของชุมชนในการเกิดการท่องเที่ยวหมู่บ้านแม่กำปอง และอีกปัจจัยที่มีความสำคัญควบคู่กับ ปัจจัยทางพื้นที่คือ คน (Man) เป็นปัจจัยการจัดการทั่วไป แต่มีความสำคัญในการพัฒนา ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย การร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการโฮมสเตย์อย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง เช่น การซ่อมบำรุงฝ่ายของชุมชน การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบของชุมชน การให้ ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีของชุมชน และการที่คณะกรรมการของชุมชนรับฟัง ข้อเสนอจากชุมชน จนกระทั่งนำไปเสนอต่อหน่วยงานหรือนำไปปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนมาได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

1. **ลักษณะภูมิประเทศ** หมู่บ้านแม่กำปอง ตั้งอยู่บริเวณหุบเขา มีป่าไม้ล้อมรอบ มีลำธารไหลผ่านชุมชน มีสภาพอากาศเย็นตลอดปี มีเส้นทางสัญจรคดเคี้ยวสวยงามตามแนวเขาทำให้มีสภาพแวดล้อมที่น่าสนใจต่างจากที่ท่องเที่ยวอื่น
2. **ลักษณะทางสังคม** วิถีชีวิตของชาวบ้านซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองแต่อาศัยอยู่นครโดยมีอาชีพหลักคือการเก็บเมี่ยง(ใบชา)และเมล็ดกาแฟ มีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง
3. **มาตรฐานที่พัก** โฮมสเตย์ทุกหลังผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ระดับประเทศและได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยต่อเนื่องมากกว่า 3 ปี

3. ความสำเร็จ

- 3.1 **ด้านสังคม** มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า เข้าถึงชุมชน และมีอาชีพที่มั่นคงทั้งจากการเกษตรและการท่องเที่ยว
- 3.2 **ด้านเศรษฐกิจ** การท่องเที่ยวทำให้มีโฮมสเตย์ร้านค้า และบริการเกิดขึ้นในชุมชน จากรายได้โดยเฉลี่ยหลักหมื่นบาทต่อปี เพิ่มขึ้นเป็นหลักแสนบาทต่อปี
- 3.3 **ด้านสิ่งแวดล้อม** การร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้ ทำให้น้ำของชุมชนยังคงอุดมสมบูรณ์มีน้ำสำหรับใช้ตลอดปี สภาพแวดล้อมของชุมชนไม่เสื่อมโทรม

ความร่วมมือในการจัดการโฮมสเตย์

1. ประเภทความร่วมมือในการจัดการ

- 1.1 **การชักชวนเข้าร่วม (Cooptation)** มีการชักชวนเข้าร่วมเป็นสมาชิกโฮมสเตย์โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีทักษะการวางแผนและการจัดการ รวมถึงมีความสามารถในการเจรจา และยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- 1.2 **การรวมกันเป็นแนวร่วม (Coalition)** ชาวบ้านสมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกโฮมสเตย์และร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 **การต่อรอง (Bargaining)** มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของชุมชนสู่หน่วยงานรัฐเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

2. การจัดการมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

- 2.1 **ด้านที่พัก** การเคร่งครัดในการดูแลที่พักให้สะอาดอยู่สม่ำเสมอ เช่น ห้องน้ำ เตียงนอน สภาพแวดล้อมในบ้าน
- 2.2 **ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่** มีเส้นทางและกิจกรรมการเดินศึกษาธรรมชาติของชุมชน และศึกษาชุมชน มุ่งองค์ความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเมี่ยง(ใบชา) หมอนใบชา และการคั่วกาแฟ
- 2.3 **ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว** ดูแลโครงสร้างที่พักให้มั่นคงปลอดภัยอยู่เสมอ มีสถานพยาบาลและหน่วยปฐมพยาบาลใกล้ชุมชน
- 2.4 **ด้านการบริหารจัดการและบริการ** มีจัดตั้งกลุ่มสมาชิกโฮมสเตย์ซึ่งมีรูปแบบการบริหารจัดการแบบสหกรณ์ มีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนบริการนักท่องเที่ยว และมีการร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน และร่วมกันประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว
- 2.5 **ด้านสภาพแวดล้อม** มีน้ำตกแม่กำปองแหล่งน้ำสำคัญของชุมชน และมีโบราณสถานเป็นโบสถ์โบราณกลางน้ำอายุเกือบร้อยปี
- 2.6 **ด้านมูลค่าเพิ่ม** ผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน เช่น ใบชาแห้ง หมอนใบชา เมล็ดกาแฟคั่วบด เป็นต้น
- 2.7 **ด้านการส่งเสริมด้านส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์** การจัดทำเว็บไซต์สำหรับหมู่บ้านแม่กำปองเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์บนสื่อออนไลน์ และการออกงานแสดงผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ

แผนภาพที่ 6 ความร่วมมือในการจัดการโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ พบว่า ความร่วมมือในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองเป็นการจัดการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องภายใต้หลักปฏิบัติร่วมกันของชุมชน เช่น กิจกรรมการล้างฝาย การทำแนวกันไฟป่า การร่วมกันสำรวจพื้นที่เพื่อสร้างจุดท่องเที่ยวในชุมชน กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนอย่างเข้มแข็งทั้งยังช่วยกันส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอีกด้วย เช่น ประเพณียี่เป็ง ประเพณีที่นักท่องเที่ยวค่อนข้างให้ความสนใจเนื่องจากการปล่อยโคมของหมู่บ้านแม่กำปองเป็นการปล่อยโคมท่ามกลางป่าไม้ธรรมชาติทำให้มีความสวยงามแตกต่างจากสถานที่อื่น รวมถึงมีพิธีการเดินขึ้นเขาวงกตเวลากลางคืนไปยังศาลาบนยอดเขา ซึ่งเป็นการเดินขึ้นไปนมัสการและรับพรจากพระสงฆ์เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะมีตัวแทนของภาครัฐ ทั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มแม่บ้าน และคณะกรรมการ สับเปลี่ยนหมุนเวียนในการร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และในส่วนของชุมชนเองก็มีการให้ตัวแทนของทุกบ้านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนชัย คงมัน (2548 : 36) ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่พบว่าหมู่บ้านแม่กำปองมีการจัดการชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ร้อยละ 86.12 ของประชากรทั้งหมด

เงื่อนไขปัจจัยในการจัดการโฮมสเตย์ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนแม่กำปองมีความสำเร็จเกิดขึ้น 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านสังคม ในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม รวมไปถึงอาหารท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ได้รับการอนุรักษ์และถูกแนะนำให้เป็นที่ยอมรับสำหรับคนทั่วไปมากขึ้น ด้านเศรษฐกิจมีมืออาชีพเสริมจากการทำเกษตรกรรม ทำให้มีรายได้มั่นคงมากขึ้น และในด้านสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักรู้ และร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชุมชนจะสามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับหมุนเวียนในชุมชนได้ และมีความร่วมมือที่เข้มแข็งแต่ปัจจัยในการจัดการด้านบุคลากรยังเป็นสิ่งที่ชุมชนยังคงต้องการทั้งการเพิ่มจำนวน และการเพิ่มความสามารถของบุคลากร โดยเฉพาะในกลุ่มของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อให้เพียงพอสำหรับให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเดา โต้งสูงเนิน (2543 : 65) ศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และผลการศึกษาของอติรส หยงสตาร์ (2547 : 32) ศึกษาการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหอดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยด้านบุคลากรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการเพิ่มจุดท่องเที่ยวภายในชุมชน เนื่องจากในปัจจุบันจุดท่องเที่ยวของชุมชนมีเพียง 4 จุด คือ โบสถ์โบราณกลางน้ำ น้ำตกแม่กำปอง กิ่วผืน และร้านกาแฟที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ได้ทั้งชุมชน ดังนั้น ชุมชนควรมีการเพิ่มจุดท่องเที่ยวหรือความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างแรงจูงใจและการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

2. ควรศึกษาแนวทางในการเพิ่มความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสถานะนักท่องเที่ยวล้นเกินความสามารถ (Over Capacity) ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย. (2560). โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2560. แหล่งที่มา: <http://www.homestaythai.net/Homepages/ViewHomestay/11/โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง>.
- จักรพันธ์ ภูมิสุทธาผล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เดชา ไต๋สูงเนิน. (2543). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตนชัย คงมั่น . (2548). การวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่. หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- วรรณพร วณิชขานุกร. (2540). นิเวศท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: ทรรปณ์ศิลป์.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2561). ชุมชนแม่กำปอง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2561. แหล่งที่มา http://www.cbt-i.or.th/?ge=travel&travel_ge=show_travel&gen_lang
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์.
- อติรส หยงสตาร์. (2547). ศึกษาการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การถอดบทเรียนความสำเร็จของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบ
อาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
**The Lesson is Transcribed Administration of National Excellent School
Lunch Model in Lower Northern Region**

ปรางทิพย์ เจี่ยมกลิน,
พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ วจี ปัญญาใส
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
Prangtip Jiamklin,
Phimphaka Thammasit and Vajee Panyasai
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : prangtip_maprang_pj@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จรูปแบบการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมะตองประชาสรรค์ โรงเรียนศึกษาอุบลบุตร และโรงเรียนบ้านห้วยตม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนละ 2 คน และผู้แทนในคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนละ 3 คน กลุ่มเป้าหมายรวม 18 คน เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการ มีการวางแผนจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนให้เหมาะสมกับงบประมาณและบริบทของโรงเรียน พัฒนาครูให้มีความรู้ในการบริหารโครงการอาหารกลางวัน และตรวจสอบประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวัน 2. ด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำแหล่งเรียนรู้มาใช้ให้สอดคล้องกับการจัดโครงการอาหารกลางวัน 3. ด้านการดำเนินงาน มีข้อมูลภาวะโภชนาการของนักเรียนครบถ้วน มีสถานที่ที่ประกอบอาหารและรับประทานอาหารเหมาะสม มีวัสดุ อุปกรณ์และน้ำดื่มที่สะอาดตามหลักสุขาภิบาล 4. ด้านการมีส่วนร่วมเครือข่าย มีการบริหารโครงการอาหารกลางวันโดย

* วันที่รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 26 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 27 พฤษภาคม 2564

Received: May 7, 2021; Revised: May 26, 2021; Accepted: May 27, 2021

คณะกรรมการซึ่งมีตัวแทนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาวางแผนพร้อมนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 5. ด้านผลผลิตผลลัพธ์ มีข้อมูลภาวะโภชนาการของนักเรียนครบถ้วน พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ มีสถานที่ปรุงอาหารและรับประทานอาหารพร้อมน้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะส่งผลให้นักเรียนและผู้ปกครองพึงพอใจการจัดโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

คำสำคัญ : การถอดบทเรียน; รูปแบบการบริหารจัดการ; โรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ

Abstracts

The objective of this research was to study lessons learned from successful management model of schools that have been awarded the National Outstanding Lunch Model School in the Lower Northern Region. The sample of this study included Ma Tong Prachasan School, Suksa Kunbut School and Ban Huai Tom School. Key informants included 1 school administrator or deputy school administrator, 2 teachers assigned to the school lunch program, 3 representatives on the school board, totaling 18 individuals. A research instrument for data collection was a structured interview and data were analyzed through content analysis.

The results indicated that the nationally outstanding lunch model school management model in the Lower Northern Region consisted of 5 standards: 1. Management: School lunches are planned to suit the school's budget and context, develop teachers to have knowledge in lunch project management and monitor the efficiency of lunch project management. 2. Integrating learning management, organizing learning activities that are integrated with sufficiency economy philosophy, apply learning resources in accordance with the lunch program. 3. Operational aspects: it has complete student nutrition information, a place where food and dining are suitable, has clean drinking water equipment and materials according to sanitary principles. 4. Network participation: The lunch program is managed by a committee which is represented by all parties involved to plan, monitor and evaluate. 5. Productivity: It has complete nutritional information of students and ready for them to use, there is a place to cook and eat with hygienic drinking water, resulting in students and parents being satisfied with the school lunch program

Keywords: Lesson Transcription; Management Model Outstanding Model; Lunch School at the National Level

บทนำ

การพัฒนาประเทศชาติที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนาคนให้มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนพัฒนาด้านความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ ให้มีศักยภาพสูงสุด อันเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน ปัจจัยสำคัญสุดในการพัฒนาคนคือการพัฒนาสุขภาพอนามัย ซึ่งจะต้องได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ครบถ้วนเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย มีภาวะโภชนาการที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนา จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนจริยธรรม อาหารกลางวันถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ร่างกายเจริญเติบโตมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ก็ต่อเมื่อได้รับอาหารที่มีคุณค่า

ทางโภชนาการอย่างครบถ้วน ถูกสุขภาพลักษณะ และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย โดยอาหารจะไม่มีสารพิษหรือสิ่งเจือปนต่างๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย ดังนั้นอาหารและโภชนาการจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของมนุษย์ตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยชรา

โครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความตระหนักของรัฐบาล ในการแก้ปัญหาทุพโภชนาการของเด็กและเยาวชนของชาติ ในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาให้มีพัฒนาการด้านสุขภาพและอนามัยที่ดี อันจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน ในช่วงปลายปีงบประมาณ 2534 รัฐบาลได้เร่งรัดช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ขาดแคลนอาหารกลางวันและนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการโดยจัดตั้งกองทุนเพื่อการนี้และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาโดยที่รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเข้ากองทุนปีละประมาณ 500 ล้านบาท เพื่อให้นำไปออกดอกผลและให้ใช้ดอกผลไปดำเนินโครงการอาหารกลางวันในระยะที่ดอกผลยังไม่เพียงพอรัฐบาลจะจัดงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กประถมศึกษาอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้จัดเงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาเป็นเฉพาะตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการบริหารกองทุน (กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 4)

โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ถือเป็นโครงการที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาร่างกาย และสติปัญญาของเด็ก หากเด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขภาพลักษณะ ได้รับสารอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ตามหลักโภชนาการ จะส่งผลให้เด็กมีสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี และเหมาะสมตามวัย ดังนั้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำโครงการอาหารกลางวันทุกโรงเรียน ผลการประเมินการดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน จึงมีหลายระดับ และในจำนวนดังกล่าวมี 3 โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่น ได้แก่ โรงเรียนมะตองประชาสรรค์ โรงเรียนศึกษากุลบุตร และโรงเรียนบ้านห้วยต้ม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : ออนไลน์) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจถอดบทเรียนความสำเร็จรูปแบบการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเอนระดับประเทศทั้งนี้นอกจากผู้บริหาร คณะครู บุคลากรจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดโครงการอาหารกลางวันแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายในในด้านการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ถูกสุขภาพลักษณะตามหลักโภชนาการ เด็กสามารถนำความรู้ความเข้าใจนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นพลเมืองที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีอารมณ์จิตใจที่ดี และมีสติปัญญาในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จรูปแบบการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมะต้องประชาสรรค์ โรงเรียนศึกษากุลบุตร และโรงเรียนบ้านห้วยต้ม ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้บริหารสถานศึกษา หรือรักษาการแทนในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 3 คน ครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ โรงเรียนละ 2 คน รวมเป็น 6 คน และผู้แทนในคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการ ผู้แทนองค์กรชุมชน และ ผู้แทนศิษย์เก่า รวมเป็น 9 คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดมาจากเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับ ประเทศ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ ด้านการดำเนินงานอาหาร ด้านการมีส่วนร่วมเครือข่าย และด้านผลผลิตผลลัพธ์

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้าง เครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในภาพรวม

2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. กำหนดโครงสร้างเครื่องมือวิจัย ทั้ง 1 ฉบับ ให้ครอบคลุมการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ของแบบสัมภาษณ์

6. แก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือตามให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

7. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วจัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 3 แห่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ออกเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลที่โรงเรียนมะต้องประชาสรรค์ ในวันที่ 29 มีนาคม 2564 โรงเรียนศึกษากุลบุตร ในวันที่ 25 มีนาคม 2564 และโรงเรียนบ้านห้วยตม ในวันที่ 1 มีนาคม 2564

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

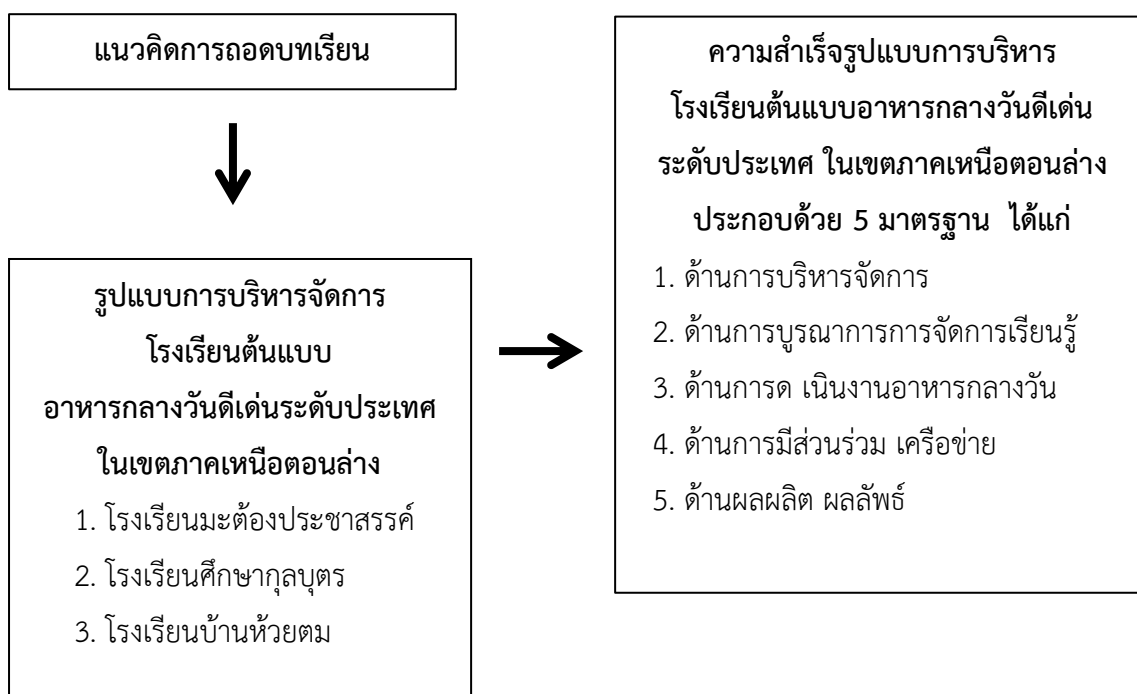
1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสังเกต
2. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยการจัดกลุ่มข้อมูล (Categories) เนื้อหาที่ได้รับจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และการสังเกต

3. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

4. นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนความสำเร็จโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันระดับประเทศ จากโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 3 โรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จากสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศ ณ วันที่ 23 เดือน กันยายน พ.ศ. 2562 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวัน ระดับประเทศของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลความสำเร็จรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ

โรงเรียนวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดย มีการประชุมคณะครู บุคลากร วางแผน วิเคราะห์นโยบายต่างๆ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินโครงการอาหารกลางวันโดยโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ผู้รับผิดชอบด้าน

อาหาร ด้านการเงิน และด้านพัสดุ มีการประชุมผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในแต่ละฝ่าย เพื่อให้ทราบถึงนโยบาย จุดประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ และอาหารมีคุณภาพทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน โดยร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และเครือข่าย ในการวางแผนร่วมกันเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียน ระบบการบริหารการเงินและทรัพย์สินด้านอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนได้มีการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ทุกกิจกรรม มีหลักฐานการเงิน การออกใบเสร็จ และใบสำคัญรับเงินทุกครั้ง ตามระเบียบการเงินโรงเรียน เมื่อมีการใช้จ่ายเงินตามโครงการอาหารกลางวัน มีคณะกรรมการตรวจสอบการเงินและบัญชีแล้วรายงานผลการใช้จ่ายเงินตามโครงการ มีการควบคุมดูแลพัสดุให้มีการใช้และการบริหารพัสดุที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำกับ ติดตาม โครงการอาหารกลางวัน ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและครู โดยมีการติดตามอย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้ง มีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และนำผลการนิเทศและผลประเมินโครงการอาหารกลางวันมาปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการประเมินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และโรงเรียนได้มีการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องด้านอาหารกลางวัน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้คณะครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องด้านอาหารกลางวัน ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่นการเข้าอบรมสัมมนา การศึกษาดูงานด้านอาหารกลางวัน เพื่อนำความรู้ที่ได้รับด้านการดำเนินการอาหารกลางวัน การจัดอาหารกลางวัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขยายผลแก่ คณะครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียนถูกต้องตามหลักโภชนาการ

2. มาตรฐานด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับบริบท และงบประมาณของโรงเรียน ทั้งนี้ให้ดำเนินการจัดการเรียนรู้บูรณาการทุกวิชาทุกระดับชั้น นักเรียนแต่ละช่วงชั้นปฏิบัติกิจกรรมจากฐานการเรียนรู้ เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา พัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมีการรายงานผล นำผลมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหลักสูตร หรือหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานอาหารกลางวัน โรงเรียนมีศูนย์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และหน่วยงานภายนอก ในการผลิตอาหาร เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษตามฤดูกาล การเลี้ยงปลา ปลูกปลา การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ การเลี้ยงเป็ด การเพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น อีกทั้งมีการแปรรูปผลผลิต และมีการขยาย

ผลการเรียนรู้ไปสู่ครอบครัว ชุมชน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และนอกจากนี้ยังมีการจำหน่ายผลผลิตผ่านระบบสหกรณ์นักเรียน โดยการนำผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ ไปขายให้กับสหกรณ์นักเรียน เพื่อที่จะให้สหกรณ์นำไปจำหน่ายให้กับโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน และบางส่วนจำหน่ายให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก การจัดแหล่งเรียนรู้ที่บูรณาการกับการเรียนรู้ในการดำเนินงานอาหารกลางวัน โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ เช่น การปลูกผักกางมุ้งปลอดสารพิษ โรงเพาะเห็ด การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ การปลูกผักไร้ดิน (ผักไฮโดรโปนิกส์) การเลี้ยงปลาในวงบ่อ และฐานการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการดำเนินงานอาหารกลางวัน และงานเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ซึ่งการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่บูรณาการกับการเรียนการสอน ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรหมุนเวียนในการดำเนินงานอาหารกลางวันตลอดปี ตลอดจนฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพต่อไป การสร้างองค์ความรู้ในการดำเนินงานอาหารกลางวัน โรงเรียนมีโครงการ นวัตกรรม และวิธีการปฏิบัติในการดำเนินงานอาหารกลางวันนักเรียน มีความรู้ ทักษะในการนำเสนอผลงานของนักเรียน และการนำเสนอในรูปแบบโครงการ และกิจกรรม ดังนี้ โครงการตลาดนัด โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของผลผลิตทางการเกษตรของโรงเรียน ชุมชน เพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร และนอกจากนี้ยังมีการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าให้กับ นักเรียนผู้ปกครอง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3. มาตรฐานด้านการดำเนินงานอาหาร

โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศภาวะโภชนาการของนักเรียนรายบุคคลทุกคน เช่น การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ของนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการแปลผลภาวะโภชนาการของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมของสถาบันวิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล แล้วโรงเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการเฝ้าระวังภาวะทุพโภชนาการในโรงเรียน ปีการศึกษาและ 1 ครั้ง เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ ตลอดจนนำข้อมูลสารสนเทศไปวางแผนการดำเนินการและวิธีการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม การนำโปรแกรมการจัดอาหารกลางวัน Thai school lunch ให้กับนักเรียน โรงเรียนประชุมวางแผน กำหนดนโยบายของการจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียน โดยเน้นคุณภาพตามหลักโภชนาการที่เหมาะสมกับวัยนักเรียน มีความเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน โดยมีการจัดทำแบบสอบถามความต้องการในการรับประทานอาหารของนักเรียน นำผลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาประชุมวางแผนในการจัดทำรายการอาหาร ผ่านโปรแกรม Thai school lunch จัดทำเมนูอาหาร และมีการหมุนเวียนตรวจสอบรายการอาหารและวัตถุดิบการประกอบอาหารจากโปรแกรม Thai school lunch ให้เหมาะสมกับช่วงวัยและอายุ มีการสรุปรายงานโภชนาการประจำสัปดาห์ และมีข้อเสนอแนะในแต่ละสัปดาห์ อย่างหลากหลาย ตลอดจนมีป้ายนิเทศประชาสัมพันธ์รายการอาหารให้นักเรียนและผู้ปกครอง หรือบุคคลภายนอกได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ การจัดสภาพแวดล้อมระบบสุขาภิบาลอาหารในการให้บริการนักเรียน โรงเรียนจัด

สถานที่รับประทานอาหาร และบริเวณโดยทั่วไปให้สะอาดเป็นระเบียบ บริเวณเตรียมการปรุงอาหารด้วยวัสดุที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ภาชนะในการรับประทานอาหารเป็นภาชนะสแตนเลส มีที่เก็บภาชนะที่โปร่งสะอาด และสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร มีถังขยะที่ไม่รั่วซึมมีฝาปิด มีท่อหรือรางระบายน้ำที่มีคุณภาพไม่แตกร้าว ระบายออกจากห้องครัว มีการบำบัดน้ำดี น้ำเสีย และมีบ่อดักไขมัน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้ทำแบบสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมระบบสุขาภิบาล การบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อสังเกตความเหมาะสมของสถานที่ประกอบอาหารว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และยังมีการบันทึกการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงอาหาร มีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลมาตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม อาหาร และให้ความรู้เกี่ยวกับระบบสุขาภิบาลแก่ ผู้ปรุงอาหาร นักเรียน และผู้ปกครองเป็นประจำทุกเดือน ผู้ปรุงอาหารจะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคผิวหนัง ต้องมีหลักฐานการตรวจสุขภาพในปีนั้นให้ตรวจสอบได้ การจัดบริการอาหารกลางวันและน้ำดื่มให้นักเรียนอย่างทั่วถึง เพียงพอ และมีคุณภาพ โรงเรียนจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียนตามโปรแกรม Thai school lunch อย่างทั่วถึงครบถ้วน ตามหลักโภชนาการที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าครบ 5 หมู่ และนอกจากนี้ยังมีจุดบริการน้ำดื่มที่สะอาดให้นักเรียน นักเรียนมีแก้วน้ำสแตนเลส ส่วนตัวที่ใช้ในการดื่มน้ำ และนอกจากนี้โรงเรียนยังได้มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มจากเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล

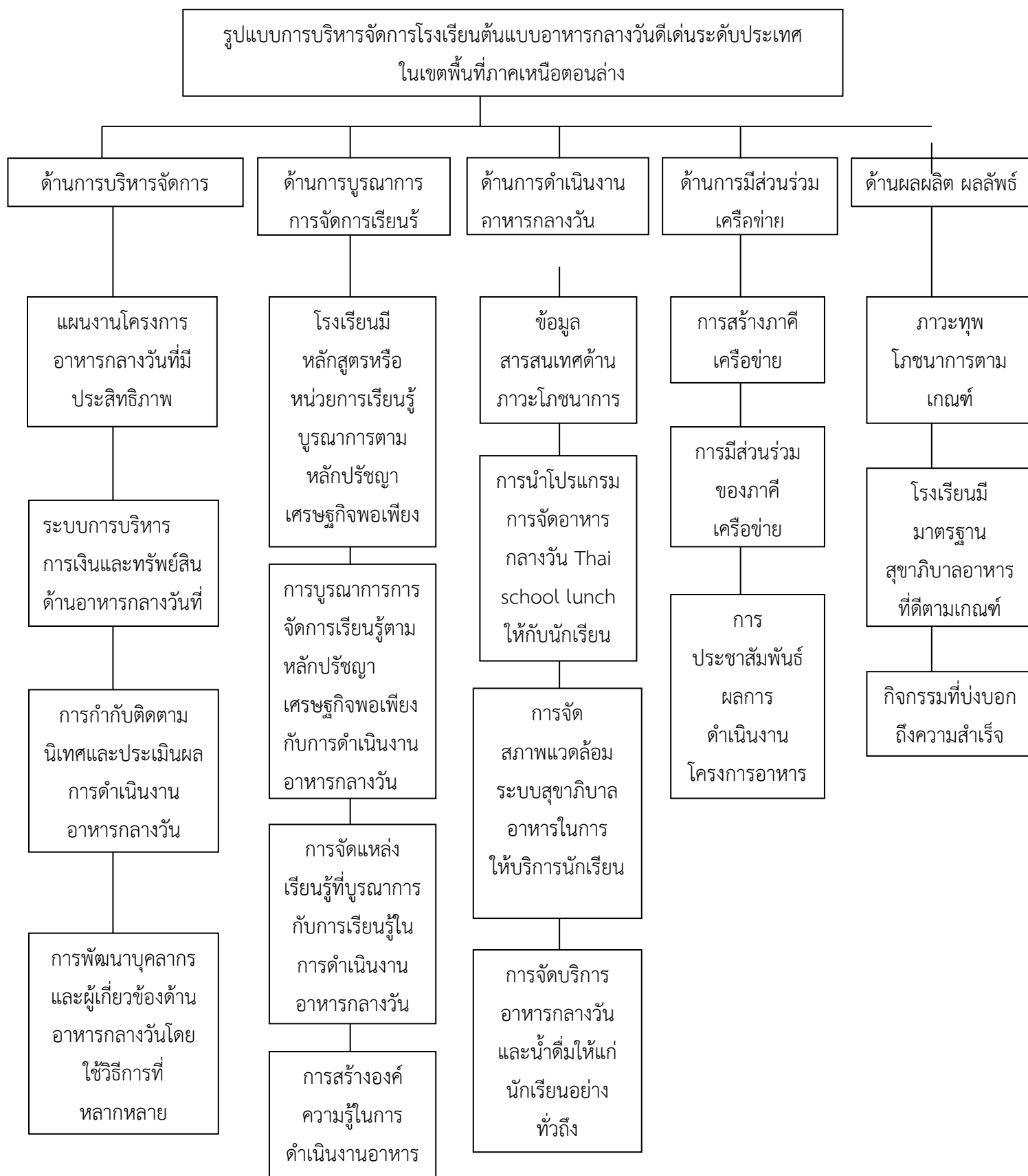
4. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมเครือข่าย

โรงเรียนเปิดให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยการทำบันทึกข้อตกลง MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วม และชุมชนร่วมกันสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน โครงการส่งเสริมผลผลิตเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียน และโครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลโครงการเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานประมงโรงงานน้ำตาล กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน ชมรมศิษย์เก่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ราษฎรชาวบ้านและชุมชนสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย และบริษัทห้างร้านต่างๆ รวมไปถึงตัวแทนผู้ปกครอง วัด เป็นต้น การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงเรียนระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานและชุมชนเพื่อ ประชุมวางแผน มอบนโยบาย กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ราษฎรชาวบ้าน วิทยากรในท้องถิ่น มาให้ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ทางโรงเรียนสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เพื่อร่วมพัฒนาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน มีการระดมทรัพยากร คน งาน เงิน วัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานอื่นๆทั้งภาครัฐ และเอกชน นอกจากนี้ยังขอสนับสนุนเงินงบประมาณค่าอาหารกลางวันกลางวันจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานประมงอำเภอ และบริษัทห้างร้านต่างๆ ในพื้นที่ เมื่อมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม ซึ่งดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อ

สังคม OnLine เช่น โรงเรียนมีธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาอบเงินทุนอาหารกลางวัน กิจกรรมตลาดนัดประจำเดือน เพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น เมื่อดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเสร็จสิ้น โรงเรียนจะประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง คือ Line Application, แผ่นพับกิจกรรม, facebook, การประชาสัมพันธ์หน้าเสาธง, การแจ้งในที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

5. มาตรฐานด้านผลผลิตผลลัพธ์

โรงเรียนมีแบบรายงานข้อมูลภาวะทุพโภชนาการ ตามแบบบันทึกสุขภาพนักเรียน บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมของสถาบันโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อแปลผลและตรวจสอบภาวะโภชนาการของนักเรียน และมีการประเมินภาวะทุพโภชนาการนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดประชุมผู้ปกครองให้ความรู้เรื่องภาวะทุพโภชนาการ ให้คำปรึกษาและมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจัดสถานที่ปรุงอาหาร และบริเวณรับประทานอาหารสะอาดเป็นระเบียบ วัสดุในการประกอบอาหารมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ภาชนะในการรับประทานอาหารเป็นภาชนะสแตนเลส มีที่เก็บภาชนะที่โปร่งสะอาดและสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร มีถังขยะที่ไม่รั่วซึมมีฝาปิด มีท่อหรือรางระบายน้ำที่มีคุณภาพไม่แตกรั่ว ระบายออกจากห้องครัวมีการบำบัดน้ำดี น้ำเสีย และมีบ่อดักไขมัน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้ทำแบบสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมระบบสุขาภิบาล การบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อสังเกตความเหมาะสมของสถานที่ประกอบอาหารว่ามีความเหมาะสมกับสถานที่รับประทานอาหาร และยังมีการบันทึกการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงอาหาร มีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลมาตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม อาหาร และให้ความรู้เกี่ยวกับระบบสุขาภิบาลแก่ ผู้ปรุงอาหาร นักเรียน และผู้ปกครองเป็นประจำทุกเดือน ผู้ปรุงอาหารจะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคผิวหนังและมีหลักฐานการตรวจสุขภาพประจำปีให้โรงเรียนตรวจสอบ กิจกรรมที่บ่งบอกถึงความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน คือความพึงพอใจในด้านอาหารกลางวันที่ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ และเอกชนนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก รวมไปถึงนักเรียนมีระเบียบ วินัยการ แต่งกาย ความสะอาดความรับผิดชอบ มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะต่างๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ นักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่ดีมีสุขภาพอนามัยที่ดี การเลือกรับประทานอาหาร และการเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการแข่งขันทักษะวิชาการ กีฬา ในระดับต่างๆ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จจากที่นักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่ดี ได้รับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ และได้รับการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

แผนภาพที่ 2 แผนผังมโนทัศน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการถอดบทเรียนความสำเร็จรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการประจำปี แผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ ที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะครูบุคลากรภายในโรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และกิจกรรมต่างๆ ภายในโครงการอาหารกลางวันอย่างชัดเจน มีระบบการเงินและสินทรัพย์ ที่สามารถตรวจสอบได้ จากเอกสารการเบิก จ่ายเงิน ตามระเบียบการเงินของโรงเรียน และพัสดุ หลักฐานเอกสารการเงิน การออกใบเสร็จ และใบสำคัญรับเงินทุกครั้ง ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและกิจกรรมในโครงการอาหารกลางวัน เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการอาหารกลางวัน ทั้งนี้เป็นเพราะ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันทุกโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้โรงเรียน จัดอาหารกลางวันที่มีคุณภาพมีคุณค่าตามหลักโภชนาการที่ดี และเพื่อให้การดำเนินงานอาหารกลางวันในโรงเรียนเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันให้นักเรียน ที่มีประสิทธิภาพให้ มีการนิเทศ กำกับติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนเมื่อมีผลการดำเนินงานที่สำเร็จ ให้มีการถอดประสบการณ์ และยกย่องชมเชย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 14) สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ไตรหัตถทรัพย์ (2561 : 45) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 พบว่า แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 มี 5 ด้านคือ 1. ด้านนโยบายการส่งเสริมอาหารและโภชนาการ พบว่า การจัดอาหารระหว่างมื้อควรเน้นให้มีสารอาหารครบ 5 หมู่ และมีประโยชน์โดยเน้นให้ถูกหลักโภชนาการ 2. ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานอาหารกลางวันของโรงเรียน ซึ่งในแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย 3. ด้านการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนควรจัดหาแนวทางการตรวจสอบการปนเปื้อนของสารเคมี และจุลินทรีย์ในอาหาร โดยให้คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ให้ความรู้แม่ครัว และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ พบว่า ควรมีการวางแผนทาง นโยบายในการฝึกประสบการณ์ ในการนำอาหารและโภชนาการให้นักเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ และ 5. ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินการ พบว่า โรงเรียนควรจัดทำมาตรฐานโครงการอาหารกลางวันจัดให้มีการประเมินปัญหาและอุปสรรคพร้อมนำมาแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเกิดประสิทธิภาพ

2. มาตรฐานด้านบูรณาการการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เป็นเพราะวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน กำหนดให้ทุกโรงเรียนมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ มีสุขนิสัยและมารยาทในการรับประทานอาหารที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการดำเนินงานอาหารกลางวันเพื่อสุขภาพที่ดีต่อตนเอง ตลอดจนได้สร้างแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การนำวัตถุดิบ ผลผลิตทางการเกษตร ที่มีคุณค่าปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง เข้าสู่โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนผ่านระบบสหกรณ์ เพื่อให้โครงการอาหารกลางวันมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 11) สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐยา ศรีวงษ์ (2557 : 29) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนบ้านโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลการพัฒนาโครงการอาหารกลางวัน ผู้เข้าร่วมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ มีการวางแผนการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ และเมื่อดำเนินการตามแผนเสร็จ มีการประเมินโครงการว่าได้ผลเป็นอย่างไร สุดท้ายคือการรายงานผลการดำเนินงาน นอกจากการดำเนินงานที่เป็นระบบแบบแผนแล้ว ยังได้ใช้กระบวนการเรียนการสอนมาประยุกต์ ปรับใช้ในแผนการดำเนินงาน เพื่อการเพิ่มผลผลิต วัตถุดิบ และวัตถุดิบที่ถูกนำมาใช้ในประกอบอาหารต้องสะอาด มีคุณภาพ ปลอดภัย มีจำนวนเพียงพอต่อการประกอบอาหาร โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนวิชาเกษตรมาใช้ในการเพิ่มผลผลิต นำนักเรียนปลูกผักสวนครัวตามฤดูกาล เพื่อใช้ในการประกอบอาหารกลางวัน ทำให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานในความรับผิดชอบของตนเอง และสนใจสอบถามการทำงานด้วยความสนใจ ปลูกผักแล้วนำมารับประทานเอง ส่งผลให้รับประทานอาหารได้มากขึ้น เกิดทัศนคติที่ดีในการรับประทานอาหาร และสามารถเลือกปลูกผักที่ต้องการรับประทานได้

3. มาตรฐานด้านการดำเนินงานอาหารกลางวัน พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนทุกคน ด้านน้ำหนัก-ส่วนสูง มีตารางกราฟแสดงผลการเจริญเติบโตของนักเรียนแต่ละช่วงวัย และข้อมูลภาวะโภชนาการต่างๆ ของนักเรียนทุกคน มีการสอบถามความต้องการในการรับประทานอาหารกลางวันของนักเรียนทุกคน เพื่อนำมาจัดสำหรับอาหารในโปรแกรม Thai School Lunch เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และเหมาะสม เพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย มีการสถานที่ปรุง และรับประทานอาหาร เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ภายในโรงอาหารให้มีความสะอาด เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เป็นระเบียบ มีอากาศที่ถ่ายเทได้สะดวก ไม่แออัด มีน้ำดื่มที่สะอาดตามหลักสุขาภิบาล ได้รับมาตรฐานผ่านการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มบริการให้กับนักเรียนทุกคนอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริการอาหารกลางวัน

นั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถานศึกษา ที่ต้องรับผิดชอบดูแลให้ทั่วถึง เนื่องจากมีความจำเป็นที่นักเรียนทุกคนต้องบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ และพอเพียงต่อความต้องการของร่างกาย เนื่องด้วยนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต จึงต้องการรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน เพียงพอตามหลักโภชนาการ โดยทางโรงเรียนเป็นผู้จัดและผู้ให้บริการในด้านต่างๆ เช่น การจัดเตรียมวัตถุดิบในการประกอบอาหาร รายการอาหารตามความต้องการของนักเรียน การจัดสถานที่วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดให้บริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน โดยการดำเนินงานอาหารกลางวันต้องคำนึงถึงด้านสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่จำเป็น ความสะอาดที่นักเรียนต้องการ ด้านอุปกรณ์รับประทานอาหาร โดยเฉพาะความสะอาดของอุปกรณ์เป็นเรื่องสำคัญมากที่ต้องคำนึง ด้านอาหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดให้นักเรียนต้องการรับประทานอาหาร และการให้บริการที่มีวิธีการดำเนินงานอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญ์ ภูลจรัสรัตน์ (2561 : 95) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนต่องานบริการอาหารกลางวันของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง พบว่า ความพึงพอใจต่องานบริการอาหารกลางวันในระดับดีมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการบริการของพนักงาน ด้านภาชนะอุปกรณ์ ด้านอาหาร และด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม

4. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมเครือข่าย พบว่า โรงเรียนได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนจากภายนอก มีการบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน บริษัทห้างร้าน เป็นต้น เพื่อร่วมมือกันในการดำเนินโครงการอาหารกลางวันให้ประสบความสำเร็จ โดยภาคีเครือข่ายดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะต่างๆเช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นและประชาชนชาวบ้าน มาให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ศิษย์เก่า องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน บริษัทห้างร้าน ช่วยระดมเงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน และมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบวิธีในการดำเนินการ เช่นการประชุมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา แ่นพบ สื่อโซเชียลมีเดีย การจัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นเพราะภาคีเครือข่ายความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินโครงการอาหารกลางวันประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ และมีความยั่งยืน ประเด็นหลักในการสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพสามารถให้บริการนักเรียนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอจากเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้เกิดความยั่งยืนของโครงการประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เครือข่ายความร่วมมือภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และนักการภารโรง ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนชาวบ้าน ส่วนภาคีเครือข่ายความร่วมมือภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ที่ร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งแต่ละคน หรือแต่ละภาคส่วนมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการให้ความร่วมมือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 16-17) สอดคล้องกับงานวิจัย

ของเสมอ สร้อยคำ (2560 : 78) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปธรรมการบริหารโครงการอาหารกลางวันที่พัฒนาขึ้น มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1.บุคคลได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 2. การบริหารโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ เครือข่ายงานและวัตถุประสงค์ การดำเนินงานด้านกระบวนการประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. การวางแผน 2. การจัดองค์การ 3. การลงมือปฏิบัติและ 4. การมีส่วนร่วมและด้านผลผลิตประกอบด้วย 1. โอกาสการเข้าถึงการเข้ารับบริการโครงการอาหารกลางวัน 2. ภาวะโภชนาการของนักเรียน 3. ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเรียนด้านสภาพแวดล้อม

5. มาตรฐานผลผลิตผลลัพธ์ พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำบันทึกข้อมูลสุขภาพประจำตัวนักเรียน (แบบ สศ.3) และนำข้อมูลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมของสถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อแปลผลภาวะโภชนาการของนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง หากพบปัญหาทุพโภชนาการจะแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน และจัดทำรายงานผลภาวะโภชนาการของนักเรียน โรงเรียนมีการจัดสถานที่รับประทานอาหาร บริเวณการจัดเตรียมอาหาร มีภาชนะสำหรับใส่อาหาร มีการกำจัดขยะและสิ่งโสโครกที่ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานสุขาภิบาล ส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายพึงพอใจ และยอมรับ นักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และได้รับอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ทั้งนี้ เป็นเพราะความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่ยังพออย่างมีคุณภาพ ตามหลักโภชนาการ มีภาวะทุพโภชนาการลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าพร้อมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และมีการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน ซึ่งจะพบว่าความสำเร็จดังกล่าว เกิดจากโรงเรียนมีกระบวนการบริหารการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสู่การปฏิบัติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ทราบความก้าวหน้าและความสำเร็จทำให้โครงการอาหารกลางวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 23-29) สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา กาโยงแว่น (2557 : 71) ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านเมืองคลองอำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการประเมินการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านเมืองคลอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งด้านสภาพแวดล้อม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า วัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีอาหารกลางวันรับประทาน ทุกคน ทุกวัน เพื่อมุ่งพัฒนาสุขนิสัย และมารยาทในการรับประทานอาหารเช้า และการจัดโครงการอาหารกลางวันสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และผู้ปกครอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า มีการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันต่อเนื่อง และเหมาะสมตลอดปีการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมากด้านกระบวนการดำเนินการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า

การกำหนดระยะเวลารับประทานอาหาร ป.1 ถึง ป. 6 เวลา 11.40 น. มีความเหมาะสมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดโครงการอาหารกลางวันช่วยลดภาระด้านการเงิน ให้กับ พ่อ แม่ และผู้ปกครองของนักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ควรศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อนำแนวทางไปปฏิบัติ และพัฒนาไปสู่โรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 โรงเรียนอื่นๆ ควรนำผลการวิจัย บทสรุป และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและกำหนดแผนการปฏิบัติงานการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนตามบริบทและงบประมาณของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศ โรงเรียนจะต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวัน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 มาตรฐาน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ 2. มาตรฐานด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ 3. มาตรฐานด้านการดำเนินงานอาหาร 4. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมเครือข่าย 5. มาตรฐานด้านผลผลิตผลลัพธ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *แนวทางการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- กัญญ์ณัฐ กุลจรัสรัตน์. (2561). *ความพึงพอใจของนักเรียนต่อบริการอาหารกลางวันของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

- ณัฐยา ศรีวงศ์. (2557). การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนบ้านโคกสูง อำเภอชุมขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ผลการประเมินเชิงประจักษ์โรงเรียนต้นแบบอาหารระดับประเทศ ประจำปี 2562 ของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.kroobannok.com/87344>.
- ปาริชาติ ไตรหัตถทรัพย์. (2561). การศึกษาสภาพและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 7. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วรรณภา กาโย่งแว่น. (2557). การประเมินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านเมืองคลองอำเภอยะยง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยยะลา.
- เสมอ สร้อยคำ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

**Guidelines for Professional learning Community Management of the
Educational Opportunity Extension Schools under the Sukhothai
Primary Education Area Office 2**

ลีลาวดี รอดแล้ว,
พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ วจี ปัญญาใส
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
**Leelawadee Rodlod,
Phimphaka Thammasit and Vajee Panyasai**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Leelawadee_sory@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส และแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครู จำนวน 196 คน รวมจำนวน 232 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ภาพรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกลยุธยมนิตร รองลงมาคือด้านบรรยากาศองค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านวิสัยทัศน์องค์กร ด้านโครงสร้างองค์กรและด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 คือ โรงเรียนจัดโครงสร้างที่สะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติ คำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูสร้างความเข้าใจร่วมกัน เปิดโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนเสนอความคิดเห็นร่วมกันอย่างมีอิสระ ผู้บริหารสนับสนุนครูให้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนกำหนดภาพความสำเร็จที่มาจากความต้องการของทุกฝ่าย พัฒนาครูให้สามารถผลิตพัฒนาสื่อการ

เรียนและนิเทศการจัดการเรียนรู้ และโรงเรียนมีผู้บริหาร ครูที่ยอมรับความคิดเห็นทั้งเหมือนและต่างกันได้ พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; โรงเรียนขยายโอกาส

Abstracts

The objectives of this research were to study the conditions of professional learning community management of opportunity extension schools and to investigate the guidelines for professional learning community management of opportunity extension schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The sample of this study was 36 school administrators and 196 teachers, totaling 232 people. The tools used in the research were questionnaire and focus group discussion. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results indicated that for the conditions of professional learning community management of opportunity extension schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2, overall 7 aspects were at high level. When individual aspects were considered, the aspect with the highest mean was galyanmitr, followed by corporate atmosphere, corporate culture, corporate vision, organizational structure and teaching, respectively. 2. Guidelines for community management of professional learning community of opportunity extension schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2 was a conveniently structured school that is agile in practice, taking into account individual knowledge, organizing environments that affect operations, executives and teachers creating mutual understanding, allowing opportunities to talk, freely exchange ideas, encourage teachers to attend ongoing training, schools defining achievements that come from the needs of all parties, developing teachers to produce, develop learning materials and in services, manage learning, and have teachers accept ideas as well as different ideas.

Keywords: Management Guidelines; Professional Learning Community; Opportunity Extension Schools

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ผ่านมา การเรียนรู้ในสถานศึกษาต้องเปลี่ยนไปจากเดิมมีการพัฒนาขึ้น ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นครูฝึก (Coach) หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (Classroom) มาเป็นห้องทำงาน (Studio) ในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning : PBL) เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันมาเน้นความร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปันกัน ครูคือผู้ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ โดยเน้นการออกแบบโครงการให้นักเรียน แบ่งกลุ่มกันลงมือทำเพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำเพื่อให้ได้ฝึกฝนทักษะเพื่อดำรงชีวิต (ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา มจพ, 2557 : ออนไลน์) นโยบายในการประชุมเชิง

ปฏิบัติการเตรียมการอบรม “(Professional Learning Community : PLC) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” กระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC (Professional Learning Community) หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งแนวคิดของการอบรม PLC คือ การนำคนมาอยู่ร่วมกันเกิดการเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้กันระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม จนกระทั่งเกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียน (รศ.นราพร จันทร์โอชา, 2560 : ออนไลน์)

การพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นกระบวนการที่พยายามช่วยให้ครูได้กลับมาทบทวนเกี่ยวกับวิชาชีพของตนเอง แล้วครูช่วยกันทบทวนไตร่ตรอง (Reflection หรือ Action Review:AAR) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่ลึกและเชื่อมโยง รวมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงเข้ากับทฤษฎี ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงทฤษฎีจากการปฏิบัติหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคือเปลี่ยนจากเรียนรู้จากฟังครูสอนมาเป็นเรียนรู้จากการลงมือทำ ทั้งหมดเป็นการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนและวงการศึกษาระดับจิตสำนึก ระดับรากฐาน และระดับโครงสร้าง ซึ่งต้องมีการจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Management) อย่างจริงจัง และเป็นระบบหาหนทางร่วมกันกับเพื่อนร่วมวิชาชีพในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นวิธีที่เห็นผลต่อนักเรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 75) แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนี้นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการ ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และนักการศึกษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน ดำเนินการแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วมกัน และ ผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุน เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน โดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จากความสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดได้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรในโรงเรียนที่จะเปิดโอกาสให้เข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนซึ่งนโยบายการดำเนินงานจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทุกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 2 ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร มุ่งสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนาวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 36 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และ ครู จำนวน 387 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 423 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 1

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 36 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 196 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% รวมจำนวน 232 คน

2. กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 2

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกจากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน และครูจำนวน 4 คน รวม 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชุด ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานและระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ใน 7 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง องค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านวิสัยทัศน์องค์กร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านกัลยาณมิตร ซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์การพิจารณาแปรผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นแบบสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 นำข้อมูลจากผลการวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาร่างประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอนการหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบและลักษณะของแบบสอบถามที่จะใช้ในงานวิจัยโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และแบบสอบถามที่ได้มีการนำไปใช้ในงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิด หลักการจากหนังสือ ตำรา แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม
3. ร่างแบบสอบถามเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจและนำไปปรับปรุงแก้ไข
4. เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สำหรับภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำมาหาความสอดคล้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิค IOC (Index Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.876
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังรายละเอียดต่อไปนี้

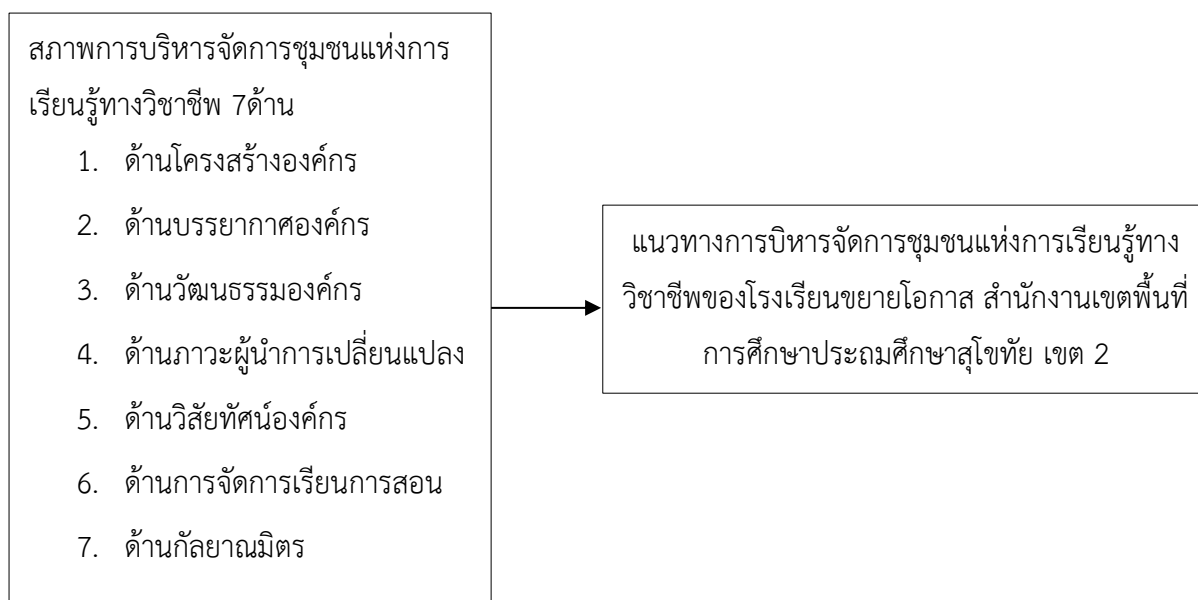
1. ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. จัดส่งแบบสอบถามให้กับผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 36 โรงเรียน พร้อมสอดซองเอกสารจำหน่ายซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้ส่งคืนตามกำหนดซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม ถึง 31 มกราคม 2564
3. ติดตามการตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 80 และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอค่าสถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านกัลยาณมิตร ด้านบรรยากาศ

องค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านวิสัยทัศน์องค์กร ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านโครงสร้าง และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ทั้ง 7 ด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้าง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะเช่น การศึกษาดูงาน การจัดประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นต้น สร้างสัมพันธ์ที่ดี ความไว้วางใจ มีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นที่ปรึกษาที่ดี สามารถปรึกษาพูดคุยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ครูยอมรับความสามารถของตนเอง และส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมดำเนินงานตามเป้าหมายของโรงเรียน มีการมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถของบุคคล ให้อิสระในการดำเนินงานแต่ต้องอยู่ในกรอบเป้าหมายการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายการทำงานร่วมกันให้บรรลุผลสำเร็จ

2.2 ด้านบรรยากาศองค์กร พบว่า โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพเป็นบรรยากาศที่มองเห็นได้ สัมผัสได้ซึ่งแต่ละสถานศึกษา สามารถดำเนินการให้น่าสนใจ แปลกใหม่ได้ มีการจัดสภาพด้านการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำท่ายและกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดในแบบต่าง ๆ และมีการสร้างบรรยากาศด้านอารมณ์คือ สร้างความรู้สึกให้นักเรียนเกิดความสุขใจในการเรียน ปราศจากความกลัวและวิตกกังวล สร้างสรรค์เร้าความสนใจ ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความสุข ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายให้ครูพัฒนาตนเองได้ตามความต้องการของตนเอง เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางความคิดในด้านต่าง ๆ

2.3 ด้านวัฒนธรรมองค์กร พบว่า โรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงาน เช่น วัสดุอุปกรณ์ ประกอบการจัดการเรียนการสอน งบประมาณ เป็นต้น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยปราศจากอคติต่าง ๆ

2.4 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการความรู้อย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากมีการบ่งชี้ความรู้และข้อมูล สร้างและแสวงหาความรู้ จัดเก็บองค์ความรู้ ประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีการพัฒนาครูให้ครอบคลุมสมรรถนะหลัก การปรับปรุงผลการดำเนินการ การเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมใหม่ รวมถึงจริยธรรมในวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาครู โดยจัดให้ศึกษาดูงาน แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล เป็นต้น ตลอดจนผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จเพื่อให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน เกิดความพึงพอใจ

2.5 ด้านวิสัยทัศน์องค์กร พบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและความต้องการให้ครอบคลุมความต้องการของทุกคน กำหนดภาพความสำเร็จโดยยึดนักเรียนเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่จะพัฒนาและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และครูจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดอย่างอิสระและสร้างสรรค์

2.6 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนพัฒนาครูให้สามารถผลิตสื่อหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดนิเทศการสอน และติดตามการนำสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายให้ครูทุกคนทำวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานทางการประกันคุณภาพภายใน สนับสนุนนำผลการวิจัยของผู้อื่น ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีสอน เป็นต้น เปิดโอกาสให้ครูร่วมวิเคราะห์ข้อมูล ระดมความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และโรงเรียนมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา แล้วนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุง การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาครู

2.7 ด้านกัลยาณมิตร พบว่า โรงเรียนมีผู้บริหารสถานศึกษาที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่อาจจะเหมือนหรือต่างกัน โดยปราศจากอคติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน มีความศรัทธาในวิชาชีพ มีความปรารถนาดีและมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยความจริงใจ มีความเอื้ออาทรและเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน โดยผู้บริหารและครูพร้อมที่จะแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในทางวิชาการเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างกำลังใจ ลดความกดดันในการทำงานและโรงเรียนมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของครูที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ด้านกัลยาณมิตร มีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ยอมรับต่อความคิดเห็นที่อาจจะเหมือนหรือต่างก็มีมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน มีความปรารถนาดีที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพและทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557 : 76) ศึกษาเรื่องรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

สู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบท โรงเรียนในประเทศไทย เป็นรูปแบบของระบบที่คลี่คลายแบบเปิด (Loosely coupled) ที่มุ่งสู่สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบมุ่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 บนฐานงานจริงร่วมกัน ที่ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นวิถีแห่งอิสรภาพ และเป็นพื้นที่ให้ความรู้สึกลดท้อภัยหรือลดการใช้อำนาจกดดันบนพื้นฐานความไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรเป็นพลังเชิงคุณธรรม คุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพโดยมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาศึกษาและผู้เรียนสอดคล้องกับที่ว่าเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุดคือด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนการสอน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมพัฒนาครูเกี่ยวกับการนำสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดนิเทศการสอน และติดตามการนำสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู กำหนดนโยบายให้ครูทำวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพภายใน และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าวิจัยจากแหล่งอื่นๆ ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน นำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ตลนภา วงษ์ศิริ, 2556 : 158) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับประสิทธิภาพการสอนของครู พบว่า มีความสัมพันธ์กันซึ่งประสิทธิภาพการสอนของครู หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถวัดได้จากการปฏิบัติงานของครูผู้สอนตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มี 7 ด้าน แต่ละด้านมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้าง พบว่า ต้องจัดโครงสร้างที่สะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติ มีการสื่อสารด้วยใจ เปิดกว้าง คำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เป็นเพราะ ในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาจะประกอบด้วย การปรับโครงสร้างใหม่ให้สามารถรองรับ การเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมที่จะรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา โดยอย่างเช่นนำความเป็นไปได้ทุกชุมชนแห่งวิชาชีพที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2556 : 25) ซึ่งการปรับโครงสร้างจะเป็นการเตรียมพร้อมในการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในโรงเรียนหรือระหว่างโรงเรียน ได้มีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์และสะท้อนหลักการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสนทนาเพื่อนร่วมงานและชุมชน มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมทั้งครูและผู้บริหารโรงเรียน คณะครูวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาทางออกในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (หนึ่งฤทัย สีหะวงษ์, 2562 : 79) ศึกษาเรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 4 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร และบรรยากาศองค์กร

2.2 ด้านบรรยากาศองค์กร พบว่า โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน สะท้อนถึงค่านิยมและมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานและความพึงพอใจ ทั้งนี้เป็นเพราะ ในแนวคิดความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเป็นการทำงานของคนทำงานในโรงเรียนที่ใช้เวลาร่วมกันสนับสนุนการเรียนของนักเรียนเป็นเป้าหมายหลัก ดังนั้นจึงมีบรรยากาศของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้บริหารต้องพัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะดวกและจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเตรียมการให้แก่บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดให้มีระบบการสื่อสารที่มีคุณภาพทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนจัดหาเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้บริการคณะครูอย่างเพียงพอ (ฉัตรชัย ทองเจริญ, 2556 : 121) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วาสนา ทองทวีชัยยศ, 2560 : 39) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร และด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษามัธยมศึกษา ตามลำดับสามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษามัธยมศึกษาได้ร้อยละ 79.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ด้านวัฒนธรรมองค์กร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเสนอความคิดเห็นร่วมกัน ไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน สนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระ ทั้งนี้เป็นเพราะในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Professional Community Culture) เช่น ลดความเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการ หรือ Bureaucratic Culture ไปสู่วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการ หรือ Collegial Culture เสริมสร้างวัฒนธรรมแห่ง ความไว้วางใจ (Trust) และความนับถือ (Respect) ต่อกันในมวลหมู่สมาชิกของชมรมแห่งวิชาชีพ สร้างวัฒนธรรมการใช้ทักษะด้านการคิดและใช้สติปัญญาเป็นฐาน (A cognitive Skill Base) วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) ที่ต้องใช้ความรู้ การคิดและการใช้สติปัญญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบวิชาชีพ ครูผู้สอนจึงต้องเรียนรู้ตลอดเวลาเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้จัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนสร้างวัฒนธรรมการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Open to Innovation) โดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ (Knowledge Creation) (สุเทพ พงศ์ศรีรัตน์, 2556 : 25) สอดคล้องกับวิจัยของ (เสาวคนธ์ ฉัตรวิไล, 2561 : 35) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ การมีเจตคติใฝ่เรียนรู้ การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล และการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ การตั้งใจ วัฒนธรรมองค์การ โครงสร้างและระบบการทำงาน บรรยากาศในการทำงาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาได้แก่ การตั้งใจ บรรยากาศในการทำงาน และวัฒนธรรมองค์การ

2.4 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดการความรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีการพัฒนาครูให้ครอบคลุมสมรรถนะหลัก จริยธรรมในวิชาชีพตลอดจนการส่งเสริมการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะ การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหาร (Supportive Leadership) โดยผู้บริหารโรงเรียนจัดให้ครูเข้ารับการพัฒนาด้านตนเองอย่างเป็นระบบและทั่วถึง ให้ครูทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพของตนเองตามความจำเป็นและความต้องการ สร้างสถานการณ์ให้ครูได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันวางแผนการจัดอบรมพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยสำหรับการพัฒนาวิชาชีพของครู (หนึ่งฤทัย สีหะวงษ์, 2562 : 68) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภาขินี ภักดีมี, 2562 : 79) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 4 พบว่า ประกอบด้วย 1. ด้านค่านิยมและวิสัยทัศน์ ได้แก่ ผู้บริหารและครูควรปรับทัศนคติและวิธีการทำงานร่วมกันโดยคำนึงถึงคุณค่าและความแตกต่างระหว่างบุคคล 2. ด้านการทำงานร่วมกันของทีม ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมงานในการพัฒนาผู้เรียน 3. ด้านภาวะผู้นำร่วมกันและให้กำลังใจกัน ได้แก่ ผู้บริหารควรลดการสั่งการ และมอบอำนาจการตัดสินใจให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4. ด้านการประยุกต์การเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน 5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ได้แก่ ควรให้สมาชิกทุกคนตระหนักว่าการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและช่วยให้เกิดการพึ่งพาตนเอง 6. ด้านโครงสร้างที่สนับสนุน ได้แก่ ควรกำหนดให้โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ส่งเสริมสนับสนุนความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 7. ด้านการปฏิบัติงานร่วมกัน ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2.5 ด้านวิสัยทัศน์องค์กร พบว่า โรงเรียนต้องกำหนดภาพความสำเร็จหรือวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มาจากความต้องการของทุกฝ่าย โดยครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้เป็นเพราะ วิสัยทัศน์องค์กร เป็นการมองภาพเป้าหมาย

ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงเป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีทิศทางร่วมกัน โดยครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและการพัฒนาโรงเรียนในด้านอื่น ๆ ร่วมกัน พัฒนาวิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการ ในการร่วมปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยดำเนินการทำงานเป็นทีม กระจายอำนาจแก่บุคลากรตามความเหมาะสม และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการและสัมพันธ์ตามกรอบวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา (สมัชชา จันทรแสง, 2558 : 52-53) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตลดา หนูคอบกาย, 2561 : 67-70) ศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นผู้นำร่อง รองลงมา คือ การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ทีมร่วมแรงร่วมใจ ชุมชน กัลยาณมิตร และวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บรรยากาศโรงเรียน รองลงมา คือ โครงสร้างโรงเรียนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ

2.6 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนพัฒนาครูให้สามารถผลิตหรือพัฒนาสื่อการเรียน เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียน มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้ กำหนดนโยบายให้ครูทุกคนทำวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยของผู้อื่นมาประยุกต์ใช้ และมีการวิเคราะห์และประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้ของครูต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติและสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน ดังนั้นครูต้องเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้มีทักษะสำหรับศึกษาชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการที่โรงเรียนต้องพัฒนาครูในการบริหารจัดการเรียนรู้ มีวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีการนิเทศจัดการการเรียนรู้ โดยครูมีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ที่มุ่งพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เป็นผู้ใช้งานเป็นสำคัญ อีกทั้งการเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพเป็นกลยุทธ์หลักเสริมสร้างบทบาทความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของครู (มินตรา ลายสนิทเสรีกุล, 2557 : 393) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อำนาจ เหลื่อนน้อย, 2561 : 80) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า องค์ประกอบ การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำ เรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ร่วมและโครงสร้างการพัฒนาชุมชน

2.7 ด้านกัลยาณมิตร พบว่าโรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ยอมรับต่อความคิดเห็นที่อาจจะเหมือนหรือต่างก็มีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน มีความปรารถนาดีที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพและทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารและครูเป็นกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน โดยมีแนวทางและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในชุมชนมีคุณลักษณะ คือ มุ่งเน้นการเป็นชุมชนแห่งความสุข เป็นพื้นที่ให้ความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยใช้อำนาจกดดันบนพื้นฐานความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรเป็นพลังเชิงคุณธรรม คุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตน เพื่อวิชาชีพโดยมีเจตคติเชิงบวก มีบรรยากาศของ “วัฒนธรรมแบบเปิดเผย” ทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของตน เป็นวิถีแห่งอิสรภาพ ยึดความสามารถ และสร้างพื้นที่ปลอดภัยใช้อำนาจกดดัน (สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน., 2560 : 28) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธีรยุทธ รุจาคม, 2561 : 39) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 6 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ได้แก่ กัลยาณมิตร รองลงมา ได้แก่ การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรวิสัยทัศน์ร่วมกัน และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ภาวะผู้นำตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ควรศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อใช้ข้อค้นพบการวิจัยไปสู่การบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.2 ควรมีการทำวิจัยหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1. ควรนำบทสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส กัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ไปปฏิบัติด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในพัฒนาตนเองให้

เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์อันส่งผลให้การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส ให้สถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จ และเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพประสิทธิภาพเป็นปัจจุบันและทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- จิตลดา หนูดอนทราย. (2561). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฉัตรชัย ทองเจริญ. (2556). คุณลักษณะการเป็นชุมชนแห่งสังคมการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุดรธานี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ดลนภา วงษ์ศิริ. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธีรยุทธ รุจาคม. (2561). การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารสถานศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นราพร จันทรโอชา. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=TBpt_PIOib4.
- ภาชินี ภักดีมี. (2562). แนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มินตรา ลายสนิทเสรีกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วาสนา ทองทวีงยศ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา มจพ. (2557). การประกันคุณภาพ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2563.
แหล่งที่มา: <http://www.kmutnb.ac.th/qa.php>.
- สมัชชา จันทรแสง. (2558). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิง
วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
18. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุเทพ พงศ์ศรีรัตน์. (2556). ภาวะการเป็นผู้ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิวเคชั่น.
- สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการขับเคลื่อนกระบวนการ
PLC (Professional Learning Community) "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" สู่สถานศึกษา.
กรุงเทพมหานคร. สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) : ฉบับสรุป. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- เสาวคนธ์ ฉัตรวิไล. (2561). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- หนึ่งฤทัย สีหะวงษ์. (2542). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน
ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- อำนาจ เหลือน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐาน
สากล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ

**The Development of Problem-Solving Ability of Grade 9 Students Using
Storyline Learning Management in the Topic of Ecosystem**

ตะวัน รุ่งแสง และ เมษา นวลศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Tawan Rungsang and Mesa Nuansri

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Mesa@vru.ac.th.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ (3) ประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปทุมธานี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ และ (2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา การวิจัยนี้ใช้แบบแผนการทดลองเป็นแบบ 1 กลุ่มที่มีการทดสอบก่อนและหลัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ และการทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) คะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ผลการประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ด้วยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์; ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา; ระบบนิเวศ

Abstracts

The purpose of this research were to (1) compare the problem-solving ability of grade 9 students before and after using storyline learning management in the topic of ecosystem (2) compare the problem-solving ability of grade 9 students after using storyline learning management in the topic of ecosystem compared with 70% of the criteria, and (3) evaluate the development of problem-solving ability of grade 9 students after using storyline learning management in the topic of ecosystem. The sample used in this research was 33 grade 9 students in Pathum Thani Province during the second semester of the academic year 2020. The instruments used in this research consisted of 1) Lesson Plans, and 2) the Problem-Solving Ability Test. The one group pretest-posttest design was used in this research. The data were analyzed using means, standard deviation, relative gain score, and t – test for dependent sample.

Research findings were as follows: (1) Students' problem-solving ability after using storyline learning management in the topic of ecosystem was significantly higher than before studying at the .05 level. (2) The score of students' problem-solving ability after using storyline learning management in the topic of ecosystem was significantly higher than the criteria 70% at the .05 level, and (3) The results of evaluating the development of students' problem-solving ability after using storyline learning management in the topic of ecosystem with relative gain scores, overall, the average was in the middle level.

Keywords: Storyline Learning Management; Problem-Solving Ability; Ecosystem

บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นแขนงหนึ่งที่สำคัญของการจัดการศึกษาดังจะเห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ให้ความสำคัญของวิทยาศาสตร์ว่า วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ (กรมวิชาการ, 2551 : 92) ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้พัฒนากระบวนการคิด ความสามารถในการเรียนรู้กระบวนการสืบเสาะโดยเฉพาะความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งถือเป็นความสามารถหนึ่งที่มีความจำเป็น สำคัญ และจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่งที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ ตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 5) ดังนั้น การที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมี

ประสิทธิภาพได้นั้น ผู้สอนจำเป็นที่จะต้องเลือกวิธีการสอนที่เอื้อหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านนี้ ซึ่งมีวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนต่างๆ มากมายเพียงแต่ผู้สอนจะต้องออกแบบ เลือกสรรให้เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และช่วงวัยของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีลักษณะเฉพาะ คือ มีการกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง (topic line) และการจัดการเรียนการสอนสืบเนื่องไปที่ละตอน โดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล และการบรรยายเรื่องราวที่มีความต่อเนื่องเป็นลำดับ ในแต่ละตอน มีคำถามหลักเป็นตัวนำไปสู่การทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย ซึ่งในเส้นทางการดำเนินเรื่องนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การระบุเวลาและสถานที่ของเรื่องราวที่สร้างขึ้นหรือฉาก มีตัวละคร เป็นผู้เกี่ยวข้องกับฉาก อาจเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ มีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตของตัวละครที่เกิดขึ้นในเรื่อง และมีเหตุการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไข (Smith and Vallerger, 1997 อ้างถึงใน กาญจนา มากพูน, 2548 : 5) จากการศึกษาหลักการสอนของวิธีสตอรีไลน์สามารถ สรุปได้ว่า หลักการสอนของวิธีสตอรีไลน์นั้น จะเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่และเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ในการสอนของวิธีสตอรีไลน์นั้น ควรมีหลากหลาย และมีลักษณะการเรียนรู้ที่มีหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพที่แตกต่างกันและพัฒนาคุณภาพทางสังคม นอกจากนี้ อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2542 : 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิธีสตอรีไลน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนไว้โดยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้เพราะผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและเป็นการทำงานกับหัวข้อที่ได้รับมอบหมายตามความสนใจ เป็นการฝึกฝนทักษะด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนไม่รู้สึกรำคาญ อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่ทำทลายความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนได้เห็นผลงานของตนเองและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน 2) วิธีการนี้เป็นวิธีการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีสตอรีไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมได้คิด ได้ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ฝึกคิดและสร้างสรรค์จินตนาการ 3) วิธีสตอรีไลน์เป็นการเพิ่มพูนทักษะทางสังคม เพราะผู้เรียนจะช่วยกันทำงาน มีการพูดคุย ฝึกวางแผนและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การสอนแบบสตอรีไลน์ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาและทักษะการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีเนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและตัดสินใจอย่างเป็นระบบ และที่ผ่านมามีงานวิจัยหลายเรื่องที่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่า การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ อาทิ อริย์ธัช ฉ่ำมณี และคณะ (2562 : 301-313) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์วิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อ

ออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อีกทั้ง อุมพร ปิ่นนตร (2555 : 93) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Bell and Fifield, (1996 : 16) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาความรู้ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ช่วยให้นักเรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีการตัดสินใจแก้ปัญหาที่ดีสามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดบนหลักฐานที่เชื่อถือได้ และสามารถทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาค่านิยมสอดแทรกไว้ในการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์และการใช้ทักษะในการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

จากเหตุผลและความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เนื้อหาเรื่อง ระบบนิเวศ ทั้งนี้ จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหามากขึ้น ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่งที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ อีกทั้งความสามารถในการนำความรู้ ทักษะกระบวนการที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi – experimental research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (Fitz-Gibbon, 1987 : 113) ซึ่งมีรูปแบบวิจัย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	การจัดการกระทำ	ทดสอบหลังเรียน
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (pre-test)

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (post-test)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 ห้องเรียน โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 198 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 33 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) มีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน โดยสุ่มมา 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีการจับสลาก ผลการสุ่มได้ ห้องเรียน ม.3/5 ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 33 คน โดยมีนักเรียนเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 54.54 และเพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 45.46

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยมีรายละเอียดในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแต่ละชนิดดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

2) ศึกษารายวิชา และหน่วยการเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดชัยนเขต จังหวัดปทุมธานี

3) ผู้วิจัยเลือกเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง นิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ บทที่ 1 เรื่องระบบนิเวศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1

วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มาตรฐาน 1.1 เข้าใจความหมายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ การถ่ายทอดพลังงาน การเปลี่ยนแปลงแทนที่ในระบบนิเวศ ความหมายของประชากร ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ โดยนำมาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของระบบนิเวศ 2) ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต (โซ่อาหารและสายใยอาหาร) 3) การสะสมพิษในสิ่งมีชีวิต 4) ภาวะการอาศัยอยู่ร่วมกันของสิ่งมีชีวิต และ 5) การดูแลรักษาระบบนิเวศในท้องถิ่น

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ฉบับร่างและเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.18$)

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เรื่อง ระบบนิเวศ เพื่อกำหนดขอบข่ายในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับหลักสูตร

2) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และความถูกต้องด้านภาษา โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อสอบที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ของข้อสอบทั้ง 20 ข้อ มีค่า ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

4) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่ห้องเรียนที่ทำการทดลองจริง จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตร KR20 พบว่า มีค่าความเที่ยงของแบบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 และมีค่าความยาก (p) ของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.31 – 0.78 ซึ่งถือว่าทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24 – 0.61 ซึ่งผ่านเกณฑ์คุณภาพขั้นต่ำ คือ 0.20 ดังนั้น สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

5) จัดทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทดสอบความรู้ก่อนเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ตรวจให้คะแนนและบันทึกผลคะแนนของนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ โดยบันทึกไว้ในโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์

2) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ จำนวน 5 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

3) เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มเดิม โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ฉบับเดิม และทำการเก็บรวบรวมบันทึกคะแนนไว้ในโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์

4) นำผลคะแนนที่ได้จากวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์เรื่องระบบนิเวศ มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติทดสอบต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-Test for Dependent Samples) (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1)

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนการจัดการเรียนรู้เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที่แบบ 1 กลุ่ม (One Samples t-Test) (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)

3) ประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการคำนวณคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3) โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552 : 266-267)

$$\text{คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์} = \frac{\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน}} \times 100$$

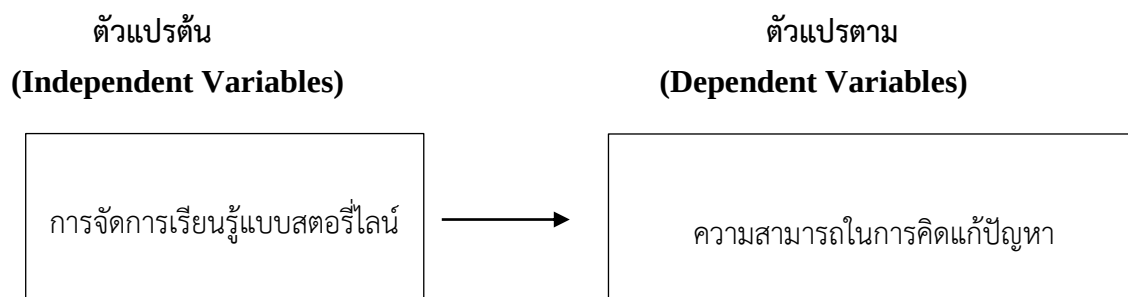
จากนั้นแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 2

ตาราง 2 เกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552 : 268)

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
76 - 100	พัฒนาการระดับสูงมาก
51 - 75	พัฒนาการระดับสูง
26 - 50	พัฒนาการระดับกลาง
0 - 25	พัฒนาการระดับต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ โดยจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ พบว่า

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศ

ความสามารถในการคิด วิเคราะห์	n	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
ก่อนเรียน	33	20	9.15	2.75	22.29*	0.00
หลังเรียน	33	20	14.85	1.89		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศ พบว่า ก่อนเรียนโดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 45.75 และเมื่อพิจารณาคะแนนหลังเรียน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.85 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.25 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศ พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศ ($\bar{X} = 14.85$, SD = 1.89) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.15$, SD = 2.75) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

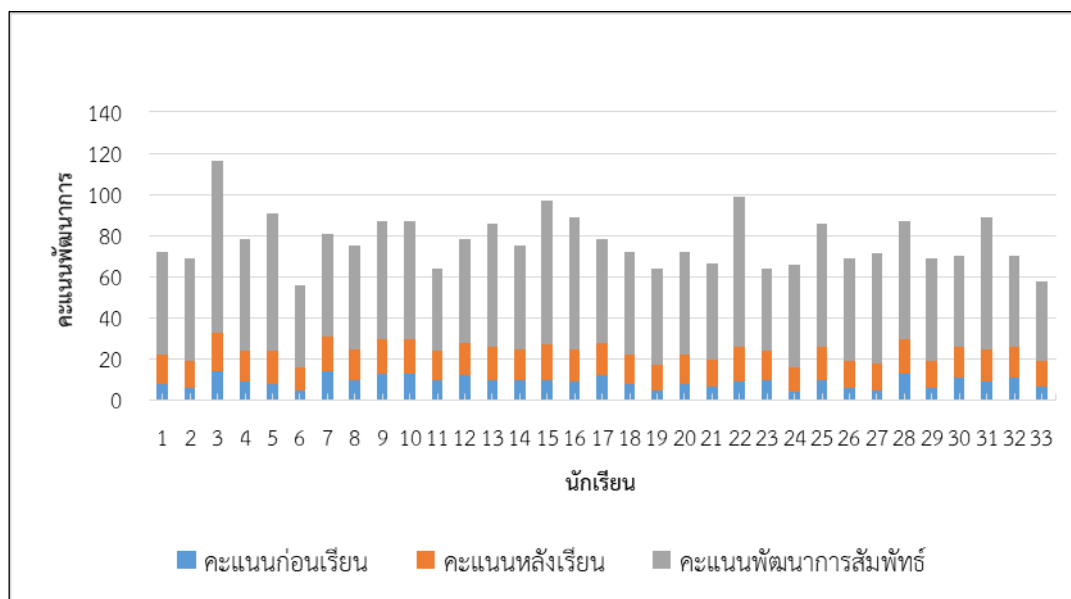
ตัวแปร	คะแนน เต็ม	เกณฑ์ (ร้อยละ 70)	คะแนนเฉลี่ย หลังเรียน ($\bar{X}$)	ร้อยละของ คะแนน	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	t	p
ความสามารถใน การคิดแก้ปัญหา	20	14	14.85	74.25	1.89	2.58*	0.02

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.85 คิดเป็นร้อยละ 74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 14 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 ผลการประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่องระบบนิเวศ

ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	คะแนน พัฒนาการ สัมพัทธ์	ระดับ พัฒนาการ	ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	คะแนน พัฒนาการ สัมพัทธ์	ระดับ พัฒนาการ
1	8	14	50.00	กลาง	18	8	14	50.00	กลาง
2	6	13	50.00	กลาง	19	5	12	46.67	กลาง
3	14	19	83.33	สูงมาก	20	8	14	50.00	กลาง
4	9	15	54.55	สูง	21	7	13	46.15	กลาง
5	8	16	66.67	สูง	22	9	17	72.73	สูง
6	5	11	40.00	กลาง	23	10	14	40.00	กลาง
7	14	17	50.00	กลาง	24	4	12	50.00	กลาง
8	10	15	50.00	กลาง	25	10	16	60.00	สูง
9	13	17	57.14	สูง	26	6	13	50.00	กลาง
10	13	17	57.14	สูง	27	5	13	53.33	สูง
11	10	14	40.00	กลาง	28	13	17	57.14	สูง
12	12	16	50.00	กลาง	29	6	13	50.00	กลาง
13	10	16	60.00	สูง	30	11	15	44.44	กลาง
14	10	15	50.00	กลาง	31	9	16	63.64	สูง
15	10	17	70.00	สูง	32	11	15	44.44	กลาง
16	9	16	63.64	สูง	33	7	12	38.46	กลาง
17	12	16	50.00	กลาง					
						เฉลี่ย	14.85	53.32	กลาง

แผนภาพที่ 2 กราฟแสดงคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน

จากตาราง 5 และแผนภาพที่ 2 ผลการประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33 คน ด้วยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง (มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ เท่ากับ 53.32) และเมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการเป็นรายบุคคลจากคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 60.61 รองลงมา มีคะแนนพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในระดับสูง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 และมีคะแนนพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในระดับสูงมาก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การสอนแบบสตอรี่ไลน์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือที่เรียกว่า กำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยใช้คำถามหลักเป็นตัวนำ สู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองและมีการบูรณาการระหว่างวิชา ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถอย่างรอบด้านเพื่อใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ โคตรทอง (2557 : 137-138) โดยได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากนิทานอาเซียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเป่า จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2550 : 104) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนี้ 1) ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักในความสำคัญของปัญหา ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น 2) ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนและคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล อันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เผชิญได้อย่างเหมาะสม 3) ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการทำงาน และลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ รู้จักหาข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา 6) ผู้เรียนสามารถนำวิธีการที่แก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว 7) เป็นการฝึกฝนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและส่งเสริมความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ โดยทั้งผู้เรียนและผู้สอนเหมือนกัน ครุเป็นผู้วางโครงเรื่อง ส่วนผู้เรียนจะลงรายละเอียดที่มาจากประสบการณ์ชีวิต แล้วสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่เชื่อมต่อจากความรู้เดิม มีการแลกเปลี่ยนความคิดและเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในผลงานที่สร้าง และกลายเป็นแรงผลักดันให้มีการแก้ปัญหา นอกจากนี้ ครูยังสามารถบูรณาการทุกวิชาได้ในทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันนักเรียนก็ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง รู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย เมื่อผู้เรียนมีความสุข จุดหมายของการเรียนรู้ก็นับได้ว่าประสบความสำเร็จแล้ว นักเรียนจะเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ในระดับที่สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อริย์ธัช ฉ่ำมณี และคณะ (2562 : 301-313) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์วิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับ อุมพร ปิ่นเนตร (2555 : 93) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์หลัง

เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

3. นักเรียนมีพัฒนาการเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับกลาง และเมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการเป็นรายบุคคลจากคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.61 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์สามารถมาช่วยในการจัดระบบความคิดของนักเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างเป็ระบบจนสามารถนำไปใช้ในการคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ในที่สุด จึงอาจส่งผลทำให้มีคะแนนพัฒนาการของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับกลางเป็นส่วนใหญ่และมีระดับสูงในบางส่วน แต่ทั้งนี้ อาจต้องคำนึงถึงวิธีการในการประเมินผลด้วย เนื่องจากในการประมาณค่าคะแนนพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ มีผู้เสนอสูตรคำนวณแตกต่างกันตามแนวคิดและการออกแบบวิธีการวัด หากเลือกใช้สูตรหรือแนวคิดที่ต่างกัน ผลการประเมินอาจมีความแตกต่างกันได้ ในกรณีนี้ ผลการประเมินพัฒนาการของนักเรียนได้มาจากการคำนวณด้วยสูตร พัฒนาการสัมพัทธ์ที่นำเสนอโดยศิริชัย กาญจนวาสี (2552 : 267) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้ในงานวิจัยนี้ มีข้อดี คือ สามารถแก้ปัญหาอิทธิพลเพดาน (ceiling effect) ได้ เนื่องจากการคำนวณคะแนนพัฒนาการของผู้เรียน คือ พิจารณาจากคะแนนที่เพิ่มขึ้น หรือผลต่างของคะแนนที่ได้จากการวัดครั้งแรกและการวัดครั้งหลัง จึงมักประสบปัญหาจากอิทธิพลของเพดาน เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถสูงโดยเฉลี่ยแล้วจะมีคะแนนการวัดครั้งแรกที่สูงกว่ากลุ่มอ่อน ดังนั้น เมื่อมีการวัดครั้งหลัง โอกาสที่คะแนนครั้งหลังถูกกำหนดโดยเพดาน (คะแนนเต็ม) ทำให้คะแนนที่เพิ่มขึ้น (ผลต่าง) ของกลุ่มเก่งมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่ากลุ่มอ่อน ดังนั้น การใช้สูตรนี้ในการคำนวณคะแนนพัฒนาการถือว่ามีความยุติธรรมในการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์นั้น ชั่วโง่เรียนจะต้องมีความต่อเนื่องกัน และกิจกรรมที่ใช้จะต้องมีความหลากหลาย เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนจะได้เกิดความต่อเนื่องและกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวเข้ากับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ผู้สอนต้องมีทักษะการตั้งคำถามที่ดีทั้งคำถามระดับพื้นฐานและคำถามระดับสูง เพราะการใช้คำถามเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา อีกทั้ง ครูควรจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้อื่น เช่น หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และกลุ่ม สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่นวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย หรือเนื้อหาสาระที่นักเรียนเข้าใจได้ยากหรือมีความซับซ้อน เป็นต้น

2.2 นำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ไปพัฒนาตัวแปรตามอื่นๆ เช่น การคิด อย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีเหตุผล ความมีวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ที่ร่วมกับเทคนิคหรือวิธีการสอนแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา มากพูน. (2548). ผลการเรียนรู้การสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยและเจตคติต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลวรรณ โคตรทอง. (2557). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากนิทานอาเซียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเป่า (สำราญไชยวิทยา) จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมวิชาการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2550). พัฒนาการคิด พิชิตการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลียงเชียง.
- อรัญ มุลคำ และสุวิทย์ มุลคำ. (2542). *Child centred: storyline method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน*. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- อริย์ธัช ฉ่ำมณี, อรัญ ชูยกระเดื่อง และ อาทิตย์ อาจหาญ. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์วิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 13 (3). 301-313.

อุมาพร ปิ่นเนตร. (2555). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง
หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

Bell, S. and Fifield, K. (1996). *An introduction to the storyline method*. Glassgow, Scotland:
Jordanhill College.

Fitz - Gibbon and Carol, T. (1987). *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park:
Sage.

การเสริมสร้างศักยภาพนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ปลอดสาร : หมู่บ้านหม้อแกงทอง Empowering Innovation of Non-toxic Products : Morkang-Thong Village

ธัญญพัทธ์ มุ่งพัฒนสุนทร

มหาวิทยาลัยพะเยา

Thanyapat Mungpattanasunthon

University of Phayao, Thailand

E-mail: aj.thanyapat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างศักยภาพนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ปลอดสาร: หมู่บ้านหม้อแกงทอง” เป็นการศึกษาวิจัยและดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชน ตลอดจนสำรวจความต้องการในการสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูป และจัดกระบวนการฝึกอบรมแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ภายใต้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs และหลัก 3P ตามแนวคิดการประกอบการทางสังคม เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม แต่ก่อให้เกิดรายได้ การเก็บข้อมูลมีทั้งในรูปแบบเชิงคุณภาพและปริมาณ ด้วยการสำรวจ สังเกตการณ์ทั้งมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม การระดมสมอง และการใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form กลุ่มตัวอย่างคือชาวบ้านหม้อแกงทอง เก็บในลักษณะเจาะจงกับผู้ที่สนใจในการให้สัมภาษณ์และมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโครงการฯ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดจำแนกข้อมูลตามหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล และรายงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ จากการดำเนินการเก็บข้อมูลชุมชนและดำเนินโครงการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลอดสารทั้งทางด้านอุปโภคและบริโภค จำนวน 2 กิจกรรม ได้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลัวยอบเนยและกล้วยคลุกผงชีส และลูกประคบสมุนไพร ซึ่งวัตถุดิบพื้นฐานหลัก ๆ จะสามารถหาได้ในชุมชน ดังนั้นการลงทุนจึงต่ำมาก แต่ได้ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและกำลังเป็นที่นิยมของตลาด โดยผลจากการสำรวจความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมทุกคนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และมากกับการจัดกิจกรรมฝึกอบรมฯ ทั้ง 2 ครั้ง

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพ; นวัตกรรม; ผลิตภัณฑ์ปลอดสาร; แปรรูปผลิตภัณฑ์; พัฒนาชุมชน

Abstracts

This study; " Empowering Innovation of non-toxic products: Morkang-Thong village" base on research and implementation of community development projects. The objectives of this study are 1) to collective community information and explore the need for creating processed products and 2) to organize a participatory operational training process under the SDGs Sustainable Development and 3P Principles on Social Entrepreneurship as a result does not cause any impact on society, community and environment but generate income. Data collection was conducted in both qualitative and quantitative formats with both participatory and non-participatory observations, in-depth interviews, focus group interviews, brainstorming and online questionnaires via Google Form. The sample group is Mor-kang Thong villager by purpose collecting with the volunteers who were interview and join the activities with the project. The quantitative data analyzed by descriptive statistics while the qualitative data was classified, analyzed data content and reported by the objective items. The results from collecting community data and conducting 2 training programs for non-toxic products generated in 2 community product innovations:1) baked banana with butter and banana with cheese powder and 2) herbal compress which the main basic ingredients from the community area. Therefore, the investment is very low, but the products are attractive and popular in the market. By virtue of the satisfaction survey in the training activities, all participants were satisfied at the highest level in both training activities.

Keywords: Empowerment; Innovation; Non-toxic Products; Processing products; Community Development

บทนำ

จากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 1 – 6 (พ.ศ.2504 – 2534) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจการเกษตรแบบพื้นบ้าน เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมและการเกษตรเพื่ออุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเปิดการค้าเสรีกับตลาดโลก โดยมีแนวความคิดการพัฒนาสังคมไทยที่เน้นแนวคิดว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและทันสมัยเป็นหลัก เป็นจุดให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่ยิ่งใหญ่หลายๆ อย่างกับสังคมไทยตามมาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวิถีการเกษตรของเกษตรกรแต่เดิมที่เน้นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน เหลือแล้วค่อยนำไปจำหน่ายสู่ชุมชน ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตมาเป็นผลิตเพื่อเน้นขาย และอุตสาหกรรม ทำให้หันมาใช้ตัวช่วยจำพวกสารเคมีที่มีสารพิษเจือปนอย่างผลิตภัณฑ์ยาปราบศัตรูพืช อาทิเช่น ยาฆ่าวัชพืช ยาฆ่าแมลง หรือสารเคมีที่ช่วยเร่งผลผลิตต่างๆ ในปริมาณมากอื่นๆ อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเกษตรกรหรือผู้ค้ารายย่อย ที่ไม่สามารถนำผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตผลแข่งขันทางการขายสู่ผู้ค้ารายใหญ่ได้ ถึงแม้ว่าในผู้ผลิตบางรายจะมีความรู้เข้าถึงในเรื่องของผลิตภัณฑ์ปลอดสารก็ตาม แต่ก็ยังขาดความรู้ที่จะนำผลิตภัณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นเข้าสู่ตลาดที่กว้างกว่าอย่างตลาดออนไลน์ที่ซึ่งในปัจจุบันเป็นแหล่งค้าขายที่มีผู้ขายผู้ซื้อเข้าไปจับจ่ายใช้สอยกันเป็นจำนวนมาก (bltbangkok.com, 2019,online ; Mahittivanicha N., 2019,online ; salika.co, 2019,online)

ในสภาพการณ์ปัจจุบันเราจะพบว่าปัญหาในเรื่องสุขภาพของคนในสังคมไทยแย่ลง และสิ่งแวดล้อมก็เสื่อมโทรมลงไปมาก วิธีการผลิตแบบนี้ส่งผลกระทบต่อคน ชุมชน สังคม ในหลายๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็น 1) ด้านสุขภาพอนามัยทั้งของผู้ผลิตที่ต้องเผชิญกับการได้รับสารพิษโดยตรงในขณะที่ผู้ใช้ และผู้บริโภคที่ได้รับสารพิษหรือสารเคมีที่ตกค้างจากการบริโภคสินค้าที่มีสิ่งเจือปนเหล่านี้เข้าไป 2) ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และเสื่อมโทรม มีสารพิษตกค้างไม่ว่าจะเป็นบนพื้นที่การเกษตรอย่าง พื้นที่นา พื้นที่เพาะปลูกต่างๆ และส่งผลไปถึงสัตว์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในระบบนิเวศเหล่านี้ก็พลอยได้รับผลกระทบจากสารพิษตกค้างเหล่านี้ไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย จึงเกิดแนวคิดของการพัฒนาซึ่งแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมาตามสหประชาชาติตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 (The Millennium Development Goals หรือ MDGs) เป้าหมายในการพัฒนาในขณะนั้นมีแนวคิดเพียง 8 ด้าน (Jeffrey, D. S., 2016 อ้างถึงใน สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุล, 2559 : 1-7) เช่น การขจัดความยากจน ความหิวโหย โรคภัยไข้เจ็บ ความเท่าเทียมกันทางด้านเพศ การเข้าถึงน้ำที่สะอาดและสุขาภิบาลที่ดี การลดการตายแรกเกิด การส่งเสริมสุขภาพของแม่ การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น และแนวทาง ดังกล่าวได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 2015 (IIED; International Institute for Environment and Development, 2016 : online) อ้างถึงใน สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุล, 2559 : 1-7) องค์การสหประชาชาติจึงได้เสนอแนวคิดใหม่ในการพัฒนาโลกใบนี้หลังปี ค.ศ.2015 (Post-2015 Development Agenda) โดยมีข้อกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการซึ่งจะนำไปใช้ในการพัฒนาโลกใบนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ.2015 และให้เรียกว่า Sustainable Development Goals หรือ SDGs (David, G., 2013 อ้างถึงใน สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุล, 2559 : 1-7)

อีกทั้งในปัจจุบันกระแสการการตื่นตัวเรื่องการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในประเทศไทยได้ให้ความสนใจมากขึ้น เห็นจากกรมอนามัยที่ได้ออกฉลากสำหรับสินค้าเกษตรปลอดสารพิษ เช่น ผัก ผลไม้อนามัย รวมทั้งมีการรณรงค์ทั้งจากภาครัฐและเอกชนให้บริโภคสินค้าลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถสะท้อนออกมาจากปริมาณพื้นที่เพาะปลูกและมูลค่าการตลาดที่เพิ่มขึ้น (พันจิต ปิณฑะดิษ และคณะ, 2561 : 149-162)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยในลักษณะวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงในการรวมกลุ่มของคนในชุมชนหันมาให้ความสำคัญกับการบริโภคอุปโภคและผลิตสินค้าที่ปลอดสารพิษ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้กับคนในชุมชน และผู้บริโภคสินค้าของชุมชน และเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับสภาพแวดล้อมของชุมชนในหลายๆ มิติ เพราะเมื่อสินค้าอุปโภคบริโภคที่ผลิตขึ้นมาจากสิ่งปลอดสารพิษเจือปน ก็จะส่งผลให้การตกค้างของสารพิษในธรรมชาติ และในสิ่งมีชีวิตน้อยลงอีกด้วย เป็นผลพลอยให้สุขภาพของคนในชุมชนจะมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเนื่องจากได้รับสารพิษน้อยลง อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ผลิตรายย่อยในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการแปรรูป

ผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการสร้างอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ในการจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์เพื่อเกิดการกระจายสินค้าในวงกว้าง เพิ่มช่องทางในการหารายได้และแข่งขันกับผู้ค้าอื่นๆ นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ผลิตหรือผู้ค้ารายย่อยกับรายใหญ่ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทำการเก็บข้อมูล Village Profile ของชุมชนหม้อแกงทอง และสำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตในชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมสร้างศักยภาพคนในชุมชนหม้อแกงทองให้สามารถนวัตกรรมสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนปลอดภัยทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบ R & D (Research and Development) ในรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ เริ่มการดำเนินงานด้วยกระบวนการวิจัย บนพื้นฐานการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านต่าง ๆ ต่อจากนั้นดำเนินการจัดกระบวนการเพื่อพัฒนาคนในชุมชนโดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ เข้ามาจัดกระบวนการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน หรือในทางวิชาการเรียกว่ากระบวนการ PAR (Participatory Action Research) พร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วม เพื่อออกแบบจัดกิจกรรมพัฒนาคนในชุมชน และทำการเก็บข้อมูลวัดประเมินผลผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยพื้นฐานการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คนในชุมชนหม้อแกงทอง ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยเฉพาะกลุ่มคนว่างงาน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และผู้ที่ต้องการมีรายได้เสริม กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ทำการสุ่มจากกลุ่มเป้าหมายในแบบเจาะจง (Purpose Sampling Group) จากคนในชุมชนที่มีความสนใจให้ข้อมูล และเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโครงการ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สนใจให้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นมีจำนวนทั้งหมด 40 คน และผู้สนใจเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมครั้งแรก มีจำนวน 22 คน ครั้งที่สองมีจำนวน 13 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ โดยเรียงลำดับการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บข้อมูลเบื้องต้น ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่

1) การสำรวจ และสังเกตการณ์ (Observation) และจดบันทึก (Take note) เพื่อใช้ในการสำรวจพื้นที่ชุมชน ด้วยเครื่องมือการสำรวจชุมชน ได้แก่ การทำแผนที่ชุมชน สำรวจทรัพยากรในชุมชน ด้วย

2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วทำการจัดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชุมชน ข้อมูลพื้นฐานชุมชน จำนวนประชากร การประกอบอาชีพ ภูมิทัศน์ฤดูกาล และเทศกาลวันสำคัญ ประเพณีต่างๆ ในชุมชน

2.2 กระบวนการกลุ่มแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Process/Research) การจัดกระบวนการเพื่อถอดบทเรียนชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธี Focus Group หรือสัมภาษณ์กลุ่ม และ Brain Storming หรือการระดมความคิด เพื่อให้ได้ข้อมูลทรัพยากรในครัวเรือนและในชุมชน และความต้องการของคนในชุมชนเกี่ยวกับความรู้ที่ต้องการให้ผู้ดำเนินโครงการจัดกระบวนการอบรมความรู้ให้ ตลอดจนจัดกระบวนการให้ผู้เข้าร่วมหรือคนในชุมชนวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนด้วย SWOT Analysis โดยให้ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และช่วยอธิบายถึงการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน แล้วให้ผู้เข้าร่วมหรือคนในชุมชนตอบเป็นรายด้าน

2.3 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaires) โดยให้ตัวแทนผู้วิจัยสัมภาษณ์คนในชุมชนแล้วทำการลงคำตอบในแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form เพื่อทำการประเมินผลความคิดเห็นหรือความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะหลังเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ในส่วนที่มีการเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ การสังเกตการณ์ทั้งแบบไม่มีส่วนร่วม และมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบมีโครงสร้าง โดยการประมวลผลข้อมูลที่เก็บมาได้แล้วรายงานผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้จากการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Data Classification) และทำการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้ (Content Analysis)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ในส่วนที่มีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaires) แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ

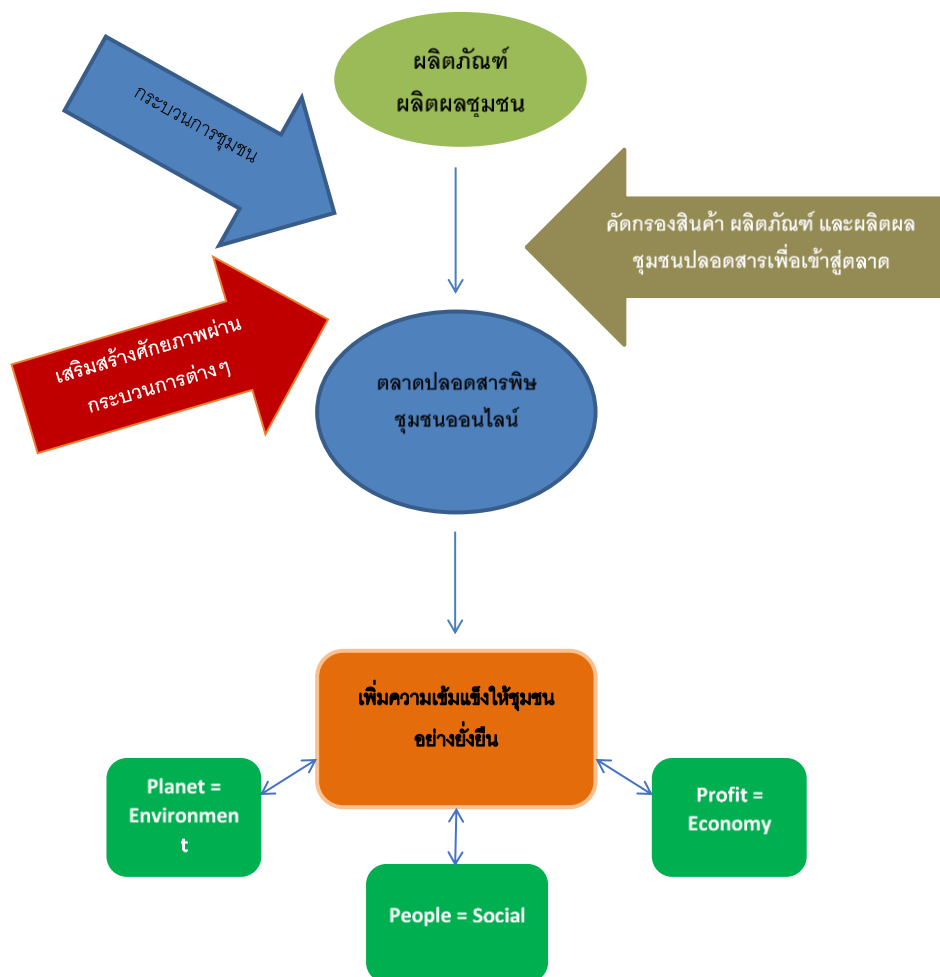
4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ลงพื้นที่เพื่อติดต่อประสานงานกับสมาชิกในชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
- 2) จัดกิจกรรมถอดบทเรียนการเรียนรู้ของชุมชนในเรื่องตลาดปลอดภัย พร้อมสรรหาแกนนำเพื่อช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานและให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม
- 3) จัดอบรมให้ความรู้ และเสริมสร้างศักยภาพผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ปลอดภัย และอาหารปลอดภัย

- 4) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำตลาดออนไลน์และการทำการตลาดประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ปลอดสารของชุมชน
- 5) ติดตามประเมินผล
- 6) ประเมินผลเพื่อจัดทำสรุป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

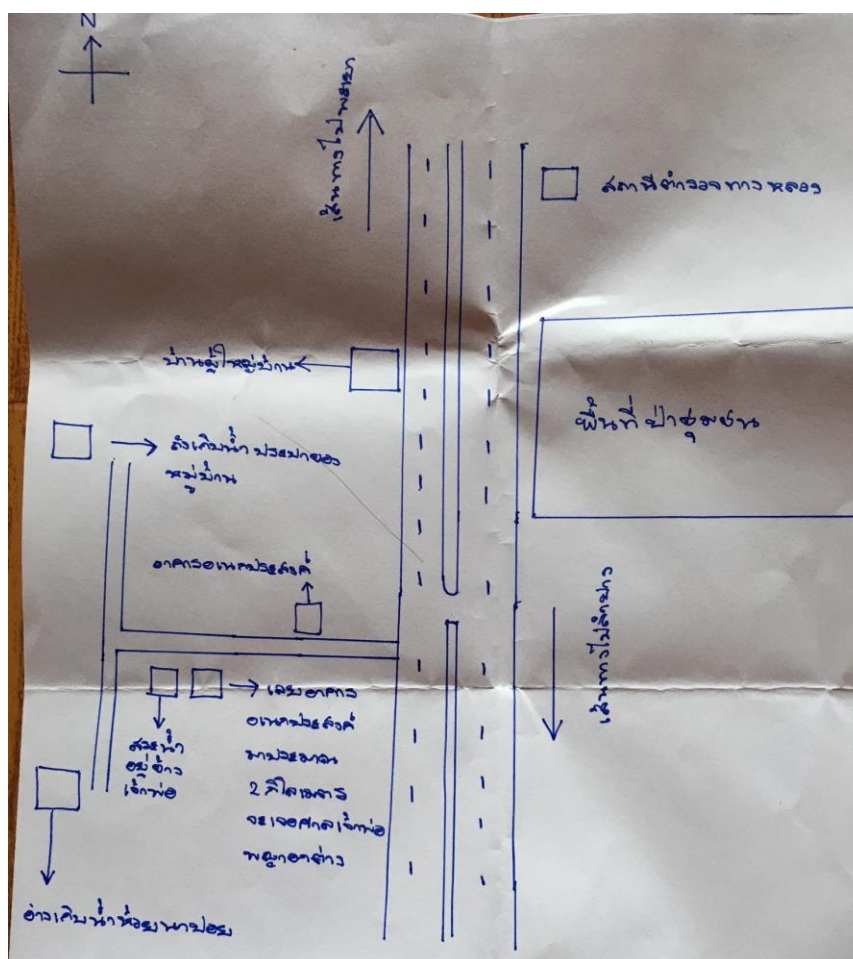
การศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผลิตภัณฑ์ปลอดสาร: หมู่บ้านหม้อแกงทอง มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยและพัฒนาชุมชนหม้อแกงทองฉบับนี้มีรูปแบบการวิจัยและพัฒนาที่ใช้แนวคิดทฤษฎีเทคนิคและวิธีการในแนวทางการพัฒนาชุมชน กระบวนการศึกษาและวิจัยอยู่บนพื้นฐานการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยมีการประมวลเอกสาร ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะทำการออกแบบและเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนหม้อแกงทอง การเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งในรูปแบบการสำรวจชุมชน เพื่อจัดทำ Village Profile และผังชุมชน การสังเกตการณ์ทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ร่วมในการวิเคราะห์จัดจำแนกแยกข้อมูล และการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ด้วย Google Form ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปแบบคุณภาพเพื่อการจัดจำแนก วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลที่ได้เป็นหมวดหมู่ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน และร้อยละ

แผนภาพที่ 2 เส้นทางไปสถานที่ต่างๆในหมู่บ้านจะผ่าน สวนทำการเกษตรตลอดเส้นทาง และอ่างเก็บน้ำจะล้อมรอบไปด้วยป่าของชุมชนทั้งหมด

จากการเก็บข้อมูลตามกระบวนการที่ได้ออกแบบไว้ทำให้ทราบที่มาที่ไปของชื่อหมู่บ้าน “หม้อแกงทอง” เนื่องจากในสมัยก่อนที่มีศึกสงคราม และทหารมีการใช้เส้นทางและตั้งค่ายแรมในบริเวณริมแม่น้ำ เมื่อทหารต้องเดินทางต่อก็ได้ทิ้งอุปกรณ์ประกอบอาหารอย่างหม้อแกงซึ่งทำจากทองเหลืองไว้เป็นจำนวนมาก เมื่อชาวบ้านที่ผ่านไปมาพบเห็นจึงเรียกพื้นที่บริเวณนี้ว่า “หม้อแกงทอง” เป็นชุมชนที่มีประชากรน้อย ไม่หนาแน่น คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีเพียงอาชีพหลักอาชีพเดียว ไม่ค่อยมีการประกอบอาชีพเสริม เมื่อหมดจากหน้าที่เป็นฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะว่างงานและขาดรายได้ และยังขาดการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม พื้นที่ในชุมชนมีทรัพยากรที่หลากหลาย โดยเฉพาะพวกพืชผักสมุนไพรพื้นบ้านที่มีปลูกแทบทุกครัวเรือน มีผลไม้ประเภทกล้วย พักทอง และมะขามขึ้นอยู่ทั่วไปแทบทุก ๆ บ้าน มีแหล่งน้ำในชุมชน

ม.ค.=>ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ และบุญข้าวใหม่	ก.พ.=>วันมาฆบูชา	มี.ค.=>บวชภาคฤดูร้อน	เม.ย.=>เทศกาลสงกรานต์
พ.ค.=>พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ	มิ.ย.=>อาสาฬหบูชา	ก.ค.=>เข้าพรรษา	ส.ค.=>วันแม่แห่งชาติ
ก.ย.=>ออกพรรษา	ต.ค.=>สลากภัต	พ.ย.=>วันลอยกระทง	ธ.ค.=>วันพ่อแห่งชาติ

แผนภาพที่ 3 แสดงปฏิทินงานพิธีการและประเพณีประจำปีของหมู่บ้านหม้อแกงทองในแต่ละเดือน

การถอดบทเรียนชุมชนทำให้ได้ทราบถึงความต้องการของคนในชุมชนว่ามีความต้องการที่จะนำทรัพยากรในชุมชนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใดบ้าง โดยที่สนใจส่วนใหญ่ จะเป็นของทานได้ กับพวกของที่สามารถผลิตได้จากพืชผักหรือสมุนไพรพื้นบ้าน และในส่วนของวิเคราะห์ SWOT Analysis ทำให้เห็นถึง 1) จุดแข็งของชุมชนคือ มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย 2) จุดอ่อน คือ รวมกลุ่มหรือรวมตัวกันได้ยาก เพราะว่างไม่ตรงกัน พื้นที่หมู่บ้านห่างไกลจากตัวเมือง ขาดโอกาสในการกระจายสินค้า และในบางฤดูกาลฝนแล้ง ทำให้ขาดแคลนน้ำทำการเกษตร 3) โอกาส ผลผลิตที่มีมากในชุมชนทั้งเกิดขึ้นเองและปลูกในครัวเรือนมีมากและหลากหลายสามารถพัฒนาไปสู่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปได้หลากหลาย 4) อุปสรรค ที่คนในชุมชน

มองว่าทำให้ทุกอย่างทำได้ยากและไม่สำเร็จ คือ ขาดเงินทุน ขาดอุปกรณ์ เวลาว่างไม่ตรงกันทำให้รวมกลุ่มได้ยาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของคนในชุมชนหม้อแกงทองที่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการกับทางโครงการนั้น จากการวัดผลประมวลผลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดงาน ความรู้ที่ได้ และความตั้งใจในความรู้ไปใช้จริงจากการฝึกอบรมในระดับมากที่สุด และมากในทุกข้อคำถาม และข้อเสนอแนะที่ได้ส่วนใหญ่จะเสนอว่า อยากให้มีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แบบนี้เป็นประจำและสม่ำเสมอ เพราะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งความรู้เหล่านี้สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง ทำให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเสริมทักษะความรู้ในทุกขั้นตอนในทั้ง 2 กิจกรรม คือ การอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ในด้านบริโภค: กล้วยหรือฟักทองอบเนย และการอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ในด้านอุปโภค: ลูกประคบสมุนไพร ทำให้เกิด

1. ผลผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชน

- 1) ผลิตภัณฑ์แปรรูป จำนวน 2 ประเภท 1.1) บริโภค ได้แก่ กล้วยอบเนย กล้วยปรุงรสผงชีส และ 1.2) อุปโภค ได้แก่ ลูกประคบสมุนไพร
- 2) นวัตกรรมชุมชน ผู้เข้าร่วมที่ผ่านการฝึกอบรมทั้ง 2 ครั้ง จำนวนอย่างน้อย 15 คน

แผนภาพที่ 4 และ 5 กล้วยอบเนยและกล้วยคลุกชีสในรูปแบบต่าง ๆ

แผนภาพที่ 6 และ 7 สมุนไพรที่ใช้ทำลูกประคบ และลูกประคบที่ทำสำเร็จ

2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตั้งแต่เริ่มกระบวนการถอดบทเรียนชุมชนในเรื่องข้อมูลชุมชน ทนในด้านต่าง ๆ ของชุมชน จนกระทั่งได้หัวข้อกิจกรรมฝึกอบรมที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างทุนที่มีอยู่กับความต้องการของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของทุนทรัพยากรธรรมชาติที่ตนเองมีอยู่ในชุมชน และในครัวเรือนว่าสามารถนำไปแปรรูปเพื่อทานและใช้ประโยชน์ได้มากกว่าที่เคยทำมา อีกทั้งเมื่อมีเหลือจำนวนมากก็สามารถแปรรูปเพื่อจำหน่ายได้อีกด้วย ทำให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการรักและอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่มากขึ้น เนื่องจากเห็นความสำคัญในการนำไปใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน

จากการดำเนินโครงการนี้ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 จนกระทั่งต้นปี 2564 ทำให้ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชน และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เริ่มให้ความสนใจในการที่จะพัฒนาตนเองและชุมชน มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพเสริม และการรวมกลุ่มกันเพื่อหารายได้เสริม การเห็นถึงความสำคัญที่ว่า การจะทำสิ่งใดถ้าหากรวมตัวหรือรวมกลุ่มกันก็สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้มากกว่า ดังนั้นการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นจุดเล็ก ๆ จุดหนึ่งที่ช่วยจุดประกายคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มให้ความสนใจ และมีกำลังใจที่อยากจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงชุมชนหม้อแกงทองให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ (Signature Product) ในการทำวิจัยและพัฒนาชุมชนหม้อแกงทองที่เกิดขึ้นนั้น คือ ผลิตภัณฑ์ปลอดสารที่ได้จากการที่คนในชุมชนร่วมกันช่วยคิดมาจากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งอุปโภคบริโภคที่สามารถใช้หรือทานเอง หรือขายเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมได้ โดยทั้งนี้ คนในชุมชนจะได้เรียนรู้ช่องทางการขายสินค้าออนไลน์เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายและลดการแข่งขันในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาในการวิจัยและพัฒนาเรื่อง “การเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผลิตปลอดสาร: หมู่บ้านหม้อแกงทอง” พบว่า คนในชุมชนหม้อแกงทองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว เมื่อว่างจากฤดูการเก็บเกี่ยวก็ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมอะไร และขาดความรู้ในเรื่องนี้ ในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายโดยเฉพาะพวกพืชผักสวนครัว และสมุนไพร อาสาสมัครส่วนใหญ่มีความต้องการในการอบรมความรู้เพิ่มเติมในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีคล้ายคลึงกับงานของ นิชกานต์ บัวอินทร์ และคณะ (2559 : 193-212) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาวยวด ตำบล เสวียด อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการได้รับผลผลิตไม่ค่อยดี และขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร คนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องการประกอบอาชีพเสริม ไม่มีการทำบัญชีครัวเรือน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน และขาดจิตสำนึกร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560 : ออนไลน์) เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผลิตภัณฑ์ในชุมชนส่วนใหญ่ผลิตมาจากวัสดุในท้องถิ่น และหนึ่งแนวทางในการพัฒนาคือการศึกษาทำความเข้าใจกับคนในชุมชนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ข้อที่สองของงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชนเบื้องต้น และความต้องการของชุมชนตามวัตถุประสงค์ข้อแรกมาออกแบบเป็นกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนหม้อแกงทอง เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร ภูผะกา (2559 : 116-145) เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์สู่การเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้มาตรฐาน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า กระบวนการศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้เริ่มตั้งแต่ศึกษาข้อมูลชุมชนเบื้องต้นรวมถึงศักยภาพชุมชน ตลอดจนวางแผนการพัฒนาความรู้และจัดกิจกรรมฝึกอบรม และดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาค้นในชุมชนแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้คนในชุมชนสามารถสร้างรายได้เสริม และขจัดความยากจนของคนในชุมชนต่อไป ทั้งนี้ในการดำเนินการเน้นการนำภูมิปัญญาและทุนในชุมชนมาใช้เป็นหลัก ซึ่งจากผลที่กล่าวมานั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้เขียนในทั้งสองวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้

จากผลที่คล้ายคลึงกันที่กล่าวมาข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่าหลักสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถมีศักยภาพในการที่จะเสริมสร้างอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพหลักอย่างเกษตรกรรมนั้น ต้องอาศัยการรวมกลุ่มของคนในชุมชน มีผู้นำที่เข้มแข็งและสามารถผูกมัดจิตใจความสามัคคีของคนในชุมชน เข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ เนื่องจากการสร้างหรือผลิตสินค้าแปรรูปต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยการประกอบในรูปแบบของวิสาหกิจหรือการรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การผลิตถึงการจำหน่ายเพื่อลดการแข่งขันกันเองในชุมชน และการมีกำลังที่จะนำไปขายนอกพื้นที่ หรือทำการขายออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิจัยและดำเนินโครงการพัฒนาในครั้งนี้จัดทำภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายที่ยั่งยืนตามหลัก SDGs และแนวคิด 3P ของการประกอบการทางสังคมดังกรอบแนวคิดที่ได้สร้างไว้ในบทที่ 2 ซึ่งผลจากการดำเนินการวิจัยและจัดกิจกรรมนั้นเริ่มตั้งแต่กระบวนการสำรวจทุนชุมชนที่มีอยู่ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรในครัวเรือน ประวัติความเป็นมา ประชากรและการประกอบอาชีพ ตลอดจนภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน เมื่อได้ข้อมูลชุมชนครบทุกด้านตามที่ต้องการแล้วจึงมาออกแบบกิจกรรมการพัฒนาภายใต้ความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก และที่สำคัญไม่ลืมคำนึงถึงเรื่องผลกระทบทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาที่ทีมผู้วิจัยเข้าไปช่วยฝึกอบรมและดำเนินการร่วมกับคนในชุมชน ดังนั้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจึงออกมาในรูปแบบการฝึกอบรมเสริมสร้างวิชาชีพรองในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่มากในชุมชน โดยผลิตผลเหล่านี้เป็นผลิตผลที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือปลูกเพื่อทานในครัวเรือนเป็นหลัก จึงปลอดภัยจากสารพิษต่าง ๆ ที่จะไปทำให้เป็นพิษต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและต่อผู้คนที่รับประทานหรือใช้ผลิตผลเหล่านั้น เพราะฉะนั้นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่เกิดขึ้นก็ปลอดภัยและปลอดภัยต่อทั้งสิ่งแวดล้อม และผู้คนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาและดำเนินโครงการพัฒนา

ชุมชนหม้อแกงทองเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรในครัวเรือนที่หลากหลาย โดยเฉพาะพวกพืช ผักสวนครัว ผลไม้ที่มีทุกฤดูกาล มีปริมาณมากพอที่จะทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่าย แต่ยังขาดโอกาสในการได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าถ้าหากหน่วยงานที่สนใจดำเนินโครงการพัฒนาในพื้นที่ชุมชนหม้อแกงทองให้พิจารณาโครงการในลักษณะการฝึกอบรมให้ความรู้ในการประกอบอาชีพเสริม โดยเฉพาะการแปรรูปผลิตผลที่มีจำนวนมากอยู่ในชุมชน แล้วทำการส่งเสริมสนับสนุนในการรวมตัวกันเพื่อจัดจำหน่าย ตลอดจนการช่วยสอนการทำตลาด การทำประชาสัมพันธ์ และการจัดจำหน่ายในช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้คนในชุมชนทั้งที่ว่างงาน และอยากมีอาชีพเสริมสามารถมีรายได้เสริมจากการส่งเสริมฝึกอบรมความรู้เหล่านี้ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาและดำเนินโครงการพัฒนาในครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจทำการวิจัยและพัฒนาในลักษณะใกล้เคียงกับโครงการวิจัยนี้ ทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าอยากให้พิจารณาชุมชนที่ยังไม่มีหน่วยงานเข้าไปพัฒนามากนัก แต่เน้นชุมชนที่ชาวบ้านหรือคนในชุมชนมีความสนใจอยากได้ความรู้ในการไปสร้างอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม หรือเพื่อแก้ปัญหาในช่วงที่ว่างจากงานประจำ หรือช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว จะทำให้ชุมชนที่ถูกลืมมองข้าม และขาดคนให้ความสนใจได้รับการพัฒนาที่ทั่วถึงและเท่าเทียม เตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองและสามารถปรับเปลี่ยนชุมชนของตนเองให้ลดความเหลื่อมล้ำเมื่อเทียบกับชุมชนที่มีแต่คนให้ความสนใจไปพัฒนาได้

เอกสารอ้างอิง

- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: https://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS01/PDF03/132_20190626_.pdf
- ดวงพร ภูพะกา. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์สู่การเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้มาตรฐาน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 8 (1), 116–145.
- ณิกานต์ บัวอินทร์, ภมรรัตน์ สุธรรม และ สมคิด รัตนพันธุ์. (2559). การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชายวัด ตำบลเสวียด อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 3 (2), 193–212.
- พนิต ปิณฑะดิษ และคณะ. (2561). ความเต็มใจจ่ายและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวปลอดสาร. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 6 (1), 149–162.
- สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุล. (2559). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย*, 11 (3), 1–7.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 6. *ออนไลน์*. สืบค้นวันที่ 28 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=develop_issue
- BLTBangkok.com. (2019). สสำรวจเผยคนไทยชอบออนไลน์สูงเป็นอันดับ 3 ของโลก. *ออนไลน์*. สืบค้นวันที่ 9 มกราคม 2564. แหล่งที่มา : <https://www.bltbangkok.com/bangkok-update/4774/>
- Mahittivanicha, N. (2019). สถิติ E-Commerce ไทยปี 2019 โดย Priceza.com. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มา : <https://www.twfdigital.com/blog/2019/11/thailand-e-commerce-stats-2019-by-priceza/>

- Salika.com. (2019). เจาะพฤติกรรมคนไทย ‘ช้อปออนไลน์’ ไม่แพ้ชาติใดในโลก ดันธุรกิจอีคอมเมิร์ซไทย โตเป็นอันดับ 3 ของโลก. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.salika.co/2019/04/13/thailand-shop-online-trend-2019/>
- Jeffrey, D. S. (2016). From millennium development goals to sustainable development goals. *Online*. Retrieved October 8, 2018. from: [www.thelancet.com/journals/lancet/article/P11801406736\(12\)60615-0/fulltext](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/P11801406736(12)60615-0/fulltext).
- IIED (International Institute for Environment and Development). (2016). The green climate fund accreditation process: Barrier or opportunity, sustainable development goals (SDGs) and post-2015 agenda. *Online*. Retrieved October 8, 2018. from : www.iied.org
- David, G. (2013). Policy: Sustainable development goals for people and planet. *Online*. Retrieved October 8, 2018. from : www.iied.org

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์
**Factors Affecting the Success of Informal Eduaction Administration of
Non-Formal and Informal Education Office, Uttaradit Province**

พัชรพร พนมเขต,
วจี ปัญญาไส และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
**Phatcharaporn Phanomket,
Vajee Panyasai and Phimpaka Thammasit**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: farmtangmo_mlp_@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยการบริหารการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ทั้ง 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ส่วนตัวแปรต้นกับตัวแปรตามพบว่า มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 28 พฤษภาคม 2564

คำสำคัญ : การศึกษาตามอัธยาศัย; สำนักงาน กศน.; ปัจจัย

Abstracts

The purposes of this research were to study the level of factors affecting the success of informal education and factors affecting the success of informal education. The population in this research consisted of 108 people. The instrument used was a questionnaire. The data were analyzed using frequency distribution , percentage , mean , standard deviation and multiple regressions.

The results showed that

1) The overall opinion of the Administration level of Informal education was a high level and 4.23 in average. When considered each item, it was found that the most informal education management factor by the factor operational policy focus, the mean of 4.43. Moreover, there were followed by the personnel factor and network participation was mean 4.38 and 4.23 in respectively.

2) Factors affecting the success of this organization were high level. There were six factors including, the personnel factors, budget factors, media-materials-equipment factors, environmental factors, operational policy focus and network participation factors. The factors with the highest average are policy factors, operational focus. Followed by the media-materials- equipment and network participation factors. At the same time, the primary variable and the dependent variable were found to be related to all factors and significantly at the .05 level.

Keyeords: Informal Education; Office of the Non-Formal and Informal Education : NFE; Factors

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีหลักการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึง และให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของชีวิตของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา และการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะวัยแรกเกิด วัยก่อนวัยเรียน วัยทำงานและวัยสูงอายุ จากการศึกษางานเขียนของดอยล์และสมิธ สรุปลักษณะของความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะของการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ 1)การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นรูปแบบการศึกษาที่ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจน (Non Form) ไม่สามารถจับต้องหรือมองเห็น เหมือนการศึกษาในระบบที่มีโรงเรียนเป็นตัวแทนระบบ แต่รู้ว่ามีอยู่เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรือการเรียนรู้แบบไม่มี

นทางการ หรือการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต 2) การศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม มีหลายสถานการณ์ จึงมีหลายวัตถุประสงค์และไม่จำเป็นต้องเพื่อการศึกษาเท่านั้น เช่น สถานสงเคราะห์และ คຸ່ມครองสิทธิผู้บริโศกที่ให้บริการความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิในการบริโภคและการแก้ปัญหาเรื่องการเงิน หรือ ชมรมเยาวชนที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น 3) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระบบ อื่นๆอย่างแยกไม่ออกให้ชัดเจนได้ กล่าวคือ บุคคลสามารถใช้การศึกษาตามอัธยาศัยไประหว่างการเรียนใน ระบบพร้อมๆกันด้วย แต่ทั้งนี้ต้องมีระบบเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัยกับการศึกษารูปแบบอื่นๆ เพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากขั้นตอนการเลือกนำจุดเด่นของการศึกษาตามอัธยาศัยมาใช้ในบริบทของ อีกรูปแบบของการศึกษาได้ เช่น การจัดทัศนศึกษา การท่องเที่ยวแบบต่างๆ ซึ่งสามารถเกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนในโรงเรียนได้ด้วย

ปัจจุบันแนวคิดในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยก็ยังคงเป็นที่เข้าใจอยู่ในวงจำกัด ทั้งนี้คงเป็นเพราะ ความเข้าใจที่ว่าการศึกษาตามอัธยาศัย เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ เป็นเพียงกระบวนการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ของบุคคลที่ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับความไม่ชัดเจน ในมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัยที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การบริการสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่สามารถทำได้อย่างครอบคลุมในบริบทต่างๆ ของการศึกษาตาม อัธยาศัย ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมี ความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษา ตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์

ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน และองค์กรภาคเอกชน ในการจัด การศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นรูปธรรม อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สังคมแห่งความรู้ และสังคมแห่งภูมิปัญญา ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 108 คนประกอบด้วย

1) ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 9 คน

2) ข้าราชการครู ครู กศน.ตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บรรณารักษ์ รวมจำนวน 99 คน ดังนี้

2.1 ข้าราชการครู จำนวน 5 คน

2.2 ครู กศน.ตำบล จำนวน 81 คน

2.3 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 4 คน

2.4 บรรณารักษ์ จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เท่ากับ .947

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert scale) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 65) มี 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีการบริหารในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เท่ากับ .943

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลเพื่อจัดระดับคะแนน กำหนดเป็นช่วงคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545:34) ได้ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับน้อย
1.0 - 1.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับน้อย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาในสังกัด
2. ผู้วิจัยขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ถึงประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังประชากรด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับ แล้วตรวจสอบความครบถ้วน และดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

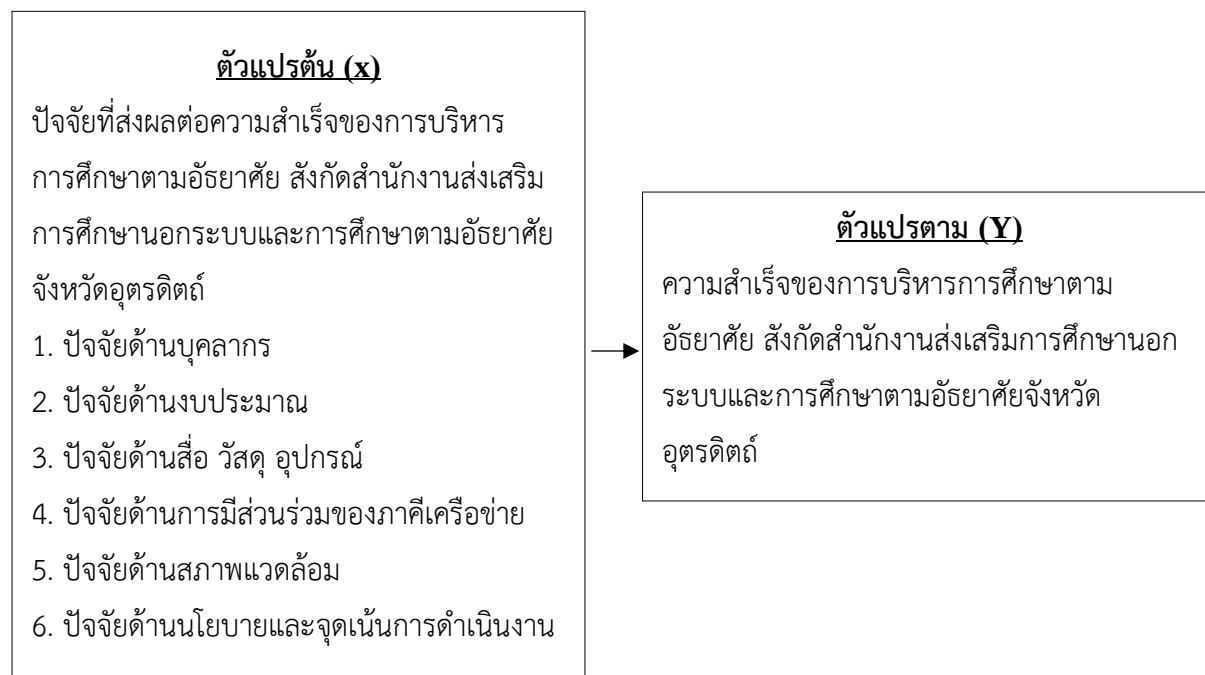
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3) ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ด้วย สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.4 เพศชาย ร้อยละ 21.6 เมื่อวิเคราะห์ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 39.2 รองลงมาคือช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 33.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 92.2 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 7.8 ด้านตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็น ครู กศน.ตำบล ร้อยละ 76.5 รองลงมาคือ บรรณารักษ์ ร้อยละ 8.8

2. ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยการบริหารการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย

ข้อคำถาม	μ	σ	ระดับการบริหาร การศึกษาตาม อัยาศัย
1. ปัจจัยด้านบุคลากร	4.38	.527	มาก
2. ปัจจัยด้านงบประมาณ	3.97	.621	มาก
3. ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์	4.14	.564	มาก
4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	4.21	.603	มาก
5. ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน	4.43	.536	มาก
6. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	4.23	.543	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	.514	มาก

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยรวม มีค่า $R = .720$, $R^2 = .519$, $F = 17.063$ และ $Sig = 0.000$ แสดงว่า ปัจจัยทั้ง 6 ด้าน ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.812	.400		2.029	.045
	x1	-.131	.106	-.122	-1.237	.219
	x2	.161	.086	.177	1.863	.066
	x3	.358	.112	.358	3.194	.002
	x4	.127	.101	.136	1.259	.211
	x5	.084	.102	.808	.826	.411
	x6	.221	.101	.213	2.177	.032
$R = .720$, $R^2 = .519$, $F = 17.063$, $Sig = 0.000^*$						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ถ้า $Sig \leq 0.05$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1.1 ปัจจัยการบริหารการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากสถานศึกษามีการศึกษาสภาพบริบท หรือความต้องการ หรือความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน สังคม หรือนโยบายของหน่วยงาน เพื่อกำหนด

โครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยและ โครงการ กิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ มยุรี อนุমানราชชน (2552 : 27) การนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ และบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ และ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2556 : 45) กล่าวว่า นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์การที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงานองค์การ วัฒนธรรมองค์การและการจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

1.2 ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย และมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาศักยภาพหรือมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาตนเองไปใช้ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้จัดกิจกรรมมีการกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย และผู้จัดกิจกรรมรายงานผลการจัดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว (2557 : 78) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความร่วมมือขอร่วมในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษา โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการได้แก่ หลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2556 : 59) กล่าวว่า ขอบข่ายของกระบวนการขององค์การที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงานและการพัฒนาองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

1.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา มีการชี้แจง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพันธกิจ และบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ให้แก่ภาคีเครือข่ายได้รับทราบ มีภาคีเครือข่ายที่เข้ามาร่วมส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในด้านสื่อ หรือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สนับสนุนสถานศึกษาในด้านการจัดการศึกษา หรือพัฒนาวิชาการและบุคลากร สนับสนุนสถานศึกษาในด้านขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่จัดการศึกษา หรือผู้เรียน หรือผู้รับบริการ การส่งเสริม สนับสนุนเพื่อสร้าง หรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการเสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตรภรณ์ โตแก้ว (2558 : 159) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหาร การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ การศึกษาของ โรงเรียน

1.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานศึกษา มีการศึกษาสภาพบริบท หรือความต้องการ หรือความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน สังคม เพื่อการ กำหนดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย มีการถอดองค์ความรู้ หรือการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ในพื้นที่ ไปใช้ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย มีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และใช้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้ มีการสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ได้ มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรม การศึกษาตามอัธยาศัย และบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษามีความเป็นระเบียบ สะอาด ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2556 : 74) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมในองค์กรได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์และปรัชญาขององค์กรที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงาน องค์กร วัฒนธรรมองค์กรและ การจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงาน และ นีรนุช หนูนภักดี (2551 : 28) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลสามโก้ อำเภอ สามโก้ จังหวัดอ่างทองผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะการ ปฏิบัติงาน ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง หน้าที่การงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคง และความพอใจในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

1.5 ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษา มีการพัฒนา หรือจัดหาสื่อ หรือนวัตกรรม และ/หรือจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนที่มีความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการ กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นปัจจุบัน สถานศึกษามีการจัดทำ ข้อมูลพื้นฐาน หรือทำเนียบสื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษามีการแนะนำ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ สถานศึกษา มีการประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษามีการ นำผลการประเมินความพึงพอใจไปใช้ในการพัฒนาหรือจัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่ง สอดคล้องกับ นิตยา แสนสุข (2554 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 อยู่ใน ระดับมาก

1.6 ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานศึกษา ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณที่ใช้ เป็นไปตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนด สถานศึกษาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนหรือจากหน่วยงาน อื่น สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษามีการ

ติดตามการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินงานการศึกษาตามอัยาศัย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ดวงเพ็ญ หุคหิต (2551 : 82) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านการเงิน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ทั้ง 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในภาพรวมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ค่า $R = .720$ พบว่า ทั้ง 6 ปัจจัยส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย โดยด้าน ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีอิทธิพลมากที่สุด $R = .808$ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ $R = .358$ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย $R = .213$ ตามลำดับ

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่าง ได้แก่ นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน การกำหนดภารกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน การกำกับติดตามงานสม่ำเสมอ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การมีผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ทั้งบุคลากร ครู และผู้บริหาร มีการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และให้เวลาผู้เรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาดและปลอดภัย มีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ พัฒนางานอยู่บนพื้นฐานของงานวิชาการและการวิจัย ใช้งบประมาณ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างเต็มที่และมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลวิจัย

1. ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในเรื่องของนโยบาย บุคลากร และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
2. ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้โดยสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในจังหวัดอื่น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดอื่น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเพ็ญ ทுகิต. (2551). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จิตติมา อัครดิพงษ์. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency Development)*. คณะวิทยาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, 2551.
- นิตยา แสนสุข. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิรนุช หนูนุกิต. (2551). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้จังหวัดอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2552). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2557). *หน่วยที่ 11 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในประมวลสาระการสอนชุดวิชานโยบายการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยที่ 11-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิจิตรภรณ์ โตแก้ว. (2558). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ปัญหาการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

The Problems of the Rule of Law Interpretation on Thailand Constitution

ธนโรจน์ หล่อธนะไพศาล

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Tanaroj Lortanapaisan

Western University, Thailand

E- mail: tallmanandtallmam@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นงานวิจัยเชิงเอกสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีรัฐธรรมนูญและการตีความรัฐธรรมนูญ การตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศและของประเทศไทย และสภาพปัญหาที่เกิดจากการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย ผลการวิจัยพบว่า 1. การตีความรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้ทรงสิทธิสุดท้ายในการตีความให้มีผลในทางกฎหมายซึ่งต้องชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงในเจตนารมณ์ปวงชนไปสู่รัฐธรรมนูญให้ได้โดยวิธีการตีความต้องยึดที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ประวัติศาสตร์กำเนิดรัฐธรรมนูญ โครงสร้างรัฐธรรมนูญ และคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ 2. แนวคิดหลักนิติธรรมในต่างประเทศมีประวัติศาสตร์ยาวนานโดยเน้นในมุมมองด้านกฎหมาย ต่อมามีมุมมองด้านอื่นๆด้วยทำให้นิติธรรมมีมุมมองหลายด้านหลายมิติ ขณะที่แนวคิดหลักนิติธรรมของไทยเน้นที่มีกฎหมายเป็นสำคัญและใช้กฎหมายเป็นจุดเริ่มต้นสร้างแนวคิดนิติธรรมในสังคมขึ้นมาซึ่งตรงข้ามต่างประเทศที่หลักนิติธรรมนั้นถูกสังคมสร้างขึ้นมาก่อนที่จะใช้ระบบกฎหมายรองรับในภายหลัง การตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยต้องคำนึงถึงคุณค่าของรัฐธรรมนูญ 3. ปัญหาที่เกิดจากการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย มี 3 ประการคือคำแปล องค์ประกอบ และเจตนารมณ์ แม้รัฐธรรมนูญมิได้ใช้คำว่านิติรัฐ แต่เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญต่อเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ต้องการปฏิรูปสังคมอีกทั้งโครงสร้างระบบกฎหมายและโครงสร้างรัฐธรรมนูญที่มีรูปแบบไปในทางระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร การตีความนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยจึงควรมีความหมายและองค์ประกอบไปในทางความหมายของนิติรัฐ

คำสำคัญ: การตีความ; หลักนิติธรรม; รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

Abstracts

The purpose of document research is to study the legal interpretation of the constitution in the kingdom of Thailand, constitutional theory and interpretation, interpretation of the Rule of Law problem and resolution. The results showed that 1.The interpretation of the constitution is the authority of the Constitutional Court to be the last authority to interpret it to take effect in law, which must point out the connection in the intent of the people to the constitution by means of interpretation, must be based on the constitutional text, history of original constitution, constitutional structure and constitutional value. 2.The concept of the Rule Of Law abroad has a long history, originally emphasized in the legal perspective. Later, there are other aspects of the view, giving the law a multidimensional perspective. Meanwhile, Thailand's Rule Of Law focuses on the legal dimension and uses the law as a starting point for creating the concept of law in society, which is opposed by foreign countries where the Rule Of Law was created by society before the legal system was later adopted. The interpretation of the rule of law in the Thai constitution must take into account the value of the constitution. 3.The legal issues in Thailand's constitution are meaning ,elements and intention of The Rule Of Law. Although in the constitutional provisions do not use the word " legal state principle", the constitutional intent continues from the constitution of the Kingdom of Thailand, Buddhist Era 1997, which requires social reform, as well as the structure of the legal system and the constitutional structure that is formed in the written legal system. The interpretation of the Rule Of Law in the Thai constitution should have meaning in the legal state principle.

Keywords: Interpretation; The rule of law; Constitution of the Kingdom of Thailand

บทนำ

ในประเทศไทยคำว่า “The Rule of Law” ปรากฏครั้งแรกใน พ.ศ.2498 โดยศาสตราจารย์วิกรม เมลานันท์ ที่แปลบัญญัติเอเธนส์ ค.ศ.1955 โดยแปลว่าหลักธรรม (วิกรม เมลานันท์, 2498 : 85) ต่อมาคำว่า “หลักนิติธรรม” ปรากฏในระดับกฎหมายของไทยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยคือในพระราชปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 แต่ไม่เคยปรากฏคำว่า“หลักนิติธรรม” ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญมาก่อน ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญของไทยฉบับแรกที่มีการนำเอาคำว่า “หลักนิติธรรม” มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ไม่ได้ให้นิยามหรือความหมาย ทำให้มีปัญหาว่าหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญไทยหมายถึงสิ่งใด และมีองค์ประกอบอย่างไร และหลักนิติธรรมนี้ตรงกับหลักของThe rule of law ที่เป็นหลักของสากลหรือไม่

ในการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช2550 ผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญร่างแรกได้ใช้คำว่า“หลักนิติรัฐ”ไม่ใช่“หลักนิติธรรม” ในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนแปลงคำว่า“หลักนิติรัฐ” เป็นคำว่า “หลักนิติธรรม” และไม่ปรากฏว่ามีการอภิปรายของผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญเข้าใจหลักการทั้งสองว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร (ธานินทร์ ภิรักษ์วิเชียร, 2553 : 14) นอกจากนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2550 หลายมาตราไม่ได้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2555 : 67) และเมื่อพิจารณาในทางนิติศาสตร์แล้วบนพื้นฐานความเข้าใจของแนวความคิดว่าด้วยนิติรัฐหรือนิติธรรมที่ยอมรับนับถือกันในสากลแล้วเป็นการซ่อนเร้นอำพรางแนวคิดทางกฎหมายที่เป็นปรปักษ์กับหลักนิติรัฐหรือนิติธรรมแล้วความหมายนิติธรรมในรัฐธรรมนูญดังกล่าวคืออะไร

ปัญหาความหมาย องค์ประกอบและขอบเขตนิติธรรมในรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญตามมา เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้นำเอาหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญมาใช้ตัดสินข้อพิพาทในรัฐธรรมนูญ การตีความหลักนิติธรรมที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีที่มีสภาพนามธรรมได้ถูกทำให้เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญ เมื่อมาสู่ปัญหาทางข้อเท็จจริงในสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องการตีความหมายที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงควรศึกษาทำความเข้าใจเบื้องต้นว่าหลักนิติธรรมนั้นคืออะไร เหตุใดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ต้องบัญญัติไว้ให้การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญตลอดถึงหน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามหลักนิติธรรมเพื่อให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของปวงชนในการสร้างรัฐธรรมนูญและการนำไปบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐตามเจตจำนงที่แท้จริงในบัญญัติหลักการดังกล่าวในรัฐธรรมนูญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎีรัฐธรรมนูญ ทฤษฎีการตีความรัฐธรรมนูญ
2. เพื่อศึกษาการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศและของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

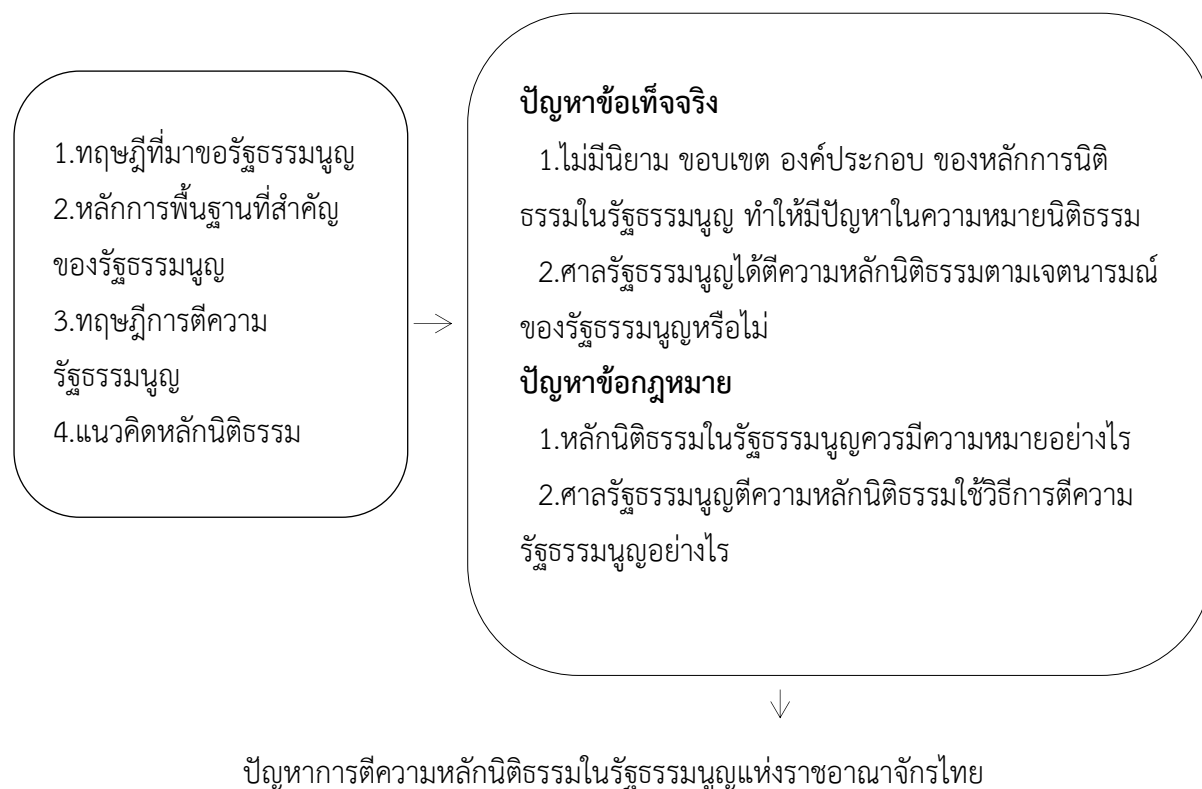
งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการวิเคราะห์เอกสาร(Data analysis)ตามลำดับดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล(Data compilation)โดยค้นคว้าเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำรา หนังสือ รายงาน วารสารของไทยและต่างประเทศ บทความที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลสารสนเทศ (Internet) เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีรัฐธรรมนูญ การตีความรัฐธรรมนูญ หลักนิติธรรมฯ เพื่อนำข้อมูลมาสรุปเพื่อใช้ในการอ้างอิงและเรียบเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิทั้งในส่วน of แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายมาวิเคราะห์หลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยโดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การตีความหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญ

ไทยว่าสอดคล้องหรือเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่รวบรวมข้อมูลเพียงใดนำเสนอการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา (Descriptive research)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นสามประเด็นหลักคือ ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการตีความรัฐธรรมนูญ และหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศและประเทศไทย และสภาพปัญหาที่เกิดจากการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. รัฐธรรมนูญคือสิ่งกำหนดโครงสร้างรัฐและควบคุมอำนาจรัฐ เมื่อพิจารณาอำนาจก่อตั้งระบอบการเมืองประชาธิปไตยนั้นรัฐธรรมนูญถือเป็นสัญญาประชาคม โดยปวงชนใช้รัฐธรรมนูญก่อตั้งระบอบการเมืองและองค์กรทางการเมืองให้ทำหน้าที่แทนปวงชน สอดคล้องกับปรัชญาการเมืองว่าด้วยสัญญาประชาคมที่ปวงชนเป็นผู้ก่อตั้งรัฐธรรมนูญและองค์กรทางการเมือง โดยรัฐธรรมนูญมีผลต่อระบบกฎหมายคือ

เป็นการสร้างระบบกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งหมดและสร้างระบบกฎหมายในสังคมขึ้นใหม่โดยนัยยะเช่นนี้ รัฐธรรมนูญจึงเป็นเครื่องมือที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้ก่อตั้งองค์กรทางการเมือง กับองค์กรทางการเมือง

วิธีการตีความรัฐธรรมนูญมีหลายวิธีคือ 1.วิธีการตีความเชิงประวัติศาสตร์ (The historical) คือ ขึ้นกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างและผู้ให้สัตยาบันในรัฐธรรมนูญ 2.วิธีการตีความเชิงเนื้อหา (Textual) โดยพิจารณาที่ความหมายของถ้อยคำในรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียวแต่อาจถูกตีความโดยคนทั่วไปได้ 3.วิธีการตีความเชิงโครงสร้าง (Structural) โดยพิจารณาที่ความสัมพันธ์ของผู้แทนทางรัฐธรรมนูญ (Constitution mandates) ในการกำหนดโครงสร้างนั้น 4.วิธีการตีความเชิงหลักการ (Doctrinal) ที่จะสร้างกฎหมายไปสู่บรรทัดฐาน 5.วิธีการตีความเชิงจริยยะ (Ethical) โดยพิจารณาข้อสรุปเชิงศีลธรรมของสังคมต่อรัฐธรรมนูญ 6. วิธีการตีความเชิงรายละเอียดที่รอบคอบ (Prudential) โดยพิจารณาถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งแต่ละวิธีการตีความสามารถใช้เพื่อสร้างแนวคิด อุดมการณ์ และกำหนดข้อสรุปทางการเมือง หรือทางปฏิบัติทางการเมือง ที่เจ้าของคุณค่ายังคงมีอยู่ภายในใจและสามารถแยกจากภายนอกได้โดยการประชันขันแข่งในแนวคิดอุดมการณ์นั้นได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับนิติธรรมในต่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ทำให้นิติธรรมมีมุมมองหลายด้านหลายมิติขณะที่แนวคิดนิติธรรมในสังคมไทยที่สังคมเน้นไปที่นิติธรรมในระบบกฎหมายเป็นสำคัญ แต่ความหมายนิติธรรมในสังคมตะวันตกก็ยังไม่มีความแน่นอน มีการกล่าวถึงความหมายอย่างน้อย 3 ความหมาย คือคือรูปแบบที่หนึ่ง นิติธรรมคือการปกครองที่ถูกจำกัดภายใต้กฎหมาย (Government is limited by law) เป็นความเข้าใจอย่างกว้างที่สุดของนิติธรรมเช่นแนวคิดในอังกฤษ รูปแบบที่สอง นิติธรรมคือความชอบด้วยกฎหมายในเชิงรูปแบบ (Formal legality) ที่กฎหมายต้องถูกใช้บังคับทั่วไป ต้องถูกเปิดเผย ต้องถูกใช้บังคับกับทุกคนเช่นแนวคิดในประเทศสหรัฐอเมริกา รูปแบบที่สามแบบคลาสสิกนิติธรรมคือ การปกครองโดยกฎหมายมิใช่การปกครองโดยมนุษย์ (The rule of law, not man) ในความหมายที่สามคือสิ่งตรงกันข้ามระหว่างการปกครองโดยกฎหมายกับการปกครองโดยมนุษย์เช่นแนวคิดในฝรั่งเศสและเยอรมัน

ส่วนแนวคิดนิติธรรมของประเทศไทยที่สังคมเน้นไปที่นิติธรรมในระบบกฎหมายเป็นสำคัญและใช้กฎหมายเป็นจุดเริ่มต้นสร้างแนวคิดนิติธรรมในสังคมขึ้นมา ซึ่งตรงข้ามต่างประเทศที่หลักนิติธรรมนั้นถูกสังคมสร้างขึ้นมาก่อนที่จะใช้ระบบกฎหมายรองรับในภายหลัง นิติธรรมในช่วงที่ประเทศไทยปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์คือการที่กษัตริย์จะต้องตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมอันเป็นธรรมะของพระเจ้าแผ่นดิน ที่มาของหลักนิติธรรมของการนำหลักนิติธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาจากนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

3. ปัญหาที่เกิดจากการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยมี3ประการคือปัญหาคำแปล “The Rule of Law ” ปัญหาวานิติธรรมมีองค์ประกอบได้บ้าง และปัญหาเจตนารมณ์หรือความหมายในระดับรัฐธรรมนูญที่จะให้ความหมายไปในทิศทางใดเนื่องจากแนวคิดนิติธรรมเป็นผลิตผลประวัติศาสตร์ของระบบ

กฎหมายคอมมอนลอว์ ต่างจากแนวคิดนิติรัฐที่เป็นผลผลิตของระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร แม้ว่าทั้งสองแนวคิดจะมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมอำนาจรัฐเช่นเดียวกันก็ตาม การตีความนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย ต้องยึดที่เนื้อหาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ประวัติศาสตร์กำเนิดรัฐธรรมนูญ โครงสร้างรัฐธรรมนูญ และคุณค่าทางรัฐธรรมนูญประกอบกันแม้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญใช้คำว่า นิติธรรม ที่แปลมาจาก The Rule of Law อันเป็นแนวคิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มิได้ใช้คำว่านิติรัฐอาจด้วยรอยต่างที่รัฐธรรมนูญสืบเนื่องจากการรัฐประหารที่ต้องการแสดงให้เห็นพัฒนาการที่ก้าวหน้าของรัฐธรรมนูญจึงใช้คำว่านิติธรรม แต่จากเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ที่มีเจตนารมณ์ต่อเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ต้องการปฏิรูปสังคม ควบคุมการใช้อำนาจรัฐ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของชนอีกทั้งโครงสร้างระบบกฎหมายและโครงสร้างรัฐธรรมนูญที่มีรูปแบบไปในทางระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร นิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย และคุณค่ารัฐธรรมนูญในแนวคิดนิติธรรมที่ผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญมุ่งไปที่การควบคุมการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐที่ต้องมีกฎหมายรับรองเพื่อมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตแห่งกฎหมายซึ่งอธิบายความหมายไปในทางแนวคิดนิติรัฐ และศาลรัฐธรรมนูญไทยได้วินิจฉัยองค์ประกอบนิติธรรมไปในทิศทางองค์ประกอบนิติรัฐ การตีความนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยจึงควรมีความหมายและองค์ประกอบไปในทางความหมายของนิติรัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การพิจารณาเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ หลักการนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย และการตีความนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญที่ค้นพบมีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญและการตีความรัฐธรรมนูญ

ความหมายรัฐธรรมนูญในสังคมไทยเหมือนกับจุดเริ่มต้นสำคัญของรัฐธรรมนูญทั่วไปอยู่ที่ปัญหาหลักของทุกสังคมมนุษย์คือ ความต้องการแสวงหารูปแบบการปกครองของมนุษย์ในอุดมคติและรูปแบบการปกครองที่เป็นไปได้ที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ รัฐธรรมนูญจึงถูกให้ความสำคัญอย่างสูงสุดเมื่อมีการอธิบายหลักการของรัฐสมัยใหม่ สอดคล้องกับปรัชญาการเมืองว่าด้วยสัญญาประชาคมที่ปวงชนเป็นผู้ก่อตั้งรัฐธรรมนูญและองค์กรทางการเมือง (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544 : 7) เมื่อพิจารณาความหมายรัฐธรรมนูญจากการทำหน้าที่ของรัฐธรรมนูญในสังคม รัฐธรรมนูญคือเครื่องมือที่ทำหน้าที่กำหนดสมดุลทางกฎหมาย การเมือง และสังคมในทิศทางที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญจึงเป็นจุดตัดกันของกฎหมาย สังคมและการเมือง โดยรัฐธรรมนูญเป็นเสมือนเอกสารทางกฎหมาย สังคมและการเมือง ที่ในทางกฎหมายคือความยุติธรรมในการก่อตั้งระบบกฎหมายและสิทธิพลเมือง ในทางสังคมหรือวัฒนธรรมคือผลสะท้อนและอิทธิพลในการร่วมแบ่งปันในคุณค่าและหลักการส่วนในทางการเมืองหรืออำนาจคือแผนที่แห่งอำนาจของสถาบันในการปกครอง (Donald Lutz, 2006 :

16-17) เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองทั้งระดับอุดมการณ์และการใช้อำนาจทางการเมือง (วรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2556 : 15)

การตีความรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญไทยกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ทรงสิทธิสุดท้ายในการตีความรัฐธรรมนูญจะต้องมีสองสิ่งที่สำคัญคือต้องมีอำนาจหน้าที่และทำให้ใช้บังคับได้ (Authority and validity) (Walter Murphy, 2002 : 2) และการตีความที่มีผลทางกฎหมายอำนาจหน้าที่อยู่ที่องค์กรตุลาการจากระบบการถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (Check and Balance) ภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจ (The Separation of Powers) จึงจัดให้มืองค์การตามรัฐธรรมนูญขึ้นได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่คุ้มครองรัฐธรรมนูญในการใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรในทางกฎหมายแล้วฝ่ายตุลาการจำเป็นต้องใช้และสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการตีความรัฐธรรมนูญขึ้นมา (Theory of constitutional interpretation) (Robert Post, 1990 : 14) การตีความรัฐธรรมนูญต้องตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional authority) การตีความรัฐธรรมนูญไม่ใช่จะคำนึงถึงแต่รัฐธรรมนูญแต่ต้องคำนึงถึงว่าปวงชนจะมีเจตนาที่จะเชื่อมโยงไปสู่รัฐธรรมนูญได้อย่างไรด้วย

2. ความหมายและวัตถุประสงค์หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมของต่างประเทศ มีความมุ่งหมายเพื่อจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ โดยมีพื้นฐานมาจากประวัติศาสตร์ที่ผู้ปกครองประเทศใช้อำนาจแต่เพียงผู้เดียวไม่มีใครสามารถเข้าไปตรวจสอบหรือควบคุมได้ เพื่อแก้ไขปัญหานี้จึงนำไปสู่แนวคิดการกำกับการใช้อำนาจของผู้ปกครองทั้งหมดนี้ถูกคิดขึ้นมาเพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดซึ่งเป็นหัวใจของหลักนิติธรรม แต่ความหมายนิติธรรมในสังคมตะวันตกก็ยังไม่มีความแน่นอนโดยมีการกล่าวถึงความหมายอย่างน้อย 3 ความหมาย คือการปกครองที่ถูกจำกัดภายใต้กฎหมาย ความชอบด้วยกฎหมายในเชิงรูปแบบ การปกครองโดยกฎหมาย มิใช่การปกครองโดยมนุษย์

ในขณะที่แนวคิดนิติธรรมของประเทศไทยที่สังคมเน้นไปที่นิติธรรมในระบบกฎหมายเป็นสำคัญและแนวคิดนิติธรรมปรากฏมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังที่ปรากฏในพระปฐมบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์พระองค์ต่าง ๆ ในพระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกว่าพระองค์จะทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม (ปรีดี พนมยงค์, 2526 : 172-173) หนึ่งในองค์ประกอบของการปกครองโดยธรรมคือ “อวิโรธนะ” หมายถึงความไม่คลาดธรรม ส่วนนิติธรรมในรัฐสมัยใหม่ของไทย คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติอธิบาย ความหมายนิติธรรม เป็น 2 ประเภท คือ หลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด (ความหมายอย่างแคบ) และหลักนิติธรรมโดยทั่วไป (ความหมายอย่างกว้าง) (คณะอนุกรรมการวิชาการและคณะอนุกรรมการบรรณาธิการ, 2558 : 1-15) แต่ปัญหาคือความหมายและองค์ประกอบดังกล่าวไม่ได้มีอำนาจบังคับใช้ตามกฎหมายและจะเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาสถานะหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญว่า หลักนิติธรรมมีสถานะเป็นหลักการที่มีค่าบังคับในระดับรัฐธรรมนูญเพียงใด หรือหลักนิติธรรมมีสถานะเป็น

หลักการที่อยู่เหนือรัฐธรรมนูญเพราะเป็นหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายมิใช่เพียงหลักกฎหมายคำว่า กฎหมาย จึง หมายความว่ารวมถึงรัฐธรรมนูญด้วย

3. สภาพปัญหาที่เกิดจากการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทย3ประการคือ ปัญหาคำแปล “The Rule of Law ” ปัญหาองค์ประกอบ และปัญหาเจตนารมณ์หรือความหมายในระดับรัฐธรรมนูญ

ปัญหาคำแปลของ“The Rule of Law ”เริ่มเป็นที่ยุติอย่างเป็นทางการเมื่อพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554ได้ให้ความหมายของคำว่า“นิติธรรม”ไว้ว่า “นิติธรรม (กฎ) น. หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน (อ. rule of law)” โดยแสดงที่มาของคำ“นิติธรรม”ว่าเป็นคำนามมาจากคำภาษาอังกฤษคือ Rule of Law

แต่ปัญหาองค์ประกอบหรือเนื้อหาของ“The Rule of Law” ในเวลาต่อมาเมื่อคำแปลเป็นที่ยุติแล้วแต่ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักนิติธรรมมากขึ้น แต่การอภิปรายดังกล่าวก็เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาของ “The Rule of Law” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของอังกฤษมิใช่หลักนิติธรรมในประเทศไทยแต่อย่างใดและนักวิชาการไทยยังมีมุมมององค์ประกอบนิติธรรมในลักษณะที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มุ่งไปที่นิติธรรมในมิติกฎหมายเป็นหลักและมีความเห็นที่แตกต่างกันในองค์ประกอบนิติธรรมโดยมีบางองค์ประกอบที่เหมือนกัน (กำชัย จงจักรพันธ์, 2562 : ออนไลน์) ก่อให้เกิดปัญหาว่าหลักนิติธรรมมีองค์ประกอบใดบ้างเมื่อนำไปบังคับใช้ในทางกฎหมาย แม้ในเวลาต่อมาศาลรัฐธรรมนูญจะไปถึงความถึงองค์ประกอบของหลักนิติธรรมอันเช่นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2557 กล่าวถึงหลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นการวางบรรทัดฐานให้ชัดเจนในการบังคับใช้แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยุติแน่นอนว่าองค์ประกอบนิติธรรมมีเพียงเท่านั้นหรือไม่ทำให้เนื้อหานิติธรรมของไทยยังไม่คงตัวหรืออยู่นิ่งเพราะยังเห็นขอบเขตขั้นต่ำที่แตกต่างกันซึ่งต้องใช้กาลเวลาในการสร้างองค์ประกอบของนิติธรรมที่มีลักษณะเป็นพลวัตรให้เป็นที่ยุติขึ้นต้นในสังคมไทย

ปัญหาเจตนารมณ์นิติธรรมในรัฐธรรมนูญ เมื่อเนื้อหาของนิติธรรมในสังคมไทยยังไม่คงตัวและชัดเจนการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสิ่งที่มีหลายมิติทั้งในมิติกฎหมาย การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจทำให้ความหมายนิติธรรมในรัฐธรรมนูญมีปัญหามากยิ่งขึ้น ในขั้นต้นมุ่งไปที่ความหมายเชิงกฎหมายเป็นไม่เคยปรากฏคำว่า “หลักนิติธรรม” ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญมาก่อนจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการนำเอาคำว่า “หลักนิติธรรม” มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งมิใช่“หลักนิติธรรมตามประเพณีการปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์นิติธรรมในรัฐธรรมนูญซึ่งในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550ประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 ชุด ได้แก่ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในขั้นการประชุมคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้มีการอภิปรายแก้บทบัญญัติมาตรา 3วรรคสอง “หลักนิติรัฐ” แก้ไขเป็น “หลักนิติธรรม” (สำนักการงานการประชุมและชวเลข, 2562 : ออนไลน์)

ต่อมาในชั้นการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญชี้แจงว่าเหตุผลที่ต้องมีบทบัญญัติมาตรา 3 วรรคสองเพื่อวางกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรต่างๆว่าต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และคำว่า“หลักนิติธรรม” ซึ่งพจนานุกรมแปลว่า “หลักพื้นฐานของกฎหมาย” มีการกล่าวอ้างในสังคมมานานแล้วจึงใช้คำว่า “หลักนิติธรรม” แทนคำว่า “หลักนิติรัฐ” (สำนักกรรมาธิการ 3, 2550 : 2) เจตนารมณ์นิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยจึงมุ่งไปที่กฎหมายเป็นสำคัญเป็นฐานที่มาของอำนาจและควบคุมการใช้อำนาจโดยไม่มี การถกเถียงในเรื่องความชอบธรรมของกฎหมายหรือความชอบธรรมของที่มาของกฎหมาย

แนวทางการการตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยต้องพิจารณาความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นและต้องพิจารณาหลายปัจจัยประกอบกันทั้งประวัติความเป็นมาของกฎหมายนั้น ทั้งฉบับ รายงานการประชุมร่างกฎหมาย ความมุ่งหมายดั้งเดิม และภูมิหลังขณะร่างกฎหมายฉบับนั้น ประกอบการพิจารณาความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความถูกต้องชอบธรรมและเชื่อมโยงไปยังเจตนารมณ์ของปวงชนที่มาจากหลักนิติธรรมของการนำหลักนิติธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาจากนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ส่วนนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีเป้าหมายคือสังคมแห่งความเป็นธรรม การตีความหมายนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยที่ระบกกฏหมายและโครงสร้างกฎหมายเป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงควรให้ความหมายแบบนิติรัฐ การตีความหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญ ต้องใช้หลักการตีความกฎหมายมหาชน (วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ,2552 : 345) นิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 เป็นถ้อยคำที่เป็นองค์ประกอบทางกฎหมายเชิงบรรทัดฐานและเป็นถ้อยคำที่เป็นหลักการทั่วไป เป็นถ้อยคำที่เป็นองค์ประกอบของกฎหมายเชิงบรรทัดฐาน คือ ถ้อยคำที่เป็นศัพท์เทคนิค (Terminus technicus)และเป็นถ้อยคำที่เป็นองค์ประกอบของกฎหมายเชิงบรรทัดฐานซึ่งไม่ได้มีความหมายเฉพาะทางนิติศาสตร์ แต่เกิดขึ้นจากการประเมินคุณค่าในทางสังคมด้วย ถ้อยคำทางกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกกันทางนิติศาสตร์ว่า “ถ้อยคำทางกฎหมายที่มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจง” unbestimmte Rechtsbegriff; indefinite legal concept) เป็นถ้อยคำที่เปิดไว้ให้ผู้ตีความกฎหมายใช้ดุลพินิจทำให้เป็นรูปธรรม ถือว่าเป็น “ถ้อยคำที่เป็นหลักการทั่วไป” (Generalklauseln; general clause) ในลักษณะเปิด (Open texture) เป็นเสมือนช่องทางเชื่อมการบัญญัติกฎหมายกับคุณค่าต่างๆที่ดำรงอยู่ในสังคมเข้าด้วยกันทำให้กฎหมายไม่แข็งกระด้างทำให้ประสิทธิภาพของบทกฎหมายเพิ่มสูงขึ้นเพราะคนในสังคมจะยอมรับการตัดสินใจอย่างสนใจขึ้นหากผู้ใช้กฎหมายปรับใช้บทกฎหมายที่เป็นหลักการอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม การตีความนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยจึงต้องทำให้สอดคล้องกับระบกกฏหมายไทยที่เป็นระบบลายลักษณ์อักษรต้องคำนึงถึงตัวบทรัฐธรรมนูญที่นิติธรรมเป็นถ้อยคำที่เป็นหลักการทั่วไปเป็นถ้อยคำลักษณะเปิดคำนึงถึงประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญที่กำเนิดนิติธรรมจากรัฐธรรมนูญ 2550 เป็นต้นมาเพื่อการปฏิรูปการเมืองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพปวงชน คำนึงถึง

โครงสร้างของรัฐธรรมนูญที่วางหลักการในลักษณะนิติรัฐ คำนึงถึงคุณค่ารัฐธรรมนูญที่มีใช้มีเพียงมิติกฎหมาย แต่เป็นคุณค่าของสังคมที่ต้องการสร้างหลักการบางประการเพื่อควบคุมการใช้อำนาจอธิปไตย เมื่อนิติธรรมเป็น ถ้อยคำที่เป็นองค์ประกอบของกฎหมายเชิงบรรทัดฐานและเป็นถ้อยคำที่เป็นหลักการทั่วไปในลักษณะเปิด การตีความจึงต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของปวงชนผู้สร้างรัฐธรรมนูญโดยต้องตีความสร้างความหมายนิติธรรมให้ ทัดเทียมได้กับอารยะประเทศ

จากการวิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าปัญหาการตีความนิติธรรมในรัฐธรรมนูญของไทยนั้นมี มูลเหตุมาแต่เริ่มต้นในเรื่องเจตนารมณ์ควบคุมการใช้อำนาจอธิปไตยที่มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของ หน่วยงานรัฐนำไปสู่การสร้างหลักการใหม่ขึ้นมาซึ่งประเด็นดังกล่าวผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญไม่มีการอภิปรายให้ ชัดเจนจนทำให้ก่อปัญหาตามมาเมื่อบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการแก้ไข ถ้อยคำในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่า หลักนิติรัฐ แทน หลักนิติธรรม เพื่อสื่อ ความหมายที่ตรงกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญในทางปฏิบัติมากกว่า
2. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญโดยการให้ความหมายหรือองค์ประกอบขั้นต้นที่ควรมี ของ หลักการนิติธรรมไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาว่าแนวคิดนิติธรรมในรัฐธรรมนูญมีผลต่อการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐอย่างไร บ้าง
2. ควรมีการศึกษาว่านอกจากแนวคิดนิติธรรมที่พิจารณาในเชิงกฎหมายแล้ว แนวคิดดังกล่าวมีผลต่อ สังคมหรือระบอบการเมืองอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย จงจักรพันธ์. (2560). หลักนิติธรรม ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืน. สำนักงาน คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย(คปก). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.lrct.go.th/th/?p=5716>
- คณะอนุกรรมการวิชาการและคณะอนุกรรมการบรรณาธิการในคณะกรรมการว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรม แห่งชาติ. (2558). *หลักนิติธรรม (The Rule of Law). ความหมายสาระสำคัญและผลของการฝ่าฝืน หลักนิติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพีเอสพรีนติ้งดีไซน์ จำกัด.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2553). *หลักนิติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ขอนพิมพ์50 จำกัด.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). *เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปรีดี พนมยงค์. (2526). *ประชุมกฎหมายมหาชนและเอกชนของปรีดี พนมยงค์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิกรม เมลาลนนท์. (2498). อัยการในเมืองอังกฤษ. *วารสารดุสิต*. 2 (12), 85.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2552). *การใช้และการตีความกฎหมายมหาชน. ในงานวิชาการรำลึกศาสตราจารย์จิติ ตังศภัทย์ ครั้งที่ 13 “100 ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์จิติ ตังศภัทย์ ”*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2555). หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม. *วารสารจูนิตี*. 9 (1), 49-67.
- สำนักกรรมการ 3 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). *เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักกรรมการประชุมและชาวเลข สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 7/2550 วันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2550. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2562. แหล่งที่มา: http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ca/r021950.pdf.
- Lutz, Donald S. (2006). *Principles of Constitutional Design* .Cambridge: Cambridge University.
- Murphy, Walter. (2000). *Constitutional Interpretation as Constitutional Creation*. The 1999-2000 Harry Eckstein Lecture, Irvine: Center for the Study of Democracy ,University of California.
- Post, Robert C. (1990). *Theories of Constitutional Interpretation*. Representations Special Issue: Law and the Order of Culture.

การวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2
**Analysis of Components to the Development of School Administrators
in Small School Under the Office of Uttaradit Primary
Educational Service Area 2**

นุชนารถ แก้วน้อย,
พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ ชัชภูมิ สีชมภู
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
**Nuchanart Kaewnoi,
Phimphaka Thammasit and Chatphum Sichomphoo**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: nuchanard1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 378 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลคือการสำรวจ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 พบว่า มี 4 องค์ประกอบ 34 ตัวแปรประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านภาวะผู้นำได้ 5 ตัวแปรมีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 9.1113 และค่าร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 26.802 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารงานวิชาการได้ 11 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 1.637 และค่าร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 4.814 องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสามารถในการบริหารได้ 7 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 1.500 และค่าร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 4.413 และองค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ 11 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 1.359 และค่าร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 3.997 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ทั้งสิ้นร้อยละ 40.026

* วันที่รับบทความ: 11 พฤษภาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 26 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 27 พฤษภาคม 2564

Received: May 11, 2021; Revised: May 26, 2021; Accepted: May 27, 2021

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ; การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstracts

The purpose of this research were to development the factors of administrators in small school under the office of Uttaradit primary educational service area 2. The study was a quantitative research. The sample groups used in the research were 378 people that include school administrators and teachers in small school under the office of Uttaradit primary educational service area 2 by using stratified random sampling. The research instruments were the 5 rating scale questionnaire. The data collection methods was survey The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and exploratory factors analysis.

The results of the research were as follows. Factors of administrators in small school under the office of Uttaradit primary educational service area 2. Findings the consisted of 4 main factors 34 variables. The first main factor comprised 5 variables of leadership with eigenvalues of 9.1113 and a percentage of variance was 26.802. The second factor had 11 variables of administration academic with eigenvalues of 1.637 and a percentage of variance was 4.814. The third factor had 7 variables of administrative ability with eigenvalues of 1.500 and a percentage of variance was 4.413. The fourth factor had 11 variables of morality and ethics with eigenvalues of 1.359 and a percentage of variance was 3.997. These can explain the total covariance equals to 40.026%.

Keywords: Exploratory Factors Analysis; The Development of Administrators; In Small School

บทนำ

สังคมในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็นไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านเกิดการแข่งขัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ส่งผลกระทบให้ทุก ๆ หน่วยงานต้องมีการบริหารงานที่ดี เริ่มต้นด้วยการพัฒนาคนให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ คือ พัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งบุคคลที่สำคัญที่สามารถทำให้การศึกษามีการพัฒนาไปได้นั้นก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญในด้านการนำองค์กรไปตามแผนการดำเนินงาน หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ให้สำเร็จ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพ การศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ พระราชพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษาได้รับสภาพเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบ และระเบียบของทางราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 8-11) และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบนอกเหนือจากงาน 4 กลุ่มงาน คือ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคลงานบริหารงานงบประมาณ และงานบริหารงานทั่วไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงโดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูป ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการบริหารและจัดการ ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด

สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทางด้านการศึกษาให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องได้ก็ต้องเข้มแข็งซึ่งการกระจายอำนาจจะกระตุ้นให้สถานศึกษากระตือรือร้นในการพัฒนา และทำให้มีความสามารถในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งผู้ที่จะนำพาสถานศึกษาให้พัฒนาและเป็นสถานศึกษาที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่เยาวชนได้นั้น คือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเองผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ซึ่งสถานศึกษานั้นจะดีหรือไม่ดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพจะเชื่อมโยงสัมพันธ์และแปรผันตามผู้บริหารสถานศึกษา (ชาญชัย อาจินสมอาจาร, 2554 : 9) ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการพัฒนาบริหารองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และกำหนดทิศทางความสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 8) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง ต้องมีความรู้ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่โดยเป็นผู้นำ และประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ระดม และจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าของประเทศ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558 : 32) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพย่อมเป็นผู้ที่มีความสามารถ

ในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุริพร โพธิ์ภักดี, 2558 : 28) ทั้งนี้จากการดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก บางโรงเรียนไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา มีครูที่ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครูที่ทำหน้าที่รักษาการแทนนั้นไม่มีทักษะในการบริหารสถานศึกษา จะต้องทำหน้าที่หลายด้านจึงทำให้มีปัญหาหลายประการ จึงส่งผลทำให้การบริหารสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2, 2563 : 114)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษา และพัฒนาองค์ประกอบของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 2 ซึ่งเป็นต้นสังกัดที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแล้วพบว่าในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารงานต่างๆ ยังไม่เป็นระบบ และขาดองค์ประกอบในการเป็นผู้บริหารมี บางโรงเรียนไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา มีครูที่ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครูที่ทำหน้าที่รักษาการแทนนั้นไม่มีทักษะในการบริหารสถานศึกษา จะต้องทำหน้าที่หลายด้านจึงทำให้มีปัญหาหลายประการ จึงส่งผลทำให้การบริหารสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 2 เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม นำไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 56 คน และครูผู้สอน 322 คน รวม 378 คน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์ตัวแปรได้จำนวน 34 ตัวแปร จึงกำหนดประชากรเป็น 10 เท่าของจำนวนตัวแปร (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร.2553 : 483) ดังนั้นขนาดของประชากรไม่ควรต่ำกว่า 340 คน จึงเป็นไปตามเกณฑ์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักการศึกษา มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.99 - 1.0 มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.927 ซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 34 ตัวแปร

ตอนที่ 3 ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

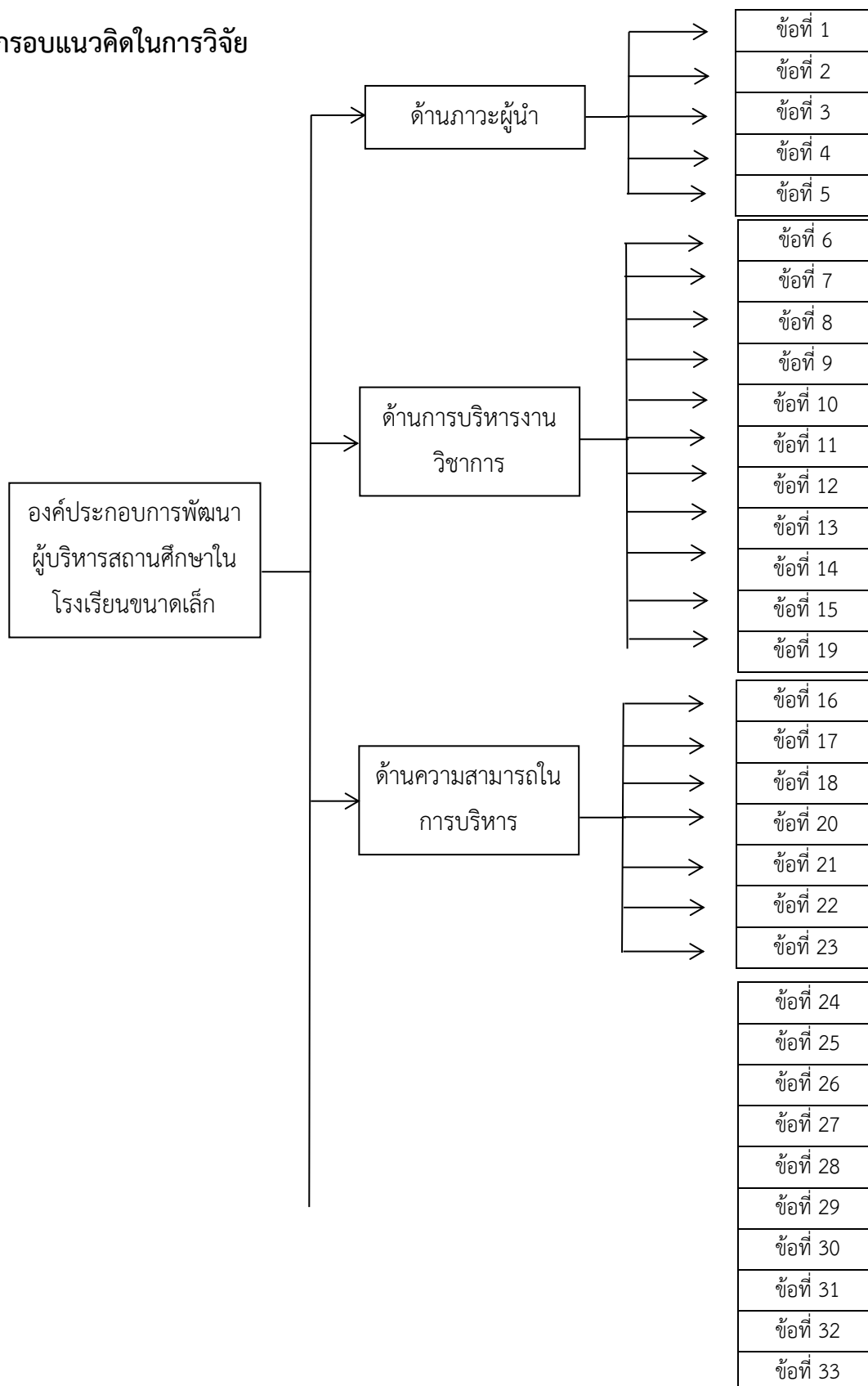
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2

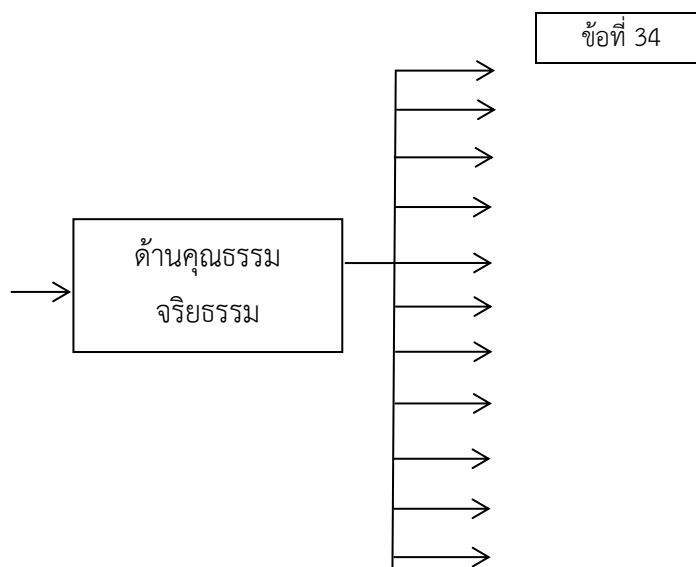
3. หลังจากส่งแบบสอบถามแล้วไป 10 วัน ผู้วิจัยได้มีการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างในการส่งแบบสอบถามคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factors Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างสรุป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 พบว่าองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 ดังตารางที่ 1

ด้านที่	ชื่อองค์ประกอบ	ค่าความแปรปรวน ของตัวแปร	ค่าร้อยละของความแปรปรวน
1	ด้านภาวะผู้นำ	9.113	26.802
2	ด้านการบริหารงานวิชาการ	1.637	4.814
3	ด้านความสามารถในการบริหาร	1.500	4.413
4	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	1.359	3.997
ร้อยละของความแปรปรวนทั้งหมด			40.026

จากตารางที่ 1 พบว่าองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 จากการศึกษาศาสมารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ มี 4 องค์ประกอบหลักที่สำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก และมี 34 ตัวแปร

ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านภาวะผู้นำ ได้ 5 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 9.113 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 26.802 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ ได้ 11 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 1.637 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 4.814 องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสามารถในการบริหาร ได้ 7 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร เท่ากับ 1.500 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 4.413 และองค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้ 11 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 1.359 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 3.997 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้ทั้งสิ้นร้อยละ 40.026

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่สำคัญ และน่าสนใจ นำมาอภิปรายผลดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 โดยใช้ตัวแปรของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 34 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันเหมาะสมกับการนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.30 ขึ้นไป โดยใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์หาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation matrix) แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่ร่วมกันชี้วัดค่าความแปรปรวนของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งได้องค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 34 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านภาวะผู้นำ มี 5 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ มี 11 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสามารถในการบริหาร มี 7 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม มี 11 ตัวแปร ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง ต้องมีความรู้ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาโดยเป็นผู้นำ และประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ ระดม และจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าของประเทศ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558 : 32) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพย่อมเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุริพร โพธิ์ภักดี, 2558 : 28) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 2 หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่ามี 4 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีประเด็นการอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำมีจำนวน 5 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์สามารถทำงานเป็นทีม ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และสามารถโน้มน้าวใจให้ทำงานประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำจะต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยผ่านกระบวนการหรือสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถชักจูงหรือโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามตนเองด้วยความเต็มใจ ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่เป็นศูนย์รวมของสถานศึกษา ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ (2550 : 45) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารที่จะต้องรับหน้าที่ที่จะสร้างความร่วมมือ (Cooperation) ระหว่างสมาชิกฝ่ายต่าง ๆ ต้องคอยดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ตามฝ่ายงานที่ได้รับมอบหมายโดยผู้บริหารจะต้องสามารถรวมพลังและใช้ประโยชน์ของงานเพื่อให้ช่วยกันทำงานตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะภาวะผู้นำจะใช้ความสามารถ และความชำนาญในการปฏิบัติงาน ตามหน้าที่และบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกฤณา อินอยู่ (2558 : 64) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลได้ดังนี้ 1. สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาตนเองพบว่าการดำเนินการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และการศึกษา ค้น 1) ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสือ ตำราต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ผลการพัฒนาภาวะผู้นำเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนา 2) การพัฒนาภาวะผู้นำจากหน่วยงานผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำจากหน่วยงาน ทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงานโดยการการฝึกอบรม ประชุม หรือสัมมนาสอน 2. ปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาตนเอง พบปัญหาขาดการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง งบประมาณในการพัฒนาภาวะผู้นำไม่เพียงพอ ขาดการประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง การพัฒนาภาวะผู้นำจากหน่วยงาน พบปัญหาเกี่ยวกับ ขาดการสำรวจความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โครงการ และกิจกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำมีความซ้ำซ้อนและขาดการนำผลพัฒนาภาวะผู้นำไปใช้จัดทำแผนในครั้งต่อไป และ 3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 พบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีปัจจัยภายใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านแหล่งเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านงบประมาณ 5) ด้าน

วิธีการพัฒนา ส่วนปัจจัยภายนอก 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านเทคโนโลยี และ 4) ด้านนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงาน

2. องค์ประกอบด้านบริหารงานวิชาการมีจำนวน 11 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสื่อเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ให้คำแนะนำแก่ครู และนักเรียนในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สนับสนุนงานบริหารแก่บุคคล ครอบครัว และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะงานด้านวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหาร และการจัดการในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เพราะจะส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน และนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการจัดการและดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการได้รับการศึกษา รวมถึงกิจกรรมทุกอย่างที่มีความสัมพันธ์กับการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร และจุดหมายของการศึกษา ซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 6) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร และจุดหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ประกอบด้วย งานการควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพของสถานศึกษา เป็นต้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กฤษณา ชันตา (2558 : 76) ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากส่วนรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน และด้านการส่งเสริมสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

3. องค์ประกอบด้านความสามารถในการบริหาร มีจำนวน 7 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมั่นใจในตนเอง พัฒนาตนเองให้ประสบผลสำเร็จในวิชาชีพ จัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา แก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไก และตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารนโยบาย การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสมมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ นันทวรรณ (2551 : 13) ได้ให้ความหมายของทักษะด้านการบริหาร (Administrative Skill) ว่าหมายถึง ความรู้ความชำนาญ และความสามารถในการดำเนินกิจกรรม การบริหาร เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารต้องมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานที่ตนรับผิดชอบจึงทำให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จด้วยดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตยา ปงกันทา (2563 : 167) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านสังคมและชุมชน 3) ด้านการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนสภาพการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่าการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจากหน่วยงานและพัฒนาตนเอง พบว่า มีการพัฒนาผู้บริหารจากภายในและภายนอกหน่วยงาน ในด้านวิชาการ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่วนปัญหาการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจากหน่วยงานและการพัฒนาตนเองพบว่า การวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นมืออาชีพไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ ขาดการสำรวจความต้องการพัฒนา มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลน้อยและไม่ต่อเนื่อง ขาดการนำผลการพัฒนาไปใช้จัดทำแผนพัฒนาในครั้งต่อไป ปัจจัยภายในด้านจุดแข็งพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นมืออาชีพสูงจากการพัฒนาตนเองและการพัฒนาจากหน่วยงาน มีการบริหารจัดการ และมีวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยเอื้อต่อการนำมาพัฒนา ด้านจุดอ่อนพบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการพัฒนาน้อยและไม่ต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยภายนอก ด้านโอกาสพบว่า นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังคมชุมชน ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ และเทคโนโลยีมีความทันสมัย รวดเร็ว เอื้อต่อการพัฒนา ด้านอุปสรรค พบว่า เศรษฐกิจมีความผันผวนและค่าครองชีพสูง การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา

ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพไม่เพียงพอ และกลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 และเขต 2 ที่พัฒนาขึ้น คือ กลยุทธ์สำหรับหน่วยงาน ต้นสังกัด ได้แก่ พัฒนาแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสู่ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอย่างเป็นระบบ พัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาสู่มืออาชีพ ส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษานำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมทันสมัยต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สร้างเสริมเครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ พัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินผลให้สามารถนำไปใช้ในการประเมินผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ วางแผนพัฒนาตนเองสู่ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอย่างเป็นระบบ เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพของตนเองให้สอดคล้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยนำแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินตนเองและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ

4. องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมมีจำนวน 11 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์ ยุติธรรม รับผิดชอบต่องาน ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย เสียสละต่อเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เชื่อมั่นในความสามารถ และรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน และนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงาน ทั้งนี้เพราะคุณธรรมจริยธรรม เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญยิ่งของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่บ่งบอกว่ามีคุณงามความดี เป็นแบบอย่างของผู้มีมาตรฐานทางจริยธรรมในวิชาชีพชั้นสูง ตัดสินใจโดยใช้กรอบความคิดทางจริยธรรม มีเหตุผลและมนุษยสัมพันธ์ดี แก้ปัญหา ด้วยหลักเมตตาธรรม มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาค ความห่วงใยกับบุคลากรทุกคน เป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 73) ได้กล่าวถึงคุณธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาว่า คุณธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา แม้จะไม่มีกำหนดไว้อย่าง ชัดเจนว่า จะต้องยึดถือหรือมีคุณธรรมด้านใดบ้าง แต่ลักษณะที่แสดงคุณธรรมของผู้บริหาร มีปรากฏในหลักของศาสนา ระเบียบ กฎหมาย คำสั่งจรรยาและวินัยของข้าราชการครู โดยสรุปแล้วผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมในเรื่องต่อไปนี้เป็นพื้นฐาน คือ มีเมตตากรุณา ต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรมมีเหตุผลวางตัวเป็นกลาง มีความรักห่วงใยผู้ร่วมงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงานและผู้อื่น มองโลกในแง่ดี ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน สอดคล้องงานวิจัยของ มานะ ครุฑาโรจน์ (2563 : 54) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0 พบว่า 1.

องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะ ด้านทักษะยุคใหม่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และคุณธรรมจริยธรรม ส่วนสภาพปัจจุบัน พบว่าสภาพปัจจุบันที่เป็นจุดแข็ง ได้แก่ ด้านความกล้าหาญทางคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นต้น และความต้องการ พบว่า ต้องการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ทักษะการนำเสนอและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และ กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคใหม่ การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน
- 1.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 ควรนำองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ไปจัดอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จังหวัดอุตรดิตถ์
- 2.2 ควรมีการประเมินผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ในทุกปี

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 3.1 ควรนำองค์ประกอบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นข้อมูลสารสนเทศที่ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดอุตรดิตถ์สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาตนเอง ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 3.2 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: ศรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษณา ชันตา. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2554). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: K&P Books.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณรงค์ นันทวรรณ. (2551). องค์ประกอบของการบริหารงาน. ชลบุรี: มหาชนการพิมพ์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). พฤติกรรมองค์การ : การศึกษาการบริหารพฤติกรรมองค์การเชิงบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญใจ ศรีสถิตยารากร. (2553). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: ยูเอสด์ไออินเตอร์มีเดีย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- มานะ ครุฑโรจน์. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สกุณา อินอยู่. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุริพร โพธิ์ภักดี. (2558). สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. 8 (1), 47-54

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. (2563). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. อุตรดิตถ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2.

แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการ
สื่อสารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
**The Best Practice of Academic Administration in Developing English for
Communication Skill in School at Pitsanulok Primary
Educational Service Area 3**

พัชรมัย ทองแดง,
พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ ชัชภูมิ สีชมภู
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
**Patcharamai Thongdaeng,
Phimphaka Thammasit and Chatphum Sichomphoo**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : bm2e@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 7 โรงเรียน โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน ครูหัวหน้าวิชาการ 7 คน ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ 9 คน ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 14 คน และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา 14 คน รวมทั้งสิ้น 51 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นตอนการวางแผน วิเคราะห์ผลการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับวางแผน 2. ขั้นตอนการจัดองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษร่วมกันพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนสื่อตามความความต้องการและความเหมาะสม 3. ขั้นตอนการดำเนินงาน ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีการใช้สื่อนวัตกรรม เน้นปฏิสัมพันธ์การใช้ภาษาระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน 4. ขั้นการนิเทศภายใน แต่งตั้ง

* วันที่รับบทความ: 25 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: May 25, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

คณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ โดยใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และสะท้อนผลที่จะนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 5. ขั้นการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานเพื่อเป็นข้อมูลการพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี; การบริหารงานวิชาการ; ทักษะภาษาอังกฤษ

Abstracts

The objective of this research was to study about the best practice of academic administration in developing English for communication skill in school at Pitsanulok Primary Educational Service Area 3. This research was qualitative research. There were seven selective schools from Pitsanulok Primary Educational Service Area 3 chosen specifically by using (Purposive sampling) The informants consisted of seven directors, seven heads of academic department, nine English teachers, fourteen representative primary students, totally fifty-one. The researching tool which used to collect and analyze information was the structured interview.

The result showed that the best practice of academic administration in terms of developing English for communication skill using by schools at Pitsanulok Primary Educational Service Area 3 consisted of five processes. Firstly, planning to analyze the English O-net test results to get more information for the best future outcomes, secondly, organizing department especially English department; by providing duties to English teachers to harmoniously help each other to develop and create new kinds of innovation or tactic properly, thirdly, taking action; all teachers should be using instructional media, communicating in English language with students, and never stop improving self efficiency, fourthly, having internal quality assurance by using PLC to continuously improve the student's qualities, Fifthly, evaluating; gathered all needed information, sum up overall, and making reports to be used for the upcoming years.

Keywords: Best Practice; Academic Administration; English Skill

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการ

ดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 220-243) ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถสื่อสารทางด้านภาษาต่างประเทศได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีหลักการในการบริหารงานวิชาการ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปยังบุคลากรในสถานศึกษาให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมด้านความคิด และปฏิบัติเพื่อความเป็นเอกภาพ (พิสพงศ์ วงพระจันทร์, 2552 : 14)

เนื่องจากบริหารงานวิชาการนั้นถือว่าเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งงานวิชาการถือว่าเป็นงานหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นงานหลักทั้งในมุมมองของการบริหารและปฏิบัติการกิจของครู ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี (ปิยะนาค ไชยวุฒิ, 2562 : 9) ผู้บริหารต้องมีวิธีการ หรือแนวทาง ดำเนินการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารงานโรงเรียน ภายใต้เงื่อนไขของบริบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการ วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของโรงเรียน แล้วนำวิธีการหรือแนวทางดำเนินการนั้น ๆ ไปปฏิบัติจริงให้สำเร็จ โดย มุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการสร้างและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนอง ต่อเป้าหมายของโรงเรียน และความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน จากนั้นทำการสรุปวิธีการหรือแนวทาง ดำเนินการนั้น ๆ ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของโรงเรียน ณ เวลานั้น ๆ (วิโรจน์ ไชยภักดี, 2562 : 15)

จากข้อมูลระบบสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่าค่าเฉลี่ย ของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ระดับประเทศ แต่ในทางกลับกันมีโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ โดยมีโรงเรียนที่มีผลการทดสอบภาษาอังกฤษสูงอย่าง ต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี ถึง 7 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3, 2563 : ออนไลน์)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อ ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาของตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ ผู้เรียน อีกทั้งครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ และหัวหน้าวิชาการ สามารถศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผู้เรียนของตนให้ดีขึ้นได้อีก ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย ออกแบบการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้แก่โรงเรียนจำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนติฎฐอำรุง โรงเรียนบ้านคลองตงวิทยา โรงเรียนวัดคลองมะเกลือ โรงเรียนบ้านบึงวิทยา โรงเรียนคลองช้าง โรงเรียนวัดเสนาสน์ และโรงเรียนชุมชน 17 บ้านนาตาดี เป็นหน่วยวิเคราะห์ และเลือกกลุ่มเป้าหมายจำนวน 51 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน 7 คน ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 9 คน ตัวแทนนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน และตัวแทนคณะกรรมการ สถานศึกษา โรงเรียนละ 2 คน รวม 14 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การเลือกหน่วยวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่มีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศติดต่อกันอย่างน้อย 5 ปี ในรายวิชาภาษาอังกฤษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามขอบข่ายงานบริหารวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วยขั้นการวางแผน ขั้นการจัดองค์กร ขั้นการ ดำเนินงาน ขั้นการนิเทศภายใน และขั้นการประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้าง เครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และโครงสร้างของข้อคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

3.2 สังเคราะห์ประเด็นและข้อคำถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิชาการในการ ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อนำไปยกร่างแบบสัมภาษณ์

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ยกร่างในขั้นที่ 2 ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

3.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 หลังจากที่ได้คัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยว่า ผู้วิจัยต้องการหาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของโรงเรียน รวมทั้งชี้แจงขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลที่โรงเรียนชุมชนศิษย์อามรุ่ง ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564 โรงเรียนบ้านคลองตงวิทยา ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564 โรงเรียนวัดคลองมะเกลือ ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564 โรงเรียนบ้านบุงวิทยา ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2564 โรงเรียนคลองช้าง ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2564 โรงเรียนวัดเสนาสน์ ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 และโรงเรียนชุมชน 17 บ้านนาตาดี ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

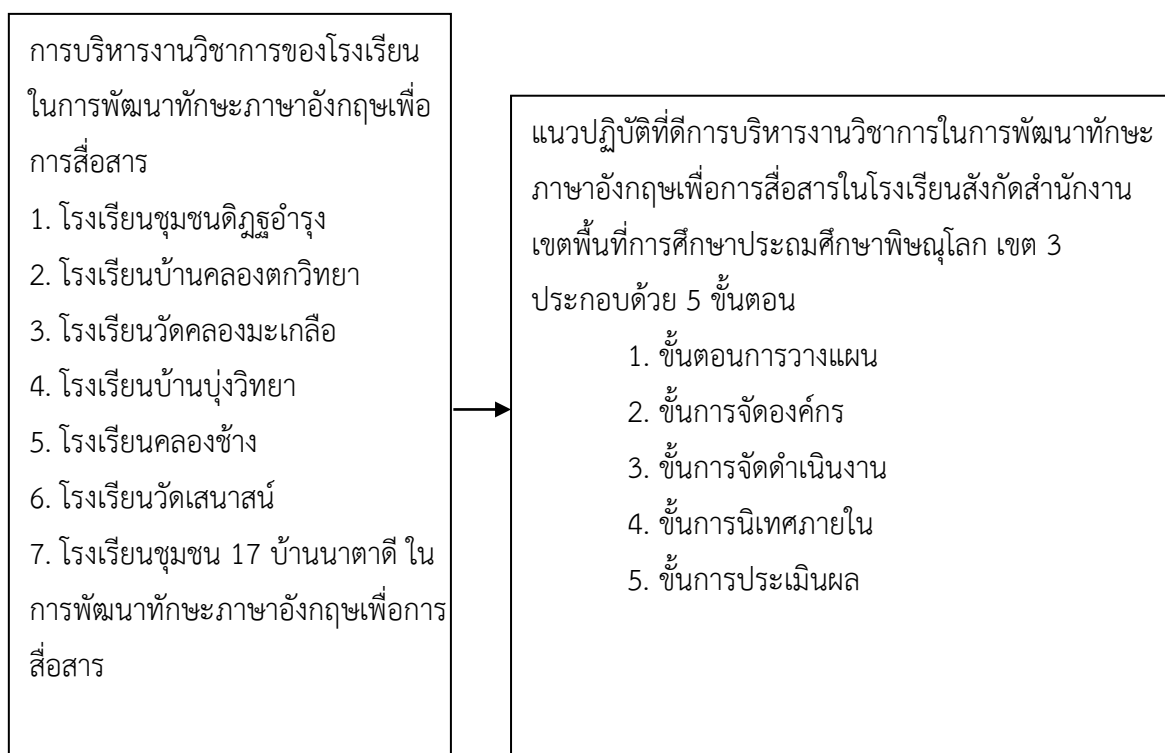
5.2 ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) เนื้อหาที่ได้รับจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

5.3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

5.4 นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการ ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยนำมาสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน พบว่ามีการประชุมโดยเปิดโอกาสให้ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สืบรวจ และวิเคราะห์ข้อมูล เช่น วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ผลการทดสอบและข้อสอบระดับชาติ (O-NET) รายวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สภาพปัญหา สิ่งแวดล้อม สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนโยบายต่าง ๆ มีการสำรวจความต้องการ และความจำเป็น เพื่อร่วมกัน

วางแผนและกำหนดเป้าหมายในอนาคตเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อยอดโดยพิจารณาจากสิ่งที่มี และสิ่งที่จะเป็น ดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับโครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพด้านภาษาอังกฤษที่หลากหลาย วางแผนการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ให้มีความทันสมัย และเท่าทันต่อบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างการจัดการเรียนรู้ และโครงสร้างรายวิชา กำหนดชั่วโมงการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษโดยให้มีชั่วโมงเรียนวันละ 1 ชั่วโมงในช่วงเช้า วางแผนจัดสรรครูเข้าสอนให้เพียงพอ และเหมาะสม กำหนดและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนในการจัดหาสื่อเทคโนโลยี และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษด้านการสื่อสาร พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์

“...โรงเรียนมีการประชุม พุดคุย วิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ผลสัมฤทธิ์และการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปีการศึกษาที่ผ่านมา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านการประชุมในโอกาสต่าง ๆ ร่วมกันวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จัดหาสื่อการสอน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และอินเทอร์เน็ต มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางภาษาอังกฤษ จัดชั่วโมงเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนจัดหาครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษให้เพียงพอ สามารถเข้าสอนได้ครบทุกระดับชั้น...”

ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 5 (สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 2 สัมภาษณ์ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 5

“...ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำรวจความต้องการ วิเคราะห์ผลการทดสอบและข้อสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษปีที่ผ่านมา เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายพัฒนานักเรียนให้มีทักษะภาษาอังกฤษและมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงอย่างต่อเนื่อง คำนึงจากสิ่งที่เรามี สิ่งที่เราเป็น และสิ่งที่เราจะเป็น ผู้บริหารมอบหมายฝ่ายวิชาการและครูภาษาอังกฤษวางแผนพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จัดทำระเบียบคู่มือการวัดผลและประเมินผล พัฒนาเครื่องมือที่สามารถวัดความรู้ผู้เรียนได้จริง วางแผนจัดทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้นักเรียนได้เรียนอย่างน้อย วันละ 1 ชั่วโมงในตอนเช้า ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรม จ้างครูภาษาอังกฤษ และจัดทำสื่อ...”

ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 7 (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 3 สัมภาษณ์ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 7

2. ขั้นตอนการจัดองค์กร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยสร้างความตระหนักให้กับครูถึงบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ความอดทน และการเป็นนักพัฒนา โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในวิชาภาษาอังกฤษ มีการมอบหมายงานตามความเหมาะสม ความชำนาญในปัจจุบัน และความสนใจ กำหนดผู้รับผิดชอบด้วยการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งที่กำหนดหน้าที่และขอบข่ายงานที่ชัดเจนโดยให้ฝ่ายวิชาการ และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศร่วมกัน ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ โดยสนับสนุนงบประมาณและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครูมีการวัดผล และประเมินผลที่มีความหลากหลายโดยพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลด้วยตนเอง จัดสรรครูเข้าสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยพิจารณาจากครูที่จบเอกภาษาอังกฤษโดยตรงและครูที่มีประสบการณ์การสอนอย่างต่อเนื่องทำให้นักเรียนทุกระดับชั้นมีโอกาสดูได้เรียนภาษาอังกฤษกับครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่มากที่สุด ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์

“...ในฐานะผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการทำงานโดยเฉพาะด้านวิชาการ ต้องเป็นผู้รู้ หากไม่รู้ก็ต้องพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแบบอย่าง และสิ่งที่สำคัญคือต้องสร้างความตระหนักในหน้าที่ และคุณธรรมจริยธรรมให้กับครูทุกคน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จัดสรรงบประมาณให้ครูได้พัฒนาตนเองทั้งจัดอบรมที่โรงเรียนและส่งไปอบรมภายนอกเพื่อนำความรู้มาพัฒนานักเรียนด้านภาษาอังกฤษ และนำมาขยายผลในกิจกรรม PLC โดยจะจัดให้ PLC ทุกสัปดาห์ เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานจะใช้หลักมอบหมายคนให้เหมาะกับงาน ในการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้และด้านหลักสูตรมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการทำงานร่วมกันกับครูภาษาอังกฤษดำเนินการ ผู้บริหารจะทำหน้าที่กำกับติดตาม จัดหา และอำนวยความสะดวก...”

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ 3 (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 4 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ 3

3. ขั้นตอนการจัดดำเนินงาน พบว่า ครูผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมโดยการพัฒนาตนเองเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแผนปฏิบัติการ เช่น กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของเจ้าของภาษา รวมทั้งกิจกรรมที่สนับสนุนความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน อย่างเช่นกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการต่าง ๆ ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและตรงตามความต้องการของผู้เรียน จัดเตรียมสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการเรียนรู้ เช่น สื่อจาก DLTV, DLIT, แอปพลิเคชันทางออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งสื่อสำเร็จรูป อีกทั้งยังเป็นผู้ผลิตสื่อ และสร้างนวัตกรรมการสอนด้วยตนเอง เช่น จัดทำแบบเรียน แบบฝึกหัด สมุดบันทึกพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และแต่งเพลงภาษาอังกฤษ จัดสิ่งแวดล้อมและใช้หลักจิตวิทยากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ โดยแบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ จัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้กิจกรรมใหม่ ๆ ตรงกับความสนใจ และมีความหลากหลาย ในการจัดกิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษามาก ๆ โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาระหว่างครู-นักเรียน และระหว่างนักเรียน-นักเรียน เน้นการใช้ภาษาที่มีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด และมีการวัดผลตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์

“....มีการพัฒนาตนเองทางด้านความรู้อยู่เสมอ นอกจากความรู้ทางวิชาการแล้วยังต้องศึกษาสิ่งที่นักเรียนชอบเพื่อให้นักเรียนสนใจและอยากเรียนมากยิ่งขึ้น เน้นการสอนแบบ Active Learning ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่พัฒนาและส่งเสริมความสามารถด้านทักษะภาษาของนักเรียนอยู่เสมอ โรงเรียนจัดเตรียมสื่อ DLTV และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สนับสนุนให้ครูผลิตนวัตกรรมมาใช้ประกอบการสอน มีการประเมินนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ได้ผลตามสภาพจริง และนำไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป...”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนที่ 7 (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 5 ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนที่ 7

“...หน้าเสาธงฝึกท่องศัพท์จากบอร์ดคำศัพท์วันละ 15 คำ ก่อนเรียนครูให้ร้องเพลงภาษาอังกฤษโดยครูเป็นคนดีดกีตาร์ ครูใช้ DLTV ประกอบบ้าง แต่ส่วนมากจะสอนเอง ครูฝึกให้พูดคุยกันเป็นภาษาอังกฤษทั้งคุยกับครู และคุยกับเพื่อน มีการแสดงบทบาทสมมติ หากเจอครูข้างนอกก็จะทักทายกันเป็นภาษาอังกฤษ...”

ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนที่ 7 (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 6 สัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563

4. การนิเทศการศึกษา พบว่าผู้บริหารเป็นผู้นำในการจัดประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศจากการนิเทศครั้งก่อน และประเด็นการนิเทศจากคู่มือการนิเทศของโรงเรียน โดยการนิเทศสามารถดำเนินการได้ 2 มิติ คือการนิเทศโดยผู้บริหารสถานศึกษา และโดยเพื่อนครู จัดแผนและปฏิทินการนิเทศที่มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูทุกคนในเรื่องการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศและมีการนิเทศเป็นระยะ ๆ ตามแผน ใช้การนิเทศรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับบริบทของครู เน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร สะท้อนผลการนิเทศผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับใช้และพัฒนาให้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ครูได้นิเทศตนเองและให้นักเรียนได้นิเทศครูด้วย โดยมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีออนไลน์มาเป็นเครื่องมือในการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามโครงการเป็นระยะ มีการประเมิน สรุป และจัดทำรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา จัดเก็บเป็นข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นข้อมูลในการ

พัฒนาการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติครูเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์

“...ประชุมวางแผนการนิเทศ ผู้อำนวยการมอบหมายวิชาการดำเนินการจัดทำปฏิทินและคู่มือการนิเทศให้กับครูเพื่อศึกษา มีการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง ก่อนนิเทศผู้นิเทศจะศึกษาผลการนิเทศครั้งก่อนของครูคนนั้น ๆ รวมถึงผลการนิเทศตนเองใน google form มาประกอบการนิเทศ เน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และยังให้นักเรียนได้ครูด้วย รูปแบบการนิเทศจะเป็นในลักษณะผู้บริหารนิเทศร่วมกับครูฝ่ายวิชาการ และให้ครูสลับกันนิเทศ นำผลการนิเทศมาสะท้อนกันในช่วง PLC และมีการมอบเกียรติบัตรให้กับครูผู้ที่มีผลการนิเทศอยู่ในระดับดีมากด้วย...”

ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 6 (สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 7 สัมภาษณ์ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 6

5. ขั้นตอนการประเมินผล พบว่าหลังจากครูผู้สอนได้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีการดำเนินการวัดประเมินผลตามสภาพจริง และได้รับการนิเทศตามแผนที่เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมครูผู้สอนมีการดำเนินการสรุปเพื่อประเมินตนเองและจัดทำรายงาน ต่าง ๆ เช่น การบันทึกหลังแผนการเรียนรู้ซึ่งจะมีการบันทึกทุกครั้งหลังการจัดการเรียนการสอน ผลการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) รายงานการผลิตและใช้สื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล รายงานการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จัดทำรายงานการจัดโครงการและกิจกรรมตามแผน เพื่อประเมินตนเองและเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล ผ่านการจัดทำ QR Code โดยผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้คณะทำงานฝ่ายวิชาการเป็นผู้ตรวจสอบการประเมินผล และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อสรุป และรายงานผลต่อต้นสังกัดในทุกสิ้นปีการศึกษา โดยมีการจัดเก็บระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และนำผลไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในปีการศึกษาต่อไปให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์

“....สิ้นปีการศึกษาจะดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษทั้งหมด ส่งให้กับฝ่ายวิชาการ โดยตนเองได้จัดทำเป็น QR Code รวมส่งไป 1 แผ่น...”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนที่ 1 (สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 8 สัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียน

“...เก็บรวบรวมผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งหมด มาสรุป และจัดทำรายงานประเมินตนเองส่งเขตพื้นที่ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปเป็น ข้อมูลสำหรับวางแผนในปีการศึกษาหน้า...”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนที่ 3 (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2564)

แผนภาพที่ 9 สัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่าแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 นั้นโรงเรียนที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้นำกระบวนการการบริหารงานวิชาการมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์และหาแนวทางต่าง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้สูง อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานวิชาการของนัก การศึกษาหลาย ๆ ท่านที่ได้กล่าวไว้ ทำให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวซึ่งประกอบด้วย

1. ขั้นตอนการวางแผน พบว่ามีการประชุมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลการทดสอบและข้อสอบระดับชาติ (O-NET) รายวิชาภาษาอังกฤษ สำนวจความต้องการ และความจำเป็น เพื่อร่วมกันวางแผนและกำหนดเป้าหมายต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อยอด จัดทำแผนงานที่มีโครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพด้านภาษาอังกฤษ วางแผนการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างการจัดการเรียนรู้ และโครงสร้างรายวิชา กำหนดชั่วโมงรายวิชาภาษาอังกฤษโดยให้มีชั่วโมงเรียนวันละ 1 ชั่วโมง ในช่วงเช้า จัดทำระเบียบแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล วางแผนจัดสรรครูให้เพียงพอ วางแผนจัดหาสื่อ เทคโนโลยี และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษด้านการสื่อสาร โดยจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมและเพียงพอ

2. ขั้นตอนการจัดองค์กร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้นำทางวิชาการ สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม และวิชาการ ครูตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของงานวิชาการ มีการส่งเสริมครูในด้านต่าง ๆ เช่น มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือและวัดผลและประเมินผลที่มีความหลากหลาย เป็นต้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม จัดสรรครูเข้าสอนรายวิชาภาษาอังกฤษโดยพิจารณาจากประสบการณ์ในปัจจุบัน และสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยากรณ์ สร้อยคำ (2560 : 253) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่ากระบวนการบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินการบริหารประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนตอนที่ 2 การดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนตอนที่ 3 การตรวจสอบ และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข

3. ขั้นตอนการจัดดำเนินงาน พบว่าผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมโดยการพัฒนาตนเองเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแผนงาน ผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียน การรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและตรงตามความต้องการของผู้เรียน จัดเตรียมสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่หลากหลาย มาใช้ประกอบการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นผู้ผลิตสร้างนวัตกรรมการสอนด้วยตนเอง มีการจัดสภาพแวดล้อมและใช้หลักจิตวิทยากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการ จัดการศึกษา และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ ดำเนินการสอนโดยเลือกใช้กิจกรรมใหม่ ๆ และ ตรงกับความสนใจ ในการจัดกิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษามาก ๆ โดยเฉพาะการมี ปฏิสัมพันธ์ทางภาษาระหว่างครู-นักเรียน และระหว่างนักเรียน-นักเรียน เน้นการใช้ภาษาที่มีลักษณะเหมือนใน

ชีวิตประจำวันให้มากที่สุด และมีการวัดผลตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่มีความหลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นราวุฒิ วิวิธนากร และ ศรีสมร พุ่มสะอาด (2563 : 1-12) ศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี พบว่าแนวทางการยกระดับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ 1) ครูมีการเตรียมความพร้อมก่อนจัดการเรียนรู้ 2) ครูใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เทคนิคการสอนที่หลากหลายและทันสมัย สื่อและนวัตกรรมที่น่าสนใจ และ 3) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน

4. ขั้นการนิเทศภายใน พบว่าผู้บริหารเป็นผู้นำในการจัดประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินการนิเทศจากคู่มือการนิเทศของโรงเรียน จัดแผนและปฏิทินการนิเทศ นิเทศอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูทุกคนในเรื่องการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามแผนเป็นระยะ ๆ เน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร สะท้อนผลการนิเทศผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับใช้และพัฒนาให้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการนิเทศ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีออนไลน์มาเป็นเครื่องมือในการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามโครงการเป็นระยะ มีการประเมิน สรุป และจัดทำรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา จัดเก็บเป็นสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติครูเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ โคตรจักร และ สงวน อินทร์รักษ์ (2563 : 17-33) ศึกษาเรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า 1) ควรมีการประชุมผู้บริหารและครูทุกคนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศของโรงเรียนและความต้องการจากเสียงของนักเรียนผู้ปกครองชุมชนและครูเพื่อวางแผนการดำเนินงานโดยแต่งตั้งครูนิเทศและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน 2) แต่งตั้งคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถด้านการนิเทศและมีภาระงานไม่มากและจัดการประชุมชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานให้ทุกคนทราบและถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน 3) สร้างสื่อสำหรับการนิเทศที่หลากหลายและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 4) ปฏิบัติงานให้ครบทุกขั้นตอน และใช้เทคนิคการจับคู่นิเทศเพื่อให้ครูมีมุมมองที่หลากหลายและให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ และ 5) การกำกับติดตามประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องและนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนา

5. ขั้นการประเมินผล พบว่าเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมครูผู้สอนมีการสรุป จัดทำแบบบันทึก รายงาน วิจัย และผลการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล ผ่านการจัดทำ QR Code เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้คณะทำงานฝ่ายวิชาการเป็นผู้ตรวจสอบการ และเก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำ

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อสรุป และรายงานผลต่อต้นสังกัดในทุกสิ้นปีการศึกษา โดยมีการจัดเก็บระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และนำผลไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในปีการศึกษาต่อไปให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิโรบล วรรณธนะ (2562 : 1) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าการวัดผลและประเมินผล ควรวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไป และพัฒนานักเรียนให้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูผู้รับผิดชอบหลักสูตรสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผน การดำเนินการเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานในการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงเปรียบเทียบปัจจัยการพัฒนาความสำเร็จการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในเขตการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฬารักษ์ โคตรจักร์ และ สงวน อินทร์รักษ์. (2563). กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 9. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 11 (1), 17-33.
- ชิโรบล วรรณธนะ. (2562). *ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นราวุฒิ วิวิธนากร และ ศรีสมร พุ่มสะอาด. (2563). การศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.). 26 (1), 1-12.
- ปิยะนาถ ไชยวุฒิ. (2562). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- พิสพงศ์ วงพระจันทร์. (2552). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว วิทยาเขตดงโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิโรจน์ ไชยภักดี. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานโรงเรียนท้าวผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาภรณ์ สร้อยคำ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (2563). ระบบสารสนเทศ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2563. แหล่งที่มา: <http://plk3info.phitsanulok3.go.th/>.

การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา กรณีศึกษา
โรงเรียนบ้านนาดี ตำบลพังงู อำเภอนonghan จังหวัดอุดรธานี
**The Development of Reading Basic Vocabulary of Grade 3 Students
by Reading and Spelling Words Method with Language Games
Case Study at Bannadee School Pung-Ngu Sub-district
Nonghan District Udon Thani Province**

พานุวัฒน์ จารุนัย และ แสงเดือน คงนาวัง

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Panuwat Jarunai and Sangduan Kongnavang

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-Mail: 2542panuwat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานโดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบแผนการทดลองขั้นต้น (One Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน ด้วยวิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน ใช้เวลา 10 ชั่วโมง และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสอนอ่านแบบแจกลูกสะกดคำและเกมทางภาษา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (%)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 2) เพื่อศึกษา ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานโดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.28 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : ทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน; วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำ; เกมทางภาษา

Abstracts

This research Objective to study 1) to compare the reading achievement of basic vocabulary before and after class of Grade 3 students and 2) satisfaction of Grade 3 students towards learning management. Knowing to improve reading skills in basic vocabulary using teaching methods to read, give children, spelling along with language games This research is a research on a preliminary experimental model (One Group Pretest-Posttest Design), the target group of 16 students in Grade 3, selected by the Purposive Sampling method. The research tools were divided into 2 types: 1) The experimental tools were the basic reading vocabulary learning management plan. With teaching methods for reading, distributing children, spelling words together with language games Grade 3 students, 10 plans, 10 hours, and 2) The tools used for data collection were 1) the reading instruction form, the spelling and language game, 2) the learning achievement test in Reading basic words Primary Year 3 essay of 20 items, including statistics and analysis of data using mean ($\bar{x}$), Standard deviation (S.D) and Percentage (%).

The results of the research showed that 1) the reading achievement of basic vocabulary before and after class of the students of the class. In the third grade, students had higher learning achievement in reading basic vocabulary after studying before studying. A statistical significance level of .05. This is based on the hypothesis set, and 2) to study the satisfaction in Grade 3 students on learning to develop skills in reading, vocabulary. Using the method of teaching reading, distributing, spelling and language games, students were found to be satisfied at the highest level. Mean ($\bar{x}$) = 4.56 and standard deviation (S.D) = 0.28, which is in accordance with the established research hypothesis.

Keywords : Basic Reading Skills; Reading and Spelling Words Method; Language Game

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนที่จะจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านการอ่านไว้ว่า ผู้เรียนต้องสามารถอ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 151) ในการที่ผู้เรียนจะสามารถอ่านประโยค อ่านหนังสือ หรือเรื่องราวต่าง ๆ และเข้าใจเนื้อความได้นั้น ต้องรู้จักคำศัพท์และเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ เพื่อนำมาผูกร้อยเรื่องราว แปลความ และเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นในระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2531 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการศึกษาคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ซึ่งแนวคิดเรื่องการคัดเลือกศัพท์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนภาษาในระดับต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับและใช้กันมานาน เพราะการรู้คำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรียกคำที่ผู้อ่านจำได้และออกเสียงได้ทันทีว่าคำคุ้นตา ซึ่งเป็นคำที่ผู้อ่านจำได้ไม่ว่าจะเห็นในบริบทหรืออยู่โดด ๆ ยิ่งผู้พบเห็นคำมากก็จะมีคำคุ้นตามากยิ่งขึ้นตามไปด้วย เครื่องมือที่ครูเลือกมาใช้ในการสอนผู้เริ่มเรียนอ่านให้ประสบผลสำเร็จ คือ บัญชีคำคุ้นตา ซึ่งหากเลือกอย่างเหมาะสมแล้วก็จะมีส่วนช่วยในการเรียนรู้อย่างมาก คำในบัญชีคำเหล่านี้ เป็นคำที่มีความถี่สูงในการพบเห็นบ่อยในสิ่งพิมพ์ หรือเด็กใช้พูดบ่อย ๆ เป็นคำพื้นฐานที่ครูควรสอนเด็กก่อนคำอื่น ๆ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ศึกษาคำพูดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นเด็กเล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จากทั่วประเทศ ผลการวิจัยได้บัญชีคำพื้นฐานทั้งสิ้น 4 บัญชี ซึ่งบัญชีคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 1,210 คำ และยังใช้อยู่ในปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532 อ้างถึงใน ธารทอง แจ่มไพบุลย์, 2559 : 69) หลังจากนั้นได้มีผู้สร้างบัญชีคำพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไว้ให้ครูใช้สำหรับสอนนักเรียนให้รู้จักคำและทราบความหมาย แก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยดังปรากฏให้เห็นในหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ของหน่วยงานการศึกษา หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน

จากการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ของโรงเรียนบ้านนาดี ตำบลพังงู อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ครูผู้สอนจึงพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่คล่อง สะกดคำไม่เป็น เลือกจำเป็นคำ ๆ เขียนคำศัพท์พื้นฐานไม่ค่อยถูก สอบถามนักเรียนเบื้องต้นทราบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยชอบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพราะเนื้อหาเยอะ เรียนไม่ทันไม่ค่อยเข้าใจเวลาที่ครูสอนและเรียนไม่สนุก จากข้อมูลที่ได้ดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนและการเลือกใช้สื่อ หรือการผลิตสื่อที่ดี

เหมาะสม โดยทั้งให้ความรู้และสร้างความสนุกสนาน สร้างความกระตือรือร้นให้กับเด็ก จึงได้เลือกเทคนิคและสื่อการสอนโดยใช้วิธีแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความมุ่งหวังที่จะแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะในด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา เพื่อจะได้นำผลการวิจัยที่ค้นพบไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานโดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเป็นแบบแผนการทดลองขั้นต้นแบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

E	O ₁	X	O ₂
---	----------------	---	----------------

E หมายถึง	กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 คน
O ₁ หมายถึง	การทดสอบก่อนเรียน
X หมายถึง	การจัดการเรียนรู้การอ่านแบบแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา
จำนวน 10 แผนการเรียนรู้
O ₂ หมายถึง	การทดสอบหลังเรียน

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนบ้านนาดี ตำบลพังงู อำเภอนงนุช จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 16 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกจากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้เรียน โดยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดี มีทักษะในการอ่าน คำศัพท์พื้นฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์จากบัญชีคำพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนคำทั้งสิ้น 1,210 คำ โดยนำมาจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 10 แผนการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน ด้วยวิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน ใช้เวลา 10 ชั่วโมง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

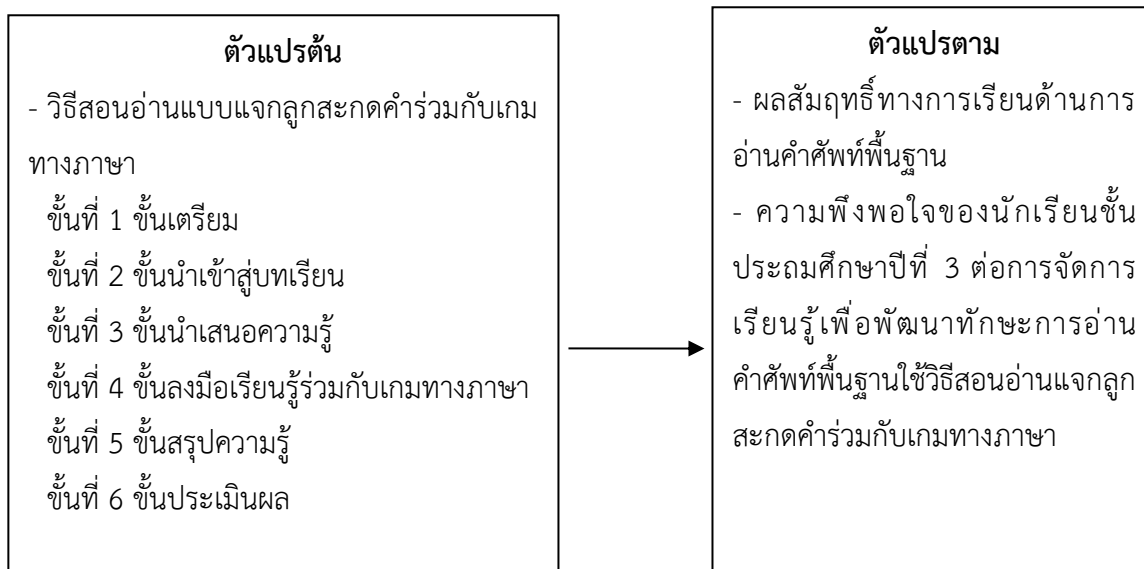
1. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ
2. แบบบันทึกการสอนอ่านแบบแจกลูกสะกดคำและเกมทางภาษา
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน มาหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนความสามารถการอ่านคำศัพท์พื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำพื้นฐาน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
ผลการทดสอบก่อนเรียน	16	20	8.12	1.50	-25.92*	.000
ผลการทดสอบหลังเรียน	16	20	17.25	1.53		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแบ่งตามลักษณะของแบบทดสอบ 3 ลักษณะ ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแบ่งตามลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบ	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
แบบแจกลูกคำ	ทดสอบก่อนเรียน	16	5	2.00	0.73	-17.17	.000
	ทดสอบหลังเรียน	16	5	4.81	0.40		
แบบเติมคำ	ทดสอบก่อนเรียน	16	6	2.81	0.83	-9.00	.000
	ทดสอบหลังเรียน	16	6	5.06	0.98		
แบบตอบสั้น	ทดสอบก่อนเรียน	16	9	3.31	0.87	-16.28	.000
	ทดสอบหลังเรียน	16	9	7.38	0.72		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบแบ่งตามลักษณะของแบบทดสอบ 3 แบบก่อนเรียนและหลังเรียน สามารถอธิบายตามลำดับ ดังนี้ แบบแจกลูกคำมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 2.00 และหลังเรียน 4.81 แบบเติมคำมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 2.18 และหลังเรียน 5.06 และแบบตอบสั้นมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 3.31 และหลังเรียน 7.38

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา

หลังจากผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 10 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 10 ชั่วโมงเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา ซึ่งมีผลการศึกษาความพึงพอใจ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		การแปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	วิธีที่ผู้สอนใช้ เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.63	0.50	มากที่สุด
2.	วิธีที่ผู้สอนใช้ เหมาะสมกับเวลาที่เรียนแต่ละครั้ง	4.56	0.51	มากที่สุด
3.	วิธีที่ผู้สอนใช้ เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.75	0.45	มากที่สุด
4.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ทำให้บทเรียนง่ายขึ้น	4.44	0.51	มาก
5.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้	4.56	0.51	มากที่สุด
6.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนน่าเรียน	4.25	0.68	มาก
7.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.72	มากที่สุด
8.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ	4.56	0.73	มากที่สุด
9.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนและเพื่อน ๆ	4.38	0.50	มาก
10.	วิธีที่ผู้สอนใช้ ทำให้เกิดทักษะการอ่านสะกดคำพื้นฐานได้ดีขึ้น	4.81	0.41	มากที่สุด
สรุปภาพรวม		4.56	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.28)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประเด็นที่ 10 วิธีที่ผู้สอนใช้ทำให้เกิดทักษะการอ่านสะกดคำพื้นฐานได้ดีขึ้น ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 3 วิธีที่ผู้สอนใช้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.45) ประเด็นที่ 1 วิธีที่ผู้สอนใช้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.50) และประเด็น

ที่ 7 วิธีที่ผู้สอนใช้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา ซึ่งจากกระบวนการวิจัยและผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงว่าวิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านคำศัพท์พื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้รับการฝึกฝนในการอ่านคำศัพท์พื้นฐานโดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษาอย่างต่อเนื่อง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 10 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 10 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษานี้จะช่วยให้ นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน ในการจัดกิจกรรม นักเรียนได้มีการฝึกซ้ำจนชำนาญ มีใบงานที่ช่วยเสริมให้นักเรียน ได้ฝึกทักษะจากสิ่งที่เรียนรู้ หลังการฝึกทักษะแล้วมีการสรุปซ้ำให้เกิดความคิดรวบยอดของบทเรียนด้วยวิธีต่างๆ จึงส่งผลให้การสอน โดยวิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจริญญา สอนสุด (2550 : 47) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้เกมที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้ในการเรียนรู้คำศัพท์ ความคงทนในการเรียนรู้ และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมมีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวิณี กลิ่นโลกย์ (2553 : 163) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้เกม และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.83 ของคะแนนเต็ม และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 87.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลวรรณ ถิ่นจะนะ (2551 : 123) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านทักษะการอ่านสะกดคำ โดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์เท่ากับ 98.17/98.47 โดยสูงกว่าประสิทธิภาพที่กำหนด ซึ่งหมายความว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้เกมการศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการ

อ่านสะกดคำได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของญาณวรรณ ปิ่นคำ และคณะ (2562 : 186) ได้ศึกษาการสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมประกอบการสอนทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้เกม และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมประกอบการสอนทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่จันทรายสวรรค์ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีประสิทธิภาพ 84.58/85.88 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐาน โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา มีภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.28) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เสริมทักษะในการเรียนรู้เกิดความสนุกสนานทำให้นักเรียนอยากเรียนภาษาไทยมากขึ้น ซึ่งนักเรียนต้องเล่นแข่งขันกันอย่างมีจุดหมาย โดยมีกติกาข้อตกลงร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนเอง การตัดสินใจและต้องมีการประเมินผลความสำเร็จของผู้เล่นออกมาในรูปแบบของการแพ้ การชนะ เป็นการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาอย่างผ่อนคลาย ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนด้วยความพอใจ โดย Woldorf Steiner ได้กล่าวไว้ว่า การเล่นมีความสำคัญอย่างมากต่อนักเรียน เพราะนอกจากนักเรียนจะมีพัฒนาการเคลื่อนไหว การคิดและสมาธิ หรือความจดจ่อในงาน หรือสิ่งที่ทำแล้ว การเล่นยังเป็นการสร้างเจตคติที่จะมีต่อไปในภายหน้าของนักเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิตรลดา ภูถาวร (2555 : 95) ได้กล่าวว่า การใช้เกมเป็นอีกนวัตกรรมการหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน นักเรียน นักเรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความกระตือรือร้นในการเรียน ช่วยให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของญาณวรรณ ปิ่นคำ และคณะ (2562 : 174) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ผลการวิจัย พบว่า การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา พบว่า มีค่าเฉลี่ย 2.80 ซึ่งอยู่ในระดับพึงพอใจมากทุกข้อ และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา หรือมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษาไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะฉะนั้นในการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการทำกิจกรรมควรให้นักเรียนได้เปลี่ยนกลุ่มทุกครั้งที่ทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามและส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มเพื่อนและสังคมต่อไป

2) การนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยควรชี้แนะแนวทางและให้เวลาในการทำกิจกรรมที่พอเหมาะกับขั้นตอนในแต่ละขั้น และกำหนดเวลาให้นักเรียนรู้อย่างชัดเจน และครูไม่ควรรีบสรุปบทเรียนเร็วเกินไป เพราะอาจจะเป็นการสกัดกั้นการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

3) ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ควรนำเอารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษาไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ เพราะรูปแบบการสอนดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการอ่านมากยิ่งขึ้น เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอ่านอย่างชัดเจน นอกจากนี้ในขณะที่อ่าน นักเรียนจะได้ฝึกฝน และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เช่นเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น การพูด การฟัง และการเขียน

2) ควรมีกลุ่มตัวอย่างในระดับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายและได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกมทางภาษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพครู และพัฒนาประสิทธิผลของการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จริญญา สอนสุด. (2550). *ผลการสอนโดยใช้เกมที่มีต่อการเรียนรู้ศัพท์ ความคงทน ในการเรียนรู้ และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จิตรลดา ภูถาวร. (2555). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ญาณวรรณ ปิ่นคำ และคณะ. (2562). *การพัฒนาการสอนทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่จันทราย สวรรค์ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ภาวิณี กลิ่นโลกัย และเยาวภา ประคองศิลป์. (2553). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะ สำนักงานเขตมีนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิไลวรรณ ถิ่นจะนะ. (2551). *การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านทักษะการอ่านสะกดคำ โดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ
5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
**The Development of Grade 4 Students' Analytical Thinking Ability
through 5E's Learning Activities and TAI Technique**

อนุตรา อินทสอน และ ดุจเดือน ไชยพิชิต

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Anutra Ainthason and Dudduan Chaipichit

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : fanganutra14@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยเป็นการทดลองแบบ One shot Case Study กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนวรราชวิทยา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 39 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI จำนวน 5 แผน (2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ทศนิยม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ (3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คิดเป็นร้อยละ 80.32 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 87.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI พบว่า 1) ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.34) 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.32) 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.29) 4) ด้านสื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.22) 5) ด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.31)

คำสำคัญ: ความสามารถในการคิดวิเคราะห์; การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E); เทคนิค TAI

Abstracts

The objectives of this study were 1) to develop grade 4th students' analytical thinking ability through 5E's Learning Activities and TAI Technique in order that the students made a mean achievement score of 70% or better and that at least 70% of the student group passed the criterion and 2) to study grade 4th students' satisfaction with the 5E's learning activities together with TAI Technique. The study applied the One-Shot Case Study Model for the experiment. The sample group consisted of 39 grade 4th students in Classroom No. 4/5 at Woraraj Wittaya School who were purposively selected during the second semester of the 2020 academic year. The school is under the Office of Private Education Promotion Board. Research instruments included 1) 5 lesson plans on the mathematics subject of the decimal system based on the 5E's Learning Activities and TAI Technique which took 10 instructional periods to complete, 2) a 40-item objective learning achievement test on the analytical thinking ability and 3) a questionnaire for eliciting the students' opinions about the learning activities based on the 5E's Learning together with TAI Technique. The questionnaire consisted of 15 items with a 5-level rating scale. The collected data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean and standard deviation.

The findings show that:

1. The students made a mean learning achievement score of 32.12 or 80.32% of the full marks in analytical thinking ability, and 34 students or 87.17% of the sample group passed the 70% criterion which is higher than the prescribed criterion,

2. The students' satisfaction with the learning activities based on the 5E's Learning and the TAI Technique, overall, was ranked at "the highest" level. However, when each of the 5 aspects was scrutinized separately, it was found that the aspect of measurement and evaluation was ranked "the highest" level ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.34), the learning activities was ranked "the highest" level ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32), the learning atmosphere was ranked "the highest" level ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.29), the instructional media was ranked "the highest" level ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.22), and the teacher's action was also ranked "the highest" level ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.31).

Keywords: Analytical Thinking Ability; 5E's Learning Activities; TAI Technique

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชา (Content หรือ Subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าด้วยตนเองของศิษย์ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 24) สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญามีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ผู้เรียนต้องมีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสารการคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 24)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกความ เป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยมุ่งให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ นำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตและศึกษา การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์โดยกำหนดสาระ หลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ดังนี้ จำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 43) ซึ่งตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ คือการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและการร่วมมือ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ พร้อมทั้งประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา หรือสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 34-37)

สภาพปัจจุบันการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนนรรราชสีมา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จากผลรายงานการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2560 – 2561 พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประเทศ เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 37.12 และ 37.50 ในส่วนของระดับโรงเรียนนรรราชสีมา อำเภอสว่างพูน จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2560 – 2561 โดยพบว่า คะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์ เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 34.98 และ 32.67 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ พิจารณาจากผลการทดสอบมีคะแนนลดลง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ต้องการคำตอบที่ชัดเจน คำถามทางคณิตศาสตร์ที่ต้องอาศัยไหวพริบ ความช่างคิด และความสามารถในกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นหลัก จึงมีการปรับเปลี่ยนให้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแทน จะทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และกระบวนการแก้ปัญหา การให้เหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนนรรราชสีมา, 2562 : 12)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) เป็นแนวคิดจากนักการศึกษาในกลุ่ม BSCS (Biological Science Curriculum Study) ได้นำวิธีการสอนแบบ Inquiry มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โดยเสนอขั้นตอนในการเรียนการสอนเป็น 5 ขั้นตอน เรียกว่า การเรียนการสอนแบบ Inquiry Cycle หรือ 5E ได้แก่ Engage, Explore Explain, Elaborate และ Evaluate เป็นรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์และพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยเสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2550 : 31) ได้สร้างขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement Plane) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนซึ่งอาจเกิดความสนใจ ความสงสัย จากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ นำไปสู่ประเด็นที่จะศึกษาค้นคว้าให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขั้นที่ 2 สำรวจและค้นหา (Exploration Plane) เป็นการทำความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษาวิธีการศึกษา อาจเป็นการตรวจสอบ การทดลอง การปฏิบัติ การสืบค้นความรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างพอเพียงในการที่จะใช้ในขั้นต่อไป ขั้นที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป (Explanation Plane) เป็นการนำข้อมูลข้อสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ แปรผล สรุปผล และนำเสนอในรูปแบบของภาพวาด ตาราง แผนภูมิ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นการสนับสนุนหรือโต้แย้งสมมติฐานก็ได้ ผลที่ได้สามารถสร้างความรู้และปฏิกิริยาให้เกิดการเรียนรู้ได้ ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ (Elaboration Plane) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำข้อสรุปไปอธิบายสถานการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขึ้น ขั้นที่ 5 ประเมิน (Evaluation Plane) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่ามีความรู้อะไรบ้าง รู้มากน้อยเพียงใดและนำไปประยุกต์ความรู้สู่เรื่องอื่น ๆ การสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเองโดยการที่ครูผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้ การศึกษาข้อมูล การ

วิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ทศนา แหมมณี, 2545 : 56)

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI (Team Assisted Individualization) เป็นเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) ลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน และการสอนรายบุคคล (Individualized Instruction) เข้าด้วยกัน โดยให้นักเรียนทำการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันดำเนินการเรียนและมีการตรวจสอบร่วมกัน มีการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของการเรียน (Slavin, 1990, อ้างถึงใน วลัยยา เลื่อนภักดี, 2554 : 54) การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งเป็นการเรียนแบบร่วมมือที่ผสมผสาน ระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนรายบุคคล กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียน ประหยัดเวลาทั้งผู้เรียนและผู้สอน และยังช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งจะเกิดผลดีต่อผู้เรียนและผู้สอน (สุริพร ศิรินามมนตรี, 2552 : 23-34) การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือสามารถนำมาใช้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้นและจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้าน การแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI (ธนาภรณ์ โคตรนารา, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ สลาบิน (Slavin, 1995 อ้างถึงใน สุริพร ศิรินามมนตรี, 2552 : 78) สรุปข้อดีของการสอนแบบกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ (Teams Assisted Individualization) หรือ TAI ดังนี้ (1) ช่วยให้เกิดแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง (2) ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความช่วยเหลือ (3) แก้ปัญหาเด็กก่อนในห้องเรียนได้ (4) สนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดีเด็กที่เรียนช้า มีเวลาศึกษาและฝึกฝนเรื่องที่ไม่ว่างใจมากขึ้นและเด็กที่เรียนเร็วใช้เวลาศึกษาน้อย (5) ช่วยให้เกิดการยอมรับในกลุ่ม โดยเด็กเก่งยอมรับเด็กก่อนและเด็กก่อนเห็นคุณค่าของเด็กเก่ง (6) ช่วยแบ่งเบาภาระของครูทำให้ครูมีเวลาสร้างสรรค์งานสอน ปรับปรุงการสอนมากขึ้น (7) ปลุกฝังนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม (8) เสริมแรงให้เกิดขึ้น ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นธรรมชาติของคนที่มีความคิด ตรึกตรองอย่างละเอียด ใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา นำไปสู่ข้อสรุปอย่างมีเหตุผล การคิดเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้เรียนที่มีสติปัญญาดี เพราะทักษะกระบวนการในการคิด ทำให้ผู้เรียนเก่งและมีความสามารถในการคิด การเรียนรู้ก็จะมีมากขึ้น (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2552 : 56) กล่าวว่า คุณลักษณะการคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ จึงต้องฝึกฝนพัฒนา เพื่อทำให้ผู้เรียนมองปัญหาได้ละเอียดยิ่งขึ้น ประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดรวบยอด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ปัจจุบันนักเรียนไทยกำลังประสบปัญหาในการพัฒนา กระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบันไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนากิจกรรมการคิดวิเคราะห์เพราะยังเน้น

การให้ความรู้แบบครูคอยป้อน ด้วยการให้ผู้เรียนจำ ทำ ใช้ มากกว่าการสร้างและพัฒนาการสอนของครูส่วนใหญ่ยังมีลักษณะการให้ความรู้มากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ แก้ปัญหา รู้จักวิธีแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จะเห็นได้จากรายงานผลการประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่า ภาพรวมระดับประเทศ มาตรฐานที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดหรือมาตรฐานที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 (ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์) กล่าวคือ ผลการประเมินสถานศึกษาชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง มีสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ได้ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 10.4 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ., 2546 : 42) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น พิชิตทองลั่น (2553 : 154) ได้ศึกษารูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ พบว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและสำรวจค้นหาความรู้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมกลุ่มที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ และกระบวนการคิดวิเคราะห์

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนและเป็นความต้องการของสถานศึกษา โดยการจัดทำวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการตามแบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยเป็นการทดลองแบบ One shot Case Study โดยมีลักษณะการวิจัย ดังนี้

Treatment	Post-test
X	O

กำหนดให้

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI

O แทน 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
และ 2) ความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมราชวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 7 ห้อง รวม 276 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนนวมราชวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 39 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ทศนิยม จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 10 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนนวมราชวิทยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน เวลา 10 ชั่วโมง

3.3 เมื่อเรียนเนื้อหาครบทั้งหลักสูตรแล้ว ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย ประกอบด้วย คำถามที่เป็นโจทย์ปัญหา จำนวน 40 ข้อ

3.4 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

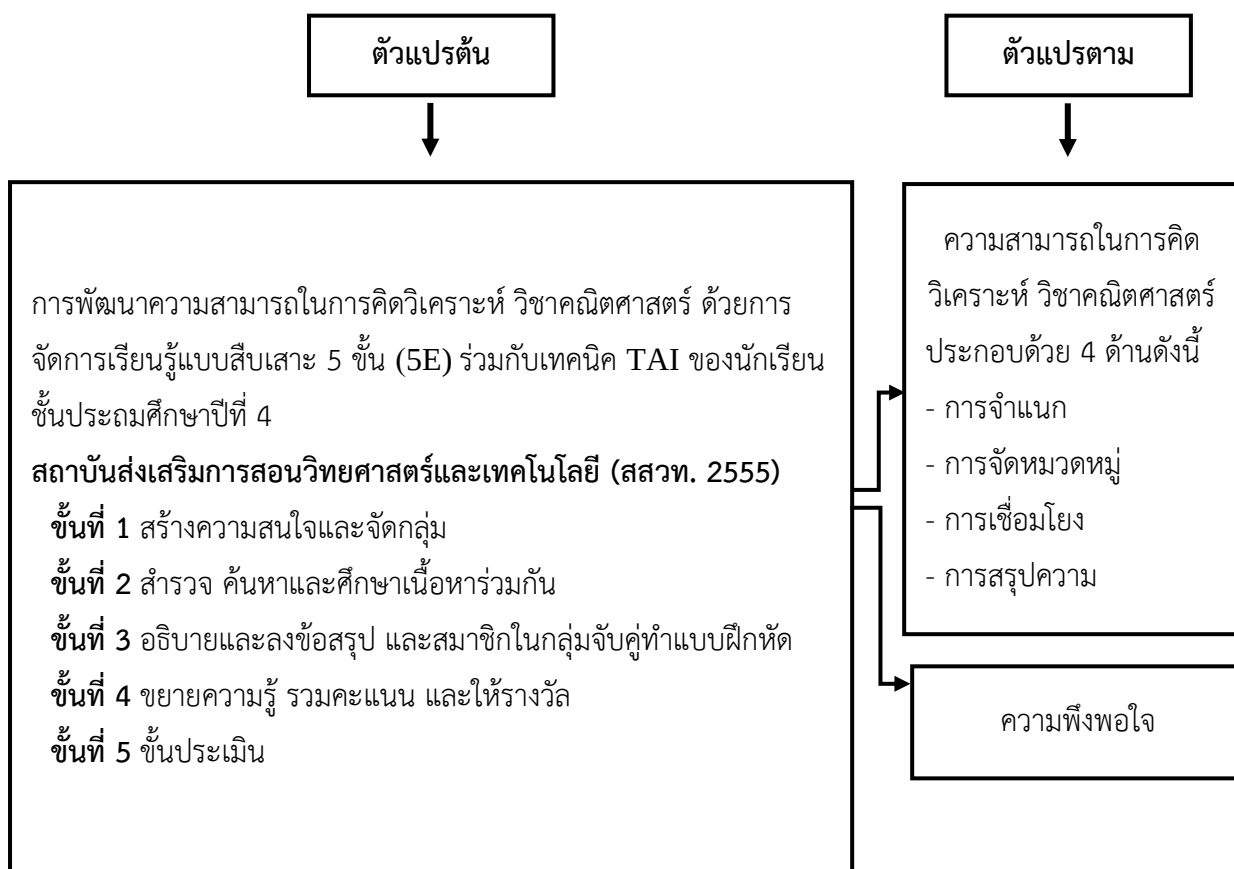
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือนักเรียนมีคะแนนความสามารถสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI นำผลที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสรุปผลการประเมิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการในการวิจัยในครั้งนี้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ((5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด พบว่า ผลการทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คิดเป็นร้อยละ 80.32 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 87.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการ ประเมิน	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนที่ผ่าน		จำนวนที่ไม่ผ่าน	
					เกณฑ์	คน	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์
ความสามารถ ในการคิด วิเคราะห์	40	32.12	80.32	7.32	34	87.17	5	12.82

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI พบว่า 1) ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.34) 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.32) 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.29) 4) ด้านสื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.22) 5) ด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.31)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านครูผู้สอน				
1.1	ครูอธิบายสิ่งที่นักเรียนต้องรู้ก่อนการเริ่มเรียน	4.61	0.49	มากที่สุด
1.2	ครูสอนเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์	4.97	0.16	มากที่สุด
1.3	ครูมีคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกในความเป็นครู	4.79	0.4	มากที่สุด
1.4	ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	4.89	0.3	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน				
2.1	ห้องเรียนมีอุปกรณ์การเรียน ที่เพียงพอต่อการใช้งานในการเรียน	4.79	0.4	มากที่สุด
2.2	ห้องเรียนมีการจัดโต๊ะเหมาะสมกับวิชาเรียนและเหมาะสมขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.97	0.4	มากที่สุด
2.3	ไม่มีสิ่งแวดล้อมภายนอกมารบกวนการเรียน	4.97	0.16	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน				
3.1	ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ในวิธีที่หลากหลาย	4.94	0.22	มากที่สุด
3.2	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดการเรียน	4.84	0.36	มากที่สุด
4. ด้านสื่อการเรียนรู้				
4.1	มีเทคโนโลยีสื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน	4.53	0.5	มาก
4.2	สื่อการเรียนมีความหลากหลาย	4.97	0.16	มากที่สุด
4.3	สื่อการเรียนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	0	มากที่สุด
5. ด้านการวัดและประเมินผล				
5.1	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการให้คะแนนชิ้นงาน	4.92	0.27	มากที่สุด
5.2	ครูแจ้งเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนแต่ละแบบ	4.89	0.44	มากที่สุด
5.3	มีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย	4.94	0.22	มากที่สุด
ภาพรวม		4.86	0.30	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรราชวิทยา สามารถนำอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด พบว่า ผลการทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับ

เทคนิค TAI ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คิดเป็นร้อยละ 80.32 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 87.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาเป็นความสามารถแต่ละด้าน พบว่าด้านที่ได้คะแนนสูงที่สุดคือ 4) การสรุปความ ที่เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ((5E) ร่วมกับเทคนิค TAI พบว่า ในภาพรวม นักเรียนมีความสามารถในการสรุปความ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.61 คิดเป็นร้อยละ 86.15 รองลงมาคือ 1) การจำแนก ในภาพรวมนักเรียนมีความสามารถในการจำแนก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.02 คิดเป็นร้อยละ 80.25 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3) การเชื่อมโยง พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.69 คิดเป็นร้อยละ 76.92

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) การสอนที่เน้นกระบวนการ แสวงหาความรู้ ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเองให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงใน การเรียนรู้เนื้อหาวิชา ครูวิทยาศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ศึกษาโครงสร้าง ของกระบวนการสอน การจัดลำดับเนื้อหาโดยครูทำหน้าที่คล้ายผู้ช่วย และนักเรียนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการวางแผนการเรียน นักเรียนเป็นผู้เริ่มต้นในการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหา ความรู้ โดยวิธีการเช่นเดียวกับการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ และเปลี่ยนแนวความคิดจากการเป็นผู้รับ ความรู้มาเป็นผู้แสวงหาความรู้และใช้ความรู้ (ภพ เลหาไพบูลย์, 2542 : 29) เช่นเดียวกับ (ทิตินา แคมมณี, 2545 : 67) ที่กล่าวว่า การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิดและลง มือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกใน การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ผสมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เป็นวิธีสอนที่ ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนรายบุคคลเหมาะสำหรับพัฒนาความสามารถหรือเพิ่ม อัตราเร็วในการเรียน การทำงานให้นักเรียนแต่ละคน ในขณะเดียวกันก็ฝึกให้เป็นคนรับผิดชอบ ให้พึ่งระลึกอยู่ เสมอว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคน สมาชิกแต่ละคนต้องดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานกลุ่มก้าวหน้าและ ทำให้กลุ่มได้รับรางวัล เนื่องจากรางวัลที่ครูให้เป็นรางวัลการพัฒนา นั่นคือ ถ้ากลุ่มใดมีคะแนนมากกว่าครั้ง ก่อน จะได้รับรางวัลทุกกลุ่มซึ่งสามารถกระตุ้นให้ร่วมมือกันเพื่อช่วยให้กลุ่มสำเร็จผลจะทำให้สมาชิกกลุ่ม ช่วยเหลือกันอย่งดีที่สุด ช่วยกันเขียนไม่ว่าจะเรียนเก่ง ฉลาดหรือเรียนไม่เก่งก็ตามเป็นการฝึกคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ทั้งด้านความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ฝึกการมีน้ำใจ ช่วยเหลือกันมีเมตตาต่อเพื่อนที่ เรียนอ่อนกว่า (ทิตินา แคมมณี, 2556 : 54) ซึ่งกระบวนการคิดวิเคราะห์คือกระบวนการทางความคิดที่ให้ผู้เรียนคิดอย่างมีระบบและมีเหตุผลเข้าใจต้นเหตุของปรากฏการณ์ในชีวิตและผลกระทบที่จะได้รับตามหลัก วิทยาศาสตร์โดยประมวลจากข้อเท็จจริงอย่างมีระบบไม่คิดอย่างคาดคะเน ถ้าคนในชาติมีความคิดอย่างมี เหตุผลและเป็นระบบ ประเทศนั้นก็พัฒนาเร็วในทางตรงกันข้าม ถ้าคนภายในชาติใดขาดเหตุผลไม่ใช้ไหวพริบ หรือวิจารณ์ญาณในการใช้ชีวิตประเทศนั้นก็จะพัฒนาอย่างเชื่องช้าเพราะคนส่วนใหญ่คิดไม่เป็นพลอยทำให้

ประเทศชาติเต็มไปด้วยปัญหาความดีของกระบวนการคิดก็คือทำให้คนในชาติมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนักคิดค้นไม่ชอบลอกเลียนแบบใครใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผลประหยัดและรู้จักพอเพียงกระบวนการคิดต้องเริ่มสอนทั้งที่บ้านและโรงเรียนต้องสอนตั้งแต่เด็ก ๆ สุพัทธ์ พิบูลย์ และคณะ (2555 : 176) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนนวมราชวิทยาทาน พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง 2561) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้และการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจและจัดกลุ่ม ขั้นที่ 2 ศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน ขั้นที่ 3 สมาชิกในกลุ่มจับคู่ทำแบบฝึกหัด ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน ดูพัฒนาการและเสริมแรง ที่ผู้วิจัยได้ผนวกรูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI เข้าด้วยกัน แล้วประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, $S.D. = 0.81$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิมสิริ แก้วสีหา, 2554 : 214) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องความน่าจะเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียน ได้คะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้(5Es) ผ่านเกณฑ์ ร้อย 70 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 33 คน จากนักเรียนทั้งหมด 41 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มีคะแนนความคิดริเริ่มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเช่นกัน และจากการสอนของผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI มีผลการประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิริกุล อินพานิช, 2550 : 78) ได้ศึกษาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามปกติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เบญจมาศ เกตุแก้ว, 2548 : 57) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่องแสงกับทัศนูปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 74.29 ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.3) พิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.34) 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.32) 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.29) 4) ด้านสื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.22) 5) ด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered learning) เน้นให้ผู้เรียนได้กระทำหรือลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวผู้เรียนเอง (Learning by doing) และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการสำรวจตรวจสอบ การทดลอง และการสร้างแบบจำลองทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎี และเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย เริ่มจากการตั้งคำถาม ครูผู้สอนมักจะใช้คำถามหรือสื่อการสอนต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดการสังเกตหรือเกิดข้อสงสัยขึ้นภายในตนเอง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะและฝึกกระบวนการตั้งคำถามซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการสำรวจตรวจสอบเพื่อหาคำตอบผ่านกระบวนการทดลอง จากนั้นลงมือปฏิบัติการทดลองแล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์และใช้เป็นหลักฐานในการสร้างคำอธิบาย และสังเคราะห์ออกมาเป็นแบบจำลองและคำอธิบายของตนเอง โดยมีครูผู้สอนคอยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก และคอยให้คำแนะนำในการเรียนรู้ ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้ฝึกตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนโดยเท่าเทียมกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนหากนักเรียนคนใดมีข้อสงสัยหรือคำถามใด ๆ ที่ยังไม่เข้าใจครูมักจะเดินไปหาและใช้คำถามกลับกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนพยายามคิดหาคำตอบด้วยตัวผู้เรียนเองและช่วยกันภายในกลุ่มแทนการตอบคำถามนั้นโดยตรง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครูและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองเพิ่มขึ้น ผู้สอนรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นไปมีความเป็นกันเองและเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ สามารถสังเกตได้จากสีหน้า มีเสียงหัวเราะ ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และการปฏิบัติการทดลอง การกล้าแสดงความคิดเห็นหรือตั้งคำถามและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ความร่วมมือภายในกลุ่มและนอกเวลาเรียนหากผู้เรียนคนใดหรือกลุ่มใดมีข้อสงสัยหรือคำถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนผู้เรียนมักจะมาถามครูผู้สอนเสมอ นอกจากนี้มีการประเมินผลที่ชัดเจน มีการแจ้งเกณฑ์การประเมินผลแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานของตนเองให้มากที่สุด อีกทั้งผู้สอนมีการเปิดเผยคะแนน พร้อมทั้งบอกข้อผิดพลาดจากชิ้นงานทำให้ผู้เรียนสามารถนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงชิ้นงานชิ้นต่อไปได้ จากเหตุผลดังกล่าว

ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้สอนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียน และเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน รวมถึงการที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแล้วประสบผลสำเร็จตามความต้องการของนักเรียน เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เนื่องจากนักเรียนได้รับการตอบสนองเบื้องต้นตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow) และการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียน ทำให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุข เกิดความพึงพอใจในการเรียน (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์, 2540 : 45 ; อีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2545 : 74 ; อัมพวา รักบิดา, 2549 : 64 ; สุภารัตน์ อะห์ลีแอ, 2558 : 87 และ Scott, 1970 : 124) สอดคล้องกับงานวิจัยของ(อุไรรัก พันโกฏ 2551 : 89) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการจัดการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนจุฬาภรณวิทยาลัยมุกดาหารตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบวัดความพึงพอใจ ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI มีประสิทธิภาพ 89.62/83.00 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ .7673 มีความพึงพอใจในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิมุข สິงษ์กุล (2551 : 36) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องแสง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องแสง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.78/80.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง แสง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.637 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน ร้อยละ 63.71 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องแสง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าต่อไป ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ไปใช้สำหรับนักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ในรายวิชาพื้นฐาน และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพัฒนาทักษะได้ เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และบูรณาการให้เข้ากับบริบทของแต่ละโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ เพราะรูปแบบการสอนที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และทักษะได้เป็นอย่างดี และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในระยะเวลาสั้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์หาคณิตศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและติดตามผลระยะยาว เพื่อศึกษาว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความคงทนเพียงใด

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ในรายวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา ฯลฯ หรือในรายวิชาที่เน้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทิศนา ขัมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา ขัมมณี. (2556). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาภรณ์ โคตรนารา. (2556). *รายงานวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI เรื่อง เมทริกซ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์*. ระยอง: โรงเรียนระยองวิทยาคม.
- ธีรพงศ์ แก่นอินทร์. (2545). ผลของวิธีสอนแบบโครงการต่อเจตคติ ความพึงพอใจ คุณลักษณะอื่นและระดับผลการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 8 (1), 33-45
- เบญจมาศ เกตุแก้ว. (2548). *การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- พิชิต ทองลั่น. (2553). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องการแปลงทางเรขาคณิตและใช้โปรแกรม *the geometer's sketchpad* เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิมสิริ แก้วศรีหา. (2554). การศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องความน่าจะเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภพ เลหาไพบุลย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- โรงเรียนนรราชวิทยา (2562). รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2562. เลย: โรงเรียนนรราชวิทยา.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2540). การถ่ายทอดทางสังคมกับการพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัลยา เลื่อนกลิ่น. (2554). การใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบ “TAI (Team Assisted Individualization)” เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ลักษณะทางพันธุกรรมนอกกฎเมนเดลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ชลบุรี: โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). เอกสารสำหรับผู้รับการอบรมคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2546). ประกาศสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) เรื่องการเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการรับรองผู้สำเร็จการศึกษา (เอกสารแผ่นพับ). กรุงเทพมหานคร.
- สิริกุล อินพานิช. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติ ต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ เรื่อง ความน่าจะเป็น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุดารัตน์ อะหลีแอ. (2558). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี ความสามารถในการแก้ปัญหา และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุพักตร์ พิบูลย์ และคณะ. (2552). เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรีพร ศิรินามนตรี. (2552). ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวัฒน์ วิวัฒนา. (2552). ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: ซี.ซี.นอลลิติจึลิ่งส์.
- อภิมุข ลีพงษ์กุล. (2551). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง แสง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัมพวา รักบิดา. (2549). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อุไรรัก พันโกฏ. (2551). การพัฒนาผลการจัดเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Scott, P. (1970). *The Process of Conceptual Change in Science*. New York : Cornell University.

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

**Developing Grade 11 Students' Critical Thinking Ability and Problem
Solving Ability using Problem-Based Learning (PBL)
with Graphic Organizer**

สุดารัตน์ สันจรรรัตน์ และ ดุจเดือน ไชยพิชิต

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Sudarat Sunjornrat and Dudduan Chaipichit

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, Email: tarmon047@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีหนองขาววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ที่กำลัง ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้อง จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กรด-เบส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 5 แผน 14 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 86.96 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86
2. ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาร้อยละ 87.32 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ร้อยละ 84.05 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ; การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน(PBL); ผังกราฟิก

Abstracts

This research Its purpose is to develop the ability to think critically. Of students using problem-based learning management (PBL) with graphic diagrams Provide students with an average score of 70% or more and the number of students who meet the criteria 70% or more, to develop problem-solving ability. Of students using problem-based learning management (PBL) with graphic diagrams Provide students with an average score of 70% or more and the number of students who meet the criteria 70% or more and to develop academic achievement. Of students using problem-based learning management (PBL) with graphic diagrams Provide students with an average score of 70% or more and the number of students who meet the criteria 70% or more. The target group used in the research was Grade 11 Students at Sri Nong Kao Wittaya School. Under the Secondary Educational Service Area Office, Area 25, who are studying in the second semester of the academic year 2020, totaling 28 people. As a base (PBL) together with a graphic diagram of 5 plans, 14 hours (2), a test to measure the ability of critical thinking Multiple-choice type, 4 choices, 30 questions (3) Problem Solving Ability Test. Multiple-choice, 4-choice, 30 questions (4) A multiple-choice, 4-choice, answer-type test for Grade 11 Students, 30 questions.

The research results were as follows

1. The ability to think critically of students using problem-based learning management (PBL) with graphic diagrams The results of the target audience assessment showed that the students had 86.96 percent of the full score of critical thinking ability and 92.86 percent of the students passed the assessment criteria.
2. Problem solving ability of students using problem-based learning management (PBL) with graphic diagrams the results of the target group assessment showed that the students were able to solve 87.32% of the full score and that the students had passed the assessment criteria 92.86%.

3. Academic achievement of students using problem-based learning management (PBL) with graphic diagrams the target group assessment results showed that the students had an achievement score of 84.05% of the full score and had students who met the assessment criteria 89.29%, which was higher than the specified criteria.

Keywords: Critical Thinking; Problem-Based Learning Management (PBL); Graphical Organizer

บทนำ

วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีความสำคัญซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวัน และอาชีพการงานตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือ เครื่องใช้ และผลผลิตต่าง ๆ ปัจจุบันมนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงศาสตร์อื่น ๆ อีกด้วย การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความเป็นเหตุเป็นผล ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการตัดสินใจ เพราะจะได้ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge - based Society) ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy for All) สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุมีผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 56)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในข้อ 2 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนยังให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 76)

จากการประเมินคุณภาพทางการศึกษาพบว่า การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนศรีหนองกาววิทยาในส่วนของวิชาวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะวิชาเคมีในปี พ.ศ. 2561 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.53 (สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ, 2561 : ออนไลน์) ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำ เนื่องจากผลการทดสอบดังกล่าวอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งผลการทดสอบนี้สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนการสอนยังมีจุดบกพร่องหลายประการ โดยอาจจะเกิดจากธรรมชาติของวิชาเคมีที่มีลักษณะที่เข้าใจยาก และเนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนของครูที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่

ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับอย่างรอบคอบขาดการเชื่อมโยงประสบการณ์ความรู้เดิมในการนำมาแก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยเนื้อหาหนึ่งของรายวิชาเคมีที่มีความซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจ คือ เรื่อง กรด-เบส ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการคิดวิเคราะห์ นักเรียนส่วนใหญ่มักไม่ชอบ และไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจเนื้อหาดังกล่าวจึงส่งผลให้ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2561 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมีอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนการสอนในรายวิชาเคมีนั้น อาจมีจุดบกพร่องหลายประการ ทั้งรูปแบบ การสอน สื่อการสอน การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถตนเองให้ทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของตนเอง และทำให้การเรียนการสอนในห้องเรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) คือ ลักษณะของการสอนโดยใช้ปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่นักเรียนอาจพบ มาเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ และเป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามขั้นตอนมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมองเห็นปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ 3) การดำเนินการศึกษาค้นคว้า เป็นขั้นที่ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 4) สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามารวบรวมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด 6) นำเสนอและประเมิน ผลงาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้ และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 45)

เทคนิคการใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer) เป็นเทคนิคการพัฒนาทักษะการคิดที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ซึ่งได้มีการคิดค้นรูปแบบผังกราฟิกอย่างหลากหลาย ครูสามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดโดยตรงในหลักสูตรกิจกรรมพัฒนานักเรียน และจากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า การใช้ผังกราฟิกในกระบวนการเรียนส่งผลให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ คือ มีความสนใจในการเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ตัวอย่างผังกราฟิกในรูปแบบต่างๆ เช่น ผังความคิด (A Mind Map) ผังมโนทัศน์ (A Concept Map) ผังแมงมุม (A Spider Map) ผังลำดับขั้นตอน (A Sequential Map) ผังก้างปลา (A Fishbone Map) ผังวัฏจักร (A Circle or Cyclical Map) ผังวงกลมซ้อนหรือเว็บบไดอะแกรม (Venn Diagram) ผังวีไดอะแกรม (Vee Diagram) และผังพล็อตไดอะแกรม (Plot

Diagram) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก ผู้เรียนจะมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน และจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้การใช้ผังกราฟิกในการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระอื่น ๆ ได้อีกมาก (ทิตินา แคมมณี, 2557 : 56)

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) คือ ความสามารถทางสมองของนักเรียนที่แสดงออกโดยการใช้การคิดอย่างมีเหตุผล และไตร่ตรองอย่างรอบคอบสมเหตุสมผล ในการพิจารณาข้อมูลที่เป็นปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คลุมเครือ องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต ซึ่งในแต่ละข้อได้กำหนดสถานการณ์ในรูปของ ข้อความที่เป็นคำพูดมาให้ 2 ข้อความ แล้วให้ผู้อ่านพิจารณาตัดสินว่าคำพูดใดน่าเชื่อถือหรือน่าปฏิบัติตามมากกว่ากัน 2) ความสามารถในการคิด ความรู้สึก ความเป็นตัวของตัวเอง และความเป็นเหตุ เป็นผล มีการประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล มีหลักเกณฑ์ มีการเชื่อมโยงข้อมูล มีการตรวจสอบ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับสถานการณ์ เหตุการณ์ 3) ความสามารถในการตัดสินใจ ที่ถูกต้องเหมาะสม อธิบายการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) ความสามารถในการคิดที่มีการสะท้อนกลับ (Reflective thinking) หรือไตร่ตรองอย่างสุขุมรอบคอบ ภายใต้ความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจของบุคคลว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรเชื่อหรือควรกระทำ (Paul & Kaye, 1992 : 26-33.)

ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ กระบวนการหรือขั้นตอน ที่ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่ต้องการ จากขั้นตอนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ เวียร์ ที่กำหนดไว้สามระยะได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา เป็นการบอกปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา เป็นการบอกสาเหตุของปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา เป็นการหาคิดวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นการอธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการคิดแก้ปัญหาว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร (Weir, J.J., 1974 : 16-18)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1992 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537 : 11-15) ในการพัฒนาและแก้ปัญหาของผู้เรียนซึ่งเป็นการวิจัยที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหา เป็นวงจรปฏิบัติมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการลงมือปฏิบัติจริง ขั้นการสังเกต ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะเป็นข้อมูลไปสู่การปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่วงจรปฏิบัติใหม่จนกว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาก็ทำให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้เต็มศักยภาพ มีทักษะการคิดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนใน

สังคมยุคศตวรรษที่ 21 บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1992 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537 : 11-15) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวงจรเป็น 3 วงจรปฏิบัติการ

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีหนองขาววิทยา อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 25 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 28 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กรด-เบส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ซึ่งได้จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจำนวน 5 แผน 14 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นวงจรปฏิบัติการ 3 วงจร ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2

วงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3-4

วงจรปฏิบัติการที่ 3 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ

1) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นแบบบันทึกการจัดกิจกรรมของผู้วิจัย ในแต่ละชั่วโมงโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั่วโมงโดยผู้วิจัย เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ในครั้งต่อไป

3) แบบทดสอบท้ายวงจร มีทั้งหมด 3 ชุด โดยแต่ละชุดเป็นแบบปรนัย 6 ข้อ และแบบอัตนัย 8 ข้อ ประกอบด้วยวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ วัดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 6 ข้อ

โดยทดสอบเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 และทดสอบครั้งสุดท้าย เมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการสรุปผล

1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อสร้างข้อตกลงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก

3.2 ดำเนินการปฏิบัติการตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 5 แผน จำนวน 14 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นวงจรปฏิบัติการ 3 วงจร ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2

วงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3-4

วงจรปฏิบัติการที่ 3 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

3.3 การสะท้อนผลการเรียนรู้ คือ เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้แต่ละวงจร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อใช้ในวงจรต่อไป

3.4 ประเมินผลการเรียน เมื่อดำเนินการครบ 3 วงจร ให้นักเรียนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และวัดความสามารถในการ เรื่อง กรด-เบส ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปและแปลผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

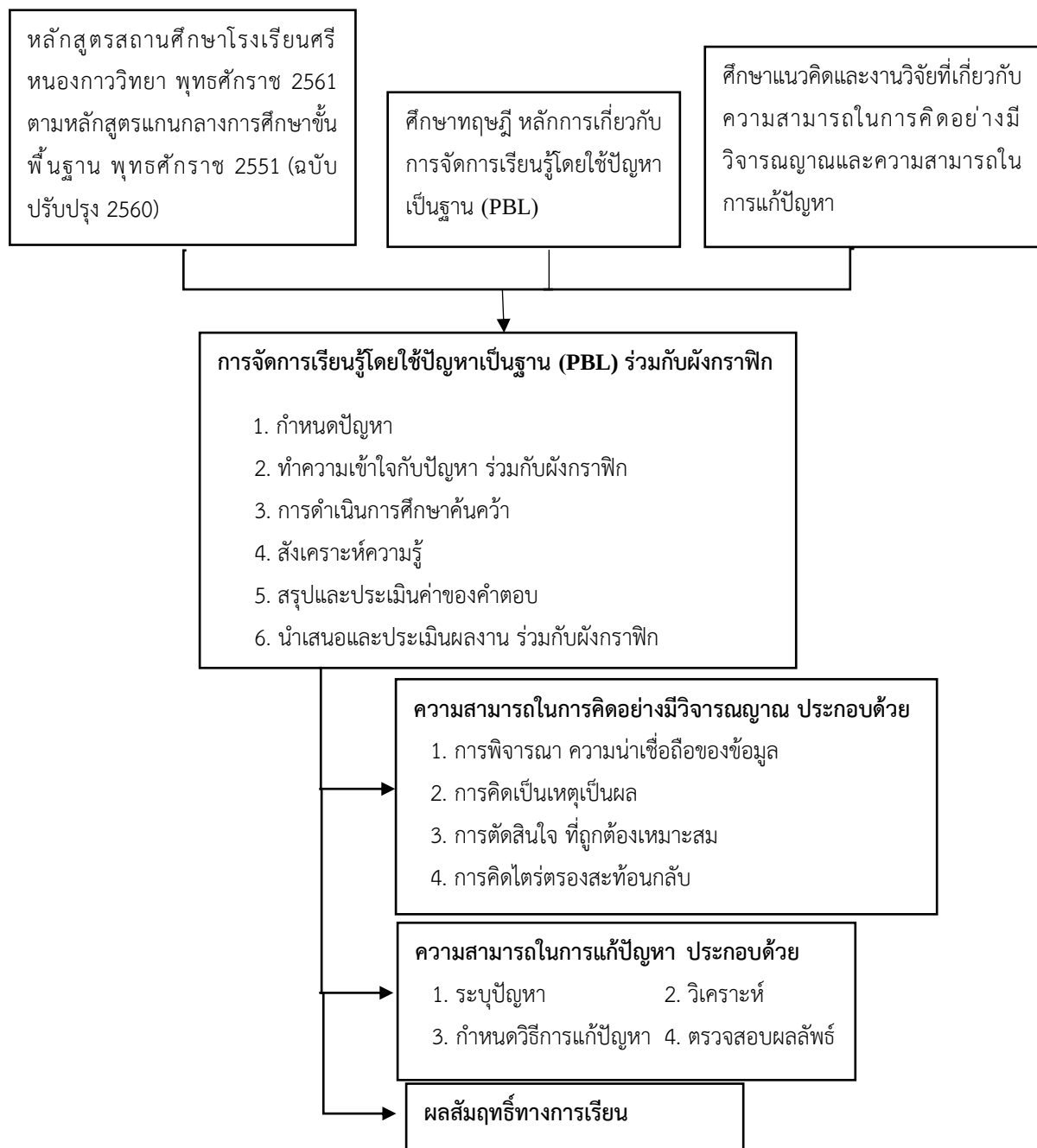
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างดำเนินการปฏิบัติการวิจัยและหลังสิ้นสุดการปฏิบัติการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คะแนนที่ได้จากการทดสอบ ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนท้ายวงจร นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าร้อยละ (%) เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป และนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ของนักเรียนจำนวนทั้งหมด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนนำมาวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปเนื้อหาเป็นความเรียง ประเมินว่ามีข้อบกพร่อง ปัญหาหรืออุปสรรค เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไข ปรับปรุงพัฒนา รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) วิชาเคมี ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis & McTaggart (1992 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537 : 11-15) ซึ่งกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ร้อยละ 86.96 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86

ตารางที่ 1 สรุปผลการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จำนวน นักเรียน	คะแนน			คะแนนเฉลี่ย			ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์	
	เต็ม	ผ่าน เกณฑ์	สูงสุด	ต่ำสุด	ทั้งหมด	ร้อยละ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
28	30	21	23	12	21.07	86.96	2.25	26	92.86

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบนักเรียนจำนวน 28 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนผ่านเกณฑ์ 21 คะแนน พบว่านักเรียนมีคะแนนสูงสุด 23 คะแนน คะแนนต่ำสุด 12 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งชั้น เท่ากับ 21.07 คิดเป็นร้อยละ 86.96 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 92.86 ของคะแนนเต็ม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 92.86

2. ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับ ผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาร้อยละ 87.32 ของ คะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86

ตารางที่ 2 สรุปผลการวัดความสามารถในการแก้ปัญหา

จำนวน นักเรียน	คะแนน			คะแนนเฉลี่ย			ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์	
	เต็ม	ผ่าน เกณฑ์	สูงสุด	ต่ำสุด	ทั้งหมด	ร้อยละ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
28	30	21	25	15	22.04	87.32	2.24	26	92.86

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบนักเรียนจำนวน 28 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนผ่านเกณฑ์ 21 คะแนน พบว่านักเรียนมีคะแนนสูงสุด 25 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งชั้น

เท่ากับ 22.04 คิดเป็นร้อยละ 87.32 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 92.86

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ร้อยละ 84.05 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จำนวน นักเรียน	คะแนน			คะแนนเฉลี่ย			ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนนักเรียนที่ผ่าน เกณฑ์การประเมิน	
	เต็ม	ผ่าน เกณฑ์	สูงสุด	ต่ำสุด	ทั้งหมด	ร้อยละ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
28	30	21	29	15	25.21	84.05	3.85	25	89.29

จากตารางที่ 3 พบว่า มีจำนวนนักเรียน 28 คน มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมิน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 84.05 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนผ่านเกณฑ์ 21 คะแนน นักเรียนสอบได้คะแนนสูงสุด 29 คะแนน และมีคะแนนต่ำสุด 15 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 25.21 คะแนน ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย 89.29

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก จากสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 86.96 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นรายกระบวนการ จะเห็นว่าทุกคนมีความสามารถในการคิดครบทั้ง 4 กระบวนการ ซึ่งนักเรียนมีความสามารถในการคิดไตร่ตรองสะท้อนกลับมาที่สุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.57 รองลงมาคือความสามารถในการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 87.86 ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.43 และความสามารถในการคิดเป็นเหตุเป็นผล มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.00 ตามลำดับผลการประเมินนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 28 คน พบว่าผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 92.86 ที่มีคะแนนร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มขึ้นไป

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิกมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้มี เอกสาร ใบงาน ใบความรู้ให้นักเรียนได้ฝึกการคิด ดังที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 45) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นตัวสร้างความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน โดยเฉพาะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้นักเรียนรู้จักการคิดอย่างเป็นระบบโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกจากจะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้นแล้ว พอล และ เคย์ (Paul & Kaye, 1992 : 26-33 ; อ้างใน พิริยลักษณ์ ศิริศุภลักษณ์, 2556 : 58) ได้กล่าวว่า นักเรียนยังมีความสามารถทางสมองที่แสดงออกโดยการใช้การคิดอย่างมีเหตุผล และไตร่ตรองอย่างรอบคอบสมเหตุสมผล ในการพิจารณาข้อมูลที่เป็นปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่คลุมเครือ โดยการใช้การประเมินสถานการณ์ การตีความการวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินผลและการสรุปอ้างอิงจากข้อมูลที่เชื่อถือได้มาสนับสนุน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือลงมือกระทำสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้ด้วย

สอดคล้องกับ พรนิภา สมาเอ็ม (2545 : 36) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบบูรณาการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับแนวคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ดวงกลม โพธิ์นาค (2545 : 69) ได้ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานครด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ พบว่า ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนคือ คุณภาพการสอนของครูส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความเชื่ออำนาจภายในตนเองนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาร้อยละ 87.32 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นรายกระบวนการ จะเห็นว่าทุกคนมีความสามารถในการคิดครบทั้ง 4 กระบวนการ ซึ่งนักเรียนมีความสามารถในการกำหนดวิธีการแก้ ปัญหาผลมากที่สุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.29 รองลงมาคือความสามารถในการระบุปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 87.86 ความสามารถในการวิเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.43 และความสามารถในการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.71 ตามลำดับผลการประเมินนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 28 คน พบว่าผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 92.86 ที่มีคะแนนร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มขึ้นไป

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิกมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้มี เอกสาร ใบงาน ใบความรู้ให้นักเรียนได้ฝึกการคิด โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ปัญหา เวียร์ (Weir. 1974: 16-18; อ่างใน, วันเพ็ญ พิเสฏฐศลาศัย, 2556 : 57) กล่าวไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหา และหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง ทำให้นักเรียนทราบลำดับขั้นตอน บอกปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด ทำให้ทราบสาเหตุ นำไปสู่วิธีคิดที่ถูกต้องในการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา ทำให้นักเรียนรู้ว่าผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร

สอดคล้องกับ สุภาวรรณ ด้านสกุล (2539 : 47) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา และการพึ่งตนเองด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการสอนกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือการจัดกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก ผลการประเมินกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ร้อยละ 84.05 ของคะแนนเต็ม และ มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเคมีโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิกสูงขึ้น อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรม ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหา หาวิธีแก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยนำความรู้และประสบการณ์ที่นักเรียนมีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ และสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สอดคล้องกับ จุฬาลักษณ์ ภูปัญญา และ วิมล สำราญวานิช (2550 : 36-44) ได้วิจัย พัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนชุมชนบนผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 จำนวน 36 คนผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 58.34 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ อุบล อรรคแสง (2553 : 85) ได้ศึกษาการพัฒนาคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง ร่างกายของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 44 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ร่างกายของเรา มีนักเรียนจำนวน 32 คน จากทั้งหมด 44 คนคิดเป็นร้อยละ 72.73 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ร่างกายของเรา มีนักเรียนจำนวน 33 คน จากทั้งหมด 44 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และสอดคล้องกับ อาร์ม โพธิ์พัฒน์ (2550 : 88) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนทัศน์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนบ้านวังกะทะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 26 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาในครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก นักเรียนจะใช้เวลามากพอสมควรในการทำกิจกรรมต่างๆ ควรจำกัดเวลาให้กระชับขึ้น และเหมาะสมกับเนื้อหา

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก เป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม ควรแบ่งกลุ่มให้เหมาะสมตามสภาพ หรือบริบทของห้องเรียน

1.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก เนื่องจากครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิด โดยการตั้งปัญหาหรือสถานการณ์ จึงควรคำนึงถึงความพร้อม และความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

1.4 ในขณะทำกิจกรรม ครูควรเสริมแรงให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปใช้กับรายวิชาอื่นๆในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสม

2.2 ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฬาลักษณ์ ภูปัญญา และ วิมล สำราญวานิช. (2550). พัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา*. 1 (1), 36-44.
- ดวงกมล โพธิ์นาค. (2545). *การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตินา แคมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรนิภา สماعيل. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนแบบบูรณาการ*. ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. 2537. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 17, 11-15.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริก หวานกราฟฟิค.
- สุภาวรรณ ด่านสกุล. (2539). *การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และการพึ่งตนเองของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ กับการ สอนตามคู่มือครูการจัดกิจกรรม*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาร์ม โพธิพัฒน์ . (2550). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อุบล อรรคแสง. (2553). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ร่างกายของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Paul, H. & Kaye, M. (1992). Critical thinking in teacher education: A process-oriented research agenda. *Australian Journal of Education*. 7 (2), 26-33.
- Weir, John Joseph. (1974). *Problem Solving Is Everybody's Problem*. Science Teacher.

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน
ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
**Analysis of the Desirable Characteristics of School Administrators in the
Digital Age Under the Office of Sukhothai Primary
Educational Service Area 2**

ขวัญหล้า น้อยนวล,
พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ สุกัญญา รุจิเมธภาส
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

**Khwanla Noinaul,
Phimphaka Thammasit and Sukunya Rujimethabhas**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : takkhwana1234 @gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.987 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ แบบ EFA

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบหลัก 31 ตัวแปร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้ 14 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 9.634 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 31.078 องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์และการพัฒนาตนเอง ได้ 4 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 4.860 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 15.676 องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ 5 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 4.538 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 14.639 องค์ประกอบที่ 4 ด้านความรู้และความสามารถในการบริหาร ได้ 5 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.657 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 11.798 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ ได้ 3 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.368 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 10.865 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้ทั้งสิ้น ร้อยละ 84.055

* วันที่รับบทความ: 6 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: May 6, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

คำสำคัญ: องค์ประกอบ; คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ; ยุคดิจิทัล

Abstracts

The purpose of this research was to analyze the desirable characteristic elements of school administrators in the digital age. Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2 The sample group used in the research was The samples were 310 people administrators and teachers in Sukhothai. The research instruments were The 5 rating scale where the consistency index value is between 0.987. The statistics used for data analysis were factors analysis EFA form.

The results of the research showed that Factors of the desirable characteristics of school administrators in the digital age have 5 main factors, 31 variables consisting of 1 factors, 14 Characteristics that rely on the use of innovation and technology to be used in educational administration with an Iain value of 9.634 and a percentage of common variance equal to 31.078 The second element has 4 Qualities that rely on vision and self-development purposes. The Iain value is 4.860 and the percentage of variance is 15.676. Element 3 : Characteristics that depend on the personality of the school administrators has 5 variables. And the percentage of covariance was 4.538. and the percentage of covariance was 14.639. Element 4 : Qualities that rely on knowledge and competence in management were 5 variables with an Iain value of 3.657 and the percentage of covariance was 11.798 and component 5 Characteristics on the basis of responsibility was 3. The variable has an Iagen value of 3.368 and the percentage of covariance of 10.865, which can explain the total variance of 84.055%.

Keywords: Attribute; Desirable ; Digital

บทนำ

ในศตวรรษนี้ถือเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศต่าง ๆ จากทุกสารทิศทั่วทุกมุมโลกสามารถถ่ายทอดส่งต่อกันได้อย่างไร้ขีดจำกัดเพียงปลายนิ้วสัมผัสโดยใช้เวลาเพียงแค่เสี้ยววินาทีเท่านั้น การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาแบบก้าวข้ามพรมแดนสามารถชอกลงไปได้ทั่วทุกมุมโลกตามที่ต้องการโดยผ่านระบบเครือข่าย ในการจัดการศึกษาของชาติสิ่งจำเป็นที่จะต้องหยิบยกมาพิจารณาและพัฒนาไปให้ถึง นั่นคือ ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกยุคดิจิทัลที่ทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ 3R และ 7C นั่นคือ 3R ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetics) ส่วน 7C ได้แก่ คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Critical thinking & problem solving) คิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรม (Creativity & innovation) เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย (Cross-cultural understanding) ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork & leadership) การสื่อสาร รู้เท่าทันสื่อ และข้อมูลสารสนเทศ (Communications, information & media literacy) มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยี (Computing & ICT

literacy) และมีทักษะการเรียนรู้และอาชีพ (Career & learning skills) ชัยยนต์ เพาพาน (2559 : 303) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคดิจิทัล ดังกล่าว ทำให้ด้านการศึกษา เป็นหนึ่งในภาคส่วนที่ได้รับปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวคือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นທີ່ปรึกษาให้กับคณะครูในสถานศึกษาได้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำแนวทางการบริหารของรัฐบาลมาต่อยอดเป็นแนวทางและจัดทำแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องการแผนยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล โดยได้มอบนโยบายการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอนหนึ่งว่า “คุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ไม่มีคุณภาพจะสะท้อนให้เห็นในทุกภาคส่วนของโรงเรียน” จากงานวิจัยของศุภมาส วิสีขนาม (2560 : 42) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม ในการครองตน ครองงานและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและโยธิน นิลคช (2561 : ออนไลน์) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์การบริหารที่มุ่งเน้นพัฒนาขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลาย ๆ ด้านที่กำลังจะเกิดขึ้นภายในอนาคต ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พึงมีสิ่งสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความสามารถด้านวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ นักสร้างพลัง สร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก ตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาด้วยงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงานบริหารทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : ออนไลน์) มาตรา 39 กล่าวว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งเป็นภารกิจ

หลักของสถานศึกษาที่จะบริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่เนื่องด้วยในยุคดิจิทัลทำให้ใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการบริหารงานแบบเดิม ๆ อาจจะยังไม่เพียงพอต่อการทำให้เป้าหมายของสถานศึกษาไปถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร สมศักดิ์ เจริญพานิชเสรี (2558 : ออนไลน์) และโยธิน นิลคช, (2561 : ออนไลน์) ได้กล่าว สอดคล้องกันว่า คุณลักษณะของผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ สร้างวัฒนธรรมองค์กร คิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนักสื่อสาร พัฒนาตนเอง เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561 : ออนไลน์) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง สมศักดิ์ เจริญพานิชเสรี (2558 : ออนไลน์) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องสร้างศักยภาพของตนเองให้มามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามความคาดหวังของสังคมและปทุมรัตน์ สีฐูป (2560 : 152-153) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ถือว่ามีความสำคัญสำหรับผู้นำยุคใหม่ เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ผู้บริหารยุคใหม่เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถมองโลกได้หลายมิติสามารถเชื่อมโยงบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์กรได้อย่างชาญฉลาดเป็นผู้นำที่สามารถสร้างความประทับใจและเข้าถึงเพื่อนร่วมงานได้ทุกระดับ จนกลายเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่ตังามของการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมประจำตนและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ร่วมงานในหน่วยงานองค์กร

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ได้มีการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล ยกกระดับโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล พัฒนาครูทั้งระบบ และพัฒนาโรงเรียนเป้าหมายให้มีคุณภาพ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณปี 2562 ที่ผ่านมา สามารถยกระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก กลุ่มนโยบายและแผน (2563 : ออนไลน์) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญมากที่สุดในฐานะผู้นำสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น มีนกวิชาการได้กล่าวถึงตัวแปรของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไว้มากมายหลากหลายท่าน ล้วนแล้วแต่เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

ด้วยความสำคัญของการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ขึ้น เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็วของการศึกษาที่กำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัล และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 162 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 161 คน และครูจำนวน 1,846 คน รวม 2,007 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยพิจารณาอัตราส่วนของตัวแปรต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair และคณะ (2006, p.112) ไม่ควรมีน้อยกว่า 1:10 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรจากแนวคิดตำรา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้จำนวน 31 ตัวแปร จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 310 คน และสุ่มตัวอย่าง โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ของบุคลากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 162 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 107 คน และครูจำนวน 203 คน รวม 310 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง

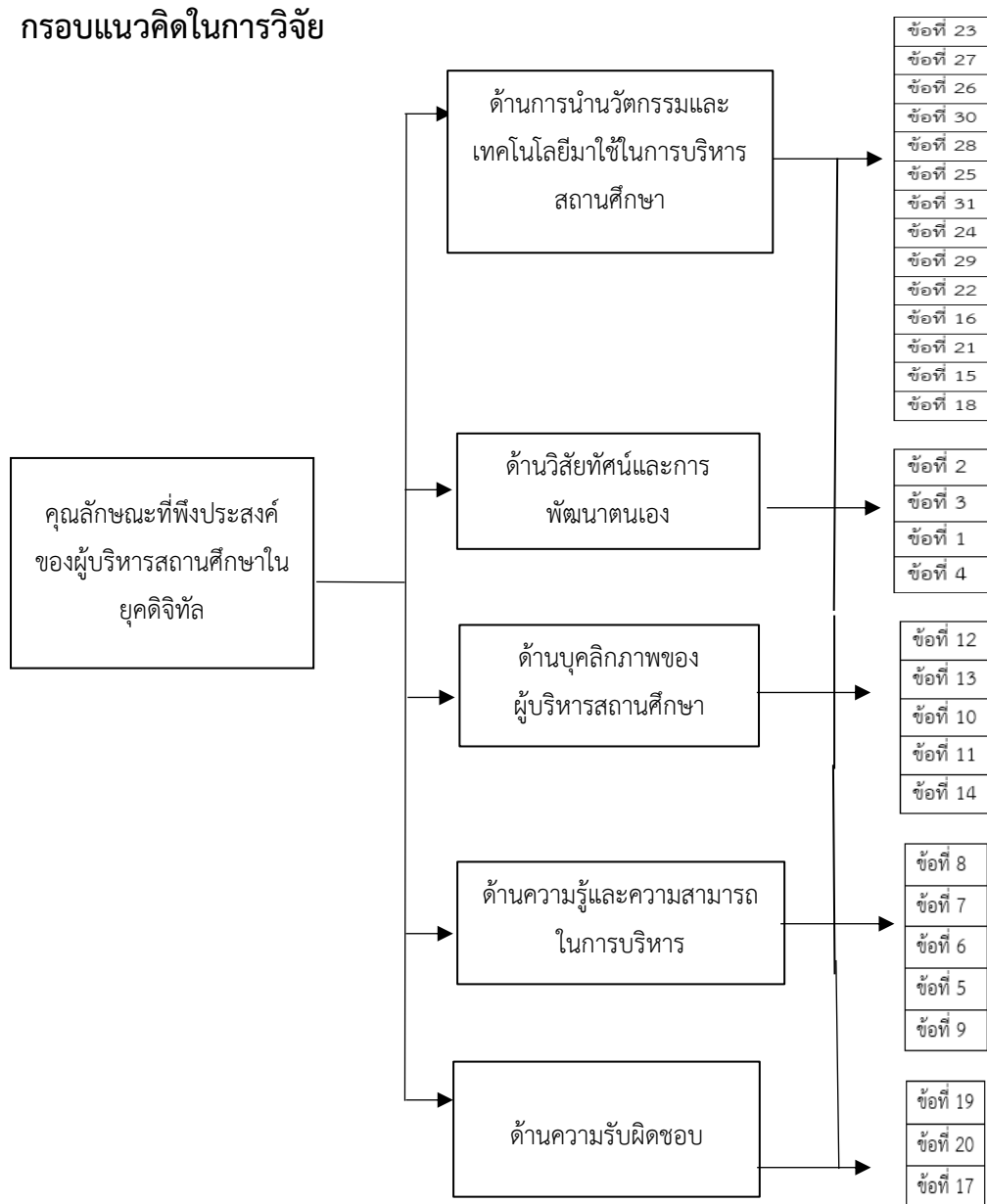
ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.76 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.987

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอค่าสถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) แบบ EFA

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สำหรับองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มี 5 องค์ประกอบหลัก 31 ตัวแปร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้ 14 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 9.634 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 31.078 องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์และการพัฒนาตนเอง ได้ 4 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 4.860 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 15.676 องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ 5 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 4.538 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 14.639 องค์ประกอบที่ 4 ด้านความรู้และความสามารถในการบริหาร ได้ 5 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.657 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 11.798 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ ได้ 3 ตัวแปร มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.368 และร้อยละของความแปรปรวนร่วม เท่ากับ 10.865 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้ทั้งสิ้น ร้อยละ 84.055

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยใช้ตัวแปรคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 31 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน โดยผลการศึกษาพบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.30 และใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ที่มีค่าเท่ากับ 0.970 และ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อวัดความเหมาะสมของข้อมูล แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่ร่วมกันชี้วัดค่าความแปรปรวนของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งได้้องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 31 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มี 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์และการพัฒนาตนเอง มี 4 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ด้านความรู้และความสามารถในการบริหาร มี 5 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ มี 3 ตัวแปร

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบแล้วมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน ตลอดจนมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงพฤติกรรมที่เชียวชวนและสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เปลี่ยนแนวคิดจากแบบเดิมเป็นแนวคิดที่มั่นใจกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นประจำ ซึ่งโรงเรียนใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นคลังข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ โรงเรียนต้องใช้ระบบนวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการดำเนินงานบริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการตรวจสอบได้ สอดคล้องกับนโยบายนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับสร้างนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษา จึงทำให้บุคลากรในโรงเรียนดำเนินการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมืออาชีพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน (พลากร ชูริมน์ และคณะ, 2561 : 29-40) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวรรธณ จิตต์ปราณี (2561 : 43-45) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระดับ 51-60 ปี ระดับการศึกษาขั้นต่ำในระดับปริญญาโท มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 26-30 ปีขึ้นไป ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานที่มีมากทำให้สามารถปรับตัวได้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทุกยุคทุกสมัย มีวุฒิภาวะสูงจึงสามารถบริหารจัดการกับความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองมีความสามารถรับรู้ได้ไว มีอิทธิพลต่อบุคคลสำคัญอื่น ๆ และสามารถสร้างสมดุลของภาวะจิตใจและแรงขับของตนด้วยพฤติกรรมอย่างผู้มีสติสัมปชัญญะและมีจริยธรรม 2. การมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากอายุของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาในอนาคตมีอายุที่หลากหลาย ประสบการณ์การทำงานมีแตกต่างกันออกไป แต่ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลเดียวอาจต้องทำงานหลายอย่าง เกี่ยวข้องกับหลายทีมงาน และสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ผู้บริหารในฐานะผู้นำที่มิต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและส่งเสริมทีมงานที่มีวัฒนธรรมหลากหลายให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันสร้างพลังร่วม ซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีจะช่วยยกระดับผลสำเร็จของงาน การบริหารและพัฒนาคนจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งเพราะคนเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร หลายองค์กรจึงหันมาให้ความสนใจในการยกระดับการบริหารและพัฒนาคนสำหรับผู้บริหารสมัยใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา 3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าหากผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีทักษะ

แห่งศตวรรษที่ 21 จะต้องไปพร้อมกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนกับการมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษา โดยคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม การสร้างภาวะผู้นำที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นผู้สร้างค่านิยม แรงบันดาลใจและความเชื่อ รวมทั้งต้องสื่อสารแก่นของค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวสู่ผู้ตาม ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์มีลักษณะการทำงานเป็นทีม มีการประสานความร่วมมือมีทักษะการติดต่อสื่อสาร มีความรู้ทางการศึกษาเป็นอย่างดี และต้องมีกระบวนการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของผู้ตามอย่างเหมาะสม

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์และการพัฒนาตนเอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการพัฒนาตนเอง โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันให้มีอิสระ ทั้งนี้เพราะในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงพฤติกรรมต่อความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความสลับซับซ้อนและปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การดำเนินงานในสถานศึกษาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรม จึงทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2557 : ออนไลน์) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นผู้นำสถานศึกษาที่มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์กับทุกคน เป็นนักประสานงานที่ดี บริหารแบบมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ และครองตนดี มีความโปร่งใส จึงจะสามารถนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชภูมิ พระพรหม (2562 : 57) ศึกษาเรื่อง ความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า คุณลักษณะตามสภาพปัจจุบันและตามสภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ในภาพรวม พบว่า คุณลักษณะตามสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการจัดเรียงลำดับตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย โดยจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น

จัดลำดับดังต่อไปนี้ 1. ด้านการสื่อสาร 2. ด้านวิสัยทัศน์ 3. ด้านความร่วมมือ 4. ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 5. ด้านความยืดหยุ่น

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความสุภาพ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตนเองเป็นใหญ่ ยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเต็มใจที่จะเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบุคลิกภาพดีและเหมาะสมจึงได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาและได้รับการยอมรับนับถือตลอดจนความร่วมมือด้วยดีจากผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อความยอมรับและความร่วมมือเกิดขึ้นจึงทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพึงกระทำ แม้ว่าบุคลิกภาพกับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ดูเหมือนไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งความเป็นจริงแล้ว ณ วันนี้ทั้งบุคลิกภาพภายในและภายนอกเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบุคลิกภาพภายนอกเปรียบเสมือนประตูเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความประทับใจแรกพบ จากบุคลิกภาพภายนอกที่นำไปสู่การเกิดความน่าเชื่อถือและศรัทธา (ธีระ รุญเจริญ, 2553 : 132) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสดดี จีระออน (2561 : 46) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านความรู้และความสามารถในการบริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นพากเพียร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารด้วยการเขียน การพูด ภาษาที่ใช้ชัดเจน ถูกต้องและกระชับ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและวิเคราะห์ถึงผลกระทบและประโยชน์ของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารงานในสถานศึกษาต้องบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารต้องแสดงออกถึงความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ด้านกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ความสามารถในการบริหาร และการจัดการศึกษาให้สามารถยกระดับการเรียนรู้ให้เพิ่มสูงขึ้นไป ความสนใจติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่อย่างสม่ำเสมอ ความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการบูรณาการ อาศัยความรู้ที่มีอยู่ให้เข้ากับลักษณะงาน ความตระหนักถึงปัญหาในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ความสามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานตามความรู้ความสามารถ กระตุ้นให้บุคลากรเกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน (ฮานันย์ นาวิณพัฒนรัตน์, 2554 : 17) ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของปวีณา ศรีนาราง (2560 : 74) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า 1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการตัดสินใจ ความรู้ความสามารถ และความซื่อสัตย์ 2. ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วยความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน 3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ความกล้าในการตัดสินใจ ความรู้ความสามารถ ความกระตือรือร้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยสามารถรวมกันทำนายได้ร้อยละ 43.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. องค์ประกอบที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการบริหารสถานศึกษา และเอาใจใส่ต่อนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในสถานศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานทุกอย่างของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ เป็นที่พึงพาผู้อื่นได้ ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย พัฒนางานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ดีขึ้น กล้าคิด กล้าพูด และกล้ากระทำการที่รับผิดชอบต่าง ๆ เอาใจใส่งานไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา อุทิศเวลาเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ร่วมงาน และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง หน้าที่การงาน ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษาซึ่งพลวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวมาแล้ว เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียน คือ พัฒนาผู้เรียนให้ดี เก่ง และเรียนรู้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของผู้เรียน (สมศักดิ์ เจริญพานิชเสรี, 2558 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส วิษณาม (2560 : 42) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถแยกเป็นด้านได้ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความสามารถทางสติปัญญา 2. ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ 3. ด้านความรับผิดชอบ 4. ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5. ด้านการยอมรับและการยกย่องจากสังคม 6. ด้านความเป็นผู้มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ควรนำองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เป็นข้อมูลสารสนเทศที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงพหุคูณกับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.sesao30.go.th/module/view.php?acafile=5cc7dd2d935.pdf>.
- กลุ่มนโยบายและแผน. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 Action Plan. สุโขทัย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา : <http://sukhothai2.go.th/2020/download/plan2563.pdf>.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21 (303-304). 28 กรกฎาคม 2559. อาคารเรียนรวมและปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ธีระ รุณเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) : ยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

- ปทุมรัตน์ สีธูป. (2560). การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปวีณา ศรีนาราง. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พลากร ขุริมนต์ และคณะ. (2561). อนาคตภาพของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไรทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562-2571). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 20 (2), 29-40.
- โยธิน นิลคช. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://58.181.147.25/ojsjournal/index.php/miniconference/article/view/1634>.
- รัชภูมิ พระพรหม. (2562). ความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.gotoknow.org/blog/thaikm/434192>.
- วิวรรธณ จิตต์ปราง. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภมาส วิสัยนาม. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <http://sumontarsuksa.ac.th/en-us/2018-05-22-17-59-37/30-ict/171-schoolmanagement.html>.
- สดุติ จีระออน. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

- สมศักดิ์ เจริญพานิชเสรี. (2558). ผู้บริหารยุค. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา:
<http://www.suphannapoom.com/boss-Article.html>.
- ฮานันย์ นาวินพัฒนรัตน์. (2554). *คุณลักษณะที่เป็นจริง และพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1, 2 และ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Hair, J. F. J. B., W. C., Babin, B. J. Anderson, R. E. and Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Prentice Hall.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสากลของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนโยธินบูรณะ โดยใช้การจัดการเรียนรู้

แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน

**The Development of Learning Achievement of Ordinances of Universal
Religion for Matayomsuksa 2/6 Students at Yothinburana School
by Using Cooperative Learning Management TGT Technique
Assemble the Didactic Game**

ธัญญาเรศ หมั่นไกร¹,

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์² และ ภาสชัย แถบกำปัง³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

โรงเรียนโยธินบูรณะ³

Thanyaret Muenkai,¹

Kannika Bhiromrat² and Pasachai Thabkumpang³

Suen Sunanda Rajabhat, Thailand^{1,2}

Yothinburana School³

Corresponding Author, E-mail: kannika.bh@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนา
สากล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนเรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสากล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT
ประกอบเกมการสอน เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
2/6 จำนวน 8 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือเทคนิค TGT 2) เกมประกอบการสอน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล
สำหรับการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนทั้งหมดมีคะแนน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน
โดยรวมการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 13.30$, S.D. = 1.77) 2) นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนหลังเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 13.30$, S.D. = 1.77) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

* วันที่รับบทความ: 4 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: May 4, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

($\bar{X} = 6.60$, S.D.=2.26) จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ศาสนพิธี; ศาสนาสากล; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT; เกมประกอบการสอน

Abstract

The purpose of this research was to develop learning achievement of Universal religion ordinances for Matayomsuksa 2 student at Yothinburana School by using TGT Cooperative learning Assemble the didactic game. The target was 8 students in Matayomsuksa 2/6 students at Yothinburana School who were studying in the second semester of the academic year 2020 with purposive selection. The research instruments were 1) a learning management plan for Universal religion ordinances on TGT Cooperative learning Assemble the didactic game with content validity of the test and 2) an achievement test as a tool for pretest and post-test with content validity of the test. The analyzed data is present in mean and standard deviation.

The results showed that

1. The results of the development of learning achievement of Universal religion ordinances was higher than the established criterion. The average score in learning achievement that for the post-test was 13.30 (S.D. = 1.77) and the results compares score in the learning achievement post-test is higher than pre-test.

2. The results of the comparison of learning achievement of Universal religion ordinances was found that after the study the mean was 13.30 (S.D. = 1.77) higher than before studying. The mean is 6.60 (S.D. = 2.26)

Keywords: Study of Academic Achievement; Cooperative Learning Management; Team Game Tournament; Teaching Assembly Game; Ordinances; Universal Religion

บทนำ

การที่ประเทศชาติจะมีความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืน จะต้องมีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน ภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้และพื้นฐานของข้อมูลสื่อสารที่ไร้พรมแดน ส่งผลให้เกิดกระแสการปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ธรินธร นามวรรณ, 2548 : 1) ปัจจุบันระบบการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทย เป็นการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาใช้ประโยชน์ และมีเป้าหมายที่จะพัฒนาทักษะความรู้และความสามารถของผู้เรียน 3 ด้าน คือ ความฉลาดทางปัญญา ความ

ฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมควบคู่กันไป การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยต้องมีทัศนคติที่ดี ต่อการเรียนรู้และยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายตลอดจน จัดเนื้อหาสาระและกระบวนการที่สอดคล้องกับความสนใจ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2551 : 51)

ศาสนามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นที่พึ่งทางใจและช่วยขัดเกลาพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้เป็นคนดี คิดดี ทำดี ศาสนาจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นกรอบระเบียบทางศีลธรรม ช่วยควบคุมสังคมให้สงบสุข การเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ ถ้าจะให้ได้ผลดีจะต้องเรียนรู้โดยการปฏิบัติ ซึ่งจะเกิดผลดีตามขั้นตอนของหลักการทางศาสนา การปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อศาสนิกชน อันเปรียบเสมือนการสืบทอดศาสนาให้ดำรงต่อไปควบคู่กับสังคมมนุษย์ พิธีกรรมเป็นการทำกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ตามที่ได้บัญญัติเอาไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความดีงามสูงสุดแก่บุคคลและส่วนรวม (นงเยาว์ ชาญณรงค์ และวิชาญ ชูช่วย, 2554 : 68) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดการจัดการศึกษาของไทยไว้ว่า การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีศักยภาพในการศึกษาอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเองและมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถืออย่างมีศีลธรรม จริยธรรมและมีความรู้ อันเป็นสากลเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งศึกษาความประพฤติของพลเมืองและการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะที่เกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม ที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคนดี และอุดมคติตามแนวทางความเชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้ระบุถึงความสำคัญของรายวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ได้กำหนดมาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 132)

โรงเรียนโยธินบูรณะ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธี พิธีกรรม ตามแนวปฏิบัติของศาสนาสากล ไม่ผ่านเกณฑ์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยสังเกตจากการทำแบบทดสอบ การตอบคำถามและร่วมแสดงความคิดเห็นภายในชั้นเรียน นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่อง

ไกลตัวและไม่ใช่วิชาหลักที่ทำให้นักเรียนสอบเข้าแข่งขันเพื่อเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น รวมถึงเนื้อหาของวิชาต้องใช้ความจำ ความเข้าใจ ซึ่งการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน นักเรียนบางส่วนสามารถเข้าใจเนื้อหาในครั้งแรกที่ครูสอน แต่ยังมีนักเรียนอีกบางส่วนที่ยังไม่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด จนกว่าจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้น และอาจเพราะการเรียนการสอนขาดเทคนิคการสอนที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ประกอบกับการสอนส่วนใหญ่มีรูปแบบที่เน้นการบรรยาย จึงอาจทำให้นักเรียนเห็นวิชาพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย นักเรียนขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชั้นเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงค้นคว้าหาเทคนิคหรือนวัตกรรมที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและผ่านตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นวัตกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ในชั้นเรียนดังกล่าว คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ซึ่ง ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559 : 212) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รวมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในทีมจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มารวมกลุ่มกัน ซึ่งสมาชิกของทีมจะได้แข่งขันกันในเกมเชิงวิชาการ โดยความสำเร็จของทีม จะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ทิศนา ขัมมณี (2555 : 98-106) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุด โดยอาศัยการร่วมมือกันช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษา เนื้อหาสาระและวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัลเป็นประการสำคัญ ซึ่งงานวิจัยของ นบขุลี ตะกลมทอง (2555 : 32) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ไว้ว่า การที่ผู้เรียนได้เรียนร่วมกันและเล่นเกมแข่งขันทางวิชาการร่วมกัน จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนและจะช่วยพัฒนาการเรียนในเรื่องที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

นวัตกรรมที่นำมาใช้ร่วมกับเทคนิค TGT คือ เกมประกอบการสอน ซึ่ง สุคนธ์ สินธพานนท์ (2561 : 226) ได้ให้ความหมายของเกม หมายถึง เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน มีกฎเกณฑ์ กติกา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่ายและพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวดเร็ว อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกันมีกระบวนการในการทำงานและอยู่ร่วมกัน ในเกมแต่ละเกมนั้นอาจมีผู้เล่นคนเดียวหรือหลายคนแข่งขันกันหรือร่วมมือกันทำกิจกรรมตามกติกาที่ตกลงกัน มีการกำหนดระบบการให้คะแนนหรือวิธีการตัดสินให้ชนะหรือแพ้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้เกมประกอบการสอนของ สุวิทย์ มูลคำ และอรรถัย มูลคำ (2560 : 90) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอน ให้ผู้เรียนเล่นเกมที่มีกฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไข หรือข้อตกลงร่วมกันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง เป็นการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสแลกเปลี่ยน

ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยมีการนำเสนอหา ข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่นและผลการเล่นเกมมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ งานวิจัยของ กฤษดา มาสพรพัฒน์ (2559 : 43-44) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมประกอบการสอน สารที่ 5 ภูมิศาสตร์ เรื่อง องค์การที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบุรีนิคม พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง องค์การที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เกมประกอบการสอน อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 11.8 (S.D.=1.47) 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง องค์การที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เกมประกอบการสอน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ รายวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนโยธินบูรณะ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมกับการใช้นวัตกรรมการ์ดเกมประกอบการสอน ว่าจะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักเรียนได้หรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้นและดึงดูดความสนใจในรายวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาทุก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาทุก ทั้งก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาทุก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ที่กำลังศึกษา ในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ไม่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งประเมินได้จากแบบทดสอบที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำ

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ประเภท ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 จำนวน 6 แผน เวลา 3 คาบ 6 ชั่วโมง 2) เกมประกอบการสอน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก เป็นชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน จำนวน 6 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน ดังนี้ 1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน 2. ศึกษาจุดมุ่งหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษารายละเอียดเนื้อหาจากหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง ศาสนพิธี พิธีกรรม ตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3. จัดลำดับเนื้อหา และส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก 4. นำแผนการจัดการเรียนการสอน ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($X = 4.50$, $S.D. = 0.22$) 5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรวจสอบแล้วมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 6. จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2. เกมประกอบการสอน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างเกมการสอน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ศึกษาเนื้อหา และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เพื่อนำมาใช้ประกอบกับเกมประกอบการสอน 3. จัดทำชุดเกมประกอบการสอนและสอดแทรกเนื้อหา เรื่อง องค์ประกอบของศาสนา ศาสนพิธี พิธีกรรม และหลักปฏิบัติของศาสนาผ่านตัวการ์ดลงในเกมด้วย ผู้วิจัยได้จัดทำเกมประกอบการสอนจำนวน 1 เกม ซึ่งมีลักษณะดังนี้ เกมศาสนพิธีของศาสนาสาฎก เป็นเกมที่มีรูปแบบเหมือนกับการจับคู่องค์ประกอบของศาสนา ศาสนพิธี พิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาสาฎก หรือจับคู่บัตรคำและภาพให้ตรงกันกับหมวดหมู่ โดยนอกจากผู้เล่นจะต้องใช้ความรู้แล้ว ยังต้องอาศัยดวงในการหยิบการ์ดของเพื่อน และเลือกที่จะตัดสินใจทิ้งการ์ดของตัวเองลงไป เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ที่สอดแทรกเนื้อหาองค์ประกอบของศาสนา ศาสนพิธี พิธีกรรม และหลักปฏิบัติของศาสนาผ่านตัวการ์ด การเล่นเกมจะแบ่งผู้เล่นออกเป็นกลุ่มละ 5 - 6 คน ผู้เล่นจะได้รับการ์ดคนละ 6 ใบ ผู้เล่นกำหนดกันภายในกลุ่มว่าใครจะเป็นผู้เริ่มเล่นก่อน และจะเวียนการเล่นแบบใด จากนั้นกำหนดกัน

ภายในวงว่าใครจะเลือกสร้างศาสนาใด (คนละ 1 ศาสนา) โดยบทบาทในการเล่นของแต่ละคนจะมีดังนี้ คือ 1) เลือกสิทธิ์ว่าจะเลือกหยิบมณี 3 ชิ้น หรือ หยิบการ์ดศาสนา 1 การ์ด 2) แลกเปลี่ยนการ์ดกับเพื่อนคนอื่น โดยใช้ความสมัครใจหรือยินยอมได้ 1 การ์ด 3) ทำการสร้างศาสนาของตนเอง โดยจ่ายมณีศาสนาลงใน กองกลางตามจำนวนและสีที่การ์ดกำหนด 4) หากเหลือการ์ดที่ไม่ใช่ศาสนาของตนเอง สามารถทิ้งลงกองกลาง แล้วหยิบมณีศาสนาได้ 3 ชิ้น โดยจะเล่นแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนมีคนสร้างการ์ดศาสนาครบ 6 ใบก่อน ถือว่าคน นั้นเป็นผู้ชนะ

ทั้งนี้วัตรกรรมเกมประกอบการสอน มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง ศาสนาและหลักปฏิบัติของศาสนา จำนวน 1 ฉบับ โดยใช้วัดก่อนเรียนและ หลังเรียนเป็น ฉบับเดียวกัน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ทั้งนี้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียน จำนวน 20 ข้อ
2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน กับ นักเรียน ทั้งหมด 3 สัปดาห์ แบ่งเป็นสัปดาห์ละ 50 นาที
3. เมื่อทำการจัดการเรียนการสอนเสร็จแล้ว จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ หลังเรียน (Post-test) โดยแบบทดสอบหลังเรียนเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบ ก่อนเรียน
4. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลต่อไป

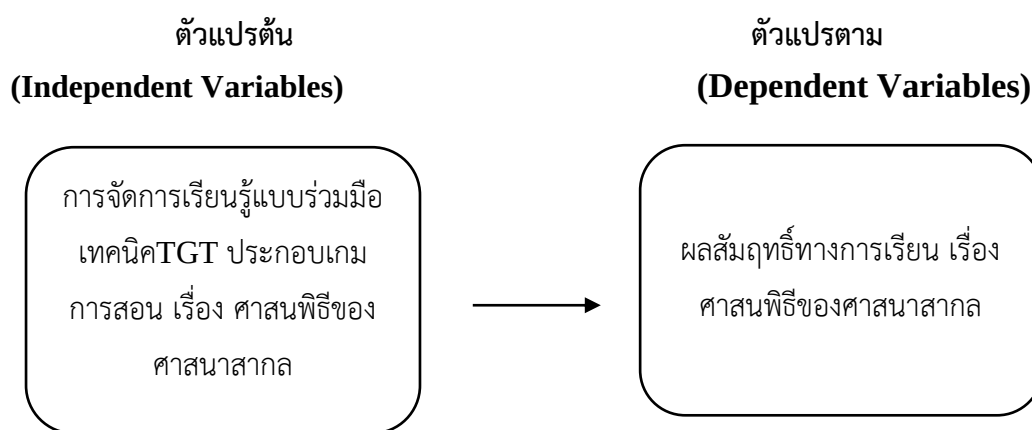
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดสอบมาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดัชนีความ สอดคล้อง IOC
2. วิเคราะห์หาค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนาพิธีของศาสนาสากล โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้รับจากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนโยธินบูรณะ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน จาก การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนโยธินบูรณะ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน โดยมีค่าเฉลี่ย 13.30 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาฎก โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.30 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.60 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.26)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน จำแนกเป็นรายบุคคล

นักเรียนคนที่	หลังเรียน (20 คะแนน)
คนที่ 1	12
คนที่ 2	13
คนที่ 3	16
คนที่ 4	15
คนที่ 5	13
คนที่ 6	16
คนที่ 7	14
คนที่ 8	17
$\bar{X}$	13.30
S.D.	1.77

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนทั้งหมดมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.30 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	หลังเรียน (20 คะแนน)
คนที่ 1	6	12
คนที่ 2	5	13
คนที่ 3	7	16
คนที่ 4	4	15
คนที่ 5	10	13
คนที่ 6	8	16
คนที่ 7	9	14
คนที่ 8	4	17
$\bar{X}$	6.60	13.30
S.D.	2.26	1.77

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.30 (S.D.=1.77) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.60 (S.D.=2.26) จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาทุก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนโยธินบูรณะ ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาทุก โดยการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 6.70 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 13.30 จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.26 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการของเทคนิค TGT เป็นเทคนิครูปแบบหนึ่งในการสอนแบบร่วมมือที่เพิ่มเกมและการแข่งขันขึ้นมาด้วย โดยผู้วิจัยได้ออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TGT รวมถึงการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมประกอบการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอนเป็นเทคนิคและนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และยังเป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เป็นเทคนิคที่สามารถนำมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านกระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเกิดการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ นักเรียน โดยนักเรียนมีการรวมกลุ่มกันในระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งมีการถ่ายทอดความรู้จากนักเรียนระดับเก่งสู่ นักเรียนระดับปานกลาง และอ่อน หลังจากนั้นส่งนักเรียนในระดับเดียวกันไปแข่งขันเพื่อทำคะแนนของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม นอกจากนี้การแข่งขันยังทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น และทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมผ่านกระบวนการกลุ่มประกอบกับการใช้เกมประกอบการสอน โดยเกมประกอบการสอนจะมีลักษณะเป็นการประยุกต์ใช้โปรแกรมเกมการศึกษาต่าง ๆ เช่น โปรแกรม Vonder Go เพื่อสร้างคำถามที่สอดคล้องกับบทเรียนที่นักเรียนได้เรียนรู้ไป ซึ่งนักเรียนจะตั้งใจฟังบทเรียนที่ครูสอนเพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ตอบคำถามในเกมนี้ นอกจากนี้ผู้สอนได้จัดทำการ์ดเกมเกี่ยวกับองค์ประกอบของศาสนาสาทุก เป็นเกมประกอบการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ได้เล่นเกมการแข่งขัน อีกทั้งช่วยให้นักเรียนสนุกกับการ

เรียน และเป็นการทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปผ่านเกมประกอบการสอน จึงทำให้มีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ซึ่ง ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559 : 212) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนแบบทีมแข่งขัน (Team games tournament: TGT) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้รวมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในแต่ละทีมจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำมารวมกันในอัตราส่วน 1:2:1 ซึ่งสมาชิกของทีมจะได้แข่งขันกันในเกมเชิงวิชาการโดยความสำเร็จของทีมจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนาล สุทธิประภา (2560 : 94-97) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 85.10/82.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลร้อยละ 73.38 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13) ด้วยเหตุนี้เองการสอนแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน จึงเป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมที่จะเป็นตัวช่วยในการนำมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านกระบวนการกลุ่ม

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาสาก ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 6.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.26 อาจเนื่องจากนักเรียนขาดพื้นฐานทางด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาพิธี พิธีกรรม และหลักปฏิบัติต่าง ๆ ของศาสนาสาก ที่เป็นศาสนาสำคัญในประเทศไทย ประกอบกับการสอนที่เน้นการบรรยาย จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากที่จะเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมการก่อกวนชั้นเรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียน ส่งผลต่อชั้นเรียนทำให้เมื่อมีการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานี้ นักเรียนได้ผลคะแนนการเรียนรู้ที่คาดหวังไม่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ตามที่กลุ่มสาระได้กำหนดไว้ แต่หลังจากได้ใช้เทคนิคและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน นักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.30 ซึ่งนักเรียนมีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอนมาใช้ในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในชั้นเรียนมากขึ้น ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีนักเรียนส่วนน้อยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สลาบิน (Slavin, 1987: 8 อ้างถึงใน

ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2557 : 194) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการสอนแบบหนึ่ง ซึ่งนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และการจัดกลุ่มต้องคำนึงถึงความสามารถของนักเรียน เช่น นักเรียนที่มีความสามารถสูง 1 คน ความสามารถปานกลาง 2 คน ความสามารถต่ำ 1 คน หน้าที่ของนักเรียนในกลุ่มคือต้องช่วยกันทำงาน รับผิดชอบและช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนบขุลี ตะกลมทอง (2555 : 121) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค JIGSAW พบว่า (1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT และแผนการจัดการเรียนรู้แบบ JIGSAW วิชาประวัติศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.68/86.53 และ ร่วมมือโดยใช้เทคนิค 85.44/82.36 ตามลำดับ (2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT และแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค JIGSAW วิชาประวัติศาสตร์ มีค่าเท่ากับ 0.7891 และ 0.7278 (3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค JIGSAW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT มีการคิด อย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค JIGSAW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวคิดที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาวิจัยการสอนแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอนจะสามารถนำไปใช้ในการประกอบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของนักเรียน ควรมีการทำคู่มือหรือคำอธิบายเกมให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนและดำเนินการกิจกรรมอย่างราบรื่น
2. ครูผู้สอนควรจัดการวางแผนเวลาในการทำงานกลุ่มของนักเรียนสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม และครูผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมในการชี้แจงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนเทคนิค TGT ให้เข้าใจง่ายและชัดเจนก่อนทำกิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูผู้สอนควรกำหนดกติกาการเล่นประกอบการเล่น หรือโปรแกรมเกมต่าง ๆ ที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ชี้แจงคะแนน ลำดับการแข่งขัน ลำดับคะแนนของผู้ชนะ กติกาต่าง ๆ ให้ละเอียดและชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยการสอนแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน จะสามารถนำไปใช้ในการประกอบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบความเหมาะสมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น สื่อประสม บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ฯลฯ ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทักษะการคิดวิเคราะห์

2. ควรทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบเกมการสอน ที่นำไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์ หรือภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับผู้เรียนในระดับอื่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านกระบวนการคิด การทำงานกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กฤษดา มาสพรพัฒน์. (2559). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมประกอบการเล่นสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เรื่อง องค์การที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวินิตนิคม. วิจัยในชั้นเรียน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: แด้นกซ์ อินเทอร์เน็ตโพเรชั่น.
- ทศนา แคมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรินธร นามวรรณ. (2548). *หลักการบริหารการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2554). *วัฒนธรรมและศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นบชูลี ตะกลมทอง. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการ เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค JIGSAW. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

- ปิยนารถ สุทธิประภา. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ลักขณา สริวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2561). นวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2551). วิธีวิทยาการประเมิน ศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2560). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลสมัย.

ความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก
**Needs and Expectations of the Elderly Friendly Community
of Arunyik Municipality, Phitsanulok**

ทัศนีย์ ปัทมสนธิ,
ไชยรัตน์ ศิรินคร และ รุ่งโรจน์ ฝ้ายเยื่อ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
**Tasnee Pattamason,
Chaiyarat sirinkorn and Rungrote Faiyuea**
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: chaiyarat@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลอรัญญิก เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 3,876 คน โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ จากทั้งหมด 8 ด้าน พบว่าด้านที่ผู้สูงอายุมีความต้องการและคาดหวังให้เกิดมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม ในประเด็นการมีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาสะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ และเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่าน รองลงมาคือด้านพื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร ประเด็นการมีพื้นที่สาธารณะที่สะอาด ร่มรื่น มีห้องน้ำสาธารณะทั้งภายใน และนอกอาคารมากพอ สะอาด บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ใช้ได้ง่ายและสะดวกสบาย ด้านการบริการชุมชนและสุขภาพ ในประเด็นการมีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียง และด้านที่อยู่อาศัย ในประเด็นการก่อสร้างบ้านต้องมีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบาย เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาที่สำคัญคือภาครัฐควรสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย มีการกำหนดมาตรฐานในการจัดที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ โดยขอความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้สูงอายุ และกระตุ้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามสิทธิของผู้สูงอายุ

* วันที่รับบทความ: 23 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: April 23, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

คำสำคัญ: เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ; ผู้สูงอายุ; เมืองน่าอยู่

Abstracts

The objective of this research was to study the needs and expectation of the elderly friendly community of Arunyik Municipality, Phitsanulok Province. The data were collected by quota sampling the questionnaire asking 400 elderlies from 3,876 total. who live in the municipality and analyzed by using mean and standard deviation.

The findings of the study were found that there were 8 facets of their needs and expectation as follows: the social participation was the highest needs and expectation regarding the venue for the gathering, it should be convenient, easy to access, enough lighting, public transport passing the activity venue, followed by exterior building and building itself regarding being clean and shady, having clean and adequate public restrooms, well maintained, easy and convenient to access. In terms of social service and health, there should be adequate, in terms of residency: it should be strong and stable, suitable for weather condition. The suggestions from the study is that the public sectors should support the know how to handle the environment and residency and designate the standard of residency management for the elderly by cooperating with public sectors, private sectors, local administrative organizations and elderly community as well as encourage both public and private sectors to provide public facilities according to the right of the elderly.

Keywords: Friendly Community for the Elderly; The Elderly; Friendly Community

บทนำ

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2556 : 24) กล่าวถึงความก้าวหน้าด้านการแพทย์และสาธารณสุขในปัจจุบัน ส่งผลให้จำนวนและสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การตระหนักและการรับรู้มากขึ้นถึงการเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ของโลก นับเป็นปัญหาท้าทายที่ประเทศต่าง ๆ ต้องเตรียมพร้อม ให้กลุ่มประชากรผู้สูงอายุได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในระดับโลก และระดับภูมิภาค ทำให้เห็นภาพว่าประชากรโลกกำลัง เข้าสู่ผู้สูงอายุ (The world turns gray/An aging world) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ มีความเห็นว่าปรากฏการณ์ทางประชากรผู้สูงอายุขณะนี้ อาจเรียกได้ว่าการปฏิวัติทางประชากร (demographic revolution หรือ revolution thinking หรือ revolutionary change) ที่เรียกเช่นนี้ เพราะปรากฏการณ์ที่ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวมากขึ้น (aging is life long) และมีจำนวนและสัดส่วนมากขึ้นในสังคม ข้อมูลประชากรโลกชี้ชัดว่าใน 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทั้งขนาดและสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการตายและอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ เนื่องจากสัดส่วนของเด็กแรกเกิดลดลง และการเพิ่มขึ้นของอายุคาดเฉลี่ยของประชากรที่เป็นผลมาจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์

การพัฒนาสถานะโภชนาการ การดูแลด้านการบริการพื้นฐานทางสุขภาพตลอดจนความสามารถในการควบคุมโรคติดต่อ ต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้น (UNFPA, 2012 : 21)

สภาพปัญหาของชุมชนเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนาและปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ ประเด็นปัญหาโดยทั่วไปของชุมชนเมือง ได้แก่ ในเขตเมืองประชาชนจำนวนมากยังคงต้องเผชิญกับความยากจนเป็นครั้งคราวเนื่องจากความไม่มั่นคงด้านรายได้และการว่างงาน แม้ว่าการริเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เมื่อหลายปีก่อนก็ได้เพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับผู้คนโดยทั่วไปก็ตาม แต่คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจนอกระบบยังคงไม่ได้รับการคุ้มครองจากปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ในการเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ วิกฤตราคาน้ำมันที่ส่งผลต่ออัตราค่าครองชีพ และราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นและไม่สอดคล้องกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น คนจนในเมืองจึงได้รับผลกระทบค่อนข้างมากโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษจะได้ได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก แม้ความพยายามของรัฐบาลในการปรับเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ เพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุ สร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยแก่คนจนในเมืองให้กว้างขวางมากขึ้น เพิ่มการเข้าถึงสินเชื่อสำหรับคนยากจน โดยเฉพาะคนจนในเมือง ขยายระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานในเศรษฐกิจนอกระบบ เป็นต้น รศรินทร์ เกรย์ (2556 : 43) เขียนผลงาน เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ : สุขและทุกข์ อธิบายว่าสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุที่บ่งชี้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในประเทศไทย เช่น ในปี 2550 พบว่าร้อยละ 11 ของผู้สูงอายุไทย อยู่ในภาวะต้องการผู้ดูแลแต่กลับไม่มีผู้ดูแล ร้อยละ 10.9 ต้องมีผู้ดูแลในการทำกิจวัตรประจำวัน ขณะที่ร้อยละ 2.2 ของผู้ดูแลกลับเป็นผู้สูงอายุด้วยกันเองที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป และต้องทุกข์ทรมานและเจ็บป่วยตามมาจากการเป็นผู้ดูแล ส่งผลให้ผู้สูงอายุประมาณ 6-8 หมื่นคน ต้องเผชิญปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ภาวะทุพพลภาพหรือการต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการใช้ชีวิตประจำวัน ร้อยละ 4.8 มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังและรุนแรง จำเป็นต้องได้รับการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์ ในขณะที่เครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ ลูกหลานวัยแรงงาน ที่ดูแลผู้สูงอายุมีจำนวนลดลงมาก และยังพบว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว สูงถึงร้อยละ 7.5 อยู่ลำพังกับสามีภรรยาร้อยละ 17 และอยู่กับหลานในลักษณะครอบครัว ร้อยละ 3.1 ขณะที่อัตราส่วนวัยแรงงานที่มีศักยภาพดูแลมีแนวโน้มลดลงจากเดิมประมาณการไว้ว่า 6 คนดูแลผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 1 คน จะลดเหลือ 2 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในปี 2573 หรือในอีก 20 ปี ข้างหน้า ส่วนในด้านเศรษฐกิจ ด้านภาระและการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อสังคมพบว่าอัตราส่วนการพึ่งพิง (จำนวนผู้สูงอายุ (60 บริบูรณ์ปีขึ้นไป) ไปต่อผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (15 - 59 ปี/ 100 คน) ของผู้สูงอายุของไทยเพิ่มจาก 10.7 ในปี 2537 เป็น 14.3 ในปี 2545 และเป็น 16.0 ในปี 2550 และเป็น 32.4 ในปี 2553 จากนั้นจะเพิ่มเป็น 38.6 ในปี พ.ศ. 2573 หรือเท่ากับ ในปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้สูงอายุ (ที่ไม่ได้ทำงาน) ต่อประชากรวัยทำงาน ในสัดส่วน 1:4 คน ขณะที่ปัจจุบันมีสัดส่วน 1:10 ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีผู้สูงอายุ (อัตราส่วนของจำนวนประชากรสูงอายุต่อจำนวนประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี/ 100 คน) ที่เพิ่มจาก 22.6 ในปี 2537 เป็น 37.8 ในปี 2545 และเป็น 47.7 ในปี 2550 ในทำนองเดียวกันสังคมจึงจำเป็นต้องแบกรับภาระผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเมื่อพิจารณาจาก

อัตราส่วนเกือหนุน (จำนวนคนในวัยทำงานเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุ) ที่ลดลงจาก 9.3 ในปี 2537 เป็น 7.0 ในปี 2545 และเป็น 6.3 ในปี 2550 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551 : 12)

จากการสำรวจของ กรมกิจการผู้สูงอายุจังหวัดพิษณุโลก ปี 2559 (2559) ระหว่าง (มกราคม 2559 – ธันวาคม 2559) พบว่า ประชากรทั้งสิ้น 865,759 คน มีประชากรผู้สูงอายุ 140,148 คน คิดเป็นร้อยละ 16.19 ของประชากรทั้งหมด โดยมีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกจำนวน 37,349 คน คิดเป็นร้อยละ 26.64 จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในจังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก, 2559 : 22) ตัวเลขผู้สูงอายุในเขตจังหวัดพิษณุโลกจาก 9 อำเภอ สะท้อนให้เห็นว่าภาวะของผู้สูงอายุในเขตเมืองมีจำนวนผู้สูงอายุในสัดส่วนถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ การมีแผนการรองรับเพื่อพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาอย่างรอบด้านและครอบคลุม

เทศบาลเมืองอรัญญิกในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันมีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองพิษณุโลก ทางทิศตะวันออกประมาณ 5 กิโลเมตร โดยยกฐานะจากเทศบาลตำบลอรัญญิก มาเป็นเทศบาลเมืองอรัญญิก ด้วยเหตุผลการขยายตัวของชุมชนเมือง ทำให้เกิดความเจริญในพื้นที่ตามมามากมาย เช่น หมู่บ้านจัดสรรหลายแห่ง ซูเปอร์เซ็นเตอร์ Big C โลตัส ดังนั้นจำนวนประชากรจึงมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นตามข้อมูลทะเบียนราษฎร จากกองทะเบียนเทศบาลเมืองอรัญญิกปี 2558 มีจำนวนประชากร 29,896 คน แยกออกเป็นชาย 16,308 คน และเป็นหญิง 13,588 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 13,248 ครัวเรือน และมีประชากรแฝงประมาณ 5,970 คน โดยมีจำนวนผู้สูงอายุ อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แยกเป็นชาย 1,700 คน หญิง 2,176 คน รวม 3,876 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากร และร้อยละ 16 ของประชากรหญิง แนวโน้มดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเทศบาลเมืองอรัญญิก กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทใกล้ชิดกับประชาชน การศึกษาความต้องการหรือแม้แต่ความคาดหวังของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทั้งมิติทางด้านกายภาพ คือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีมิติทางด้านสังคม อาทิ การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในชุมชนเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความสุข และมีชีวิตที่ดีโดยคำนึงถึงมุมมองทั้งทางสังคม จิตใจ ร่างกาย และวัตถุ

การสร้างให้เกิดเมือน่าอยู่ของผู้สูงอายุในเขตเมือง ของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ในฐานะผู้วิจัยการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุโดยการสร้างให้เกิดการยอมรับ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม ในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และนำไปสู่การปฏิบัติตลอดจนเป็นจรรยาบรรณต้นแบบของการสร้างเมือน่าอยู่ ของผู้สูงอายุในเขตเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการและความหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอรัญญิก จำนวนทั้งสิ้น 3,876 คน แยกเป็นชาย 1,700 คน หญิง 2,176 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คน ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชนซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็น 3 เขต ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน

2. เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ : ศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และสุราษฎร์ธานี โดย ขวัญชนก ทองปาน ในปี 2559 และแบบตรวจสอบรายการคุณสมบัติเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลก WHO (2007) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ปรับเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ชุมชน และการหาความเที่ยงตรง โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องกัน ระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจาก หัวหน้าศูนย์ ประจำเทศบาลเมืองอรัญญิก กองสวัสดิการและสังคม ถึงนายกเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเสนอต่อกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 3. ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 100 4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติ พรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูลสภาพความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลอรุณภูมิ

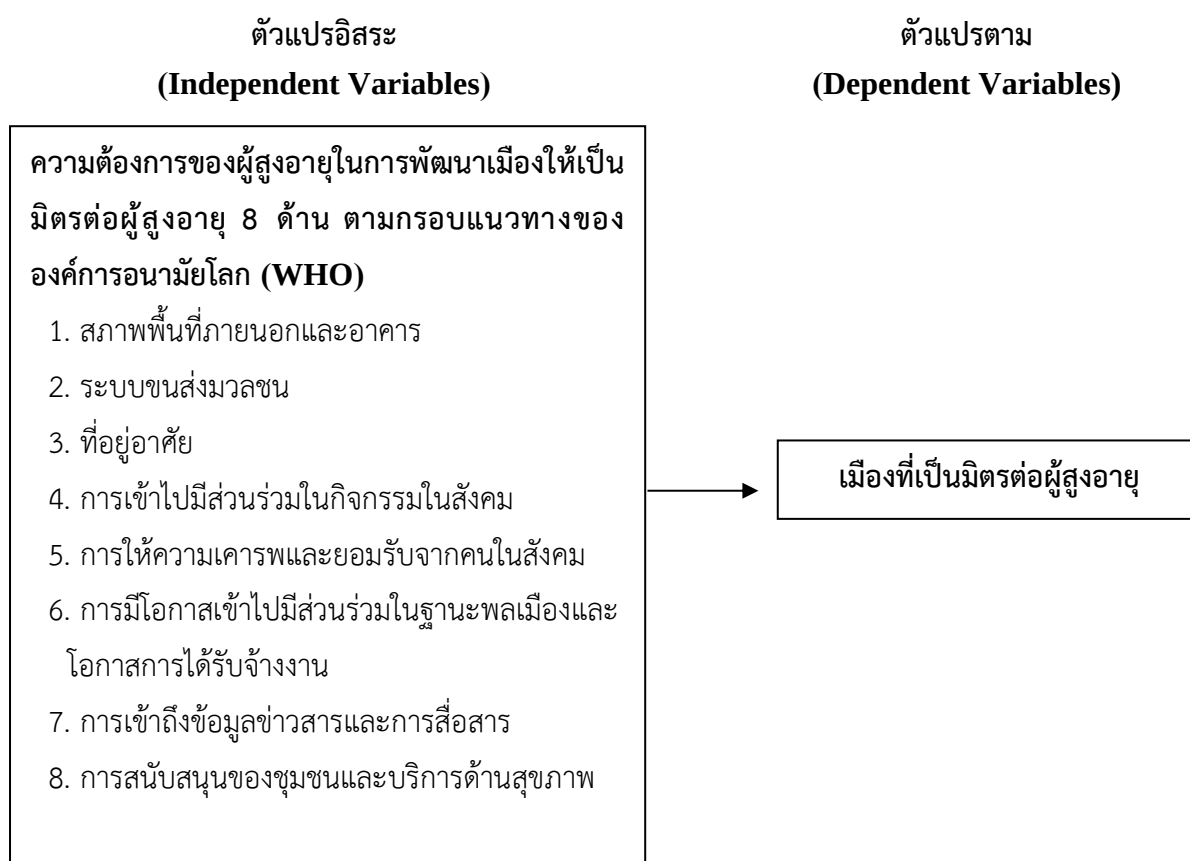
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษาความหวังและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรุณภูมิ จังหวัดพิษณุโลกในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในการศึกษา มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

การบริหารจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยเป็นการศึกษาวิเคราะห์ระบบการจัดการของเมืองและระบบทางสังคมที่สอดคล้องและสนองกับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยอาศัยกรอบแนวคิด “เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ” (Age-friendly City) ขององค์การอนามัยโลกซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมระบบและรูปแบบสังคมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตในเมืองของผู้สูงอายุ ซึ่งการวิจัยนี้จะใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นแบบจำลอง (tentative model) เพื่อที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในระบบการจัดการเมืองให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุในสากล โดยมุ่งสร้างหรือวางระบบโครงสร้างการบริหารจัดการเมืองและระบบทางสังคมที่สอดคล้องหรือสนองกับสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยในที่สุด องค์การอนามัยโลกได้อธิบายแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุนี้นว่าหมายถึงเมืองที่มีสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยหรือการเข้าถึงของผู้สูงอายุอันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและมีคุณภาพให้กับผู้สูงอายุ (World Health Organization, 2007 : 15) โดยกรอบแนวคิดดังกล่าว องค์การอนามัยโลกได้ศึกษาเชิงสังเคราะห์และเข้าไปประชุมปรึกษาหารือโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย (focus group discussion) ผู้สูงอายุใน 33 เมือง ใน 22 ประเทศเช่นเมือง Istanbul, London, Melbourne, Mexico City, Moscow, Nairobi, New Delhi, New York, Rio de Janeiro, Shanghai, และ Tokyo เพื่อที่จะทราบจากผู้สูงอายุถึงคุณลักษณะที่สำคัญทางสังคมและการบริการที่ผู้สูงอายุต้องการจะได้รับ ซึ่งพบว่าประเด็นที่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุพึงจะมี อาทิเช่น เมืองนั้นต้องมีการบำรุงรักษาทางเดินเท้าตลอดจนการมีแสงสว่างเป็นอย่างดี, ที่ทำการหรืออาคารสถานที่สาธารณะควรมีการจัดระบบในการรองรับการเข้าถึงของคนพิการ, การที่คนขับรถประจำทางในเมืองจะต้องรองจนกว่าผู้สูงอายุจะเข้าไปนั่งให้เรียบร้อยแล้วจึงจะออกรถ ตลอดจนการที่รถประจำทางจะต้องมีที่สำรองไว้สำหรับคนแก่ สตรีมีครรภ์ คนพิการ, การมีจุดจอดรถรองรับผู้พิการและผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ, การมีที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับกาบริการในชุมชนโดยที่ชุมชนสามารถสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัยของผู้สูงอายุ, การมีบริการและข้อมูลข่าวสารอย่าง

เป็นมิตรด้วยผู้ให้บริการที่สามารถสนองตอบตามความต้องการในเชิงปัจเจกของผู้สูงอายุแทนที่จะตอบโดยเครื่องตอบรับอัตโนมัติ, ป้ายข้อมูลที่สามารถอ่านหรือเข้าใจได้ด้วยภาษาพื้นๆที่ง่าย, สถานที่สาธารณะย่านที่ให้บริการพาณิชยกรรมและร้านค้าต้องอยู่ใกล้ชุมชนละแวกบ้านที่อยู่อาศัย มากกว่าอยู่รวมศูนย์อยู่นอกเมือง, และ เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจะต้องมีวัฒนธรรมพลเมืองที่ให้ความเคารพและยอมรับผู้สูงอายุ เป็นต้น (WHO, 2007 : 26)

ภาพรวมของงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้สูงอายุส่วนใหญ่มุ่งที่จะให้แนวทางหรือเสนอแนะในหลักการว่าควรจะจัดการอย่างไรเพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุซึ่งจะอยู่คู่กับโลกในยุคใหม่ (old age in a new world) รวมทั้งผู้คนในสังคมผู้สูงอายุอยู่ในสังคมผู้สูงอายุที่อุดมสมบูรณ์ (Eldertopia) หรือเป็นสังคมที่อยู่กันอย่างเป็นปกติสุขซึ่งโดยภาพรวมมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ WHO ในเรื่องการส่งเสริมให้เกิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ (Age-Friendly City) โดยมีกรอบแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุจะมุ่งศึกษาไปที่มีการจัดสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและมีการจัดการทางสังคมและสุขภาวะต่างๆ กล่าวคือ มีการจัดการด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ (outdoor spaces and buildings), การเดินทางและการขนส่ง (traffic & transportation), ที่อยู่อาศัย (housing), การมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation), การยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคม (respect and social inclusion), การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน (civic participation and employment), สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร (communication and information), และ ชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ (community and health services) ตามกรอบขององค์การอนามัยโลก ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 มีอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส สมรสแล้ว จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 84.5 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 397 คน คิดเป็นร้อยละ 99.3 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน พ่อบ้าน จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8

2. **ปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลรัษฎา** สภาพความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยในเทศบาลตำบลรัษฎาจำแนกเป็น 8 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นภาพรวมตารางสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยในเทศบาลตำบลรัษฎา

สรุปความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยต่อเทศบาลตำบลรัษฎา	ระดับความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. พื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร			
1.1 มีพื้นที่สาธารณะที่สะอาดและร่มรื่น	4.05	.910	มากที่สุด
1.2 มีห้องน้ำสาธารณะมากพอ สะอาด บำรุงรักษาอยู่ในสภาพดีเข้าใช้ได้	4.05	.866	มากที่สุด
1.3 มีทางเดินเท้าที่สงวนไว้สำหรับการเดินทางโดยเฉพาะ	3.94	.834	มาก
2. การคมนาคมขนส่งและการจราจร			

2.1 บำรุงรักษาก่อนอยู่ในสภาพดี มีฝาปิดที่ระบายน้ำและมีแสงสว่างที่เพียงพอ	4.04	.840	มาก
2.2 เส้นทางจราจรที่ไม่มีสิ่งกีดขวาง ทิศนวิสัยการมองเห็นของผู้ขับขี่	3.95	.816	มาก
2.3 มีบริเวณจอดรับส่งผู้โดยสารที่ปลอดภัย มากพอ และขึ้นลงได้สะดวก	3.95	.870	มาก
3. ที่อยู่อาศัย			
3.1 การสร้างบ้านมีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบายและเหมาะสมกับสภาพอากาศ	4.00	.832	มากที่สุด
3.2 มีบริการปรับปรุงบ้านราคาที่เหมาะสม มีบ้านเช่าของรัฐและเอกชน และการบำรุงรักษาที่ดีและปลอดภัย	3.93	.813	มาก
3.3 มีบริการให้การบำรุงรักษาตัวบ้านในราคาที่เหมาะสมและบริการเสริม อื่นๆ ที่ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายแก่ผู้อยู่อาศัย	3.87	.845	มาก
4. การมีส่วนร่วมเชิงสังคม			
4.1 มีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาสะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอและเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่าน	4.10	.850	มาก
4.2 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสนใจให้ผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ได้ร่วมงาน	3.96	.838	มาก
4.3 กิจกรรมหรืองานที่ต้องค่าเข้าร่วมงานมีราคาที่เหมาะสมและไม่มีค่าใช้จ่าย ช้อนเร้น	3.87	.808	มาก
5. การให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคม			
5.1 ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน สามารถใช้บริการสาธารณะ บริการเสริม และบริการของเอกชนได้อย่างสะดวกสบาย	3.95	.864	มาก
5.2 มีการเผยแพร่เรื่องราวของผู้สูงอายุในแง่บวกโดยไม่มีการแบ่งแยกจากบุคคลทั่วไปในสื่อสาธารณะ	3.94	.846	มาก
5.3 มีผู้ให้บริการที่มีมารยาทสุภาพและพร้อมให้ความช่วยเหลือ	3.88	.910	มาก
6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน			
6.1 มีงานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมการให้เกียรติ ให้คำแนะนำและมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม	3.90	.897	มาก

6.2 มีการฝึกอบรมหลังเกษียณด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานผู้สูงอายุ	3.89	.887	มาก
6.3 มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำด้วยตัวเอง	3.87	.859	มาก
7. การสื่อสารและการให้ข้อมูล			
7.1 มีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มวัยในชุมชน	3.99	.876	มาก
7.2 มีการเผยแพร่ข่าวสารในเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ	3.95	.854	มาก
7.3 มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคมด้วยวิธีการสื่อสารเฉพาะตัว โดยผู้ให้ข่าวสารข้อมูลที่เชื่อถือได้	3.86	.822	มาก
8. บริการชุมชนและสุขภาพ			
8.1 มีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียง	4.05	.818	มาก
8.2 มีระบบบริการด้านสุขภาพและบริการทางสังคมที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เข้าถึงได้สะดวกด้วยระบบขนส่งทุกประเภท	3.95	.881	มาก
8.3 มีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านที่ประกอบด้วยระบบสาธารณสุข สุข การดูแลสุขภาพรายบุคคลและการช่วยดูแลงานบ้าน	3.94	.860	มาก

จากตารางที่ 1 ตารางสรุปความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยในเทศบาลตำบลรัษฎา พบว่า

1. ด้านพื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร พบว่า ด้านพื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคารมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่สูงที่สุดคือ หัวข้อมีพื้นที่สาธารณะที่สะอาดและร่มรื่น ค่าเฉลี่ยคือ 4.05 และหัวข้อมีห้องน้ำสาธารณะมากพอ สะอาด บำรุงรักษาอยู่ในสภาพดีใช้งานได้ ค่าเฉลี่ยคือ 4.05 และลำดับรองลงมาคือ หัวข้อมีทางเดินเท้าที่สงวนไว้สำหรับการเดินทางโดยเฉพาะ ค่าเฉลี่ย 3.94

2. ด้านการคมนาคมขนส่งและการจราจร พบว่า การคมนาคมขนส่งและการจราจรมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่สูงที่สุดคือ หัวข้อการบำรุงรักษาถนนอยู่ในสภาพดี มีฝาปิดท่อระบายน้ำและมีแสงสว่างที่เพียงพอค่าเฉลี่ยคือ 4.04 และหัวข้อเส้นทางการจราจรที่ไม่มีสิ่งกีดขวางทัศนวิสัยการมองเห็นของผู้ขับขี่ค่าเฉลี่ยคือ 3.95 หัวข้อมีบริเวณจอดรับส่งผู้โดยสารที่ปลอดภัย มากพอ และขึ้นลงได้สะดวกค่าเฉลี่ยคือ 3.95

3. ด้านอยู่อาศัย พบว่า ด้านที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อการสร้างบ้านมีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบายและเหมาะสมกับสภาพอากาศ ค่าเฉลี่ยคือ 4.00 และหัวข้อมีบริการปรับปรุงบ้านราคาที่เหมาะสม มีบ้านเช่าของรัฐและเอกชน และการบำรุงรักษาที่ดีและปลอดภัยค่าเฉลี่ยคือ 3.93

ลำดับรองลงมาคือหัวข้อมีการให้การบำรุงรักษาตัวบ้านในราคาที่เหมาะสม และบริการเสริม อื่นๆ ที่ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายแก่ผู้อาศัยค่าเฉลี่ย 3.87

4. ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อ มีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาได้สะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ และเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่านค่าเฉลี่ยคือ 4.10 หัวข้อมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสนใจให้ผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ได้มาร่วมงาน ค่าเฉลี่ยคือ 3.96 ลำดับรองลงมาหัวข้อกิจกรรมหรืองานที่ต้องค่าเข้าร่วมงานมีราคาที่เหมาะสมและไม่มีค่าใช้จ่ายซ่อนเร้นค่า เฉลี่ยคือ 3.87

5. ด้านการให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคม พบว่า ด้านการให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน สามารถใช้บริการสาธารณะ บริการเสริม และบริการของเอกชนได้อย่างสะดวกสบาย ค่าเฉลี่ย 3.95 หัวข้อมีการเผยแพร่เรื่องราวของผู้สูงอายุในแง่บวกโดยไม่มีการแบ่งแยกจากบุคคลทั่วไปในสื่อสาธารณะ ค่าเฉลี่ย 3.94 และลำดับรองลงมาคือมีผู้ให้บริการที่มีมารยาทสุภาพและพร้อมให้ความช่วยเหลือ ค่าเฉลี่ย 3.88

6. ด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อมีงานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรม การให้เกียรติ ให้คำแนะนำและมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.90 หัวข้อมีการฝึกอบรมหลังเกษียณด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย 3.89 และหัวข้อมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำด้วยตัวเอง ค่าเฉลี่ย 3.87

7. ด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูล พบว่า ด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด คือ หัวข้อมีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มวัยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.99 หัวข้อมีการเผยแพร่ข่าวสารในเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย 3.95 ลำดับรองลงมา คือ มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคมด้วยวิธีการสื่อสารเฉพาะตัวโดยผู้ให้ข่าวสารข้อมูลที่เชื่อถือได้ ค่าเฉลี่ย 3.86

8. ด้านการบริการชุมชนและสุขภาพ พบว่า ด้านบริการชุมชนและสุขภาพมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด คือ หัวข้อมีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียง ค่าเฉลี่ย 4.05 หัวข้อมีระบบบริการด้านสุขภาพและบริการทางสังคมที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เข้าถึงได้สะดวกด้วยระบบขนส่งทุกประเภท ค่าเฉลี่ย 3.95 หัวข้อมีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านที่ประกอบด้วยระบบสาธารณสุข สุข การดูแลสุขภาพรายบุคคลและการช่วยดูแลงานบ้าน ค่าเฉลี่ย 3.94

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

1. **พื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีความคาดหวังและความต้องการสูงสุดคือ หัวข้อมีพื้นที่สาธารณะที่สะอาดและร่มรื่น พบว่า การที่ผู้สูงอายุต้องการสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สะอาดร่มรื่นและถูกสุขลักษณะนั้นหมายถึงการได้รับการดูแลและสุขภาพ ด้านปัจจัย 4 ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพอย่างปกติสุขของมนุษย์โดยทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่ผู้สูงอายุจะเรียกร้องและต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคมการดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ และ การสนับสนุนของครอบครัว เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งผู้สูงอายุในทุกๆ วันที่ผ่านไปอายุก็จะถดถอยลงไปเรื่อยๆ

2. **การคมนาคมขนส่งและการจราจร** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก มีระบบการคมนาคมขนส่ง และการจราจรอยู่ในสภาพดีตลอดเวลา ทำให้การเดินทางไปรับบริการ การไปร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุที่เทศบาลอรัญญิกจัดขึ้นเป็นไปอย่างสะดวกและปลอดภัย ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน เนื่องจากความต้องการให้การบริการชุมชนเคลื่อนที่โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเดินทางไปรับบริการต่างๆ ของผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะบางครั้งผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามลำพังดังนั้นการเดินทางลำบาก ถนนชำรุด ทำให้ลดทอนการเข้าไปร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น การเดินทางเป็นสิ่งสำคัญของผู้สูงอายุ เทศบาลอาจมีความจำเป็นต้องมีหน่วยบริการเคลื่อนที่ในกรณีที่ผู้สูงอายุอยู่อาศัยตามลำพังไม่สามารถออกไปรับบริการต่างๆ ที่เทศบาลอรัญญิกจัดขึ้นได้

3. **ด้านที่อยู่อาศัย** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีการก่อสร้างบ้านที่มีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบายและเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานความต้องการปัจจัยสี่ สำหรับประชากรผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง โดยสวัสดิการด้านที่พักอาศัยส่งผลอย่างยิ่งต่อความต้องการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้หน่วยงานปรับปรุงที่พักอาศัยให้เหมาะสม โดยประสานกับหน่วยงานให้ช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย

4. **การมีส่วนร่วมเชิงสังคม** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาได้สะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอและเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่านสามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงกิจกรรม ที่เทศบาลจัดขึ้นได้สะดวก และคล่องตัว เพราะเนื่องจาก ระบบอำนวยความสะดวกด้านสาธารณะที่ดี ซึ่งความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม มีส่วนสำคัญต่อการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากทำให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมเข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเหลือชุมชน

อย่างเต็มที่ และมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงที่มีวัยใกล้เคียงกัน โดยการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวได้ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวอย่างมีความสุขโดยเฉพาะการสนับสนุนด้านอารมณ์และจิตใจ

5. การให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคม ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ที่มีฐานะยากจน สามารถใช้บริการสาธารณะ บริการเสริม และบริการของเอกชนได้อย่างสะดวกสบาย สามารถอธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดในชั้นของสังคม สามารถเข้ารับบริการได้โดยไม่เกิดการแบ่งแยก ผู้สูงอายุไม่รู้สึกลดคุณค่าในตัวเอง ไม่ขาดความเชื่อมั่นและพึงพอใจกับชีวิต นั่นหมายถึงผู้สูงอายุได้รับการยอมรับเชิงสังคมเพราะร่วมกิจกรรมสาธารณะของเทศบาลที่จัดไว้ให้ได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบแห่งคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมเป็นผลกระทบจากความรู้สึกลดคุณค่าตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเองน้อยลง ขาดการพบปะและปฏิสัมพันธ์ ขาดการเอาใจใส่ดูแลมีความขัดแย้งในครอบครัวเกิดขึ้น

6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง คือ มีงานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรม การให้เกียรติ ให้คำแนะนำ และมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งหมายความว่า ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก มีงานอาสาสมัครที่เปิดโอกาสให้แสดงออกด้านสังคมในฐานะพลเมือง มีการแลกเปลี่ยน สนุกสนานกับการทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อมีส่วนร่วมในชุมชนเขตเทศบาล ช่วยให้สมาชิกทุกวัยได้ใช้ประโยชน์การรำลึกถึงผลงานที่ผู้สูงอายุเคยได้ผ่านมามาตลอดช่วงอายุของชีวิต เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม องค์กร จะส่งผลให้เกิดการอุทิศตนในการทำงานในชุมชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้

7. การสื่อสารและการให้ข้อมูล ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศที่ใช้ตัวอักษรตัวใหญ่สามารถเห็นได้ชัดเจน สามารถเข้าถึงคนทุกกลุ่มทุกวันในชุมชน และข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการเผยแพร่ส่วนมากก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจกับผู้สูงอายุ ประกอบกับเทศบาลเมืองอรัญญิก มีการให้บริการทางโทรศัพท์ด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจนอย่างซ้ำๆ สามารถให้ผู้บริการกับผู้สูงอายุได้บริการทวนถามได้ตลอดเวลาหากไม่เข้าใจ โดยประเภทของการใช้สื่อที่เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ สื่อวิทยุชุมชน และสื่อเสียงตามสาย เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเปิดฟังขณะกำลังทำกิจวัตรประจำวันไปด้วยกันได้

8. การบริการชุมชนและสุขภาพ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จัดบริการชุมชนและสุขภาพ มีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียงหลากหลายจะเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ดีกว่าเดิม ความต้องการได้รับการบริการสุขภาพที่หลากหลายของผู้สูงอายุ เช่น บริการตรวจรักษาที่บ้าน มีผู้ช่วยเหลือพาเข้าห้องน้ำ พาเดินไปตรวจที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องผลข้างเคียงของยา การออกกำลัง

กายที่เหมาะสมกับโรค และมีบุคลากรของหน่วยงานมาเยี่ยมผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง และมีพระมาโปรดที่บ้าน จะได้ทำบุญใส่บาตร เป็นความต้องการของผู้สูงอายุดังกล่าว ที่เป็นการต้องการพื้นฐานเพื่อความสะดวก ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ดีกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย และมีการกำหนดมาตรฐานในการจัดที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ โดยมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้สูงอายุ ควรกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามสิทธิของผู้สูงอายุ
2. การพัฒนาเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนกับผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่ของชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา
3. องค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในทุกกลุ่ม ทุกวัย เข้ามามีส่วนร่วม ตัดสินใจ ร่วมคิด วางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดรูปแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อทุกคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ และความหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุกับเทศบาลอื่นๆ เพื่อนำจุดเด่น และจุดด้อยมาปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานด้านผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษา การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อจะได้ทราบความต้องการและความคาดหวังเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่แท้จริง เพื่อเป็นแนวทางการดูแลและส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในระดับชุมชน และระดับเทศบาลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- รศรินทร์ เกรย์. (2556). *การดูแลผู้สูงอายุ : สุขและทุกข์*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). *Community-based Integrated Approach for Older Person' Long-term Care in Thailand*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก. (2559). รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดพิษณุโลก ปี 2559. พิษณุโลก:
สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติ
แห่งชาติ.

United Nations Population Fund. (2012). Promises to keep. *UNFPA Annual Report 2012*,
ISBN: 978-0-89714-007-2.

World Health Organization. (2007). Global Age-friendly Cities: A Guide. *World Health
Organization*, ISBN 978-92-4-154730-7.

ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
**The Needs of Acceptance and Social Participation of the Elderly in Aranyik
Municipality, Muang District, Phitsnulok**

พึงรัก ริยะขัน,

อรรถพล วงศ์ชัย และ นนทชา ชัยทิวิธานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pungrak Riyakhan,

Atthapon Wongchai and Nonthacha Chaitawittanun

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : pungrakriyakhan@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ใช้เครื่องมือการวิจัย คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป และความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในพื้นที่ จำนวน 400 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย 1) ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99, SD 0.64) ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88, SD 0.64) และด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90, SD 0.61) และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุผู้สูงอายุที่มีรายได้ ความพอเพียงของรายได้ ลักษณะครอบครัวและการได้รับการเกื้อหนุน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสังคมและเศรษฐกิจ จึงเป็นไปตามที่สมมุติฐานที่ตั้งไว้

* วันที่รับบทความ: 23 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: April 23, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

คำสำคัญ: ความต้องการด้านการยอมรับ; การมีส่วนร่วมทางสังคม; ผู้สูงอายุ

Abstracts

This descriptive research aims to 1) study the needs of acceptance and social participation of the elderly in Aranyik Municipality in Muang District, Phitsanulok Province 2) study factors affecting the needs of acceptance and social participation of the elderly in Aranyik Municipality in Muang District, Phitsanulok Province. The subjects were 400 elderlies with over 60 years of age by purposive sampling and proportional of the population in each community. The data were collected by employing questionnaire divided into 2 parts: general data and needs of acceptance and participation in local development of the elderly and analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, Independent Sample t-test and one tail variant analysis by One-way ANOVA.

The findings found 1) the needs of acceptance and social participation of the elderly in Aranyik Municipality in Muang District, Phitsanulok Province that they need health at a high level with mean of 3.99 and SD of 0.64; in terms of mental needs, it is at a high level with the mean of 3.88 and SD of 0.64; they need social and economic needs at a high level with the mean of 3.90 and SD of 0.61. In addition, 2) factors affecting the needs of acceptance and social participation of the elderly findings found income, adequate income, family characteristics and support are also related to the needs of acceptance and social participation of the elderly social and economic needs with significantly at 0.05.

Keywords: Needs of Acceptance; Social Participation; The Elderly

บทนำ

โลกกำลังก้าวเข้าสู่วิกฤติการณ์ผู้สูงอายุที่เรียกว่า “สังคมผู้สูงอายุ : Ageing Society” อันหมายถึง การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป และกำลังเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ : Aged Society” โดยการคาดการณ์ ของ United Nations ปี 2047 หรืออีก 40 ปีข้างหน้า จะมีประชากรทั่วโลกที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จะมีจำนวน 2 พันกว่าล้านคนคิดเป็นสัดส่วนได้ 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 ของประชากรโลกสังคมโลกในอนาคตจะเป็นสังคมที่ผู้สูงอายุ 60 ปี จะมีมากกว่า จำนวนประชากรเด็กปัจจุบันตั้งแต่ปี 2010 ประเทศแถบยุโรป โดยเฉพาะอิตาลี เยอรมนี อังกฤษ และสแกนดิเนเวีย รวมไปถึงญี่ปุ่น ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ตั้งแต่ปี 2010 (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557 : ออนไลน์)

สำหรับประเทศไทยในช่วง 4 – 5 ทศวรรษที่ผ่านมาสังคมและครอบครัวไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ประเทศไทยมีทรัพยากรที่ใช้ ในการพัฒนาสาธารณสุขเพิ่มขึ้น ทั้งด้านการบริการสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ประเทศไทย เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยตั้งแต่ประมาณ 2548 มูลนิธิสถาบันวิจัย และการพัฒนาผู้สูงอายุ 2559 ประเทศไทย

คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2021 โดยในปี 2557 ข้อมูลจากกรมกิจการผู้สูงอายุ (2558 : 13) รายงานมีจำนวนประชากรไทยที่มีอายุ เกิน 60 ปีขึ้นไปราว 10,014,705 คน เป็นชาย 4,514,815 คน และเป็นหญิง 5,499,890 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ และลาวในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจากการคาดการณ์ประชากรของไทยปี พ.ศ.2543-2573 คาดการณ์ว่า ปี 2571 จะมีผู้สูงอายุร้อยละ 23.5 และจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.7 ในปี 2573 (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556 : 26) ในขณะที่ ผลกระทบต่อสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุในช่วง 10 ปีมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ประการแรก การเปลี่ยนแปลงบทบาทสำคัญในครอบครัวจากหัวหน้าครอบครัวมาเป็นผู้พึ่งพาอาศัยบุตรหลาน ทำให้สูญเสียอำนาจ และบทบาททางสังคมที่ตนเองเคยมี ประการที่สอง ความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง และมองว่าตนเองเป็นภาระสังคม ประการสุดท้าย การเปลี่ยนระบบการผลิตจากเกษตรกรรม เป็นอุตสาหกรรมผู้สูงอายุที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้มีมากขึ้น หรือไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เพราะอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ต่ำ ไม่สามารถเก็บออมสะสมไว้ใช้ในยามชรา ประกอบกับนโยบายหลักของรัฐบาลต่อผู้สูงอายุที่ผ่านมาเน้นในด้านการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือ สะท้อนให้เห็นเจตคติหลักมองว่า ผู้สูงอายุเป็นภาระทั้งที่ผู้สูงอายุอีกจำนวนมากมีศักยภาพ ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคม(มัลลิกา มัติโก และรัตนา เพ็ชรอุไร, 2542 : 135)

จากการสำรวจของกรมกิจการผู้สูงอายุจังหวัดพิษณุโลก ปี 2559 ระหว่าง (มกราคม 2559 – ธันวาคม 2559) พบว่าประชากรทั้งสิ้น 865,759 คน มีประชากรผู้สูงอายุ 140,148 คน คิดเป็นร้อยละ 16.19 ของประชากรทั้งหมด โดยมีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกจำนวน 37,349 คน คิดเป็นร้อยละ 26.64 จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในจังหวัดพิษณุโลก (รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดพิษณุโลกปี 2559) ตัวเลขผู้สูงอายุในเขตจังหวัดพิษณุโลกจาก 9 อำเภอ สะท้อนให้เห็นว่าภาวะของผู้สูงอายุในเขตเมืองมีจำนวนผู้สูงอายุในสัดส่วนถือได้ว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เทศบาลเมืองอรัญญิกในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันมีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองพิษณุโลก ทางทิศตะวันออกประมาณ 5 กิโลเมตร โดยยกฐานะจากเทศบาลตำบลอรัญญิก มาเป็นเทศบาลเมืองอรัญญิก ด้วยเหตุผลการขยายตัวของชุมชนเมือง ทำให้เกิดความเจริญในพื้นที่ตามมามากมาย เช่น หมู่บ้านจัดสรรหลายแห่ง ซูเปอร์เซ็นเตอร์ Big C โลตัส จำนวนประชากรจึงมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นตามข้อมูลทะเบียนราษฎร จากกองทะเบียนเทศบาลเมืองอรัญญิกปี 2558 มีจำนวนประชากร 29,896 คน แยกออกเป็นชาย 16,308 คน และเป็นหญิง 13,588 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 13,248 ครัวเรือน และมีประชากรแฝงประมาณ 5,970 คน โดยมีจำนวนผู้สูงอายุ อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แยกเป็นชาย

1,700 คน หญิง 2,176 คน รวม 3,876 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรชาย และร้อยละ 16 ของประชากรหญิง

แนวโน้มดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเทศบาลเมืองอรัญญิกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทใกล้ชิดกับประชาชน การเตรียมความพร้อม การศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการยอมรับในศักยภาพที่ผู้สูงอายุมี นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความสุข และมีชีวิตที่ดีโดยคำนึงถึงมุมมองทั้งทางสังคม จิตใจ ร่างกาย และสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกแก่การใช้ชีวิต การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุโดยการสร้างให้เกิดการยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติตลอดจนเป็นต้นแบบของการสร้างเมืองน่าอยู่ของผู้สูงอายุในเขตเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research) มุ่งศึกษาสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุทางด้านสังคมในเขตเมือง เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมนำไปสู่การกำหนดนโยบาย และโครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในเขตเมืองอรัญญิก โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ เป็นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และหาข้อสรุป และทำการสำรวจข้อมูลเชิงสถิติ จัดอบรมให้ความรู้ และส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนนันทนาการต่าง ๆ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและอยู่ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 3,876 คน แยกเป็นชาย 1,700 คน หญิง 2,176 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน โดยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพสมรส การพักอาศัย ระดับการศึกษา อาชีพ การมีโรคประจำตัว เป็นลักษณะคำถามเพื่อให้เลือกตอบ 15 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ความต้องการด้านสุขภาพ จำนวน 9 ข้อ ความต้องการด้านจิตใจ จำนวน 11 ข้อ และความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจ 15 ข้อ มีลักษณะข้อคำถามมีคำตอบให้เลือกแบบมาตราส่วน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บแบบสอบถามยังสำนักงานเทศบาลเมืองอรัญญิก นายกองค์การบริหารเทศบาลเมืองอรัญญิก และประสานช่วงเวลาในการดำเนินการแจกแบบสอบถาม 2) ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับและเก็บคืนตามพื้นที่เป้าหมาย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) 1) ใช้สถิติจำนวนและร้อยละ อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2) ใช้สถิติวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) 1) ใช้สถิติทดสอบค่าที(t-test) (Independent Samples) กรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม 2) ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป

การกำหนดเกณฑ์การแปลผล

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยความต้องการของผู้สูงอายุ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย โดยการเลือกขนาดชั้น (Class Limits) หรืออัตรภาคชั้น(Class Interval)

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย		การแปลผล
4.21-5.00	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	มีความต้องการมาก
2.61-3.40	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
1.80-2.60	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

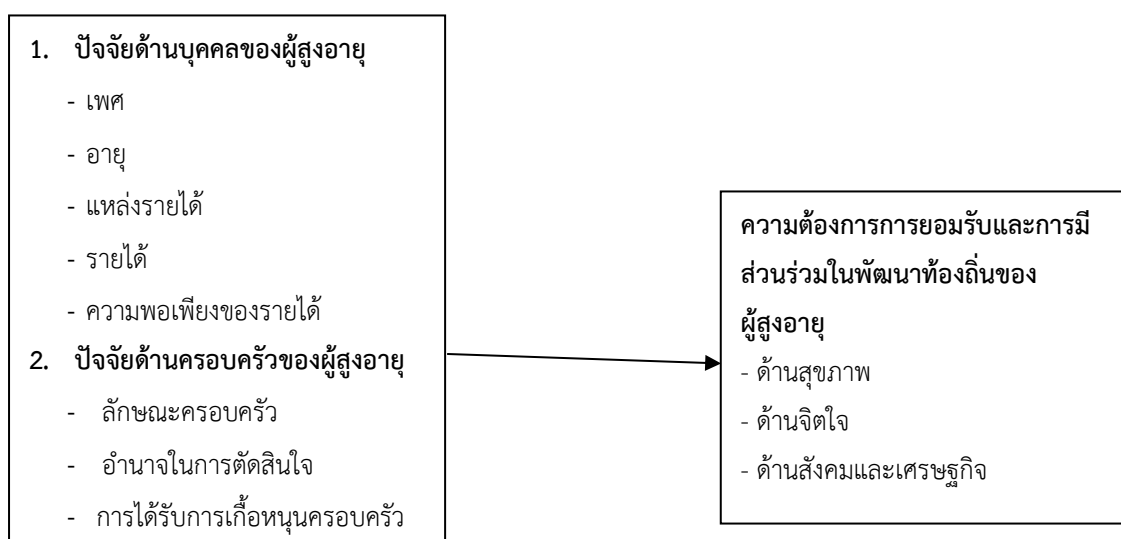
การศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ PSRU-EC No. : 2020/00

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมือง อร์ญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 70.44 ปี (SD 6.816) อายุต่ำสุด 60 ปี อายุสูงสุด 88 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 มีแหล่งรายได้จากตนเอง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีความพอเพียงของรายได้ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 **ปัจจัยด้านครอบครัว** พบว่า มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มีอำนาจในการตัดสินใจในบ้าน จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 และได้รับการเกื้อหนุนจากคนในครอบครัว จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5

2. ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสุขภาพมากที่สุด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.99 มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสังคมและเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.90 และมีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.88 ตามลำดับ โดยสามารถพิจารณารายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ

ลำดับ	รายการ	ระดับความต้องการ						
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
1.1	การตรวจสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ เช่น ตรวจเลือดวัดระดับน้ำตาล วัดความดัน	156 (39.0)	155 (38.7)	88 (22.0)	1 (0.3)		4.17	.771
1.2	การตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตแพทย์ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	117 (29.2)	157 (39.2)	108 (27.0)	15 (3.8)	3 (0.8)	3.93	.881
1.3	การบริการตรวจสุขภาพทางกาย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	131 (32.7)	168 (42.0)	89 (22.3)	12 (3.0)		4.05	.818
1.4	การจัดอาหารว่างที่เหมาะสมอย่างน้อยวันละ 1 อย่างสำหรับผู้สูงอายุ	123 (30.7)	160 (40.0)	98 (24.5)	14 (3.5)	5 (1.3)	3.96	.897

ลำดับ	รายการ	ระดับความต้องการ						
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
1.5	การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ยา อาหาร การดูแลตนเอง	135 (33.7)	148 (37.0)	101 (25.3)	11 (2.7)	5 (1.3)	3.99	.902
1.6	การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	129 (32.2)	146 (36.5)	113 (28.2)	9 (2.3)	3 (0.8)	3.97	.874
1.7	มีห้องน้ำที่มีราวจับ พื้นไม่ลื่น มีแสงสว่างเพียงพอ	128 (32.0)	152 (38.0)	103 (25.7)	13 (3.3)	4 (1.0)	3.97	.894
1.8	มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของผู้สูงอายุตามช่วงวัย	127 (31.7)	158 (39.5)	99 (24.8)	12 (3.0)	4 (1.0)	3.98	.881
1.9	จัดให้มีมุมพักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ	100 (25.0)	185 (46.3)	100 (25.0)	11 (2.7)	4 (1.0)	3.92	.833
รวมคะแนนเฉลี่ย							3.99	0.64

จากตารางที่ 1 พบว่าความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ โดยรวมแล้วผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการด้านสุขภาพในระดับคะแนน 3.99 (SD 0.64) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียด ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อการตรวจสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ เช่น ตรวจเลือดวัดระดับน้ำตาล วัดความดันค่าเฉลี่ย 4.17 (SD 0.77) หัวข้อการบริการตรวจสุขภาพทางกายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 4.05 (SD 0.81) ลำดับรองลงมาคือหัวข้อการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ยา อาหาร การดูแลตนเองค่าเฉลี่ย 3.99 (SD 0.90) หัวข้อมีกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของผู้สูงอายุตามช่วงวัยค่าเฉลี่ย 3.98 (SD 0.88)

ลำดับ	รายการ	ระดับความต้องการ						
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
2.1	การบริการกิจกรรมทัศนศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	104 (26.0)	157 (39.2)	117 (29.3)	16 (4.0)	6 (1.5)	3.84	.908
2.2	การจัดกิจกรรมนันทนาการ	104 (26.0)	162 (40.5)	116 (29.0)	14 (3.5)	4 (1.0)	3.87	.875
2.3	การจัดกิจกรรมตามวันพิเศษต่าง ๆ	99 (25.5)	179 (46.5)	93 (24.0)	12 (3.0)	4 (1.0)	3.89	.848
2.4	จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ แสดงความสามารถพิเศษ	112 (28.0)	179 (44.8)	93 (23.2)	12 (3.0)	4 (1.0)	3.96	.850
2.5	จัดกิจกรรมการร้องเพลง เพื่อ สร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุ	118 (29.5)	158 (39.5)	103 (25.7)	17 (4.3)	4 (1.0)	3.92	.899
2.6	จัดกิจกรรมการเล่นดนตรี เพื่อ สร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุ	96 (24.0)	178 (44.5)	106 (26.5)	15 (3.7)	5 (1.3)	3.86	.866
2.7	จัดกิจกรรมการวาดภาพเพื่อสร้าง ความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุ	118 (29.5)	164 (41.0)	97 (24.3)	14 (3.5)	7 (1.7)	3.93	.912
2.8	มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้หัวเราะ เช่น โยคะหัวเราะ การออกกำลัง กายที่สร้างสรรค์	93 (23.2)	168 (42.0)	118 (29.5)	16 (4.0)	5 (1.3)	3.82	.877
2.9	การส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ ร่วมกันกับผู้สูงอายุ	106 (26.5)	173 (43.2)	101 (25.3)	16 (4.0)	4 (1.0)	3.90	.872
2.10	การกำหนดกฎหมายและแนว ปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์ สิทธิของผู้สูงอายุ	101 (25.3)	166 (41.5)	113 (28.2)	16 (4.0)	4 (1.0)	3.86	.876
2.11	มีความต้องการทำตัวให้เป็น ประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ	97 (24.3)	183 (45.7)	106 (26.5)	11 (2.7)	3 (0.8)	3.90	.823
รวมคะแนนเฉลี่ย							3.88	0.64

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุด้านจิตใจโดยรวมแล้วผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการด้านจิตใจในระดับคะแนน 3.88 (SD 0.64) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียด ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถพิเศษค่าเฉลี่ย 3.96 (SD 0.85) หัวข้อจัดกิจกรรมการวาดภาพเพื่อสร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุค่าเฉลี่ย 3.93 (SD 0.91) หัวข้อจัดกิจกรรมการร้องเพลงเพื่อสร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุค่าเฉลี่ย 3.92 (SD 0.89) รองลงมาคือ หัวข้อการส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุค่าเฉลี่ย 3.90 (SD 0.82) ลำดับหัวข้อการจัดกิจกรรมตามวันพิเศษต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย 3.89 (SD 0.84)

ตารางที่ 3 ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ลำดับ	รายการ	ระดับความต้องการ						
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
3.1	จัดให้มีกิจกรรมเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้านโดยกลุ่มผู้สูงอายุ	103 (25.7)	177 (44.3)	103 (25.7)	16 (4.0)	1 (0.3)	3.91	.832
3.2	จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์โดยผู้สูงอายุ	105 (26.3)	155 (38.7)	121 (30.2)	18 (4.5)	1 (0.3)	3.86	.866
3.3	จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร	117 (29.3)	165 (41.2)	101 (25.3)	15 (3.7)	2 (0.5)	3.95	.860
3.4	จัดห้องที่เหมาะสมสำหรับการรวมตัวของผู้สูงอายุเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์	120 (30.0)	156 (39.0)	103 (25.7)	20 (5.0)	1 (0.3)	3.94	.882
3.5	มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนหย่อนใจหรือการเล่นกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ	106 (26.5)	162 (40.5)	111 (27.7)	18 (4.5)	3 (0.8)	3.88	.881
3.6	จัดกิจกรรมฝึกสมาธิสำหรับผู้สูงอายุ	97 (24.3)	158 (39.5)	119 (29.7)	22 (5.5)	4 (1.0)	3.81	.902
3.7	มีการนิมนต์พระมาบรรยายธรรมในวันพระ	104 (26.0)	167 (41.7)	101 (25.3)	22 (5.5)	6 (1.5)	3.85	.921

ลำดับ	รายการ	ระดับความต้องการ						
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
3.8	การจัดให้มีการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	114 (28.5)	154 (38.5)	117 (29.2)	12 (3.0)	3 (0.8)	3.91	.871
3.9	การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพ และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	124 (31.0)	153 (38.3)	104 (26.0)	15 (3.7)	4 (1.0)	3.95	.899
3.10	การจัดสถานที่เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้สูงอายุ	107 (26.7)	167 (41.7)	109 (27.3)	13 (3.3)	4 (1.0)	3.90	.867
3.11	การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนและขาดคนดูแล	120 (30.0)	163 (40.7)	102 (25.5)	13 (3.3)	2 (0.5)	3.97	.855
3.12	ช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในสังคมตามความถนัด	110 (27.5)	175 (43.7)	105 (26.3)	6 (1.5)	4 (1.0)	3.95	.829
3.13	สนับสนุน ช่วยเหลือจากครอบครัว และสังคมทั้งทางด้านความเป็นอยู่รายได้บริการจากรัฐ	102 (25.5)	179 (44.7)	105 (26.3)	12 (3.0)	2 (0.5)	3.92	.823
3.14	มีการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย	101 (25.2)	184 (46.0)	102 (25.5)	12 (3.0)	1 (0.3)	3.93	.804
3.15	มีชีวิตร่วมในชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม	103 (25.7)	189 (47.3)	88 (22.0)	18 (4.5)	2 (0.5)	3.93	.836
รวมคะแนนเฉลี่ย							3.90	0.61

จากตารางที่ 3 พบว่าความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุด้านสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมแล้วผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจในระดับคะแนน 3.90 (SD 0.61) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียด ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนและขาดคนดูแลค่าเฉลี่ย 3.97 (SD 0.85) หัวข้อช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในสังคมตามความถนัดค่าเฉลี่ย 3.95 (SD 0.82) หัวข้อจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร

ค่าเฉลี่ย 3.95 (SD 0.86) หัวข้อการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพ และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุค่าเฉลี่ย 3.95 (SD 0.86)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

3.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและด้านสังคมเศรษฐกิจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและด้านสังคมเศรษฐกิจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.3 ผู้สูงอายุที่มีแหล่งรายได้ต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและด้านสังคมเศรษฐกิจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.4 ผู้สูงอายุที่มีความพอเพียงของรายได้ต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

3.5 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

3.6 ผู้สูงอายุที่มีลักษณะครอบครัวต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสังคมเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

3.7 ผู้สูงอายุที่มีอำนาจในการตัดสินใจต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและด้านสังคมเศรษฐกิจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.8 ผู้สูงอายุที่ได้รับการเกื้อกูลต่างกัน มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความต้องการ

การยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้ โดยสามารถพิจารณารายชื่อได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

ตัวแปร	N	ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ								
		ด้านสุขภาพ			ด้านจิตใจ			ด้านสังคมและเศรษฐกิจ		
		$\bar{X}$	S.D	Sig.	$\bar{X}$	S.D	Sig.	$\bar{X}$	S.D	Sig.
เพศ										
ชาย	138	3.96	.68	.629	3.83	.60	.283	3.85	.61	.207
หญิง	262	4.00	.62		3.91	.66		3.93	.61	
อายุ										
60-79	199	3.98	.65	.884	3.85	.67	.465	3.88	.62	.545
70-79	157	3.98	.63		3.90	.63		3.91	.61	
80 ขึ้นไป	44	4.03	.62		3.97	.56		4.00	.54	
แหล่งรายได้										
บุตร	174	4.01	.61	.076	3.91	.59	.095	3.93	.56	.056
ตนเอง	180	3.91	.64		3.81	.66		3.83	.62	
คู่สมรส	12	4.04	.55		4.01	.74		4.12	.66	
อื่นๆ	34	4.21	.76		4.08	.70		4.10	.70	
ความพอเพียงของรายได้										
พอ	200	3.93	.62	.085	3.85	.64	.404	3.84	.62	.049*
ไม่พอ	200	4.04	.65		3.91	.65		3.96	.59	
รายได้										
ต่ำกว่า 1,000 บาท	195	3.94	.64	.067	3.88	.62	.054	3.88	.58	.012*
1,001-5,000 บาท	133	4.07	.59		3.94	.63		3.98	.57	
5,001-10,000 บาท	54	3.87	.70		3.69	.72		3.71	.72	
10,000 ขึ้นไป	18	4.20	.64		4.09	.69		4.17	.57	
ลักษณะครอบครัว										
เดี่ยว	240	4.01	.64	.420	3.94	.64	.026	3.95	.61	.048*
ขยาย	160	3.95	.63		3.79	.63		3.83	.59	

ตัวแปร	N	ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ								
		ด้านสุขภาพ			ด้านจิตใจ			ด้านสังคมและเศรษฐกิจ		
		$\bar{X}$	S.D	Sig.	$\bar{X}$	S.D	Sig.	$\bar{X}$	S.D	Sig.
อำนาจในการตัดสินใจ										
ใช่	322	3.96	.62	.095	3.88	.60	.773	3.89	.59	.486
ไม่ใช่	78	4.09	.71		3.90	.78		3.95	.68	
การได้รับการเกื้อหนุน										
ได้รับ	354	3.97	.64	.195	3.86	.65	.116	3.88	.61	.041*
ไม่ได้รับ	46	4.10	.62		4.02	.56		4.08	.54	

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพอเพียงของรายได้ ลักษณะครอบครัว รายได้ การได้รับการเกื้อหนุน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ด้านสังคม และเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig.} < 0.05$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสุขภาพมากที่สุด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.99 มีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสังคมและเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.90 และมีความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.88 ตามลำดับ โดยสามารถพิจารณาจากด้านสมารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ โดยรวม ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพในระดับมาก การตรวจสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ เช่น ตรวจเลือดวัดระดับน้ำตาล วัดความดัน การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ยา อาหาร การดูแลตนเอง ซึ่งความต้องการส่วนใหญ่สะท้อนถึงความต้องการให้บุคลากรทางการแพทย์มาให้บริการนอกสถานที่หรือให้บริการแก่ผู้สูงอายุถึงที่บ้านเนื่องจากสถานการณ์โควิด(COVID19) รวมถึงการเดินทางไปยังสถานบริการสุขภาพมีความยากลำบากมากขึ้น ต้องมีคนคอยไปรับส่ง หากมีการให้บริการนอกสถานที่ ตัวผู้สูงอายุเองสามารถเข้าใช้บริการด้วย

ตัวเองและพึ่งพาตนเองเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่สามารถเดินทางเข้าถึงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดา บุญเกิด (2557 : 76) ในการศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเกาะจันทร์ อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีรถสุขภาพเคลื่อนที่ เพราะไม่สามารถเดินทางหรือเดินทางไม่สะดวกในการไปโรงพยาบาลหรือสถานบริการด้านสุขภาพเพื่อพบบุคลากรทางการแพทย์

ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุด้านจิตใจ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการด้านจิตใจในระดับมาก โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีความต้องการในการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกผู้สูงอายุในชุมชนร่วมกัน เช่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถพิเศษ การจัดกิจกรรมการร้องเพลง เพื่อสร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุ หรือการจัดกิจกรรมการวาดภาพเพื่อสร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุ โดย กาญจนรัตน์ คาเพชรดี และวัลภา สบายยิ่งและนิรนาท แสนสา (2556 : 95) เห็นว่าการได้ดำเนินการร่วมกันกับคนในครอบครัวและชุมชน ทั้งในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำปรึกษาและการได้รับคำปรึกษา ส่งผลให้ผู้สูงอายุมองตนเองว่าตนเองมีคุณค่าต่อบุตรหลานและชุมชนก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจยังผลให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจในตนเองระดับสูง และสุพัตน์ จำปาหวาย (2554 : 53) ศึกษาการพัฒนาตัวแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมในชุมชน มีผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบในการสร้างตัวแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ คือการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่น องค์การภาครัฐ โดยมระดับปฏิบัติการในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ

ความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจในระดับมาก โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมองในเรื่องการของช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกันค่อนข้าง โดยเน้นการทำกิจกรรมอาสาสมัคร กลุ่มอาสา ทั้งในเรื่องของ กิจกรรมเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้านโดยกลุ่มผู้สูงอายุ กิจกรรมกลุ่มจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์โดยผู้สูงอายุ กิจกรรมอาสาสมัคร ตลอดจนมีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์และภูมิปัญญาให้แก่บุตรหลานหรือบุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้และเป็นการอนุรักษ์รักษาองค์ความรู้ที่มีอยู่ไม่ให้สูญหายไป โดยมีความต้องการในการสร้างกลุ่มและมีสถานที่ที่เหมาะสมในการพบปะพูดคุย และเปลี่ยนเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณณฉิชา พงษ์ดี และ ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์ (2558 : 561-576.) ในการศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านหมือ่งแบ่ง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ที่พบว่าผู้สูงอายุ ระบุว่าตนเองมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนแสวงหาและปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้ตนเองมีชีวิตที่มีความสุขรวมถึงความต้องการในการทำตัวให้เป็นประโยชน์ในเรื่องต่างๆในชุมชน โดยในงานของไพบูลย์ พงษ์แสงพันธ์ และยุวดี รอดจากภัย (2557 : 13-20.) ที่ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียง

ประเทศไทย ที่ควรมุ่งเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุกับการทำงานของภาครัฐเพื่อให้การมีส่วนร่วมและการตระหนักในตนเองของผู้สูงอายุ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ปัจจัยด้านบุคคลของผู้สูงอายุได้แก่ รายได้ ความพอเพียงของรายได้ และปัจจัยด้านครอบครัวของผู้สูงอายุได้แก่ ลักษณะครอบครัว การได้รับการเกื้อหนุนครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นข้อพิจารณาในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินงานร่วมกันจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในปัจจัยข้างต้นเพื่อให้การดำเนินงานหรือการตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุของชุมชนอื่นเพื่อเปรียบเทียบความต้องการการยอมรับและการมีส่วนร่วม ว่ามีความเหมือน หรือความต่าง เพื่อให้เข้าใจในบริบทต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่มีความหลากหลาย เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจผู้สูงอายุในบริบทอื่นๆ ที่หลากหลายและซับซ้อน ได้ดียิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดการพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนารัตน์ คาเพชรดี วลภา สบายยิ่งและนิรนาท แสนสา. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี. *การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4*. วันที่ 25 มีนาคม 2556. อุบลราชธานี.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2558). *รายงานประจำปี 2558 กรมกิจการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงานกรมกิจการผู้สูงอายุ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). *แนวโน้มโลก 2050 ตอนที่ 3 : สังคมโลก...สังคมผู้สูงอายุ*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/611956>

- จิณณ์ณิชา พงษ์ดี และ ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์. (2558). ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านเหมืองแบ่ง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำดวน จังหวัดเลย. วารสารการพัฒนาศาสนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 3 (4), 561-576.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (*Aging society in Thailand*). สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ไพบูลย์ พงษ์แสงพันธ์ และ ยุวดี รอดจากภัย. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 9 (2), 13-20.
- มัลลิกา มัติโก และ รัตนา เพ็ชรอุไร. (2542). ประมวลสถานภาพทางสุขภาพและสังคมของผู้สูงอายุไทย: วิเคราะห์จากวิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลัดดา บุญเกิด. (2557). ความต้องการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเกาะจันทร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพัฒน์ จำปาหวาย. (2554). การพัฒนาตัวแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมในชุมชน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (วิทยาศาสตร์สุขภาพ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง
เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

**Factors Affecting Quality of Life of the Elderly in Urban Community
of Arunyik Municipality, Phitsanulok Province**

นนทชา ชัยทวิชานันท์,

กมลภพ ยอดบ่อพลับ และ พิงรัก ริยะขัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nonthacha Chaitawittanun,

Kamonpob Yotbophub and Pungrak Riyakhan

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : ploy_der@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง จังหวัดพิษณุโลก (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเขตชุมชนเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุอายุตั้งแต่ 60 ปีเป็นต้นไป จำนวน 400 คน โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การดำรงตำแหน่งในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชน และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งร่วมกันอธิบายการแปรผันของระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมได้ร้อยละ 82.2 โดยปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมมากที่สุด คือ การดำรงตำแหน่งในชุมชน รองลงมา คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร สิ่งแวดล้อมในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ดังนั้น ถ้ามีการพัฒนาปัจจัยทั้ง 4 ดังกล่าวจะทำให้ผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองพิษณุโลก มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

* วันที่รับบทความ: 23 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: April 23, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ; คุณภาพชีวิต; ชุมชนเมือง

Abstracts

The study of aims to 1) study level of elderly's quality of life in the urbanized community, 2) study factors affecting the elderly's quality of life. The samples were 400 elderlies with over 60 years of age divided according to population proportion in each community. It is a quantitative research.

The data were collected by employing and analyzed by using percentage, mean and standard deviation.

The findings were found that

1) The level of elderly's quality of life overall was at high level ranking from the highest mean to the lowest mean as follows: social relations, environment, mental and physical conditions respectively.

2) Factors affected the elderly's quality of life were that activity participation, having the position or status in the community, environmental conditions at community and obtaining information which could be described the variation of the elderly's quality of life overall were at 82.2 %. The highest factor resulted to the prediction of the elderly's quality of life is having the position or status in the community, followed by obtaining information, environmental conditions at community and activity participation. Therefore, if there are the 4 factor-development aforementioned, the elderly's quality of life will be higher.

Keywords: The Elderly, Quality of Life, Urbanized Community

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีประชากรประมาณ 6,705 ล้านคน (Population Reference Bureau, 2008) และเกือบร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดหรือประมาณ 600 กว่าล้านคน คิดเป็น 1 ในทุก 10 คน ของประชากรโลกเป็น “ประชากรสูงอายุ” จากการคาดประมาณขององค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2545 พบว่าประชากรผู้สูงอายุ (60+) ของโลกจะเพิ่มจาก 328 ล้านในปี พ.ศ. 2533 เป็น 828 ล้านในปี พ.ศ. 2563 จะเพิ่มสูงถึง 2 เท่า ในขณะที่ประชากรรวมจะเพิ่มเพียงครั้งเดียวเท่านั้นและคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2593 จะมีผู้สูงอายุประมาณ 2 พันล้านคนคิดเป็น 1 ใน ทุก 5 คนของประชากรโลก และจะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าประชากรเด็ก ซึ่งการคาดการณ์ประชากรครั้งนี้ พบสิ่งที่น่าแปลกใจมากคือระหว่างช่วงปี ค.ศ. 2005-2050 ประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น ครั้งหนึ่ง เป็นการเพิ่มในกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ จะต้องมีการดำเนินการเพื่อรับมือกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางประชากรดังกล่าวให้ได้ (Graeme Hago, 1992 : 23 – 45) กล่าวโดยสรุป ก็คือ ในปัจจุบันโครงสร้างประชากรโลกคล้ายกับรูปวงรี คือ ป่องกลาง ส่วนล่างและ

บนสุดแคบแต่โครงสร้างของประชากรโลกใน 42 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2593) จะกลายเป็นรูปพีระมิดกลับหัว กล่าวคือประชากรโลกสูงอายุจะมีจำนวนมากกว่าจำนวนประชากรที่เหลือน้อย (ผู้สูงอายุล้านโลก, 2552 : ออนไลน์)

ขณะที่จำนวนรวมของประชากรประเทศไทยค่อนข้างจะคงตัวนั้น ประชากรในกลุ่มที่เป็นส่วนยอดของพีระมิดหรือประชากรผู้สูงอายุมีขนาดใหญ่ขึ้น และที่สำคัญคือเติบโตอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมามีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 7.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรประเทศไทยทั้งหมด 64 ล้านคน แต่ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุนี้อาจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยอัตราปี ละประมาณร้อยละ 5 ทำให้เพิ่มจำนวนขึ้นอีกเท่าตัวเป็นประมาณ 15 ล้านคน ในอีก 20 ปี ข้างหน้า ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มเป็น 16.6 ล้านคนในอีก 30 ปี ข้างหน้า หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 27 ของประชากรทั้งหมด ถ้าแบ่งประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปออกเป็น 3กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 60 – 69 ปี (2) กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70 – 79 ปี และ (3) กลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายอายุ 80 ปีขึ้นไป (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559 : ออนไลน์)

ฉะนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงศึกษาระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูง ประเทศไทยและชุมชนในเขตเมืองพิษณุโลก มีจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นมาอย่างต่อเนื่องจากอดีต และในอนาคตคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไป ดังนั้นแนวโน้มดังกล่าวย่อมนำมาซึ่งปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ มากมาย ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเชิงประจักษ์ต่อไปอย่างแน่นอน อาทิ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านกิจกรรมชุมชน การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีแนวโน้มเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเมืองเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกว่าเป็นอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุได้ใช้และประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในการกำหนดนโยบาย มาตรการ โครงการและวางแผนดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติจริงต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเขตชุมชนเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองหรือเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 108,582 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จำนวนทั้งสิ้น 3,876 คน แยกเป็นชาย 1,700 คน หญิง 2,176 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน ได้จำนวน 400 คน โดยการเก็บแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มาเป็นประเด็นในการทำแบบสอบถามเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเขตชุมชนเมืองของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1) ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจาก หัวหน้าศูนย์ ประจำเทศบาลเมืองอรัญญิก กองสวัสดิการและสังคม ถึงนายกเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3.2) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเสนอต่อกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3.3) ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 100

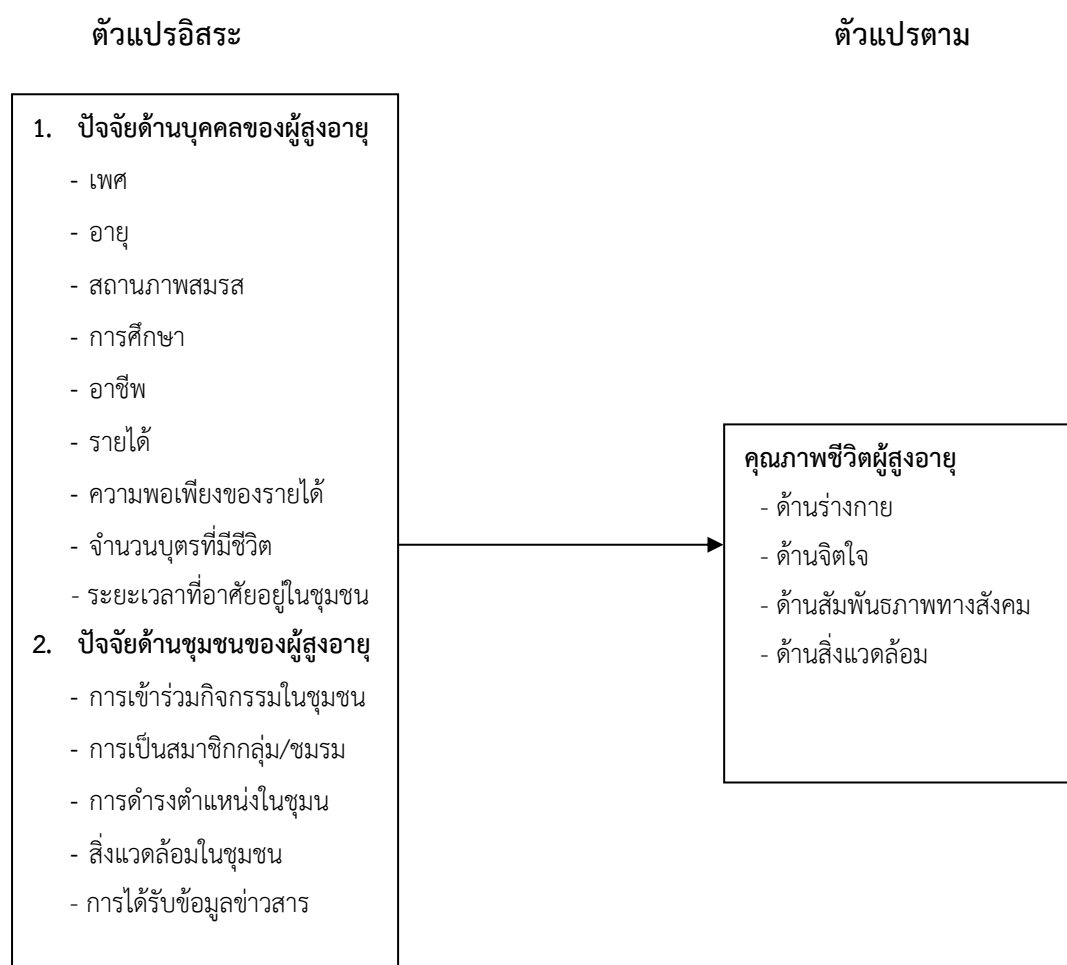
3.4) ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว

3.5) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter multiple regression analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ดังนี้

คุณภาพชีวิตในการศึกษานี้มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา ในภาพรวมและในลักษณะรายด้าน ตั้งแต่ตารางที่ 1 ถึง 5 ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต		
ของผู้สูงอายุ		ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D	แปลผล
1	ด้านร่างกาย	3.93	0.853	ระดับมาก
2	ด้านจิตใจ	3.97	0.842	ระดับมาก
3	ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	4.01	0.874	ระดับมาก
4	ด้านสภาพแวดล้อม	4.08	0.790	ระดับมาก
ภาพรวม		4.00	0.839	ระดับมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ 4.08 รองลงมาคือด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4.01, ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ย 3.97 และด้านร่างกายมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.93

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านร่างกาย	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D	แปลผล
1 ท่านมีความสามารถในการดูแลตนเองในเวลาเจ็บป่วย	3.94	0.890	ระดับมาก
2 ท่านมีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วย	3.82	0.896	ระดับมาก
3 การพักผ่อนที่เพียงพอส่งผลต่อสุขภาพร่างกายที่ดี	3.94	0.826	ระดับมาก
4 สุขภาพร่างกายของท่านมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตได้เป็นอย่างดี	4.02	0.802	ระดับมาก
ภาพรวม	3.93	0.853	ระดับมาก

จากตารางที่ 2 พบว่าคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก ด้านร่างกายมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือหัวข้อสุขภาพร่างกายของท่านมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตได้เป็นอย่างดีค่าเฉลี่ย 4.02 หัวข้อท่านมีความสามารถในการดูแลตนเองในเวลาเจ็บป่วยค่าเฉลี่ย 3.94 ลำดับรองลงมาคือหัวข้อการพักผ่อนที่เพียงพอส่งผลต่อสุขภาพร่างกายที่ดีค่าเฉลี่ย 3.93 และหัวข้อท่านมีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วย 3.82

ตารางที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านจิตใจ	ระดับความต้องการ		
	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D	แปลผล
1 ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ได้ดี	3.93	0.873	ระดับมาก
2 ท่านสามารถรับรู้ความรู้สึกทางบวกของบุคคลอื่นได้	3.96	0.827	ระดับมาก
3 ท่านสามารถจัดการความเศร้าความกังวลได้	4.00	0.845	ระดับมาก
4 ท่านสามารถเอาชนะสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต	4.00	0.850	ระดับมาก
5 ท่านมีความรู้สึกดีโดยรวม	3.99	0.818	ระดับมาก
ภาพรวม	3.97	0.842	ระดับมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือหัวข้อท่านสามารถจัดการความเครียดความกังวลได้ค่าเฉลี่ย 4.00 และหัวข้อท่านสามารถเอาชนะสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตค่าเฉลี่ย 4.00 ลำดับรองลงมาคือหัวข้อท่านมีความรู้สึกดีโดยรวมค่าเฉลี่ย 3.99 และหัวข้อท่านสามารถรับรู้ความรู้สึกทางบวกของบุคคลอื่นได้ 3.96

ตารางที่ 4 ระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์		ระดับความต้องการ		
ทางสังคม		ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D	แปลผล
1	ท่านเข้าร่วมการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุบ่อยๆ	3.99	1.011	ระดับมาก
2	ท่านเข้าร่วมการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาบ่อยๆ	3.99	0.830	ระดับมาก
3	ท่านมักเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น เทศกาลงานสำคัญในชุมชน	4.00	0.871	ระดับมาก
4	ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือมักชอบพบปะเข้ากับบุคคลอื่น	4.04	0.812	ระดับมาก
5	ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ ผู้สูงอายุ	4.02	0.849	ระดับมาก
ภาพรวม		4.01	0.874	ระดับมาก

จากตารางที่ 4 พบว่าคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือหัวข้อท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือมักชอบพบปะเข้ากับบุคคลอื่นค่าเฉลี่ย 4.04 และหัวข้อท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ ผู้สูงอายุค่าเฉลี่ย 4.02 ท่านมักเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น เทศกาลงานสำคัญในชุมชนค่าเฉลี่ย 4.00 ลำดับรองลงมาคือท่านเข้าร่วมการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาบ่อยๆ ค่าเฉลี่ยคือ 3.99 และหัวข้อท่านเข้าร่วมการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุบ่อยๆค่าเฉลี่ย 3.99

ตารางที่ 5 ระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้าน		ระดับความต้องการ		
สภาพแวดล้อม		ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D	แปลผล
1	การดำเนินชีวิตในประจำวันของท่านมีการดำเนินอย่างปลอดภัย	4.11	0.786	ระดับมาก
2	ท่านดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี	4.14	0.764	ระดับมาก
3	ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต	4.10	0.757	ระดับมาก
4	ชุมชนของท่านมีสถานที่ออกกำลังกาย	3.99	0.855	ระดับมาก
ภาพรวม		4.08	0.790	ระดับมาก

จากตารางที่ 5 พบว่าคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือหัวข้อท่านดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีค่าเฉลี่ย 4.14 และหัวข้อการดำเนินชีวิตในประจำวันของท่านมีการดำเนินอย่างปลอดภัยค่าเฉลี่ย 4.11 ลำดับรองลงมาคือท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตค่าเฉลี่ย 4.10 และหัวข้อชุมชนของท่านมีสถานที่ออกกำลังกายค่าเฉลี่ย 3.99

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิเคราะห์โดยใช้วิธีแบบการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter multiple regression analysis) โดยมีปัจจัยนำเข้าที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านชุมชนของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยตัวแปร การเข้าร่วมกิจกรรม การเป็นสมาชิกของกลุ่ม ตำแหน่งหรือสถานภาพในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน และการได้รับข่าวสาร แสดงให้เห็นในตารางดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงค่าความแปรปรวนในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
สมการถดถอย	80.109	4	20.027	206.468	.000
ความคลาดเคลื่อน	38.315	395	0.097		

*P<0.05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าความแปรปรวนในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จากปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ พบว่า การดำรงตำแหน่งในชุมชน (qdnew) การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (qcnew) สิ่งแวดล้อมในชุมชน (qcnew) การได้รับข้อมูลข่าวสาร (qcnew) สามารถอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter multiple regression analysis) ของตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้พยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E.b	B	T	P
1.การดำรงตำแหน่งในชุมชน (qdnew)	0.219	0.036	0.263	6.153	.000
2.การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (qcnew)	0.149	0.030	0.198	4.986	.000
3.สิ่งแวดล้อมในชุมชน (qbnew)	0.197	0.036	0.242	5.506	.000
4.การได้รับข้อมูลข่าวสาร (qanew)	0.203	0.033	0.262	6.150	.000
ค่าคงที่ 0.975					

*P<0.05

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบภาพรวมของตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้พยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า การดำรงตำแหน่งในชุมชน (qcnew) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเท่ากับ 0.219 หมายความว่า หากให้ความสำคัญกับการดำรงตำแหน่งในชุมชน 1 หน่วย ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น 0.219 หน่วย การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (qcnew) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเท่ากับ 0.149 หมายความว่า หากให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน 1 หน่วย ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น 0.149 หน่วย สิ่งแวดล้อมในชุมชน (qcnew) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเท่ากับ 0.197 หมายความว่า หากให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน 1 หน่วย ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น 0.197 หน่วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเท่ากับ 0.203 หมายความว่า หากให้ความสำคัญกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 หน่วย ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น 0.203 หน่วย

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$y = 0.975 + 0.219 (\text{การดำรงตำแหน่งในชุมชน (qcnew)}) + 0.149 (\text{การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (qcnew)}) + 0.197 (\text{สิ่งแวดล้อมในชุมชน (qcnew)}) + 0.203 (\text{การได้รับข้อมูลข่าวสาร (qcnew)})$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.263 (\text{การดำรงตำแหน่งในชุมชน (qcnew)}) + 0.198 (\text{การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (qcnew)}) + 0.242 (\text{สิ่งแวดล้อมในชุมชน (qcnew)}) + 0.262 (\text{การได้รับข้อมูลข่าวสาร (qcnew)})$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ดังนี้

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่สำคัญๆ ที่ทำให้ผู้สูงอายุ เกิดความพึงพอใจ และเกิดความสุข สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย (Physical domain) อยู่ในระดับมาก เป็นการรับรู้ด้านร่างกายของบุคคลที่มีผลต่อชีวิตประจำวัน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การมีสุขภาพร่างกายที่ดี ทำให้รับรู้ว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขภาพดีย่อมเป็นที่ปรารถนาของทุกคน ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เป็นโรคง่ายกว่าผู้อื่น เนื่องจากสมรรถภาพในการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ของร่างกายเสื่อมถอยลง หากผู้สูงอายุยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ปรับตัวให้เหมาะกับภาวะสุขภาพ การประเมินสุขภาพตนเองบ่งบอกถึงความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ดีที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพร คูหา (2552 : 74) ที่สะท้อนว่าควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ โดยผลการดำเนินการพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลสุขภาพเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ดังนั้น แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายที่ดีของผู้สูงอายุควรเน้นการจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การเดิน/วิ่งเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ การจัดสถานที่ของโรงเรียนตลอดจนอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกาย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารในการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งจะเน้นถึงการป้องกันทั้งในเชิงรุกและรับกับโรคภัยที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ รวมถึงอันตรายจากการสูบบุหรี่ และการดื่มของมึนเมา นอกจากนี้ยังต้องเน้นถึงการเลือกบริโภคอย่างชาญฉลาดเพื่อสุขภาพที่ดี ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานแพทย์เคลื่อนที่ หรือหน่วยงานสาธารณสุขให้เข้ามาดูแลเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยของผู้สูงอายุ

2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ (Psychological domain) อยู่ในระดับมาก เป็นการรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง อาจรับรู้ได้ทั้งทางบวกและทางลบที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง จิตใจจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตเพราะจิตใจผูกพันกับร่างกายอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพร คูหา (2552 : 54) ที่สะท้อนว่าควรมีการเสริมสร้างความมั่นคงทางใจให้กับผู้สูงอายุ เช่น การจัดโครงการแสดงธรรมเทศนาสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน การจัดกิจกรรมกลุ่ม ชมรมสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้สูงอายุควรที่จะเน้นในลักษณะการจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ การแสดง

มุทิตาจิตกับผู้สูงอายุ การจัดงานวันคล้ายวันเกิด การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสถานที่สำคัญ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การทำบุญ งานประเพณีวันสำคัญต่างๆ โดยชุมชนร่วมกับโรงเรียน การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุแสดงออก เช่น การร้องรำทำเพลง การพบปะพูดคุยแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

3. คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationship domain) อยู่ในระดับมาก เป็นการรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่นในสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตเช่นกัน เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ ต้องมีครอบครัว ชุมชน จึงทำให้ชีวิตมีความหมายมากขึ้น ผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะมีความสุขมีความพึงพอใจมากกว่าผู้สูงอายุที่ขาดความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลอื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ ตั้งเพียร (2551 : 95) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในสังคมหรือภายในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรหลาน เพราะผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ว่าเหงา หรือรู้สึกว่าตนเองไม่มีความหมาย ดังนั้นการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน จะช่วยให้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุดีขึ้น

4. คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อม (Environmental domain) อยู่ในระดับมาก เป็นการรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค สภาพแวดล้อมทางจิต เช่น การปกครอง สวัสดิการการคมนาคม ตลอดจนความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์อรุณ สมภู (2552 : 64) ที่พบว่า การมีเพื่อนบ้านที่ดี ความรู้สึกปลอดภัยและความสามารถในการเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคและบริการต่างๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญ

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งสิ้น 4 ตัวแปร ซึ่งร่วมกันอธิบายการแปรผันของระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด ได้ร้อยละ 82.2 ($R^2 = 0.822$) โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมมากที่สุดคือ การดำรงตำแหน่งในชุมชน ($b = 0.219$) รองลงมาคือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ($b = 0.149$) สิ่งแวดล้อมในชุมชน ($b = 0.197$) และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ($b = 0.149$) ตามลำดับ นั่นคือ ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวม ดังนั้น ถ้ามีการส่งเสริมปัจจัยดังกล่าว จะทำให้ผู้สูงอายุในเขตเมือง เทศบาลตำบลอรัญญิกมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านสภาพร่างกายที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นการรักษาพยาบาลสุขภาพของผู้สูงอายุ
2. ความสัมพันธ์ทางสังคมในภาพรวม ควรมีการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นในกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยไม่แบ่งแยกอายุด้วย
3. สภาพแวดล้อมในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุง โดยเน้นในด้านความเป็นอยู่ที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน และด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น โรคภัยไข้เจ็บกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยกับคุณภาพชีวิต เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้สูงอายุ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุกับผู้ที่ไม่ได้มีการวางแผนและเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). ยุทธศาสตร์แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.dop.go.th/th>
- ทิพย์อรุณ สมภู. (2552). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. งานวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรียาภรณ์ ตั้งเพียร. (2551). การสนับสนุนทางสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผู้สูงอายุล้นโลก. (2552). สถานการณ์ผู้สูงอายุ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2552. แหล่งที่มา: <http://www.the-thainews.com/analyzed/inter/int010550.htm>

สุพร คูหา. (2552). *แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลหนองขาว อำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Graeme Hugo. (1992). *Review of the Population Aging Situation and Major Aging Issues at Local Levels in Productive Aging in Asia and the Pacific*. Asia Population Studies Series. ESCAP, UN.

การพัฒนาความสามารถทางด้านสมรรถภาพทางกายของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย

**Development of Pratomsuksa 6 Students Physical
Fitness Using Thai Local Game**

สุทัตพงศ์ อูปมานโน และ สมทรง สิทธิ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Suthatphong Oapmano and Somsong Sitti

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : billysuthatpong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถทางด้านสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย ให้มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ในระดับดี 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้นแบบหนึ่งกลุ่มวัดหลังการทดลอง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการเล่นพื้นเมืองไทย จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย ประกอบด้วย แบบทดสอบลุก-นั่ง 60 วินาที แบบทดสอบวิ่งเร็ว 50 เมตร และแบบทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด และ 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย มีสมรรถภาพทางกาย พบว่า ผ่านเกณฑ์ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เมื่อพิจารณารายด้านได้ พบว่า ด้านความเร็วเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.85 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.39 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านความแข็งแรงเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.67 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีคะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 34.9 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านความคล่องแคล่วว่องไวเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.39 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.81 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 นักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : สมรรถภาพทางกายของนักเรียน; การจัดการเรียนรู้; เกมการเล่นพื้นเมืองไทย

Abstracts

The purposes of the research were 1) to develop Pratomsuksa 6 students' physical fitness using Thai traditional games which makes 80% of the students or more passing the criteria at a good level, and 2) to study students' satisfaction practicing physical fitness towards Thai traditional games. The research model was the pre-experimental design in one group post-test design. The target groups were 19 Pratomsuksa 6 students which were analyzed by purposive sampling. The research instruments were 1) 12 learning lesson plans employing Thai traditional games, 2) physical fitness tests consist of a 60-second sit-down test, a 50-meter sprint test, and a 3-point store-run test, and 3) the satisfactory questionnaires for Pratomsuksa 6 students practicing physical fitness by organizing Thai traditional games. It was a 5-level estimation scale, totaling 15 items. The statistical analysis employed were percentage, mean and deviation.

The results were as follows:

1. 19 students studying by using Thai traditional games learning activities had a good level of physical fitness accounted for 100.00 percent of the total number of students. It was considered averages as follows: In terms of speed, the male average score was 7.85, the average rating was good. The average score of female speed was 8.39, and the average rating was good. In terms of strength, the male average score was 44.67, and the average rating was excellent. The average score of female strength was 34.9, and the average rating was good. In terms of agility, males had the average score of 10.39, and the average rating was excellent. Females had the average score of 11.81, and the average rating was excellent.

2. The satisfaction average score of students practicing physical fitness towards Thai traditional games was 4.59, and the standard deviation was 0.11. The students' satisfaction was at the highest level.

Keywords : Physical Fitness of Students; Learning Management; Thai Local Game

บทนำ

นโยบายหลักในการจัดการศึกษาของชาติ ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545) และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) ที่มุ่งเน้นให้ทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ ทุก ๆ คนในชาติที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปฏิรูปการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพ และหมวด 4 มาตรา 24 ยังได้ระบุ ไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้ สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ,2553 : 34-56)

สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จัดให้เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เพราะครอบคลุม เรื่องสุขภาพที่เป็นพื้นฐานจำเป็นต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้เรียนแต่ละคน โดยมุ่งพัฒนา พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสาระความรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่จำเป็นที่ผู้เรียนต้องรู้ มุ่งเน้นการดูแล การส่งเสริม การพัฒนาและการบริหารจัดการชีวิตเพื่อสุขภาพอันเป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตที่สมดุล (กระทรวงศึกษาธิการ,2560 : 34-54)

ในปัจจุบันเด็กในวัยเรียนและเยาวชนไม่สนใจออกกำลังกาย เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ถูกนำมาใช้ทดแทนแรงงานของมนุษย์มากขึ้น จึงทำให้กิจกรรมการเคลื่อนไหวของมนุษย์ในชีวิตประจำวันน้อยลง เมื่อการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปการทำงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น หัวใจ หลอดเลือด และกล้ามเนื้อ หัวใจไม่ได้รับการกระตุ้นจากการออกกำลังกาย ทำให้การทำงานของอวัยวะต่างๆ อ่อนแอลงหรือผิดปกติไป ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายลดลง จึงควรหาวิธีการที่จะเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยไม่สามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ และโรงเรียนจำนวนไม่น้อยไม่มีการจัดกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนและนำผลจากการทดสอบมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย ทำให้นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกรมพลศึกษามาก (กรมพลศึกษา, 2555 : 132)

สมรรถภาพทางกาย (Physical Performance or Physical Fitness) นับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมและสั่งการให้ร่างกายปฏิบัติภารกิจต่างๆในชีวิตประจำวันและปฏิบัติงาน การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องแคล่วว่องไว กระฉับกระเฉง ทนทานโดยไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า หรืออ่อนเพลียให้ปรากฏและสามารถฟื้นตัวสู่สภาพปกติได้ใน

เวลาอันรวดเร็ว การมีสมรรถภาพทางกายที่ดีจะมีผลต่อการมีสุขภาพดีห่างไกลจากโรคต่างๆ เช่น โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง ลดไขมันในเลือด ช่วยระบบไหลเวียนของเลือด การหายใจ การย่อยอาหาร ช่วยควบคุม น้ำหนัก ทำให้ร่างกายมีสัดส่วนดี กล้ามเนื้อแข็งแรง ข้อต่อเคลื่อนไหวคล่องตัว และเมื่อรวมกับการมีสุขภาพจิตที่ดี การมีค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม จะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เป็นคนดีของครอบครัวและสังคม มีประสิทธิภาพในการทำงาน ในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและสังคมอีกด้วย (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2555 : 25)

จากการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเสาเล้า อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2562-2563 ของนักเรียนอายุ 6-12 ปี พบว่า นักเรียนร้อยละ 44.85 มีแนวโน้มของสมรรถภาพทางกายต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งหมด 19 คน พบมีว่าสมรรถภาพทางกายต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 จำนวน 7 คน จึงควรพัฒนาสมรรถภาพเป็นอย่างยิ่ง

เกมการละเล่นพื้นเมืองไทย ส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวร่างกายและอวัยวะต่างๆ ล้วนเป็นการส่งเสริมการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไว เพราะการเล่นแต่ละประเภทล้วนแต่มีการเคลื่อนไหวที่ การเร่งความเร็ว การหลบหลีก การกลับตัว อย่างรวดเร็ว ยกตัวอย่างเช่น การเล่นกระต่ายขาเดียว ไล่ไข่ไข่โขง วิ่งเก็บของ เป็นต้น (อาชวิทย์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2552 : 36) กีฬาพื้นเมืองไทย มีคุณค่าทางด้านพลศึกษาได้วิเคราะห์จาก 196 ชนิดกีฬา ต่างก็มีคุณค่าทางด้านพลศึกษา อันได้แก่ คุณค่าทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาครบถ้วน มากน้อยแตกต่างกันไปตามลักษณะและประเภทกีฬา อีกทั้งเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยส่วนมากไม่ใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่นถ้าใช้มักเป็นอุปกรณ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออุปกรณ์ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของแต่ละท้องถิ่น สอดคล้องกับกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากทุกอย่างต่างใช้วัสดุอุปกรณ์ภายในท้องถิ่นรอบๆ ตัวเราเท่านั้น ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจากภายนอกแต่อย่างใด เป็นความพอดี เป็นความพอเพียงในแง่มุมของการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา ในวิถีชีวิตแบบไทยๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมาย แต่สามารถมีความสุข มีความสุขในชีวิตได้

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำองค์ความรู้ของบรรพบุรุษไทยในอดีต คือ เกมการละเล่นพื้นเมืองไทย มาประยุกต์และพัฒนาสานในโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายสมัยใหม่ และยังไม่มีโปรแกรมที่มีรูปแบบการฝึกเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยแล้วทำให้สมรรถภาพทางกายของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยพัฒนาสมรรถภาพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจให้ผู้ฝึกสอนและผู้สนใจ ได้เลือกรูปแบบการฝึกสมรรถภาพทางกายได้อย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดให้กับนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย ให้มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ในระดับดี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มวัดหลังการทดลอง (One - Shot Case Study) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสาเล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมการเล่นพื้นเมืองไทย

2.2 ตัวแปรตาม คือ

1) สมรรถภาพทางกายประกอบด้วย

1.1 ความเร็ว

1.2 ความแข็งแรง

1.3 ความคล่องแคล่วว่องไว

2) ความพึงพอใจ

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการเล่นพื้นเมืองไทย จำนวน 12 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการละเล่นพื้นเมืองไทย จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.69-5.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ถือเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

2.1 แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย

- 1) แบบทดสอบวิ่งเร็ว 50 เมตร (50 Meter dash)
- 2) แบบทดสอบลุก-นั่ง 60 วินาที (Sit ups 60 second)
- 3) แบบทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด (Three objects shuttle run)

ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหา (IOC) มีค่าเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทย เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30-0.77 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.72

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ วิธีการเรียน การประเมินผล และข้อตกลงต่างๆ ในชั้นเรียน
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการละเล่นพื้นเมืองไทย ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง
3. เมื่อเรียนจบบทเรียนทั้งหมดจึงทำการทดสอบนักเรียนด้วยทดสอบหลังการทดลอง (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย เพื่อใช้วัดสมรรถภาพทางกายของนักเรียน
4. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ฝึกสมรรถภาพทางกายโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทย

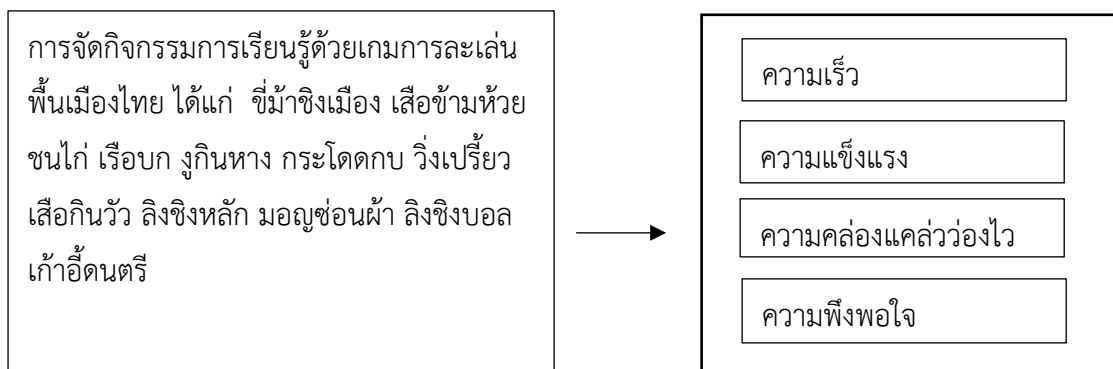
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายแต่ละรายการ โดยใช้สถิติพื้นฐาน
2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยโดยใช้สถิติพื้นฐาน
3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาความสามารถทางด้านสมรรถภาพทางกายหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย ให้มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ในระดับดี

ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง เมื่อเรียนจบบทเรียนทั้งหมดจึงทำการทดสอบนักเรียนด้วยทดสอบหลังการทดลอง (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย เพื่อใช้วัดสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ได้ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาความสามารถทางด้านสมรรถภาพทางกายหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย

เพศ	จำนวน คน	ผลการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย						นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ระดับดี	
		ความเร็ว		ความแข็งแรง		ความคล่องแคล่ว ว่องไว		จำนวน คน	ร้อยละ
		($\bar{x}$)	S.D.	($\bar{x}$)	S.D.	($\bar{x}$)	S.D.		
ชาย	9	7.85	0.38	44.67	3.74	10.39	0.41	9	100
หญิง	10	8.39	0.28	34.9	3.23	11.81	0.19	10	100

จากตารางพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทยมีสมรรถภาพทางกายผ่านเกณฑ์ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด พิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านได้ ดังนี้ ด้านความเร็วเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.85 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.39 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านความแข็งแรงเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.67 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.9 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านความคล่องแคล่วว่องไวเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.39 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.81 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย ผู้วิจัยได้สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.65	0.18	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้	4.58	0.02	มากที่สุด
ด้านผู้เรียน	4.55	0.08	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.59	0.11	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย มีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทย อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทยได้ผลการวิจัยและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการเล่นพื้นเมืองไทยมีสมรรถภาพทางกายผ่านเกณฑ์ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด โดยมีสมรรถภาพทางกายด้านความเร็ว เพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.85 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.39 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านความแข็งแรง เพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.67 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.9 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านความคล่องแคล่วว่องไว เพศชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.39 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.81 ระดับการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก

ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย โดยใช้เกมการเล่นพื้นเมืองไทยมาเป็นเกมการฝึกสมรรถภาพทางกาย ซึ่งเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ เป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ขณะที่เด็กเล่นเด็กจะแสดงพฤติกรรมและความสามารถที่มีอยู่ในตัวออกมา ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน รู้สึกตื่นเต้นเมื่อได้ออก

กำลังกาย (เดชนริศ หาญโรจนกุล, 2553 : 34-39) นอกจากนี้ยังพบว่าเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยให้คุณค่าส่งเสริมทางด้านร่างกายกับผู้เล่นได้ครบถ้วนทุกคุณค่า เพราะเกมการละเล่นพื้นเมืองไทย ส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวร่างกายและอวัยวะต่างๆ เป็นการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย เพราะการเล่นแต่ละประเภทล้วนแต่มีการเคลื่อนไหวที่ การเร่งความเร็ว การหลบหลีก การกลับตัว อย่างรวดเร็ว ถือได้ว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้สูงขึ้น (อาชวิทย์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2552 : 36) ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ ศรีโพธิ์กลาง (2554 : 66) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะการละเล่นพื้นบ้านไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะการละเล่นพื้นเมืองไทย เพื่อพัฒนาสมรรถภาพก่อนการฝึกและหลังการฝึก พบว่าสมรรถภาพทางกายหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปนิษฐา เรืองปัญญาวุฒิ (2556 : 72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทย กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามปกติ สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ ด้านความอ่อนตัว ด้านความทนทานของกล้ามเนื้อ ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ด้านความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิตและหัวใจ (เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ ตรูวรรณ (2558 : 68) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางกายที่จำเป็นต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการหกล้มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทย กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามปกติ ด้านความอ่อนตัว ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ด้านการทรงตัว เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจพบว่า ความพึงพอใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ฝึกสมรรถภาพทางกายโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทย มีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกสมรรถภาพทางกาย โดยใช้เกมการละเล่นพื้นเมืองไทย ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงที่สุดอันดับหนึ่ง คือ นักเรียนเรียนแล้วทำให้มีสมรรถภาพทางกายดีขึ้น และกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น ($\bar{x}=4.84$, S.D. = 0.37) อันดับที่สอง คือ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าเล่น และสื่อการเรียนรู้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ($\bar{x}=4.76$, S.D. = 0.43) อันดับที่สาม คือ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความครบถ้วน เพียงพอกับนักเรียน ($\bar{x}=4.71$, S.D. = 0.46) ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก เกมการละเล่นพื้นเมืองไทยเป็นสื่อการเรียนการสอนที่แปลก

ใหม่ เป็นกิจกรรมการรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเกิดความสุข สนุกสนาน ได้เคลื่อนไหวร่างกาย มีกติกายกที่ไม่ยาก เข้าใจได้ง่าย และสามารถพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กได้อีกด้วย สอดคล้อง กับละมุน ชัชวาล (2543 : 73) กล่าวว่า เป็นการละเล่นของเด็กที่นิยมเล่นกันในท้องถิ่น และเล่นสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่เด็กเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจจะเป็นการเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม การละเล่นจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็ก และเป็นเครื่องหมายการแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อีกทั้งยังทำให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน เกิดความสัมพันธ์และมิตรภาพที่ดี อีกทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าเล่น ได้ลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ บุญญานุกูล (2562 : 83) ได้วิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านล้านนา ในการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการคิดวิเคราะห์โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านล้านนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมนักเรียนมีทักษะอยู่ในระดับดี และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านล้านนา อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 การพัฒนาสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรม ครูจะต้องให้เวลานักเรียนอย่างเพียงพอ และระหว่างการจัดกิจกรรมต้องคอยเป็นผู้ชี้แนะให้กับเด็ก

1.2 ในระหว่างการจัดประสบการณ์ ครูผู้สอนต้องมีการเสริมแรง คอยกระตุ้น และสร้างบรรยากาศให้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรนำการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยไปปรับใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรนำการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการละเล่นพื้นเมืองไทยไปใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านอื่น ๆ อาทิ กำลังของกล้ามเนื้อ การทรงตัว เป็นต้น เพื่อส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.จำกัด.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2555). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค.
- กิตติพงษ์ ตรูวรรณ. (2558). *ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางกายที่จำเป็นต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการหกล้มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *กิจกรรมการทดสอบและสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนากรมพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ
- เดชนิธิต หาญโรจนกุล. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษา โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับทักษะของเด็กอนุบาล*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปนิษฐา เรืองปัญญาวุฒิ. (2556). *ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ละมุน ชัชวาล. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิด ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- เสริมศักดิ์ ศรีโพธิ์กลาง. (2554). *การพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะการละเล่นพื้นบ้านไทย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรุณี บุญญานุกุล. (2562). *ผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านล้านนาในการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อาชวิทธิ์ เจริญกันจันท์. (2552). *ผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไว แบบผสมผสานการเล่นพื้นเมืองไทย ที่มีต่อการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอลอายุระหว่าง 10 – 12 ปี*. วิทยานิพนธ์คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
**The Development of 2nd Grade Students' Analytical Thinking Ability and
Learning Achievement In the Science Subject of "The Materials
around Us" through the STAD Cooperative
Learning Technique**

กิตติวุฒิ กิตติวุฒิกไกร และ สมมรณ สิริธิ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Kittiwut Kittiwutikrai and Somsong Sitti

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, Email: time_kittiwutikai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องวัสดุรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องวัสดุรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าหวาย ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุรอบตัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 แผน รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 6.67 มีค่า (S.D.= 1.07) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 12.92 (S.D.= 1.37) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องวัสดุรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.17 มีค่า (S.D.= 1.74) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.92 (S.D.= 2.15) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD; ความสามารถในการคิดวิเคราะห์; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstracts

The objectives of this research were 1) to compare the 2nd grade students' pretest and posttest analytical ability in the science subject of "The Materials around Us" after being taught through the STAD Cooperative Learning Technique and 2) to compare the 2nd Grade students' pretest and posttest learning achievement in the science subject of "The Material around Us" after being taught through the STAD Cooperative Learning Technique. The study applied the One-Group Pretest-Posttest Design to the experiment. The target group consisted of 12 grade II students in Ban Pawai School, Ban Koke Sub-district, Muang District, Mukdahan Province, which was purposively selected during the second semester of the 2020 academic year. Research instruments included 1) 6 lesson plans on the science subject of "The Materials around Us" which took 12 instructional periods to complete, 2) a 15-item objective test for testing the students' analytical thinking ability and 3) a 20-item objective learning achievement test. The collected data were analyzed by means of arithmetic mean, standard deviation and a t-test.

The findings show that:

1. The students' mean pretest score was 6.67 (S.D. = 1.07) whereas their mean posttest score was 12.92 (S.D. = 1.37). Results of a hypothesis test, therefore, proved that their posttest analytical thinking ability was significantly higher than their pretest one at the .05 level,

2. The students' mean pretest learning achievement score was 13.17 (S.D. = 1.74) whereas their mean posttest learning achievement score was 16.92 (S.D. = 2.15). Results of a hypothesis test, therefore, proved that their posttest learning achievement was significantly higher than their pretest one at the .05 level.

Keywords: STAD Cooperative Learning Technique; Analytical Thinking Ability; Learning Achievement.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 24 ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้ (1) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข (2) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องเป็นการเสริมสร้างศักยภาพความเป็นผู้รู้และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาให้กับคนในชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 158) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการคิด วิเคราะห์โดยมุ่งให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดให้กับนักเรียนจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทุกกลุ่มสาระ มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การฝึกนักเรียนให้มีทักษะการจัดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และมีทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติและการคิดและทำให้เป็นทำเป็น ผสมผสานความรู้ให้สมดุลกันพร้อมกับปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมอันดีงามในการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 134)

การคิดวิเคราะห์เป็นรูปแบบหนึ่งในทักษะการคิดขั้นสูง เป็นความสามารถในการจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ในเหตุการณ์หนึ่งและหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่าง องค์ประกอบเหล่านั้น การคิดวิเคราะห์มีประโยชน์ในการช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง ช่วยให้ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต ช่วยให้เราสามารถหาเหตุผลที่สมเหตุสมผล และช่วยประมาณความน่าจะเป็น ผลลัพธ์ที่ได้จากการคิดวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะใช้ในการค้นคว้าหาคำตอบ โดยใช้กระบวนการทางความคิดระดับสูงที่ซับซ้อนในลักษณะต่าง ๆ (วัชรียา พรหมพันธ์ อรุณรัตน์ คำแหงพล และ ถาดทอง ปานศุภวัชร, 2563 : 78)

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จากผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าหวายในปีการศึกษา 2562 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย

และการคิดวิเคราะห์ที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีข้อเสนอแนะควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดผลและประเมินผลที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการคิด (สุภาวดี บุษราคม, 2563 : 167-174)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และเน้นให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเหมือนกับการอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง ซึ่งการทำงานแบบร่วมมือจะสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกัน การมีน้ำใจ เมตตากรุณา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักการเกรงผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา พฤติกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของตนเองร่วมกัน องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน (Class Presentation) ครูเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่นักเรียนต้องไม่ว่าจะเป็นนิมิต ทักษะการคิด กระบวนการโดยครูอาจจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย สาธิต อธิบาย และแสดงเหตุผลใช้คำถาม ทดลอง อุปนัย เป็นต้น 2) การทำงานเป็นกลุ่ม (Teams) ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักเรียนประมาณ 4 – 5 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกันทั้งเพศชายและเพศหญิง หลังจากที่ครูจัดกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูต้องชี้แจงให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มทราบบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มว่า นักเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เรียนร่วมกัน อภิปรายปัญหาร่วมกัน ตรวจสอบคำตอบของงานที่ได้รับมอบหมาย และแก้ไขตอบร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องทำงานให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดความรู้ ต้องให้กำลังใจ ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกันได้ แล้วครูแจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำ โดยใบงานที่ครูเตรียมมานั้นเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน และครูควรบอกนักเรียนว่าใบงานนี้ออกแบบมาเพื่อให้ นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม เป็นการเตรียมตัวสำหรับการทดสอบย่อย ขอให้สมาชิกทุกคนช่วยกันตอบคำถาม ทุกคำถามสำหรับการกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบซึ่งกันและกันนั้น 3) การทดสอบย่อย (Quizzes) หลังจากที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้วครูก็ทำการทดสอบย่อย โดยให้นักเรียนต่างคนต่างทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาวิธีการนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง 4) คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน (Individual Improvement Score) คะแนนพัฒนาการของนักเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนทำงานหนักมากขึ้นในการทดสอบแต่ละครั้งครูจะมีคะแนนฐาน (Base Score) ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบย่อยที่ผ่านมาก่อนใช้ STAD และคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนหาได้จากความแตกต่างระหว่างคะแนนฐาน (คะแนนเฉลี่ยในการทดสอบย่อยที่ผ่านมาก่อนการใช้ STAD) กับคะแนนที่นักเรียนสอบได้จากการทดสอบย่อยหลังจากการเรียนแบบร่วมมือ (STAD) ส่วนคะแนนของกลุ่ม (Team Scores) หาได้จากการหาคะแนนเฉลี่ย โดยการรวมคะแนนพัฒนาการของนักเรียนทุกคนในกลุ่ม แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่ม 5) การรับรองผลงานของกลุ่ม (Team Recognition) เป็นการประกาศคะแนนกลุ่มให้แต่ละกลุ่มทราบ พร้อมให้คำชมเชย

หรือให้ประกาศนียบัตร หรือให้รางวัลกับกลุ่มที่มีพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด และครูควรชี้แจงกับนักเรียนว่า คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนมีความสำคัญเท่าเทียมกับคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการทดสอบ (Slavin, 1995 : 13)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าหวาย รายวิชาวิทยาศาสตร์ ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง วัสดุรอบตัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนสูงขึ้นตาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง วัสดุรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น pre-experimental design ดำเนินการทดลองตามรูปแบบการวิจัย (One Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีกลุ่มที่ศึกษาเพียงกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าหวาย ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1) แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุรอบตัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 แผน ผลค่าเฉลี่ยแบบประเมินแผนจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ เท่ากับ 4.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ซึ่งหมายความว่า แบบประเมินแผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก

2.2) แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ข้อสอบที่มีความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.58-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.33-0.83 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.942

2.3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ข้อสอบที่มีความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.75 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.33 - 0.67 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.957

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดระดับความรู้ของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน

3.2) แบ่งกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน ตามหลักการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยพิจารณาจากแบบทดสอบก่อนเรียน

3.3) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในการสอนนักเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว จำนวน 12 แผน

3.4) วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดสอบผู้เรียนหลังจากจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน

3.5) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดสอบผู้เรียนหลังจากจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน

3.6) เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนำไปประเมินผลและวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างดำเนินการปฏิบัติการวิจัย และหลังจากสิ้นสุดการปฏิบัติการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

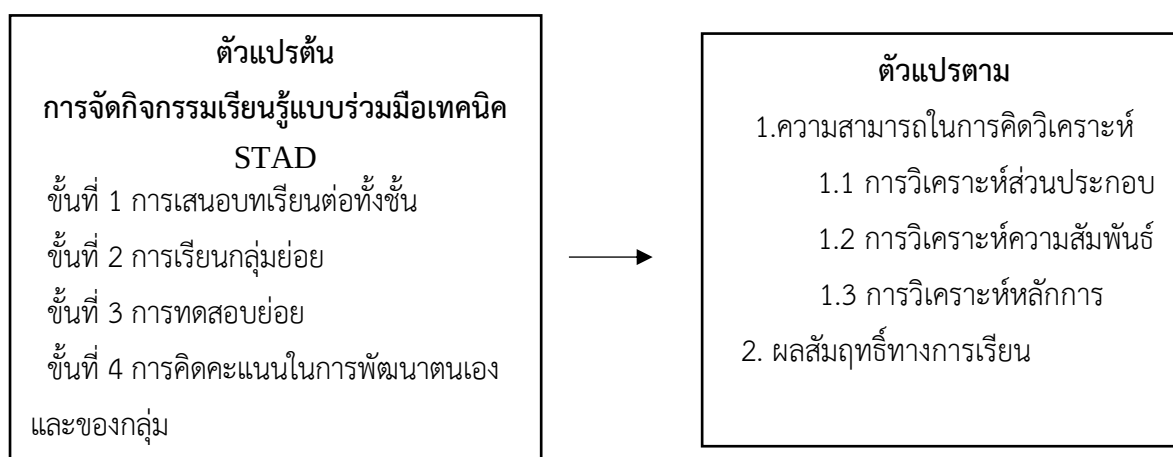
4.1 วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

4.1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

4.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาศักยภาพในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดของ สลาวิน (Slavin) จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อย ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย ขั้นที่ 4 การคิดคะแนนในการพัฒนาตนเองและของกลุ่ม ขั้นที่ 5 การยกย่องกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงนำแนวความคิดดังกล่าวมาประกอบกันเข้าเป็นขอบเขตการวิจัยการศึกษา ได้กรอบแนวคิดดังภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาศักยภาพในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	12	6.67	1.07	20.516*	.000
หลังเรียน	12	12.92	1.37		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนทดสอบการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 6.67 มีค่า (S.D.= 1.07) และมี ค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 12.92 (S.D.= 1.37) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	12	13.17	1.74	8.409*	.000
หลังเรียน	12	16.92	2.15		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องวัสดุรอบตัว ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.17 มีค่า (S.D.= 1.74) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.92 (S.D.= 2.15) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องวัสดุ รอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องวัสดุรอบตัว โดยการจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คะแนนทดสอบการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 6.67 มีค่า (S.D. = 1.07) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 12.92 (S.D. = 1.37) ผลการทดสอบ สมมติฐานพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงในรูปแบบการทำงาน เป็นกลุ่ม โดยนักเรียนทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ที่กำหนดให้ผ่านกำหนดให้ผ่าน การทำนาย สังเกต และอธิบาย นอกจากนี้ยังมีการให้รางวัลกลุ่มที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ นักเรียนจึงมีความ เข้าใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้การคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ วัชรียา พรพรมพันธ์ อรุณรัตน์ คำแหงพล และ ถาดทอง ปานสุขวัชร (2563 : 54) ศึกษา เรื่อง การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ เรื่อง พอลิเมอร์ โดยการจัดการเรียนรู้

แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค POE และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค POE เรื่อง พอลิเมอร์ มีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณดา สุขสวัสดิ์ ปริญา ทอสน (2562 : 44) ศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7E ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนบัญชีของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนบัญชีหลังเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7E ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เท่ากับ 13.17 มีค่า (S.D.= 1.74) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.92 (S.D.= 2.15) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่มที่แต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ส่งผลให้นักเรียนได้แนวคิดที่หลากหลาย รู้จักใช้เหตุผล ใช้ความคิดอย่างรอบคอบ รับรู้ปัญหาและทางเลือกในการแก้ปัญหา อันจะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกล เขียนปัญญา (2562 : 51) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโนนโพธิ์ศรีวิทยาคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1) การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จะทำให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นไปตามขั้นตอน

1.2) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องคำนึงถึงพื้นฐานการเรียนรู้แบบกลุ่มของนักเรียนกระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทในกลุ่มให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ กับเนื้อหาหรือนักเรียนระดับชั้นอื่น

2.2) ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิคอื่น เพื่อพัฒนานักเรียนด้วยรูปแบบการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จกมล เขียนปัญญา. (2562). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโนนโพธิ์ศรีวิทยาคม วิทยานิพนธ์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- วัชรียา พรพรมพันธ์, อรุณรัตน์ คำแหงพล และ ถาดทอง ปานสุขวัชร. (2563). *การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง พอลิเมอร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค POE และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค POE เรื่อง พอลิเมอร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- สุภาวดี บุษราคม. (2563). *การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 14 (3). 167-174*.
- อรสุดา สุขสวัสดิ์ ปริญา ทองสอน. (2562). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7E ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนบัญชีของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- Slavin, Robert E. (1995). *Cooperative Learning*. (2nd ed). USA : Allyn and Bacon.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี
**Factors Affecting Effectiveness of Network Management for Non-Formal
Education and Informal Education in Uttaradit**

ประยงค์ อุทิสินธุ์,
หยกแก้ว กมลวรเดช และ สุกัญญา รุจิเมธภาส
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Prayong Uttisin,
Yokkaew Kamolvoradej and Sukynya Rujimethabhas
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: prayong.ut@office.nfe.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อหา แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 67 คน คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอและคณะกรรมการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 309 คน รวม 385 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เลือกแบบโควตา ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงานเป็นทีม มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านความรู้ในงาน ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารและปัจจัยด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล

* วันที่รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 3 มิถุนายน 2564

การบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านด้านความรอบรู้ในงาน 3) แนวทางการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพบว่า แบ่งออกเป็น 3 ด้าน โดยการทำงานเป็นทีม มีแนวทางย่อย จำนวน 3 แนวทาง ด้านการเป็นผู้นำ มีแนวทางย่อย จำนวน 3 แนวทาง และด้านความรอบรู้ในงาน มีแนวทางย่อย จำนวน 3 แนวทาง

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล; การบริหารเครือข่าย; การศึกษาตามอัธยาศัย

Abstracts

This research aimed to 1) study the level of factors affecting the networks management of non-formal and informal education in Uttaradit Province 2) study the factors affecting the networks management among non-formal and informal education in Uttaradit Province 3) defined the way to network manage for non-formal and informal education. This research were used the quantitative methodology .The total 385 sample were used in the study include; school administrators 9 person, heads of non-formal and informal education centers, the committee of educational institutions, centers for non-formal and informal education district 67 person, and committee of non-formal education centers and education in the district courtesy of 309 person. A multi-step sampling method was apply these study, first step that to set a quota and use a simple randomization method. The research instrument was a questionnaire which was a five-level of rating scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results of the research founded that 1) the opinions on the level of factors affecting to the effectiveness of network management of non-formal education and informal education in Uttaradit Province, there founded that in overall was high level, in mean 4.08. In each aspect, it was founded that the factors of teamwork at the highest level. Followed by the leadership factor, work literacy factor, communication factor, and change management factor. 2) factors affecting the effectiveness of network management of non-formal and informal education in Uttaradit Province, there was affecting to effectiveness of non-formal and informal education in statistically significant at 0.05. There were 3 factors consist of teamwork factor, leadership factor, work literacy factor. 3) the approach to network management in non-formal and informal education were include 3 aspects as the working as a team, leadership and work literacy, there was 3 sub-guidelines in each aspect.

Keywords: Factors Affecting Productivity; Network Administration; Informal Education

บทนำ

กฎหมายในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดบทบาทบัญญัติ ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษา ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตที่บรรลุตามหลักการ และเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต เป็นวิถีชีวิตของประชาชนในชาติได้อย่างแท้จริง (ประเสริฐ บุญเรือง, 2555 : 45)

แผนพัฒนาฯ แห่งชาติดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายและหลักการสำคัญที่สอดคล้องกันคือ ให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้ ในด้านการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการบูรณาการและการเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน, 2548 : 12) และหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน ซึ่งมีรากฐานมั่นคง มาจาก "การศึกษาผู้ใหญ่" ที่ยึดมั่นในปรัชญาและหลักการของการศึกษาตลอดชีวิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544 : 1) เดิมคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ปรับเปลี่ยนมาเป็นสำนักบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน และปัจจุบัน คือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน กศน." สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2551 ส่งผลให้สำนักงาน กศน. ต้องปรับยุทธศาสตร์การทำงานด้านการศึกษานอกโรงเรียน เนื่องจากเป็นองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษา 2 ใน 3 รูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิต (นอกเหนือจากการศึกษาในระบบ) มีสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต เรียกโดยย่อว่า "กศน.อำเภอ/เขต" จำนวน 927แห่งทั่วประเทศ รับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายนอกโรงเรียนกว่า 40 ล้านคนทั่วประเทศ ลำพังบุคลากรของหน่วยงาน กศน. เพียงฝ่ายเดียว ที่มีจำนวนข้าราชการและลูกจ้างชั่วคราวรวมไม่เกินสองหมื่นคน (กองบรรณาธิการ, 2549 : 118) ประกอบกับงานการศึกษานอกโรงเรียนมีความหลากหลายทั้งในด้านกิจกรรม กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่การให้บริการ จึงไม่สามารถจัดบริการได้อย่างทั่วถึง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบของเครือข่าย (Network) หรือภาคีเครือข่าย (Network Party) เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (2539 อ้างถึงใน สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์, 2553 : 123)

ปัจจุบันองค์กรจำนวนมากทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการมี "เครือข่าย" ว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการพัฒนาและสามารถช่วยผลักดันการทำงานขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นฤมล นิราทร (2543 : 10) เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ (2545 : 3) ที่กล่าวว่าการพัฒนาในปัจจุบันมักจะดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายและเป็นไปไม่ได้ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องมีการร่วมมือระหว่างองค์กรหรือสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้แนวคิดเรื่องของ "เครือข่าย" ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยตามที่ เสรี พงศ์พิศ (2548 : 12-17) ได้กล่าวไว้ว่า รากเหง้าของเครือข่ายคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนระหว่างกลุ่ม และองค์กร นับตั้งแต่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ของเราในอดีตอยู่กันเป็นชุมชนไม่มีใครอยู่โดดเดี่ยว ผู้มีชีวิตอยู่รอดได้ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เป็นพี่ เป็นน้องกัน และสัมพันธ์ไปถึงผู้คนในหมู่บ้านอื่น ๆ ทั้งใกล้และไกล ความเป็นชุมชนจึง หมายถึง "เครือข่าย" เครือข่ายที่ตั้งอยู่บนฐานของความสัมพันธ์แบบ "เครือญาติและวัฒนธรรม"แนวคิดเรื่องเครือข่ายในงานการศึกษาออกโรงเรียน มีคำที่ใช้เรียกต่างกัน เช่น ใช้คำว่าเครือข่าย (Network) หุ้นส่วน (Partnership) พันธมิตร (Alliance) และปัจจุบันใช้คำว่า ภาคีเครือข่าย(Network Party) ตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 โกวิท วรพิพัฒน์ (2544 : 197-202) เจ้าของทฤษฎีคิดเป็น (Khit-pen Theory) และเป็นผู้บุกเบิกงานการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวถึง การทำงานร่วมกัน ในความเป็นเครือข่ายว่าการศึกษาลดชีวิตจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายด้วยการเชื่อมโยงแนวคิด การทำงาน และประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เช่นเดียวกับ ทองอยู่ แก้วไทรฮะ (2544 : 21-25) กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน เอกชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรัฐควรมีบทบาทในการส่งเสริมและประสานงานให้เกิดการมีส่วนร่วมเท่านั้น เครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนในช่วงแรกจะเน้น ในเรื่องเครือข่ายการเรียนรู้ (Leaning Network) ซึ่งหมายถึง การเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์แหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เข้าด้วยกันเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยสนับสนุนให้สถานศึกษาในชุมชน ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการกลุ่มของตนเองด้วยการแสวงหาข้อมูลร่วมแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (2544 อ้างถึงใน สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์, 2553 : 134)

จากแนวคิดข้างต้นได้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับ กศน.อำเภอ เป็นการสร้าง ภาคีเครือข่ายทางสังคมที่มีส่วนสำคัญยิ่ง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัยให้เกิดประสิทธิผล แต่ปัจจุบัน กศน.อำเภอ ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือในการจัด

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอยู่ในระดับน้อย ทำให้การดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ครอบคลุมในด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และการทำงานแบบบูรณาการในทุกภาคส่วน สถานศึกษา สังกัด กศน. ส่งเสริม สนับสนุน ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายจัดการศึกษาร่วมกัน จาก การถอดองค์ความรู้ ในประเด็นการสร้างเครือข่ายการทำงาน กศน. ในการปฏิบัติงานจริงของบุคลากร กศน. ในแต่ละพื้นที่โดยการสร้างภาคีเครือข่ายจะเริ่มก่อให้เกิดจากความสัมพันธ์ในระดับปัจเจกบุคคลนั้น คือ ผู้บริหาร ครู ในหน่วยงาน สถานศึกษาสังกัด กศน. มีการสร้างความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่ มาก่อน ก่อให้เกิดความคุ้นเคย เกิดความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีความไว้วางใจในการทำงานซึ่งกันและกัน จากนั้นมีการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับ กลุ่ม องค์กร ความร่วมมือที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมในแต่ละโครงการเป็นหลัก เมื่อมีเป้าหมายการทำงาน ในโครงการตรงกัน ความร่วมมือในการทำงาน ในแต่ละครั้งจึงเกิดขึ้น ดังนั้น ปัจจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำไปสู่การบริหารเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยบรรลุตามหลักการ และเจตนารมณ์ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เกิดประสิทธิผลและเป็นรูปธรรม อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ กศน.ตำบล หัวหน้า กศน.ตำบล และบุคคลที่เป็นสมาชิกเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี ช่วงปี 2562-2564 และอาศัยอยู่ จนถึงเวลาที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. 2564 บุคคลเหล่านี้ ยังคงสภาพเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และจากการทำแบบสอบถาม ผู้วิจัย สร้างขึ้นมาโดยจำนวนเครือข่าย 76 เครือข่าย สมาชิก จำนวน 684 คน

กลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกภาคีเครือข่าย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 76 เครือข่าย สมาชิก จำนวน 684 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจำนวน 385 คน ได้จากการ คำนวณตามขนาดกลุ่มประชากรที่เป็น ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro yamane (1973 : 17) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ขั้นตอนที่ 1 เลือกแบบโควต้า เพื่อให้ได้การกระจายข้อมูลที่ดี ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งเป็นดังนี้ จำนวน 385 คนประกอบด้วย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 คน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการ กศน.ตำบล จำนวน 309 คน
3. หัวหน้า กศน.ตำบล จำนวน 67 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านความรู้ในงาน 3) ด้านการติดต่อสื่อสาร 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการเป็นผู้นำ

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert scale) มี 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ส่งผลอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	ส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีส่งผลอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	ส่งผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความพึงพอใจของชุมชนต่อการจัดการศึกษาและการทำงานแบบบูรณาการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังประชากรด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับ แล้วตรวจสอบความครบถ้วน และดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

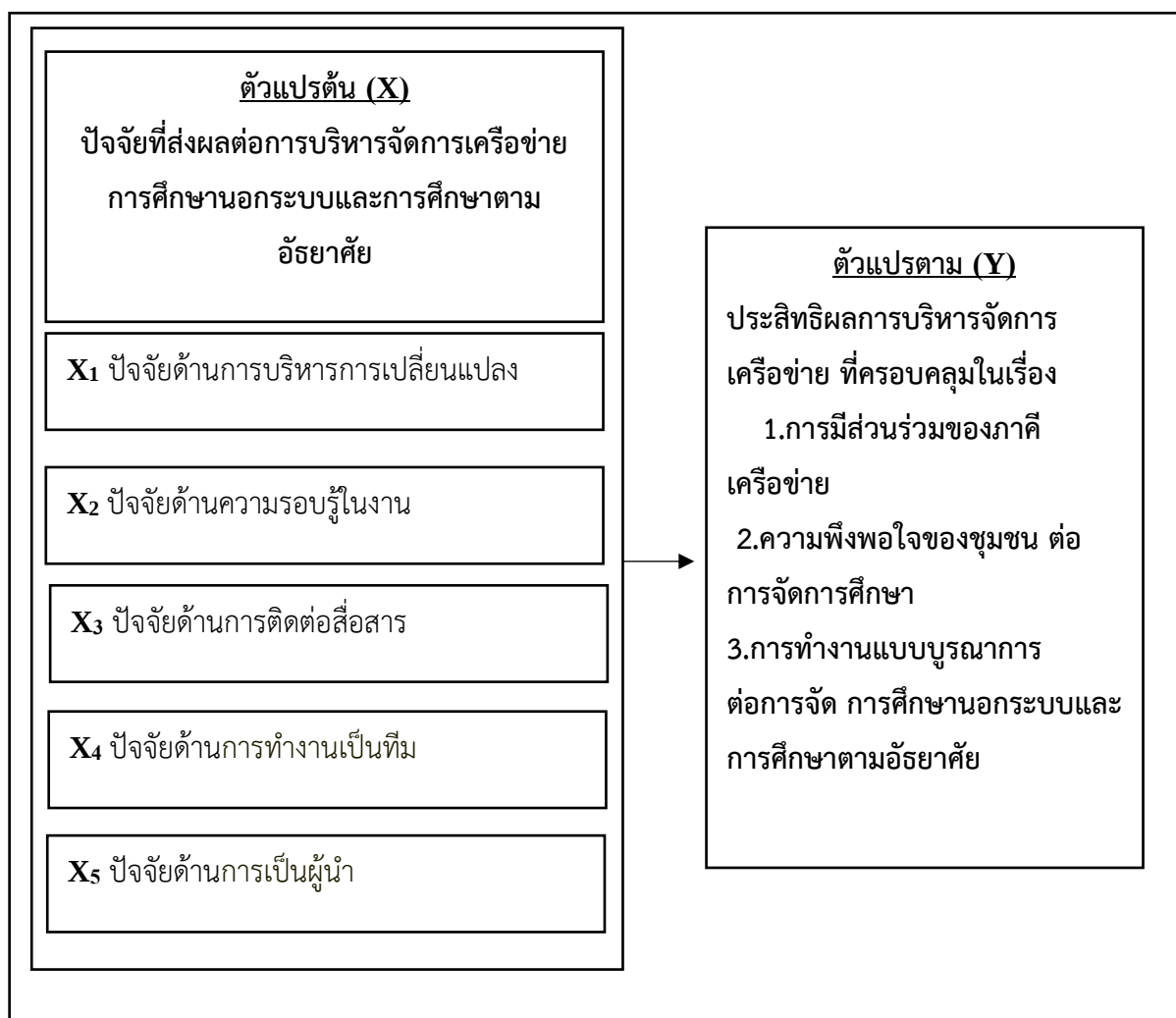
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3) ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านความรู้ในงาน ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารและปัจจัยด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม, ด้านการเป็นผู้นำ, ปัจจัยด้านความรู้ในงาน, และปัจจัย มีค่า $R = .519$, $R^2 = .269$, $F = 27.948$, $Sig = 0.000^*$ แสดงว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) แนวทางการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่าด้านที่ส่งผลต่อการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม,ด้านความรู้ในงาน, และด้านการเป็นผู้นำสามารถนำมาสังเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยเรียงลำดับได้แก่ลำดับที่ 1 ด้านการทำงานเป็นทีม ลำดับที่ 2 ด้านการเป็นผู้นำ และลำดับที่ 3 ด้านความรู้ในงาน และเมื่อสังเคราะห์หาแนวทางย่อย พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีแนวทางย่อย จำนวน 3 แนวทาง ด้านการเป็นผู้นำ มีแนวทางย่อย จำนวน 3 แนวทาง และด้านความรู้ในงาน มีแนวทางย่อย จำนวน 3 แนวทาง

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.3 เพศชาย ร้อยละ 45.7 เมื่อวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.3 หัวหน้า กศน. ตำบล คิดเป็นร้อยละ 19.7 และ กรรมการสถานศึกษา/กรรมการ กศน.ตำบล คิดเป็นร้อยละ 80.3 เมื่อวิเคราะห์ด้านประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่ ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี ร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง 10 - 20 ปี และ ร้อยละ 44.4 และ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.0

2. ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และ ปัจจัยด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.07

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม, ปัจจัยด้านความรู้ในงาน, และ ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า $R = .519$, $R^2 = .269$, $F = 27.948$, $Sig = 0.000^*$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1.1 ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเครือข่ายโดยการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีประสิทธิผลนั้นการต้องอาศัยการสนับสนุนและความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมงาน ความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมกับทีมงานด้วยความเต็มใจโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการให้กำลังใจการสร้างสัมพันธภาพอันดีให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนนำไปสู่การขับเคลื่อนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีม เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลเพื่อร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกทุกคนปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมีการประสานความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารกัน การตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้สามารถทำงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัย ว่า ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อดิสร ภูงลี 2561 : 67) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผล

ต่อการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผลวิจัยพบว่าด้านการดำเนินงานเป็นทีมและประสานงานเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด

1.2 ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเครือข่ายโดยการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีประสิทธิผลนั้นต้องอาศัยการเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญในการเคารพ และยอมรับในความแตกต่างของสมาชิกในทีมงานการยอมรับฟังความคิดเห็นของทีมและมีวิเคราะหสรุปความคิดเห็นที่หลากหลายของสมาชิกได้รวมไปถึงการหาเทคนิควิธีการในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในทีม การผลักดันให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกกับภาคีเครือข่าย และผู้นำจะต้องมีการกำหนด โมเดล เชิงแนวคิดในการทำงานให้บรรลุภารกิจและเป้าหมายของทีมงานในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เกิดประสิทธิผล และตอบสนองกับนโยบายและจุดเน้นและทิศทางขององค์กรที่ครอบคลุมในด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความพึงพอใจ ของชุมชนต่อการจัดการศึกษา การทำงานแบบบูรณาการ และผลของปัจจัยด้านการเป็นผู้นำยังมใกล้เคียงกับผลของการวิจัยของบางส่วนกับ (ตฤณเศรษฐ์ รัตนรังสฤษฏ์ 2561 : 34) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการผลปรากฏว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อยู่ในระดับปานกลาง) ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในทุกด้าน สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อยู่ในระดับปานกลาง และระดับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นของด้านย่อยสูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง

1.3 ปัจจัยด้านความรู้ในงาน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเครือข่ายโดยการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีประสิทธิผลนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ในงาน เพื่อให้เกิดการรอบรู้เข้าใจในงาน และการประยุกต์ใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมรวมไปถึงการให้คำแนะนำสอนงานให้คำปรึกษาปัญหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนแก่บุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาได้ การกำกับติดตามดูแลผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาบริหาร และสามารถเป็นแบบอย่างด้านความเชี่ยวชาญในการทำงาน

1.4 ปัจจัยด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการเครือข่าย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก มีการปรับระบบการทำงานในการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีในองค์กรวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาที่ชัดเจน มีการคาดการณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการวางแผน มีแนวทางการป้องกันไว้ล่วงหน้าและการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ ลลนา บุญขึ้นและคณะ(2544 : 91) ได้ศึกษาการส่งเสริมความเข้มแข็งในองค์กรสตรีชุมชน เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในการพัฒนาชนบท กระบวนการจัดองค์กรของกลุ่มสตรีในชุมชนพบว่า 1. กระบวนการในการจัดองค์กรของกลุ่มสตรีในชุมชน มีลักษณะการจัด 2 รูปแบบ ที่ต่างกัน คือ ลักษณะกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือกลุ่มธรรมชาติ ลักษณะของกลุ่มที่เป็นทางการจะมีการกำหนดบทบาทเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ ภายใต้วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและงบประมาณของรัฐ ที่จัดขึ้นภายใต้นโยบายที่รัฐกำหนด เมื่อหมดงบประมาณและการสนับสนุนกลุ่มก็จะเลิกกิจกรรม อีกรูปแบบคือ กลุ่มไม่เป็นทางการจะมีการรวมตัวอย่างหลวม ๆ ภายใต้ผู้นำและกิจกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของกลุ่ม ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัว แต่มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างถาวร ส่วนสมาชิกนั้นเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ตามความต้องการของสมาชิก เมื่อมีปัญหาขึ้นกลุ่มก็จะรวมตัวกันจัดการปัญหาตลอดเวลา

1.5 ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การสื่อสารเรื่องงานในหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงานที่กำหนดไว้เป็นการทั่วไปได้ การจับประเด็นสำคัญสรุปและอธิบายความหมายได้ การอธิบายเนื้อหาประเด็นเรื่องต่าง ๆ ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้องและตรงประเด็น และการสื่อสารให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจได้ง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณ พินตานนท์ (2546 : 58) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในภาคกลางซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล คือปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความพึงพอใจของชุมชนต่อการจัดการศึกษา และการทำงานแบบบูรณาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในด้านการทำงานแบบบูรณาการในการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการร่วมกับเครือข่ายมากที่สุด และในด้านการทำงานแบบบูรณาการในการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกับเครือข่าย และลำดับสุดท้าย

ประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายใน การมีส่วนร่วมในการสร้างหรือแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และวางโครงสร้างความรู้ในการเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้าน การทำงานเป็นทีม, ปัจจัยด้านความรู้ในงาน, และปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ มีค่า $R = .519$, $R^2 = .269$, $F = 27.948$, $Sig = 0.000^*$ แสดงว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี ดังนั้นการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี ควรมีปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม, ปัจจัยด้านความรู้ในงาน, และปัจจัยด้านการเป็นผู้นำ มาเขียนเป็นแนวทางในการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี เพื่อจะให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการเครือข่ายในด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความพึงพอใจของชุมชนต่อการจัดการศึกษา และการทำงานแบบบูรณาการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้า กศน.ตำบล และคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถเพิ่มพูนทักษะและความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2) นำผลการวิจัยและแนวทางการบริหารไปใช้กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเรื่องของนโยบาย บุคลากร และการบริหารจัดการ เครือข่ายให้เกิดประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- สมบุรณ์ บุรศิริรักษ์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเสริฐ บุญเรือง. (2555). การจัดการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2548). คิดนอกระบบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- อดิศร ภูงลี. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการเครือข่าย. ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2544). กรอบนโยบายกรมการศึกษานอกโรงเรียนประจำปีงบประมาณ 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทประชาชน จำกัด.
- กองบรรณาธิการ. (2549). สัมภาษณ์พิเศษ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นิตยสารJob Request.
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ.(2545). รูปแบบเครือข่ายพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). วัฒนธรรมขององค์กรของโลกยุคใหม่ เครือข่าย ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- โกวิท วรพิพัฒน์ .(2544). การจัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทยใน 22 ปี กคน.สู่ การศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.)
- ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. (2544). การปฏิรูปการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสู่การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร : องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- ตฤณเศรษฐ์ รัตนรังสฤษฏ์ .(2561).แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลลนา บุญชื่น และคณะ. (2544). การส่งเสริมความเข้มแข็งในองค์กรสตรีชุมชน เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนชนบท. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการวิจัยการศึกษาการ ศาสนาและการวัฒนธรรม ของกระทรวงศึกษาธิการ.

สุวรรณ พินตานนท์. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพมหานคร:
อาสารักษาดินแดน

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rdEd). New York.Harper and
Row Publications.

การพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน Development of a Model of Accountings Information for Managing Private Vocational Education Institution

สุชาย สิริภัทรกุลธร¹, ศักดิ์ชัย นิรันธทวี²,
อัจฉรา วัฒนานรงค์³ และ ชฎาพร ทีฆาอุตมากร⁴

มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2,3}

มหาวิทยาลัยรามคำแหง⁴

**Suchai Siripatarakulthorn¹, Sakchai Nirunthavee²,
Achara Watananarong³ and Chadaporn Teeka-uttamakorn⁴**

University of Phayao, Thailand^{1,2,3}

Ramkhamhaeng University, Thailand⁴

Corresponding Author, E-mail: suchaiarr3776@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน การวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ฯ และตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ ฯ กับผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 38 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบ ฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ คือ งบประมาณ, การวิเคราะห์การลงทุน, บัญชีตามความรับผิดชอบ, การบริหารกระแสเงินสด, ต้นทุนต่อหน่วย, ต้นทุนฐานกิจกรรม, การวิเคราะห์ผลแตกต่าง, การประเมินแบบสมดุล และข้อมูลต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ โดยได้นำรูปแบบ ฯ ไปทดลองใช้กับผู้บริหารของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผลลัพธ์คะแนนเฉลี่ยการสอบวัดความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.01 แสดงว่าการอบรมมีผลทำให้ผู้รับการอบรมมีความรู้เพิ่มสูงขึ้น 2) แบบวัดความพึงพอใจ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อความรู้ที่ได้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54) 3) ความเห็นต่อประโยชน์ของสารสนเทศทางการบัญชี ฯ ของ

* วันที่รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 3 มิถุนายน 2564

Received: May 7, 2021; Revised: June 2, 2021; Accepted: June 3, 2021

ผู้เข้ารับการอบรม เห็นว่ารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีมีประโยชน์ในการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: สถาบันอาชีวศึกษาเอกชน; สารสนเทศทางการบัญชี; องค์ประกอบ

Abstracts

The research aims to development A model of accounting information for managing private vocational education institution. By combining research between qualitative and quantitative research. The three purposes of this research were 1), to determine the components of The accounting information of the Private Vocational Education Institution 2) to develop A model of accounting information for managing private vocational education institution and 3) to experiment the model of accounting information for managing private vocational education. The research procedures consisted of three stages as follows; Phase 1) Studying the components of The accounting information through related documents and research. Phase 2) Developing the tentative model of accounting information for managing. Phase 3) Experimenting the drafted model by seminar group, using the sample of 38 administrators of Private Vocational Education Institutions. Statistics used in quantitative data analysis are percentage, mean and standard deviation. Analysis of components and qualitative data using content analysis. The research found that there are 9 keys components such as 1. Budgeting 2. Capital Budgeting 3. Responsibility Accounting 4. Activity-based Costing 5. Cash Flow Management 6. Unit Cost 7. Variance Analysis 8. Balance Scorecard and 9. Using Cost in Decision Making. The experimentation was conducted with 38 administrators of Private Vocational Education Institutions. Research instruments of this study are as follows: 1) The pre-and post-training, A paired t-test was employed and revealed that the average score on the post-training knowledge assessment was higher than pre-training with 0.01 statistical significances which indicated that the training did help to improve the trainees' knowledge. 2) The trainee's satisfaction questionnaires indicated that the trainees exhibited the highest satisfaction in terms of knowledge and ability to apply for the work ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54). 3) The asking questionnaires from 38 trainees indicated model of accounting information for managing private vocational education are the useful for objective and efficiency of private vocational education at the high-highest level.

Keywords: Private Vocational Education Institution; Accounting Information; Components

บทนำ

การอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตและพัฒนากำลังคนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมากทั้งในระดับแรงงานฝีมือ (Skilled Labor) และแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi- Skilled Labor) ด้วยรูปแบบการสอนที่เน้นการฝึกภาคปฏิบัติ ควบคู่กับการศึกษาภาคทฤษฎี ผู้เรียนในระบบนี้จึงมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

ปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษาแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ สถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดของรัฐ และ สถาบันอาชีวศึกษาที่เป็นของเอกชน โดยสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดของรัฐมีจำนวน 429 แห่ง และในส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาของเอกชน เป็นสถาบันที่จัดตั้งโดยเอกชนมีจำนวน 484 แห่ง (สำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษา , 2562 : ออนไลน์) การบริหารจัดการสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน จะเป็นการบริหารงานโดยผู้ดำเนินการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนของแต่ละสถาบัน ซึ่งทำหน้าที่บริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของสถาบัน เช่น แผนงาน งบประมาณ บุคลากร กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์กับชุมชน ภายใต้อำนาจและความเห็นชอบนโยบายและแผนการพัฒนาศึกษาจากคณะกรรมการบริหารของโรงเรียนของแต่ละสถาบัน

สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนากำลังคนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นที่ยอมรับของภาครัฐและภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรต่างๆ และสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่รุนแรงของธุรกิจในปัจจุบันและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนได้รับผลกระทบและมีปัญหาในหลายๆด้าน เช่น การลดลงของจำนวนผู้เข้าศึกษาอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงแนวทางการกำกับดูแลและการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานภาครัฐที่มากำกับดูแลสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน การเปิดหลักสูตรที่ซ้ำซ้อนของสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐ (ณัฐสิริ รักเกียรติวงศ์, 2559 : ออนไลน์) ทำให้สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนเริ่มประสบปัญหา ภายใต้สภาพการณ์ต่างๆที่เปลี่ยนไป นับเป็นความท้าทายต่อบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารงาน การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม

สารสนเทศที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารจัดการส่วนใหญ่เป็นสารสนเทศมีลักษณะของการให้ข้อมูลเพื่อรายงานผลประกอบการหรือข้อมูลงานทะเบียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลรักษาพัสดุหรือทรัพย์สิน ตามรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่งมากกว่าจะให้ข้อมูลที่ให้ประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการงานในเรื่องต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมมล พากเพียร (2552 : 16) เรื่องการจัดระบบบัญชีและการเงินอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้ผลการวิจัยว่าการบริหารงานด้านการเงินของสถานศึกษาอาชีวศึกษามีปัญหาเนื่องจากส่วนกลางนำข้อมูลจากระบบมาใช้เพื่อบ่งชี้ไปที่การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐมากกว่าซึ่งไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ปัญหาการขาดการนำข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยในการบริหารจัดการทำให้การบริหารจัดการ การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลและการตัดสินใจ ขาดความแม่นยำชัดเจน ซึ่งเป็นผลมาจากสาเหตุต่างๆ หลายเรื่อง ได้แก่ 1) การขาดข้อมูลทางบัญชีและการเงินครบถ้วน 2) การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำและการบริหารงบประมาณ การจัดทำงบประมาณเป็นเครื่องมือที่สำคัญเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการวางแผนงาน การควบคุมและการจูงใจ 3) สถาบันการศึกษาโดยมากไม่ได้มีการจัด

โครงสร้างองค์กรและไม่มีระบบบัญชีต้นทุนที่จะสามารถบันทึกการและรวบรวมข้อมูลตามลักษณะหรือกิจกรรมแต่เป็นเพียงการบันทึกต้นทุนและค่าใช้จ่ายจำแนกเป็นรายประเภทค่าใช้จ่ายเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจได้ 4) ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหาร ไม่มีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และอุปสรรคอย่างชัดเจน

สารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยให้ข้อมูลผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงเพื่อใช้ในการตัดสินใจวางแผน และควบคุมการดำเนินงาน ช่วยในการปฏิบัติงานประจำวันแก่ผู้บริหารระดับล่างและพนักงานให้มีความถูกต้องครบถ้วน เพื่อใช้ในการประสานงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน ควบคุมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหน้าที่งาน อีกทั้งยังให้ข้อมูลขั้นพื้นฐานตามกฎหมายแก่ผู้ใช้อย่างนอก การดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด และมีการแข่งขันสูงเพื่อให้สามารถบูรณาการการดำเนินงานเข้ากับแผนกลยุทธ์ระยะยาวได้ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารจึงมีความต้องการระบบสารสนเทศทางการบัญชีมากขึ้น เพื่อสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการบริหารองค์กรให้ดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

การวิจัยในตอนต้นที่ 1 เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนได้แก่ การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอาชีวศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา แนวคิดทฤษฎีการบริหาร แนวคิดและเทคนิคการบัญชี แนวคิดระบบสารสนเทศและการใช้สารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้

ทำการประมวลและสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบัน
อาชีวศึกษาเอกชน

1. แหล่งข้อมูล

หนังสือ ตำราวิชาการทางบัญชีบริหารทั้งในประเทศและต่างประเทศ คู่มือ สารสนเทศทางการ
บัญชีและการเงินของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ บทความและ
งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเกี่ยวกับสารสนเทศทางการบัญชีในสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่
จำนวน 3 แบบ ประกอบด้วย แบบคัดเลือกตำรา หนังสือ และบทความวิชาการ สารสนเทศทางการบัญชี แบบ
บันทึกการสังเคราะห์สารสนเทศทางการบัญชี เป็นแบบลักษณะปลายเปิดเพื่อใช้บันทึกความเข้าใจเนื้อหาสาระ
ที่นำมาสังเคราะห์ และ แบบสรุปผลการสังเคราะห์สารสนเทศทางการบัญชี เป็นแบบปลายเปิด เพื่อใช้บันทึก
การสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ สรุปการตีความ การแปลความ และอธิบายความหมายของข้อมูลที่ได้
จากการสังเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบสารสนเทศทางการบัญชี เพื่อการ
บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสังเคราะห์สารสนเทศทางการบัญชี และ แบบสรุปผลการ
สังเคราะห์สารสนเทศทางการบัญชีมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

การวิจัยในตอนที่ 2 เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 พัฒนารูปแบบ
สารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนโดยนำข้อมูลผลการสังเคราะห์ ในขั้นตอนที่
1 มาใช้ในการพัฒนารูปแบบและคู่มือ และผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและ
คู่มือฯ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้มาจาก 2 แหล่ง คือ

1. เอกสาร ได้แก่ แบบบันทึกการสังเคราะห์สารสนเทศทางการบัญชี แบบสรุปผลการ
สังเคราะห์สารสนเทศทางการบัญชี และเอกสารจากการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ดังนี้ นักวิชาชีพด้านบัญชีที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 20 ปี
จำนวน 2 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาการบัญชีตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไปจำนวน 2 คน
ผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน 1 คน และ ผู้จัดการด้านการเงินบัญชีหรือผู้รับผิดชอบด้านการเงินบัญชี
ของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน และแบบบันทึกการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยส่งประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนและคู่มือ ๑ ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อแสดงความเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยสรุปรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์และทำการวิเคราะห์ เพื่อนำมาสร้างรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ให้สมบูรณ์ตามความคิดและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

การดำเนินการวิจัยในตอนที่ 3 เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน พิจารณาความสำคัญและความสามารถนำรูปแบบไปปรับใช้ได้จริง โดยการนำรูปแบบ ๑ ที่ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาทำการทดลองเพื่อยืนยันว่ารูปแบบที่ได้มามีความสำคัญ และมีความเหมาะสมสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง โดยดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วยผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 38 คน ซึ่งจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ประมวลการนำรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษามาใช้ในการบริหารงาน ผู้วิจัยขออนุมัติจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากนายกสมาคมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีร่วมจัดการอบรมเชิงวิชาการ เรื่อง “สารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน” และคัดเลือกผู้บริหารของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมฯ เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งทางสมาคมฯ ได้คัดเลือกผู้บริหารของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นตัวแทนเข้าร่วมการฝึกอบรม

วิธีการที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยทำการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่เน้นการนำรูปแบบไปปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ แผนเรียนรู้การใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน และกรณีศึกษาเกี่ยวกับสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ กรณีศึกษางบประมาณเพื่อการวางแผน กรณีศึกษาการจัดทำงบประมาณเงินสด และกรณีศึกษาการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามความรู้ ผู้วิจัยจะดำเนินการสอบถามความรู้ผู้เข้ารับการอบรม โดยแบ่งการวัดออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่แรกใช้แบบวัดผล เพื่อวัดความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมก่อนการอบรม (Pre-test) และขั้นที่สอง ใช้แบบวัดผลเดิมที่ได้จัดเรียงลำดับข้อใหม่ ทำการวัดผู้เข้ารับการอบรมเมื่อสิ้นสุดการอบรม (Post-test)

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลความพึงพอใจในการฝึกอบรม 5 ระดับ ได้แก่ 5 คือ พอใจมากที่สุด 4 คือ พอใจมาก 3 คือ พอใจปานกลาง 2 คือ พอใจน้อย และ 1 คือ พอใจน้อยที่สุด

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมต่อประโยชน์และการใช้สารสนเทศทางการบัญชีของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม มีลำดับขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยอธิบาย บทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมสัมมนา บทบาทผู้วิจัย
2. ขั้นดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest) กับผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามความรู้การใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน แล้วเก็บรวบรวมผลการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบต่อไป

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มตัวอย่าง โดย

ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 6 ชั่วโมง

2.3 เมื่อสิ้นสุดการจัดการการเรียนรู้ตามกำหนด ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test) กับผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง โดยใช้แบบสอบวัดความรู้การฝึกอบรม แล้วเก็บรวบรวมผลการทดสอบไว้

2.4 หลังการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมต่อประโยชน์และการใช้สารสนเทศทางการบัญชีของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

3. ขั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดสอบวัดความรู้การเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

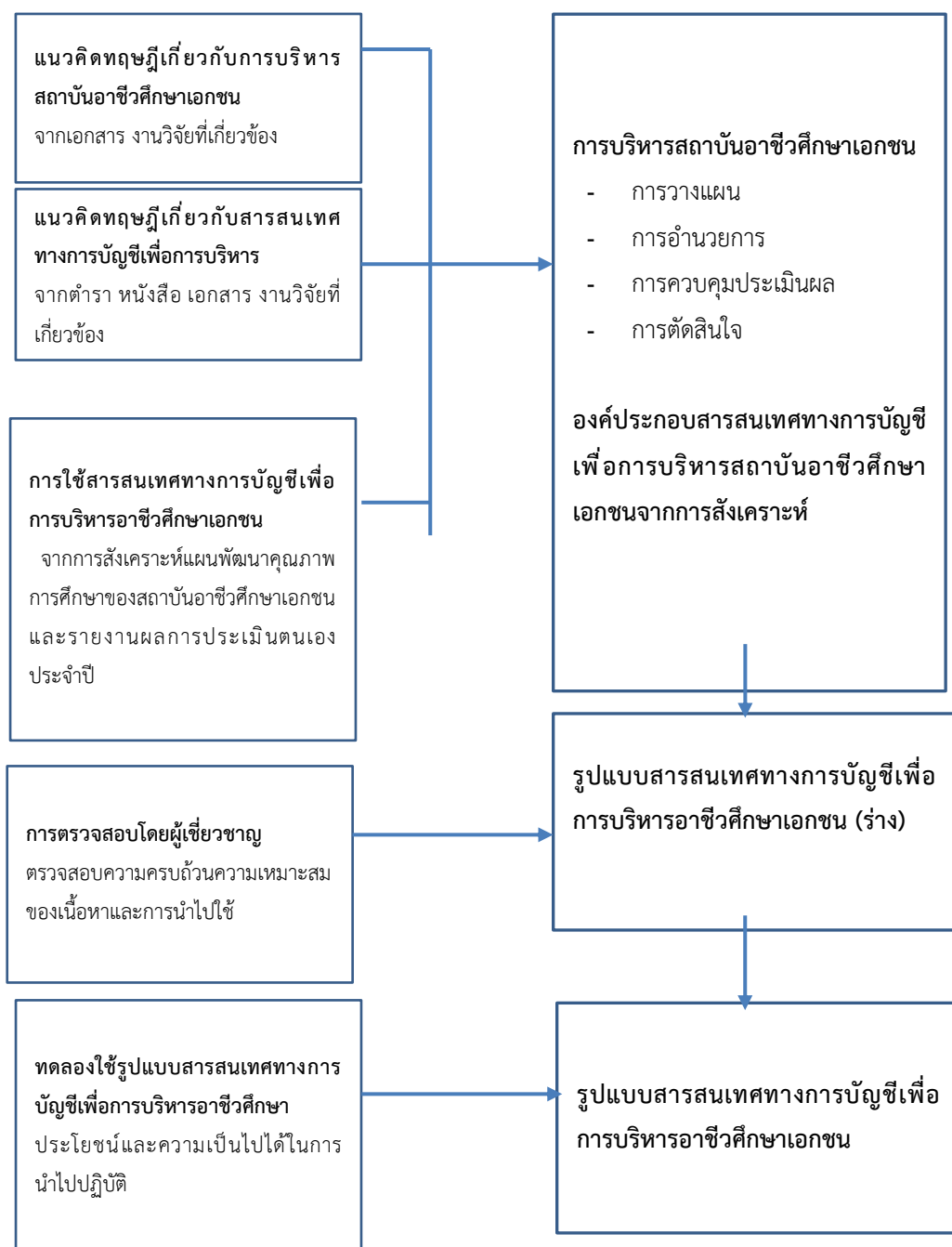
ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำคะแนนจากการวัดความรู้ทางการฝึกอบรมก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้มาทำการวิเคราะห์และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและทำการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์

วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยผู้วิจัยกำหนดความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.5-4.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.5-3.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ การใช้สารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารอาชีวศึกษาเอกชน ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปเป็นกรอบวิจัย ปรากฏในภาพ ดังนี้

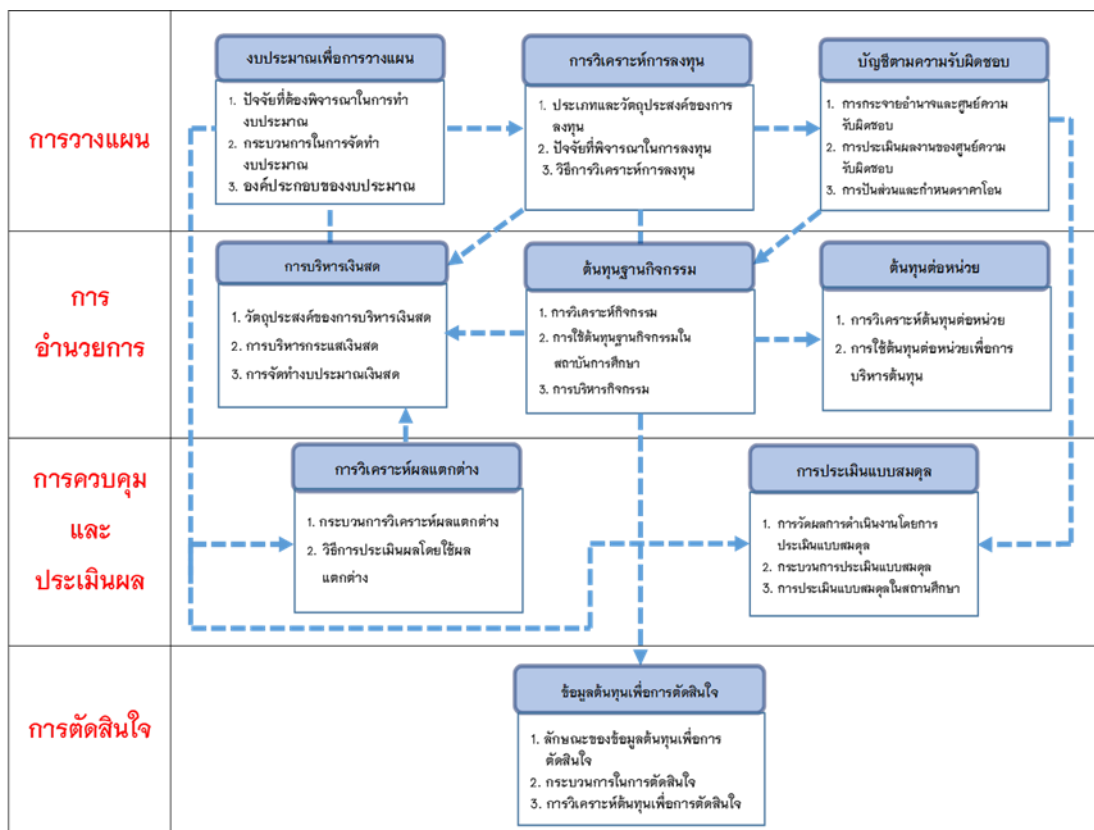

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ผลการศึกษาองค์ประกอบของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า 1.1 หน้าที่การบริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการอำนวยการ 3) ด้านการควบคุมและประเมินผล 4) ด้านการตัดสินใจ 1.2 องค์ประกอบของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ (1) งบประมาณเพื่อการวางแผน (2) การวิเคราะห์การลงทุน (3) บัญชีตามความรับผิดชอบ (4) การบริหารกระแสเงินสด (5) ต้นทุนต่อหน่วย (6) ต้นทุนฐานกิจกรรม (7) การวิเคราะห์ผลแตกต่าง (8) การประเมินแบบสมดุล (9) ข้อมูลต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ ผู้วิจัยพบว่าสารสนเทศตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาและรายงานผลการประเมินตนเองประจำปีของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศทางการบัญชีของสถานศึกษา 4 เรื่องสำคัญ ได้แก่ 1) แผนภูมิการบริหาร เกี่ยวข้องกับเรื่องการบัญชีตามความรับผิดชอบ 2) แผนงบประมาณมีความเกี่ยวข้องกับงบประมาณเพื่อการวางแผน 3) ข้อมูลด้านอาคารสถานที่และงบลงทุนมีความเกี่ยวข้องสารสนเทศทางการบัญชีเรื่องการวิเคราะห์การลงทุน 4) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการประเมินแบบสมดุล

2. ผลการพัฒนารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาจากตอนที่ 1 มาจัดทำร่างรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สรุปได้ดังนี้ 1) สารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้ในการบริหารด้านการวางแผน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบรอง 2) สารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้ในการบริหารด้านการอำนวยการประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบรอง 3) สารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้ในการบริหารด้านการควบคุมและประเมินผล ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบรอง 4) สารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้ในการบริหารด้านการตัดสินใจประกอบด้วย 1 องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบรอง ขั้น 2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ร่างรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน มีความครบถ้วน เนื้อหาสอดคล้อง และเหมาะสมที่นำไปใช้

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

จากภาพ 2 แสดงให้เห็นถึงรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลักและ 25 องค์ประกอบรอง ซึ่งเป็นสารสนเทศทางการบัญชีที่ผู้บริหารสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารด้านการวางแผน การบริหารด้านการอำนวยความสะดวก การบริหารด้านการควบคุมและประเมินผล และการบริหารด้านการตัดสินใจ ได้ครอบคลุมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะให้สารสนเทศเพื่อการบริหารในหน้าที่งานบริหารเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันมีความเชื่อมโยงหรือนำไปเสริมกับองค์ประกอบเรื่องอื่น ๆ เช่น องค์ประกอบงบประมาณเพื่อการวางแผน จะให้สารสนเทศเพื่อการบริหารในหน้าที่การวางแผน จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและนำไปประกอบการจัดทำสารสนเทศเรื่องการวิเคราะห์การลงทุน ในขณะเดียวกันสารสนเทศงบประมาณก็จะถูกนำไปประกอบในการวิเคราะห์ผลแตกต่างในองค์ประกอบการวิเคราะห์ผลแตกต่าง และนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานในองค์ประกอบการประเมินผลแบบสมดุล และสารสนเทศด้านการประเมินแบบสมดุล ก็มีความเชื่อมโยงกับสารสนเทศกับองค์ประกอบบัญชีตามความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า 1) ผลลัพธ์คะแนนเฉลี่ยการสอบวัดความรู้ผู้เข้ารับการอบรมหลังการอบรม (Post-test) สูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม (Pre-Test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 แสดงว่า การอบรมมีผลทำให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจสารสนเทศทางการบัญชีเพิ่มสูงขึ้นจริง 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อ ความรู้ที่ได้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54) 3) ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ของผู้เข้ารับการอบรม 38 คน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่ารูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 9 องค์ประกอบมีประโยชน์ในการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนในระดับมากถึงมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก และแยกออกเป็น 25 องค์ประกอบรอง จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารอย่างครบวงจรของการบริหาร 4 ชั้น เริ่มจาก การวางแผน การอำนวยการ การควบคุมและประเมินผล และการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจในการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาได้อย่างรอบคอบ บนพื้นฐานของข้อมูลหรือสารสนเทศที่ครบถ้วน เนื่องจากหากมีการตัดสินใจในการบริหารโดยมีข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอ อาจก่อให้เกิดความเสียหายตามมาได้

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบในสองลักษณะ คือ ความเชื่อมโยงภายในระหว่างองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบ โดยใช้สัญลักษณ์ลูกศรแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ดังกล่าว และ ความเชื่อมโยงภายนอกขององค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบกับขั้นตอนการบริหารงาน 4 ด้านความเชื่อมโยงภายใน ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 9 องค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สารสนเทศแรกที่ผู้บริหารสถาบัน ฯ พิจารณา คือ งบประมาณ สารสนเทศงบประมาณทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบกิจกรรมและข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องในภาพรวม ซึ่งจะเป็นสารสนเทศที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์การลงทุนที่ทำให้ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจลงทุนที่เหมาะสมและสอดคล้องเชื่อมโยงกับงบประมาณการลงทุนของสถานศึกษา ทำให้การจัดทำสารสนเทศการบริหารเงินสดเกิดความชัดเจน ทราบถึงกระแสเงินสดที่ต้องใช้จ่ายและสภาพคล่องของเงินที่สามารถนำมาใช้ได้ที่มีอยู่จริงเท่าใด ทำให้การบริหารเงินสดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแผนงบประมาณและงบประมาณการลงทุน สอดคล้องกับ พัทนิช เนาวพันธ์ (2558 : 358) กล่าวว่า การวางแผนงบประมาณ เพื่อสามารถคาดการณ์

กระแสเงินสดเข้าและกระแสเงินสดออกเพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับสภาพคล่อง นอกจากนี้สารสนเทศงบประมาณมีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลแตกต่าง และการประเมินแบบสมดุล โดยนำข้อมูลตามงบประมาณมาใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบ เพื่อการวิเคราะห์ผลแตกต่างสำหรับการควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานของส่วนงานภายในของสถาบัน ฯ หรือกิจกรรมต่างๆ องค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งได้แก่ ต้นทุนกิจกรรม ซึ่งเป็นสารสนเทศทางการบัญชีที่แสดงต้นทุนตามฐานกิจการ เชื่อมโยงไปสู่การคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยของกิจกรรมทำให้ทราบประสิทธิภาพการบริหารต้นทุนของสถาบัน ฯ อย่างชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับ รัตนาวงศ์ศรีมีเดือน (2562 : 435) ระบบงบประมาณที่ดี ต้องกำหนดขึ้นโดยครอบคลุมทั้งการวางแผนและการควบคุม หากมีแต่เพียงการวางแผน โดยไม่มีส่วนที่ช่วยในการควบคุมการทำงานให้บรรลุเป้าหมายก็จะเกิดความสูญเปล่า นอกจากนั้นจะเชื่อมโยงไปสู่การบริหารจัดสรรเงินสดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสารสนเทศเหล่านี้จะส่งผลมาสู่การนำข้อมูลต้นทุนมาใช้เพื่อการตัดสินใจ ในลำดับสุดท้ายเพื่อส่งผลไปสู่การปฏิบัติงานจริงตามความเชื่อมโยงภายนอก เป็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบกับขั้นตอนการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน พบว่า องค์ประกอบที่สนับสนุนในขั้นนี้ ได้แก่ 1) งบประมาณเพื่อการวางแผน สารสนเทศทางการบัญชีที่ได้การจัดทำงบประมาณ จะช่วยผู้บริหารสถาบัน ฯ ทราบถึงข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องแผนการในการจัดหาทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังสามารถใช้สารสนเทศงบประมาณในการกำกับดูแลส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานเป็นไปตามทิศทางและสอดคล้องกับตามแผนงาน และยังสามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงานส่วนงานต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับ ศศิวิมล มีอำพล (2558 : 6-3) กล่าวว่า งบประมาณเป็นเครื่องมือทางการเงินชนิดหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ฝ่ายบริหารดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำงบประมาณเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานและการวางแผนกำไร ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การ 2) การวิเคราะห์การลงทุน สารสนเทศทางการบัญชีที่ได้จากการวิเคราะห์การลงทุนจะทำให้ผู้บริหารสถาบัน ฯ ทราบถึงแผนการลงทุนที่จะมีผลผูกพันกับสถาบันในระยะยาว ทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผนบริหารจัดการหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม 3) การบัญชีตามความรับผิดชอบ สารสนเทศทางการบัญชีตามความรับผิดชอบ เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยผู้บริหารรวบรวมข้อมูลและรายงานผลการติดตามการดำเนินงานของส่วนงานต่าง ๆ ที่ได้มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ รัตนาวงศ์ศรีมีเดือน (2562 : 442) กล่าวว่า การนำงบประมาณมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องใช้ควบคู่กับระบบบัญชีที่สามารถวัดผลงานของหน่วยต่าง ๆ ได้ชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งเรียกว่าการบัญชีตามความรับผิดชอบ กิจกรรมต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เรียกว่า ศูนย์ความรับผิดชอบ ที่กระจายความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ดูแลตนเองตามอำนาจที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ในการติดตามและวัดผลการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านการอำนวยความสะดวก ในการบริหารสถาบัน ฯ ให้สามารถดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ต่อเนื่องไม่ประสบปัญหา ปัจจัยภายในที่สำคัญที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเงินสด ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ทำให้มีสภาพคล่องและใช้ในการจัดหา ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนอื่นๆ และการบริหารต้นทุนที่เกิดขึ้นให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนการสอน ในงานวิจัยนี้ พบว่าสารสนเทศทางการบัญชีที่ผู้บริหารสถาบัน ฯ ควรนำใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น องค์ประกอบที่ สนับสนุนในขั้นนี้ คือ 1) การบริหารเงินสด สารสนเทศทางการบัญชีที่ได้จากการจัดทำงบประมาณเงินสด ช่วย ให้ผู้บริหารทราบถึงกระแสเงินสดรับและจ่ายที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต ทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผนเพื่อ ก่อให้เกิดสภาพคล่องที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรเทพ สุรัตนวิช (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารงานการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานการเงิน สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พบว่าการบริหารงานการเงินของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานการเงินในภาพรวมมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การ บริหารงานด้านการเงิน ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์และด้านการจัดสรร งบประมาณ มีเกณฑ์ระดับมาก ที่สุดตามลำดับ และการบริหารงานด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล การรายงานผลการใช้เงิน ด้านการ ระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา มีเกณฑ์ระดับมาก ตามลำดับ 2) ต้นทุนต่อหน่วย เป็นสารสนเทศ ทางการบัญชีที่ช่วยทำให้ผู้บริหาร ทราบถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยการเปรียบเทียบต้นทุนที่เกิด ขึ้นกับผลผลิตที่ได้ ทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและบริหารจัดการต้นทุนให้คุ้มค่า และเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ต้นทุนฐานกิจกรรม ทำให้ผู้บริหารสามารถทราบถึงการใช้ทรัพยากรและ ต้นทุนที่เกิดขึ้นในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นหรือไม่ ช่วยให้ผู้บริหาร สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรม ให้เกิดการใช้ทรัพยากรและต้นทุน อย่างมีประสิทธิภาพตรงกับ เป้าหมายที่ต้องการมากขึ้น สอดคล้องกับ พัทธนิช เนาวพันธ์ (2558 : 292) กล่าวว่า ระบบต้นทุนตามกิจกรรม จะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารหันมาให้ความสนใจกับการบริหารกิจกรรมและต้นทุน พร้อมทั้งให้ข้อมูลที่สำคัญแก่ ผู้บริหาร อันเป็นประโยชน์ต่อการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ การบริหารเงินสดและสภาพคล่อง การตัดสินใจ เชิงกลยุทธ์ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความเป็นเลิศให้ กิจการ

2.3 ด้านการควบคุมประเมินผล การควบคุมและประเมินผลจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ชัดเจน ละเอียดและแม่นยำ ในการวิจัยนี้ พบว่า องค์ประกอบที่สนับสนุนในขั้นนี้ คือ 1) สารสนเทศทางการบัญชี เกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลแตกต่าง เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้บริหารทราบถึงผลแตกต่าง ซึ่งนำเสนอข้อมูลเชิง ปริมาณที่เกิดจากการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เช่น การนำตัวเลขค่าใช้จ่าย

ดำเนินการที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายตามงบประมาณที่ตั้งไว้ ทำให้ทราบว่าผลแตกต่างที่มีเกิดขึ้นจากรายการค่าใช้จ่ายประเภทใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์หลักในรายละเอียดของรายการค่าใช้จ่ายที่เป็นปัญหาและกำหนดมาตรการแก้ไขได้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ นันทพร พิทยะ, (2552 : 226-227) กล่าวว่า รายงานการวิเคราะห์จะแสดงผลต่างระหว่างการดำเนินงานจริงกับสิ่งที่ควรเกิดขึ้นตามมาตรฐาน ผลต่างที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดการพิจารณาสาเหตุซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน การระบุปัญหาทำให้เกิดความสนใจในการหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การแก้ไข และ 2) การประเมินแบบสมดุล เครื่องมือที่ให้การวัดผลการดำเนินงานได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านการเงิน กระบวนการภายใน การเรียนรู้เติบโต และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ด้านการตัดสินใจ ในการบริหารสถาบัน ฯ ผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องทราบถึงผลกระทบหรือความแตกต่างของทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้บริหารจะมั่นใจได้ว่าได้ทำการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมและสามารถควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ ในงานวิจัยนี้ พบว่า องค์ประกอบที่สนับสนุนในขั้นนี้ คือ ข้อมูลต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นที่ควรนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจของผู้บริหาร เนื่องจากในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นหากผู้บริหารได้ทราบถึงต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ หรือต้นทุนของทางเลือกต่าง ๆ จะทำให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ รัตนา วงศ์ศรีเดือน (2562 : 201) กล่าวว่า ในการตัดสินใจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจด้านการผลิต การขาย ผู้บริหารที่มีหน้าที่ตัดสินใจต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลสำคัญได้แก่ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (relevant costs) ซึ่งมักจะเป็นต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต รวมถึงรายได้ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับต้นทุนที่อาจเปลี่ยนแปลงไปจากการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย

3. ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับความแนวคิดระบบการบริหารงานและประเมินผลแบบสมดุล หรือ การวัดผลเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) เนื่องจากการประเมิน แบ่งเป็นมุมมอง 4 ด้าน โดยทั้ง 4 ด้านต้องสมดุลหรือมีความสำคัญเท่ากัน องค์กรจะประสบความสำเร็จในการดำเนินการจะต้องให้ความสำคัญทั้ง 4 ด้านเท่า ๆ กัน คือ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และเติบโต และด้านการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา สังขทัต (2556 : 34) เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) พบว่า รูปแบบการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ มิติด้านผู้เรียน มิติด้านกระบวนการภายใน มิติด้านการเงิน และมิติด้านการเรียนรู้และเติบโต เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้กับสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในงานวิจัยนี้ พบว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษามีแนวทางเช่นเดียวกันกับการประเมินแบบสมดุล กล่าวคือการประเมินคุณภาพการศึกษาตาม

มาตรฐานการอาชีวศึกษา มีความสอดคล้องกับการประเมินแบบสมดุลใน 3 ด้าน คือ 1) การประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินด้านลูกค้าของการประเมินแบบสมดุล 2) การประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านครูผู้สอนและผู้บริหาร ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ ด้านปัจจัยพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินด้านกระบวนการภายในของการประเมินแบบสมดุล 3) การประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินด้านการเรียนรู้และเติบโตของการประเมินแบบสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณลักษณ์ ภักดีชน ฉลอง ชาตรุประชีวินและอนุชา กอนพ่วง (2557: 108-119.) เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบดุลยภาพ (BSC) สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ ด้านการบริหารการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณและทรัพยากร ด้านผู้เรียน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และกลยุทธ์การบริหารแบบดุลยภาพที่ประกอบด้วยการบริหารทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสมนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าผู้บริหารสถาบัน ฯ ผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นต่อรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนเป็นประโยชน์และความรู้ที่ได้จากการแก้ปัญหากรณีศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถาบันของผู้รับการอบรมไม่ได้มีการนำสารสนเทศทางการบัญชีมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารงานครอบคลุมการบริการอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการสอบถามผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศทางการบัญชีของสถาบัน ฯ พบว่ามีการใช้สารสนเทศทางการบัญชี เรื่องงบประมาณ การวิเคราะห์การลงทุนและ การจัดแบ่งสายงานและการกระจายอำนาจ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 95 และมีการใช้สารสนเทศที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลแตกต่าง การประเมินผลงานส่วนงาน และการนำต้นทุนมาวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 66-76 การนำสารสนเทศทางการบัญชีเรื่องการบริหารเงินสด ต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนกิจกรรม ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 47-52 และการกำหนดศูนย์ความรับผิดชอบน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29 ซึ่งมีข้อสังเกตว่า ถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำงบประมาณแต่สถาบันหลายแห่งไม่ได้นำงบประมาณที่ตั้งไว้มาเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าการจัดทำงบประมาณของสถาบัน ฯ หลายแห่งเป็นการจัดทำงบประมาณตามข้อกำหนดในการทำแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อส่งให้แก่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมากกว่าที่จะจัดทำเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนที่พบว่างบประมาณที่จัดทำตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันส่วนใหญ่เป็นการจัดทำในส่วนงบประมาณดำเนินการเป็นยอดรวม ขาดองค์ประกอบของงบประมาณส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะงบประมาณเงินสดซึ่งเป็นสารสนเทศทางการบัญชีที่มีความสำคัญในการบริหารเงินสดของสถาบัน แต่ผลที่ได้จากการสอบถามผู้เข้าอบรมพบว่ามีเพียงร้อยละ 52 ที่มีการนำงบประมาณเงินสดมาใช้ในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา (2555 :

141-153) ได้ศึกษา การใช้เทคนิคการบริหารต้นทุนและการใช้ข้อมูลบัญชีเพื่อการบริหาร แต่ใช้ข้อมูลของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นแหล่งศึกษา พบว่า เทคนิคการบริหารต้นทุนและการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีเพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ เช่น การลดต้นทุน หรือ การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ดังนั้นกิจการเหล่านี้ยังสามารถนำ เทคนิคการบริหารต้นทุนอื่นๆที่เหมาะสมกับกลยุทธ์ของกิจการมาใช้ได้อีก

ข้อสรุปที่สำคัญของผลการวิจัยนี้ คือ การบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนต้องให้ความสำคัญกับการใช้สารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารอย่างครบถ้วน การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ การวางแผน การอำนวยการ การควบคุมประเมินผล และการตัดสินใจ จึงจะเป็นการใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนมิใช่บริหารงานตามความรู้สึกหรือตามสามัญสำนึกโดยขาดข้อมูล ผลการวิจัยที่ให้ความสำคัญเรื่องความรอบด้าน ครบถ้วนของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lau Cho Yau (2004:34) เรื่อง Management Accounting in Education : stakeholder perceptions in Singapore พบว่า การใช้สารสนเทศทางการบัญชีบริหารเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาในประเทศสิงคโปร์ ดังนี้ 1) งบประมาณเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารในขั้นตอนวางแผน 2) การวิเคราะห์ผลแตกต่าง เป็นเครื่องมือที่ใช้รายงานผลการดำเนินงานและการควบคุม 3) ต้นทุนต่อหน่วยเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในการวัดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร 4) การกำหนดศูนย์ความรับผิดชอบและการกระจายอำนาจ (การบัญชีตามความรับผิดชอบ) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการการจัดโครงสร้าง โดยพบว่า การกระจายอำนาจและกำหนดศูนย์ความรับผิดชอบแบบศูนย์ต้นทุนเป็นที่นิยมปฏิบัติมากกว่าการกำหนดเป็นศูนย์กำไร เนื่องจากการปฏิบัติงานแบบศูนย์ต้นทุนมีความเหมาะสมกับสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร 5) ต้นทุนฐานกิจกรรมเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการควบคุมและบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาและควบคุมแผนงานที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน พบองค์ประกอบสารสนเทศทางการบัญชีของรูปแบบ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำงบประมาณและวิเคราะห์การลงทุนในโครงการต่างๆเพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและทิศทางที่ชัดเจน
2. ด้านการอำนวยการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำสารสนเทศทางการบัญชีเกี่ยวกับงบประมาณเงินสดเพื่อช่วยในการบริหารสภาพคล่องทางการเงินเป็นไปอย่างเหมาะสมและการบริหารเงินสดรับและจ่าย

ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำต้นทุนฐานกิจกรรมและต้นทุนต่อหน่วย เพื่อให้สามารถบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น

3. ด้านการควบคุมและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการวิเคราะห์ผลแตกต่างที่เกิดจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงกับข้อมูลงบประมาณที่ตั้งไว้ เพื่อให้ทราบผลแตกต่างที่สำคัญซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์และแก้ไขรายการที่เกิดขึ้นได้ตรงประเด็นที่เป็นสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

4. ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์ต้นทุนที่เกี่ยวข้องของกิจกรรมหรือทางเลือกที่อยู่ในการพิจารณา มาประกอบในการตัดสินใจเพื่อให้สามารถตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยศึกษาแยกแต่ละองค์ประกอบอย่างละเอียดให้มากขึ้น เนื่องจากแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความหมายและความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษา เช่น ศึกษาการคำนวณต้นทุนฐานกิจกรรมของกิจกรรมที่สำคัญของสถานศึกษา ต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหลักสูตร หรือแต่ละระดับชั้น ต้นทุนของกิจกรรมบริการทางการศึกษา ต้นทุนการบริการงานทะเบียน ต้นทุนของหน่วยสนับสนุนต่างๆ เป็นต้น

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการในการจัดทำและระบบการรายงานของสารสนเทศทางการบัญชีในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กรกมล พากเพียร. (2552). *การจัดการระบบบัญชีและการเงินอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์. (2559). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2016/08/nuthasid-vocational-education-v02_2.pdf
- นันทพร พิทยะ. (2552). *การบัญชีต้นทุน*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา. (2555). การใช้เทคนิคการบริหารต้นทุนและการใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อการบริหารของบริษัทในประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 11 (2), 141-153
- พัชนีจ เนาวพันธ์. (2558). *บัญชีเพื่อการบริหารธุรกิจ ตามแนวคิดกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- มณลักษ์ณ์ ภักดีชน, ฉลอง ชาตรูประชีวิน และอนุชา กอนพวง. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบ
ดุลยภาพ (BSC) สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal Of Education Naresuan
University*. 16 (1), 108-119.
- รัตนา วงศ์ศรีมีเดือน. (2562). *การบัญชีขั้นสูง 1*. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- ศศิวิมล มีอำพล. (2558). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพมหานคร: อินโฟไมนิ่ง.
- สำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการ
บริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา:
http://www.spc.ac.th/spc/Planning_and_cooperation_department/
- สำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). ข้อมูลสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาล และเอกชน. *ออนไลน์*.
สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: [techno.vec.go.th/th-th/บริการข้อมูล/ข้อมูลสถิติด้าน
การศึกษา/ข้อมูลสถานศึกษา.aspx](http://techno.vec.go.th/th-th/บริการข้อมูล/ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา/ข้อมูลสถานศึกษา.aspx)
- สุนันทา สังขทัตน์. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา โดยใช้แนวคิด Balance Scorecard (BSC). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- อมรเทพ สุรัตน์นิช. (2544). *การบริหารงานการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
และครูผู้ปฏิบัติงานการเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และ
อ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- Lau Cho Yau. (2004). *Management accounting in Education stakeholder perceptions in
Singapore (Doctorate of Education)*. United Kingdom: University of Leicester.

ผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain gym)

ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง

ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิ์ศาสตร์

**Results of Activity Plan Using Rhyme Storytelling With Brain Gym
Activity for Children with Attention - Deficit Behavior
of Kindergarten 1/2, Thienprasitsart School**

วริญญา จรุงรุ่ง¹,

ดวงกมล จงเจริญ² และ วิจิตรา สุขอร่าม³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา¹,

โรงเรียนเอียร์ประสิทธิ์ศาสตร์³

Warinya Jaroonrung¹,

Duangkamol Chongcharoen² and Wijittra Sukaram³

Suansunandha Rajabhat University¹,

Theinprasitsart School³

Corresponding Author, E-mail: duangkamol.ch@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิ์ศาสตร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้การจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิ์ศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิ์ศาสตร์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากมีปัญหาพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.99$, S.D.= 0.10) และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง มีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำสำคัญ: นิทานคำคล้องจอง; การบริหารสมอง (Brain Gym); พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง

* วันที่รับบทความ: 27 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 6 มิถุนายน 2564

Received: May 27, 2021; Revised: June 5, 2021; Accepted: June 6, 2021

Abstracts

This classroom action research was the quasi – experimental research and the purpose of this research were 1) results of Activity Plan using Rhyme Storytelling with Brain Gym Activity for Children with Attention - Deficit behavior of Kindergarten 1/2, Thienprasitsart School. 2) Compare Children with Attention - Deficit behavior of Kindergarten 1/2, Thienprasitsart School before and after using the Rhyme Storytelling with Brain Gym Activity. The target group for this study were 3 students in kindergarten 1/2 during academic year 2020 by using purposive sampling because these students had a problem in attention-deficit behavior. The research instruments used in this study were the activity plan using rhyme storytelling with brain gym that have suitable in the highest level ($\alpha = 4.99$, S.D.= 0.10) and concentration behavior observation form of children with attention - deficit behavior had Index of consistency with the reliability in 1.00 The data was analyzed using mean and standard deviation.

Keywords: Rhymes Storytelling; Brain Gym; Attention - Deficit behavior

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัย และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 3) ช่วงปฐมวัยจึงเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านรวมถึงการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (บุญทิพา เตชะทรงคุณ, 2556 : 1) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมหรือการส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิในการทำงานจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากเด็กไม่มีสมาธิ เด็กจะไม่สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยละเอียดถี่ถ้วน ขาดความรอบคอบ วอกแวกง่าย ไม่สามารถรวบรวมการทำงานให้เป็นระเบียบ หรือปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้ทำงานไม่เสร็จหรือเกิดข้อผิดพลาดได้ ประกอบกับปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีต่าง ๆ ถูกพัฒนาขึ้นอย่างก้าวกระโดด และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กปฐมวัยในยุคนี้ได้รับการกระตุ้นจากสื่อมัลติมีเดีย และเทคโนโลยีค่อนข้างมาก ส่งผลให้มีช่วงความสนใจในระยะเวลาที่สั้นลง และมีอัตราป่วยเป็นโรคสมาธิสั้นเพิ่มมากขึ้น (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2561 : ออนไลน์) อีกทั้งลักษณะตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ยังเป็นวัยที่มีช่วงความสนใจโดยเฉลี่ย 8-20 นาทีเท่านั้น อาจทำให้ไม่สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยละเอียดถี่ถ้วน การเตรียมสมาธิก่อนการเรียนรู้หรือการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มระยะความสนใจในการเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ได้ร่วมทำกิจกรรมและได้รับการพัฒนาครบทุกด้านได้อย่างเต็มที่

การบริหารสมอง (Brain Gym) เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย ที่จะช่วยให้สมองทั้ง 2 ซีกให้ทำงานประสานกันได้ดี ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย ดร. พอล อี เดนนิสัน และ เกล อี เดนนิสัน นักประสาทวิทยาชาวอเมริกัน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เพราะการเคลื่อนไหวร่างกายจากการบริหารสมองนี้จะทำให้สมองตื่นตัว เกิดความกระตือรือร้น ช่วยเรื่องการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว อีกทั้งช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และทำให้จิตใจสงบพร้อมที่จะเรียนรู้ (Paul E.Dennison; & Gaill E.Dennison,1981 อ้างอิงจากรอบทิศ ไวยสุศรี 2557 : 6) ซึ่งการนำการบริหารสมองมาใช้นี้จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดสมาธิ สมองตื่นตัว เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีของ มอนเตสซอรี ที่กล่าวว่า เด็กมีความจำเป็นที่จะต้องมีความตั้งใจที่มีสมาธิ เพราะเด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ หากจิตของเด็กวุ่นวายตลอดเวลา และเมื่อเด็กทำกิจกรรมและมีสมาธิที่ดีแล้ว จะช่วยขยายความสนใจของเด็ก ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี นอกจากนี้การวิจัยของฐิติมา แก้วพวง (2561 : 3) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมาธิของนักเรียนโดยใช้เทคนิคการบริหารสมอง (Brain Gym) วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีสมาธิในการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลาที่กำหนด และงานวิจัยของ ธาซินี ศิวะศิลป์ชัย (2560 : 106) การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการบริหารสมองเพื่อการพัฒนาความสามารถทางการอ่านของนักเรียน พบว่า นักเรียนอ่านได้ นักเรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น สามารถนำกิจกรรมการบริหารสมองไปบูรณาการได้กับทุกกลุ่มสาระวิชา

นิทานเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็กและเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้กับเด็ก (คันสนีย์ สุขสมใจภักดิ์, 2560 : 2) อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้น นอกจากนี้นิทานจะช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การพูดให้ความรู้ ความสนุกสนานแก่เด็กแล้ว นิทานยังช่วยฝึกสมาธิให้เด็กรู้จักสำรวมใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟังซึ่งเป็นพื้นฐานการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านหนังสือ ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ที่ดีตามมา

โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพศาสตร์ เป็นโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดทำการสอน 4 ระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นเตรียมอนุบาล ถึงระดับชั้นอนุบาล 3 ซึ่งมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถด้านการอ่านและการเขียน โดยเน้นการเรียนการสอน 3 ภาษาได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน รวมทั้งยังมีกิจกรรมที่สอดแทรกในแต่ละวัน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ และเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีนักเรียนจำนวนหนึ่งในระดับชั้น อนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพศาสตร์ มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรออยู่ไม่นิ่ง โดยสังเกตได้จากพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมในชั้นเรียน นักเรียนไม่มีสมาธิ ไม่สามารถตั้งใจ จดจ่อกับการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ไม่รอคอยในการตอบ

คำถาม มักจะลุกขึ้นยืน เดิน หมุนตัวหรือหยิบจับสิ่งของรอบตัวขณะที่ครูสอน มีระยะความสนใจที่สั้น ต่ำกว่าเกณฑ์ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียนได้ ทั้งนี้ ถ้าเด็กไม่ได้รับการแก้ไข และส่งเสริมสมาธิให้มีสูงขึ้น พฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่งจะส่งผลเสียต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะเด็กจะไม่มีสมาธิในขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ อาจทำให้เรียนรู้ช้า ทำงานไม่ถูกต้องตามคำสั่ง ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนลดลง

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจจะทำการศึกษา การสร้างแผนการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) เพื่อส่งเสริมสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาการอยู่ไม่นิ่ง เป็นสิ่งที่ควรรับแก้ไข และควรส่งเสริมสมาธิให้กับเด็ก ผู้วิจัยจึงจะทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain gym) ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและส่งเสริมเด็กให้มีสมาธิ ทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้การจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาในการควบคุมสมาธิ นักเรียนไม่สามารถตั้งใจจดจ่อกับการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ไม่รอคอยในการตอบคำถาม มักจะลุกขึ้นยืน เดิน หมุนตัวหรือหยิบจับสิ่งของรอบตัวขณะที่ครูสอน มีระยะความสนใจที่สั้น ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพ และการเรียนรู้ต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริหารสมอง (Brain Gym) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ร่วมกับนิทานคำคล้องจอง

2. สร้างแผนการจัดกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ร่วมกับนิทานคำคล้องจอง จำนวน 1 แผน ซึ่งมีกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ร่วมกับนิทานคำคล้องจองประกอบด้วยกันทั้งหมด 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมช้างน้อยอยากมีเพื่อน กิจกรรมคุณกระต่ายขายผ้า กิจกรรมเจ้าลิงต้องแต่ง กิจกรรมยี่ราฟตัวยาว กิจกรรมบ้านแสนอบอุ่น และกิจกรรมนักเล่นดนตรี

3. นำแผนการจัดกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ร่วมกับนิทานคำคล้องจองไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพสตร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินโดยให้คะแนนตามแบบประเมินของลิเคิร์ต (Likert) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Brain Gym) ซึ่งมี 5 ระดับ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2558: 25) ได้แก่ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ซึ่งร่วมกับนิทานคำคล้องจองของแผนกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ซึ่งร่วมกับนิทานคำคล้องจอง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.99$, $S.D. = 0.10$) หลังจากนั้น นำแผนการจัดกิจกรรมบริหารสมอง (Brain gym) ร่วมกับนิทานคำคล้องจองที่ตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. จัดพิมพ์แผนการจัดกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ซึ่งร่วมกับนิทานคำคล้องจอง เพื่อนำไปจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งระดับชั้นอนุบาล 1/2 ต่อไป

2. ศึกษาตำราแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสังเกตพฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่ง

3. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัย มาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 รายการ ได้แก่

- 1) การรอคอยเมื่อตอบคำถาม
- 2) การไม่ลุกขึ้นยืนหรือไม่เดินในขณะที่สอน
- 3) การไม่หมุนหรือหยิบจับสิ่งของรอบตัวขณะที่ครูสอน

4) การมีระยะเวลาความสนใจที่เพิ่มขึ้น

4. นำแบบสังเกตการณ์มีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่นิ่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้าน

การศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพสตร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหาตลอดจนประเมินความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหาตลอดจนประเมินความ

สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 4.00 ทุกรายข้อ

5. นำแบบสังเกตการณ์มีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่นิ่งมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสังเกตการณ์มีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่นิ่งไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

3. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Design) โดยผู้วิจัยได้เลือกแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนให้สิ่งทดลองแบบ (One Group Time Series Design) เขียนเป็นสัญลักษณ์ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	วัดก่อน	สิ่งทดลอง	วัดหลัง
E	T ₁ T ₂ T ₃ T ₄ T ₅	X	T ₆ T ₇ T ₈ T ₉ T ₁₀
โดย	E	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง
	T ₁ T ₂ T ₃ T ₄ T ₅	หมายถึง	สังเกตก่อนจัดกิจกรรม
	X	หมายถึง	กิจกรรมวิทยาการคำนวณโดย Coding
	T ₆ T ₇ T ₈ T ₉ T ₁₀	หมายถึง	สังเกตหลังการจัดกิจกรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

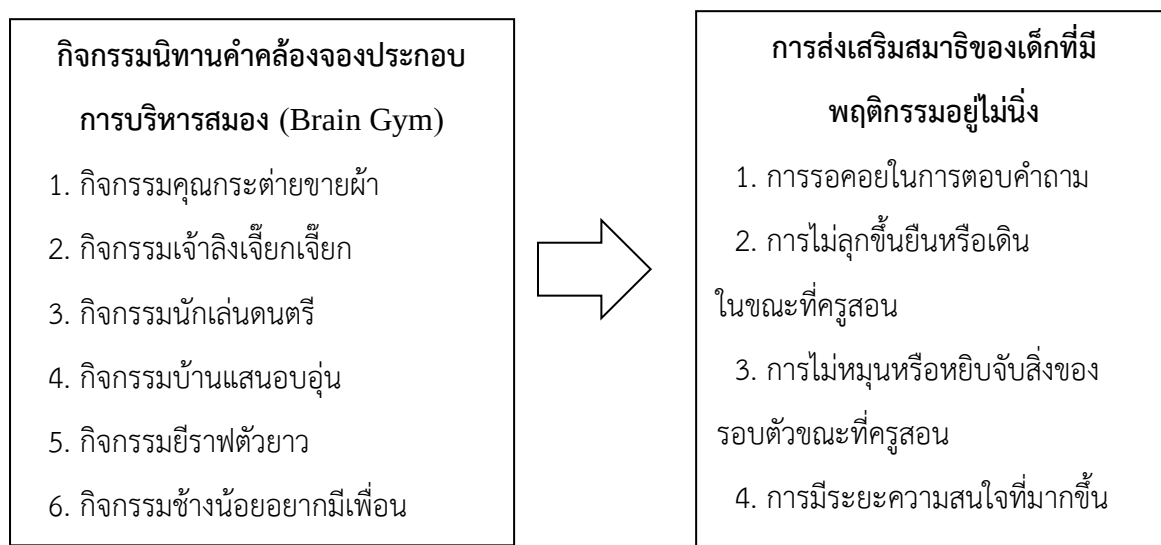
4.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเนื่องจากเป็นครูผู้สอน

4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่นิ่ง ชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ก่อนทดลอง

4.3 ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจอง ประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) โดยใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันพุธและวันพฤหัสบดี ช่วงเวลา 09.10 – 09.30 น. จำนวน 20 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ โดยมียัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีสมาธิก่อนและหลังใช้การกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพ ได้ผลการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการมีสมาธิ หลังใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym)

รายการประเมิน	คนที่ 1			คนที่ 2			คนที่ 3		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การรอคอยเมื่อตอบคำถาม	2.20	0.45	ปรับปรุง	2.20	0.84	ปานกลาง	2.40	0.55	ดี
2. การไม่ลุกขึ้นยืนหรือไม่เดินในขณะที่สอน	1.40	0.55	ปรับปรุง	2.60	0.55	ดี	2.80	0.45	ดี
3. การไม่หมั่นหรือหิบบ้างสิ่งของรอบตัวขณะที่ครูสอน	2.00	0.71	ปรับปรุง	2.60	0.55	ดี	2.80	0.45	ดี
4. การมีระยะเวลาความสนใจเพิ่มขึ้น	1.20	0.45	ปรับปรุง	2.00	0.71	ปานกลาง	2.20	0.84	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.70	0.41	ปานกลาง	2.35	0.26	ดี	2.55	0.26	ดี

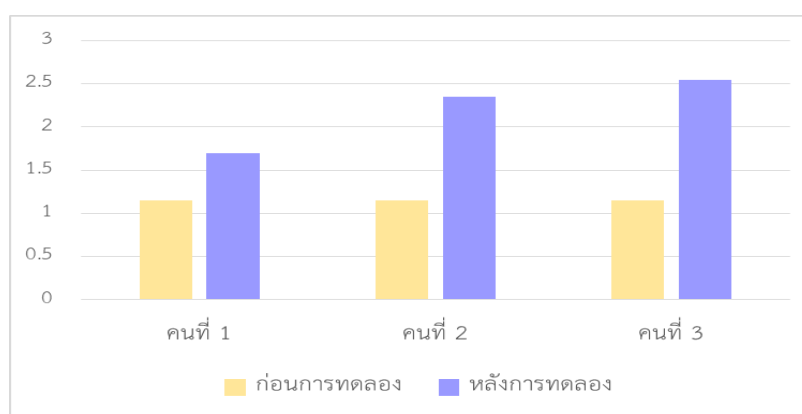
จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการมีสมาธิ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โดยใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนคนที่ 1 มีพฤติกรรมการมีสมาธิอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.70$, S.D. = 0.41) นักเรียนคนที่ 2 มีพฤติกรรมการมีสมาธิอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.26) และ นักเรียนคนที่ 3 มีพฤติกรรมการมีสมาธิอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.26)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการมีสมาธิ ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิ์ศาสตร์ก่อนและหลังทดลอง

รายการประเมิน	คนที่ 1		คนที่ 2		คนที่ 3	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การรอคอยเมื่อตอบคำถาม	1.40	2.20	1.20	2.20	1.00	2.40
2. การไม่ลุกขึ้นยืนหรือไม่เดินในขณะที่สอน	1.20	1.40	1.00	2.60	1.00	2.80
3. การไม่หมั่นหรือหิบบ้างสิ่งของรอบตัวขณะที่ครูสอน	1.00	2.00	1.40	2.60	1.40	2.80
4. การมีระยะเวลาความสนใจเพิ่มขึ้น	1.00	1.20	1.00	2.00	1.20	2.20

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 มีพฤติกรรมการมีสมาธิ หลังการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ทุกคน แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิ และทำให้นักเรียนมีสมาธิสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym)

จากตารางที่ 2 สามารถนำเสนอเป็นแผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีสมาธิ ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ปริสทีศาสตร์ก่อนและหลังทดลองใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym) ดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีสมาธิ ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ปริสทีศาสตร์ก่อนและหลังทดลองใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ว่า นักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ปริสทีศาสตร์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) อยู่ในระดับดีขึ้นทุกคน และสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลของการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ปริสทีศาสตร์ พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนเอียร์ปริสทีศาสตร์ มีสมาธิอยู่ในระดับปานกลางถึงดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แผนการจัดกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้น ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อความเข้าใจ เหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็ก ระยะเวลาที่ใช้ในการจัด

กิจกรรมมีความเหมาะสมกับเด็ก เป็นกิจกรรมน่าสนใจ และมีความแปลกใหม่ เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ชอบในการฟังนิทาน การนำนิทานคำคล้องจองมาเป็นสื่อกลางในการทำกิจกรรมนั้น จะเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดให้เด็กสนใจและรู้สึกสนุกสนาน นอกจากนี้ การนำท่าทางการบริหารสมอง (Brain Gym) เข้ามาบูรณาการในกิจกรรมจะทำให้เด็กได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวร่างกายผ่านการใช้สมองทั้งสองซีก ซึ่งจะเป็นการสร้างสมดุลให้สมอง ทำให้สมองตื่นตัว มีความพร้อมในการเรียนรู้ และทำให้เกิดสมาธิในขณะทำกิจกรรมได้นั่นเอง ดังนั้นแผนการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) จึงเป็นนวัตกรรมที่น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้ส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิ พร้อมในการเรียนมากยิ่งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีของมอนเตสซอรี ที่กล่าวว่า เด็กมีความจำเป็นที่จะต้องมีจิตที่มีสมาธิ เพราะเด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ หากจิตของเด็กวุ่นวายตลอดเวลา และเมื่อเด็กทำกิจกรรมและมีสมาธิที่ดีแล้ว จะช่วยขยายความสนใจของเด็ก ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนเอียร์ประสิทธิภาพศาสตร์ พบว่า พฤติกรรมการมีสมาธิของนักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กให้ความร่วมมือ และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการมีสมาธิของนักเรียนคนที่ 2 และ 3 มีพัฒนาการสมาธิดีขึ้นมากที่สุด เนื่องจากได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ทำให้ไม่ลุกขึ้นยืนหรือไม่เดินในขณะที่สอน และไม่หมั่นหรือหยิบจับสิ่งของรอบตัวขณะที่ครูสอน มีสมาธิสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ พฤติกรรมการมีสมาธิของนักเรียนคนที่ 1 ดีขึ้นระดับปานกลาง เนื่องจากนักเรียนคนที่ 1 มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ค่อนข้างล่าช้าแต่ถ้าหากได้รับการจัดกิจกรรมในระยะเวลาที่มากขึ้นจะสามารถทำให้มีสมาธิดีขึ้นเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) เป็นไปตามสมมติฐานของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนที่สนใจนำกิจกรรมนิทานคำคล้องจองประกอบการบริหารสมอง (Brain Gym) ควรศึกษาแผนอย่างละเอียด รวมถึงซักซ้อมการเล่านิทานคำคล้องจอง และท่าทางการบริหารสมอง (Brain Gym) เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น และส่งผลต่อนักเรียนมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *สมาธิสั้น ภัยเงียบของเด็ก ไม่ร้ายแรง แต่มีโอกาสเรื้อรัง*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.dmh.go.th>.
- ฐิติมา แก้วพวง. (2561). *การพัฒนาสมรรถิยของนักเรียนโดยการใช้เทคนิคบริหารสมอง วิชาคณิตศาสตร์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนติมากออุปถัมภ์
- ธาชีนี ศิวะศิลป์ชัย. (2560). *การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการบริหารสมองเพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านของนักเรียน: พหุกรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญทิพา เตชะทรงคุณ. (2556). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่มีต่อการพูดอย่างมีโครงสร้างของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสนุ พองศรี. (2558). *วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุขุมการพิมพ์ จำกัด.
- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2557). *การใช้เทคนิคบริหารสมอง เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คันสนีย์ สุขสมใจภักดิ์. (2560). *ผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนจารุพัฒนานุกูล*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ผลการศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิค
การคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ในรายวิชาการออกแบบ
และเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

**The Study Results of Creative Thinking Skills and Learning Achievement
in the Design and Technology 3 Subject Through Six Thinking Hats
and Mind Mapping Techniques of Grade 9 Students at
Demonstration School of Suan Sunandha
Rajabhat University**

ธำปณี แยมแก้ว,

มัลลิกา ปาละโชติ และ กรกมล ชูช่วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Thapanee Yaemkaew,

Mullika Palachot and Kornkamol Chuchuo

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: s59131113054@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้
โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 37 คน คัดเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยโดยวิธีการ
เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหก
ใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา 2) แบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ แบบอัตนัย 3) แบบทดสอบวัด
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบอัตนัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
คะแนนพัฒนาการ และการทดสอบ t-test แบบ Dependent

* วันที่รับบทความ: 28 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 9 มิถุนายน 2564

Received: May 28, 2021; Revised: June 7, 2021; Accepted: June 9, 2021

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ; แผนผังทางปัญญา; ความคิดสร้างสรรค์

Abstracts

This action research aimed to 1) compare the creative thinking skills of grade 9 students who were taught through the six thinking hats and mind mapping techniques, and 2) compare the learning achievement of grade 9 students who were taught in the Design and Technology 3 subject through the six thinking hats and mind mapping techniques. The purposive sampling method was employed in the research and the participants were thirty-seven grade 9 students studying in the 2nd semester of the academic year 2020 at Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University. The research instruments were 1) lesson plans based on six thinking hats and mind mapping techniques, 2) creative thinking skill tests, and 3) learning achievement tests. The statistics used in the research were mean, standard deviation, improvement scores, and t-test for dependent sample.

The results showed that:

1. The creative thinking skills of students after studying through the six thinking hats and mind mapping techniques was significantly higher than before at the statistic level of .05
2. The learning achievement of students after studying through the six thinking hats and mind mapping techniques was significantly higher than before at the statistic level of .05

Keywords: Six Thinking Hats Technique; Mind Mapping; Creativity

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์การคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะสำคัญมุ่งพัฒนาความสามารถทางด้านการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนพึงมีเพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ให้แก่ประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 35) ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของบุคคลหรือต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถนะที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน

เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่ระบุไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 ในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่ระบุไว้ในมาตรฐานที่ 7 ว่ากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 71)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา เป็นอีกวิธีการหนึ่ง ที่ครูผู้สอนสามารถนำมาพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ เนื่องจากเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ โดย เมริกา ตรรกาวาทการ (2556 : 14) กล่าวว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการคิดที่มีความแปลกใหม่ สามารถสังเคราะห์ ประยุกต์ ผสมผสานความคิดแล้วสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ทั้งในด้านการคิดบวก การกระทำที่เป็นประโยชน์ การผลิตผลงาน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวทวีรัชฐ์ ธัญวัฒน์ยั้ง (2558 : 89) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหมวกหกใบกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนตามแนวคิดหมวกหกใบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหมวกหกใบกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหมวกหกใบ สูงกว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้แผนผังทางปัญญายังเป็นเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดย รุ่งโรจน์ ชอบหวาน (2555 : 55) กล่าวว่า แผนผังทางปัญญา หมายถึง การรวบรวมความคิดที่กระจัดกระจายและสลับซับซ้อนให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เข้าใจง่าย แสดงออกด้วยการเชื่อมโยงประเด็นสำคัญและประเด็นย่อย ๆ เข้าด้วยกัน โดยใช้รูปภาพที่สร้างสรรค์ เส้น ลูกศร สัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยพัฒนาให้ผู้สร้างแผนผังทางปัญญาเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยพัทธ์ ศรีกรรต (2558 : 106) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคแผนผังทางปัญญา วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้สัมผัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคแผนผังทางปัญญา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมานาเซ มะลาเฮง (2551 : 80) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5

จังหวัดปัตตานี พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นทุก ด้านหลังการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์สูงทุกด้าน สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานหรือชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถใช้ความคิดของตนเองในการออกแบบและสร้างผลงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน และมองว่าภาระงานที่ได้รับนั้นมีความยาก ไม่สามารถทำได้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาการไม่ส่งงาน หรืองานที่ได้นั้นมีรูปแบบที่เหมือนกับคนอื่น ๆ ทำให้นักเรียนไม่เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ทั้งนี้อาจจะเกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย และเน้นการท่องจำตามตำราไม่ได้ฝึกให้นักเรียนคิดตามไปที่ละขั้น ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการคิดและสร้างสรรค์ผลงานตามความสามารถของตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ และผ่านเกณฑ์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ร่วมกับแผนผังทางปัญญา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2563 จำนวน 37 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหวมกักรับร่วมกับแผนผังทางปัญญา ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.2 แบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหวมกักรับร่วมกับแผนผังทางปัญญา ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน นั่นคือ สาระที่ 4 เทคโนโลยี ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจแนวคิดหลักของเทคโนโลยีเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ใช้ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และศาสตร์อื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 จำนวน 3 แผน รวม 6 คาบ เวลา 6 ชั่วโมง ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การเลือกหัวข้อโครงงานวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วัสดุและอุปกรณ์สำหรับพัฒนาและสร้างชิ้นงาน จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม จำนวน 2 ชั่วโมง

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การเลือกหัวข้อโครงงานวิทยาศาสตร์, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วัสดุและอุปกรณ์สำหรับพัฒนาและสร้างชิ้นงาน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ เบสท์ (Best, 1981 : 182 อ้างถึงใน ประพนธ์ ตังปรีชาพาณิชย์, 2555 : 158-173)

5 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง แผนการจัดการการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้นี้ มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.32)

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้มาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์

2) ศึกษารูปแบบการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยเลือกสร้างแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 12 ข้อ

3) นำแบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)

ระหว่างข้อคำถามและองค์ประกอบของทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดความรู้ตามองค์ประกอบของทักษะความคิดสร้างสรรค์ข้อนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดความรู้ตามองค์ประกอบของทักษะความคิดสร้างสรรค์ข้อนั้น

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่ได้วัดความรู้ตามองค์ประกอบของทักษะความคิดสร้างสรรค์ข้อนั้น ซึ่งค่า IOC ที่ได้ คือ 0.89

4) นำแบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์กลับไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1) ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษาเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) รายวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์ สาระที่ 4 เทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 7 ข้อ

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 คน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบวัดความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อนั้น

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อนั้น

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบไม่ได้วัดความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อนั้น

ซึ่งค่า IOC ที่ได้ คือ 0.95

5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตรวจสอบแล้วมาแก้ไข ปรับปรุงตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

4.2 จัดการเรียนการสอนตามลำดับแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนจะได้ฝึกคิดเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ขั้นตอนการคิดแบบหมวกหกใบ ซึ่งหมวกแต่ละใบจะแทนความคิดในแต่ละด้าน เช่นหมวกสีขาว แทน ข้อเท็จจริง, หมวกสีเขียว แทน ความคิดริเริ่ม และหมวกสีฟ้า แทน การควบคุม เป็นต้น จากนั้นเมื่อนักเรียนได้คิดตามสีหมวกของตนเองแล้ว ลำดับต่อไปจะเป็นการพูดคุยกันของหมวกทั้งหกสี เพื่อหาข้อสรุป และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุด จากนั้นบันทึกข้อสรุปที่ได้ในรูปแบบของแผนผังทางปัญญา เพื่อจัดระเบียบความคิดต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และสามารถมองเห็นภาพรวมของความคิดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

4.3 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

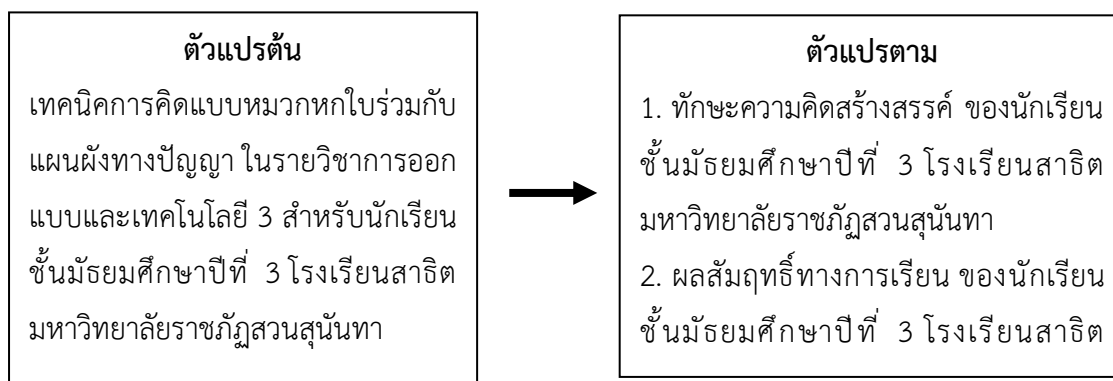
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และคะแนนพัฒนาการ

5.2 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test แบบ Dependent และคะแนนพัฒนาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดของการวิจัยดังภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน

ผลการทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	37	36	17.54	1.91	450	5,598	39.697*
หลังเรียน	37	36	29.70	1.51			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 17.54 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.91 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 29.70 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.51 ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 450 คะแนน และผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแต่ละตัวยกกำลังสองเท่ากับ 5,598 คะแนน และค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 39.697 ซึ่งค่า t ที่คำนวณมีค่าสูงกว่าค่า t ในตาราง จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา มีทักษะความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

ผลการทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	37	35	15.35	1.83	537	8,087	30.932*
หลังเรียน	37	35	29.86	2.28			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.35 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 29.86 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.28 ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 537 คะแนน และผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลัง

เรียนแต่ละตัวยกกำลังสองเท่ากับ 8,087 คะแนน และค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 30.932 ซึ่งค่า t ที่คำนวณมีค่าสูงกว่าค่า t ในตาราง จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นผลการศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์จากวิจัยเพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา มีทักษะความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบร่วมกับแผนผังทางปัญญา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระผ่านหมวกแต่ละสี โดยในการคิดแต่ละครั้งนักเรียนจะได้ทดลองสวมบทบาทเป็นหมวกสีต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นในด้านนั้น ๆ อย่างเต็มที่ โดยไม่มีขีดจำกัด ทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นถึงข้อมูล ข้อดี ข้อเสีย ความรู้สึก การต่อยอดพัฒนา และบทสรุปของสิ่งนั้นได้อย่างครบถ้วน รวมทั้งยังได้จัดระเบียบความคิดและสรุปรวบความคิดให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ภายใต้เหตุผลอันเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ ภวดีวิรัช ธีรวัฒน์ (2558 : 89) ที่ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหมวกหกใบกับการจัดการเรียนรูปแบบปกติ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหมวกหกใบสูงกว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุมพฏ พงษ์ศักดิ์ศรี และคณะ (2562 : 54-63) ซึ่งได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบการเรียนรู้ด้วยการใช้แผนผังความคิดที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระดับปริญญาตรี พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบการเรียนรู้ด้วยการใช้แผนผังความคิด มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากวัตถุประสงค์จากวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจถึงเนื้อหาที่สำคัญ และได้ฝึกมองปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ ซึ่งในระหว่างการเรียนรู้การสอน นักเรียนจะได้แสดงออกทางความคิดอย่างครบทุกด้านผ่านสื่อต่าง ๆ ของหมวก จากนั้นทำการสรุปแนวคิดต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนสามารถมองภาพรวมของเนื้อหา และสิ่งที่ตนเองสนใจจะพัฒนาหรือใช้แก้ปัญหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิเดช สอนจันทร์ (2560 : 88-95.) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พินิจวรรณกรรม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พินิจวรรณกรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่า 10.44 คิดเป็นร้อยละ 33.50 และหลังเรียน 23.44 คิดเป็นร้อยละ 78.15 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา เผือดจันทิก และคณะ (2562 : 379-394) ซึ่งได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 5.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.88 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 23.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.75

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ไปปรับใช้กับรายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นอื่น ๆ

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมให้มีการนำการจัดการเรียนรู้ไปปรับใช้กับรายวิชาอื่น ๆ และระดับชั้นต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความต่อเนื่องและเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน
2. ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบพร้อมกับแผนผังทางปัญญา ในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ และในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป
3. ควรมีการศึกษาทักษะด้านอื่น ๆ และนำไปปรับใช้ตามเนื้อหาของรายวิชา และระดับชั้นอื่น ๆ อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัญญา เผือดจันทิก, พินโย พรหมเมือง และ พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*. 16 (2), 379 - 394.
- จุมพฏ พงษ์ศักดิ์ศรี, ดิเรก อธิระภูธร และ อรรถจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2562). พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบการเรียนรู้ด้วยการใช้แผนผังความคิดที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 21 (2), 54-63.
- ชยพัทธ์ ศรีกรรต. (2558). *ผลการจัดการแบบสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคแผนผังทางปัญญา วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้ความรู้สึก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ประนอม ตังปรีชาพานิชย์. (2555). คุณลักษณะและคุณสมบัติของพนักงานบัญชีที่พึงประสงค์ตามทัศนะ ของ
สถานประกอบการ. *วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. 7
(2), 158-173.
- ภวัตรวิษฐ์ ธีธวัณณย์. (2558). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทาง
วิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิดหมวกหกใบกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาหลักสูตรการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มานาเซ มะเลเฮง. (2551). *ผลการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เมริกา ตรรกาวาทกร. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน
ประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งโรจน์ ขอบหวาน. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบแผนผังทางปัญญากับกิจกรรมการเรียนรู้ปกติ*.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การสอนภาษาอังกฤษ. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิทธิเดช สอนจันทริต. (2560). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พินิจวรรณกรรม และการ
คิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบ
หมวกหกใบ*. *วารสารราชพฤกษ์*. 15 (1), 88 - 95.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจำ

การใช้คำประกอบการสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร

**Creating of Learning Media Throughout Interactive Video for Helping
Students to Remember the Use of Expressions of Grade 6
Students in Wat Benjamaborphit Secondary School**

ปิยะณัฐ อักษรดี และ อธิราภรณ์ พลายเล็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Piyanut Auksondee and Teeraporn Plailek

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: tenoape@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเรื่องการสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจำการใช้คำประกอบการสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) สร้างวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ 2.) ทดสอบประสิทธิภาพแบบเดียวกับวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ 80:80 3.) เปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 คนผ่านกระบวนการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1.) วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ 2.) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Additional Expressions 3.) แบบทดสอบเรื่องคำประกอบการสนทนา สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การทดสอบประสิทธิภาพสื่อแสดงให้เห็นค่า E1:E2 อยู่ที่ 78.9:76.6 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในการวัดค่าวิทยุพิสัยในระดับต่ำสุด ที่ 80:80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 1-20.) 2. การทดสอบระหว่างเรียน 1-3 ของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 7.44 (S.D. 1.15 ซึ่งเท่ากับ 74.44% ของคะแนนสูงสุดและผ่านเกณฑ์ 50% ของโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดเบญจมบพิตร ในขณะเดียวกัน กลุ่มเป้าหมายทำคะแนนเฉลี่ย

* วันที่รับบทความ: 26 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 9 มิถุนายน 2564

Received: April 26, 2021; Revised: June 7, 2021; Accepted: June 9, 2021

ของแบบทดสอบหลังเรียนอยู่ที่ 23 (S.D. 2.65) ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบก่อนเรียนที่ 6.33 (S.D. 3.06) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความก้าวหน้าอยู่ที่ 16.67 (S.D. 5.51) ซึ่งสูงกว่าเดิม 55.56%

คำสำคัญ: วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์; คำประกอบการสนทนา; สื่อการสอน

Abstracts

This classroom action research Creating of Learning Media Throughout Interactive Video for Helping Students to Remember the Use of Expressions of Grade 6 Students in Wat Benjamaborphit Secondary School aimed at 1.) Creating Interactive Video 2.) One to one testing on Interactive Video according to specified criteria of 80/80 3.) To compare target group's academic achievement before and after using Interactive Online Video. Target group in this study was 3 Students from grade 6/2 in Wat Benjamaborphit Secondary School through Purposive Sampling. Instrument researcher used in this study were 1.) Interactive Video 2.) E-Book "Additional Expression" 3.) Expression tests. Statistic used in this research was 1.) Percentage 2.) Mean and 3.) Standard Deviation

A result of this study was found in the following aspects.

1. Efficiency Scores of The Interactive Video are 74.4:76.6 which is lower from the criteria Chaiyong Brahmawong (2013) claimed about cognitive domain estimation at the lowest of 80:80. 2. Target group has a mean of Post-Test at 23 (S.D. = 2.65) higher than mean of Pre-Test at 6.33 (S.D. = 3.06) and mean of progression is 16.67 (S.D. =5.51) which is 55.56% higher.

Keywords: Interactive Video; Expressions; Instruction Media

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันครูคนไทยส่วนใหญ่มุ่งที่จะสอนภาษาอังกฤษในเชิงวิชาการซึ่งเป็นการใช้ภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นเพื่อการสอบและการศึกษาต่อ มากกว่าการสอนภาษาอังกฤษในการสนทนาทั่วไปซึ่งเป็นพื้นฐานที่นักเรียนต้องใช้ในการสื่อสาร (Christopher Wright, 2014:online)

ในการสอนภาษาอังกฤษในการสนทนาทั่วไป จะมีการนำเสนอกลุ่มคำประกอบการสนทนา (Expression) ซึ่งเป็นหนึ่งในกลยุทธ์การสนทนาที่ช่วยให้นักเรียนมีวิธีตอบสนองที่และตอบกลับการสนทนาอย่างเป็นธรรมชาติเป็นภาษาอังกฤษ (Ira Ndyra. 2012 : online) ซึ่งจะแตกต่างจากการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ซึ่งจะนำเสนอบทสนทนาแบบที่กำหนดการตอบกลับที่ตายตัวให้กับนักเรียน ทั้งนี้คำประกอบการสนทนานั้น สามารถนำมาปรับใช้ได้ สถานการณ์ที่แตกต่างกันเช่น; การกล่าวทักทาย การกล่าวขอโทษ การขออนุมัติ การแสดงความเห็นทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และอื่นๆ

การสนทนาทั่วไปนอกจากจะพบได้ในชีวิตประจำวันแล้ว เรายังสามารถพบเห็นได้จากภาพยนตร์หรือสื่อบันเทิงอื่นๆ ซึ่งมักจะแสดงออกมาในรูปแบบของวิดีโอ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า วิดีโอเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนการสนทนาทั่วไป จากการศึกษาเพิ่มเติมวิดีโอเป็นสื่อที่ใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันเนื่องจากวิดีโอสามารถบันทึกได้ทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ในทุกวันผู้คนดูวิดีโอ 22 พันล้านวิดีโอ: บน Snapchat (10 พันล้าน) บน Facebook (8 พันล้าน) และบน YouTube (4 พันล้าน) โดยกว่า 75% ยอดของการดูวิดีโอทั่วโลก คือการดูวิดีโอผ่านแอปพลิเคชันเหล่านี้บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Smart Phone) ทั้งนี้ มีบางบริษัทสังเกตเห็นแนวโน้มและตัดสินใจว่าโอกาสในการฝึกอบรมองค์กรของพวกเขา ด้วยการใช้วิดีโอเพื่อให้ความรู้แก่พนักงาน วิดีโอที่ถูกสร้างออกมาใช้ประกอบการให้ความรู้แก่พนักงานนั้น มาในรูปแบบของภาพและเสียง ซึ่งนักพัฒนาสามารถจัดทำวิดีโอได้ในเกือบทุกหัวข้อ (Helen Colman, 2019 : online)

ในการสร้างวิดีโอ นักพัฒนาควรพิจารณาถึงประสิทธิภาพและข้อเสียตามที่ ฌอนมพร เลาฮอร์สแซง (2545 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญของประสิทธิภาพการประเมินเนื้อหาวิดีโอคือต้องพิจารณาว่า ขนาดของวิดีโอที่แสดงบนหน้าจอ นั้นเหมาะสมหรือไม่ ขนาดของไฟล์ต้องไม่ใหญ่เกินไป เสียงบรรยายและเสียงอื่นๆ ที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ยินต้องชัดเจน มีคำแนะนำและผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าจะฟังเสียงหรือไม่ เนื้อหาควรมีระดับความยากเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สร้างระบบการคิดและการวิเคราะห์สำหรับผู้เรียน Asha Pandey (2019) เพิ่มเติมว่า สิ่งสำคัญคือต้องสังเกตข้อเสียในเรื่องเนื้อหาของวิดีโอเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากนักพัฒนาวิดีโอส่วนใหญ่จะลืมนำเนื้อหาหลังจากสร้างวิดีโอได้ความยาวประมาณ 45-60 วินาที ดังนั้นการลืมนำอาจเกิดขึ้นได้ หากความยาวของวิดีโอเกิน 2 นาที แม้ว่าวิดีโอจะเสนอการฝึกอบรมแบบตอบรับทุกความต้องการ แต่ก็มีข้อจำกัด คือการเพิกเฉยจากผู้เรียน สิ่งนี้เกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่าผู้เรียนสามารถควบคุมวิดีโอส่วนมากได้เพียง 3 ตัวเลือกคือ เริ่ม หยุดและเลื่อนการแสดงผล ดังนั้นหลังจากไม่กี่วินาทีแรกผู้เรียนอาจไม่มีส่วนร่วมและนักพัฒนาไม่สามารถติดตามการใช้งานวิดีโอของผู้เรียนได้ สุดท้ายแม้ว่าวิดีโอจะให้การจดจำได้สูง แต่ก็ไม่ได้ผลสำหรับการรับรู้ในระดับสูง นรินธร นนทมาลย์ และ ใจทิพย์ ณ สงขลา (2560 : 123-143) ยังให้ข้อคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างสื่อวิดีโอว่าผู้พัฒนาควรออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนและเครื่องมือสื่อสาร นักพัฒนาควรใช้สื่อออนไลน์และเครื่องมือที่ช่วยให้มีกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนผ่านโซเชียลมีเดีย วิดีโอควรเน้นตามความต้องการโดยมีการประชุมทางวิดีโอสด หรือวิดีโอถ่ายทอดคำแนะนำตามแอปพลิเคชันอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม

ทั้งนี้ หลังการสร้างสื่อทุกชนิด ควรมีการทดสอบประสิทธิภาพสื่อการนำไปใช้จริงในการเรียนการสอน ภัทรนิล เทพวงศ์ (2559 : ออนไลน์) กล่าวว่า การทดสอบประสิทธิภาพสื่อ เป็นกระบวนการทดสอบคุณภาพของต้นแบบทั้งสื่อแบบเดี่ยวและสื่อแบบผสมที่ใช้ในการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 1-20) ยังกล่าวเพิ่มว่านักพัฒนาต้องตรวจสอบพฤติกรรมและการกระทำของกลุ่มเป้าหมายในขณะที่สอนกับสื่อจากนั้นจึงประเมินกลุ่มเป้าหมายหลังบทเรียน หากคะแนนไม่เป็นไป

ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (E1: E2 ต้องเป็นค่าประมาณที่ประมาณ 90:90, 85:85 และ 80:80 ในขณะที่ประเมินวิทยพิสัย) ควรปรับเนื้อหาในสื่อ โดยการตั้งเกณฑ์สามารถทำได้ตามความประสงค์ และระดับความสามารถของกลุ่มผู้เรียน แต่ข้อพึงระวังคือ ต้องตั้งเกณฑ์ไว้แค่ครั้งแรกครั้งเดียว ห้ามเปลี่ยนแปลง การประเมินประสิทธิภาพเพื่อเป็นต้นแบบนั้น ต้องเป็นไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1.) การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยวที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนกับผู้เรียน 1-3 คน 2.) การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนกับผู้เรียน 6-10 คน และ 3.) การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนกับผู้เรียน ทั้งชั้นเรียน

หลังจากที่ผู้วิจัยเข้าฝึกประสบการณ์การสอนที่โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรเป็นเวลาเกือบ 1 ภาคการศึกษา ผู้วิจัยพบปัญหานักเรียนสามารถตอบการสนทนาด้วยภาษาอังกฤษในรูปแบบการตอบกลับที่ตายตัว เช่น การทักทายกันด้วยคำว่า “how are you?” ในภาษาอังกฤษนั้น มีอีกหลายกลุ่มคำประกอบการสนทนาที่สามารถใช้แทนประโยคนี้ได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า นักเรียนสามารถซึมซับบทสนทนาและคำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านสื่อภาพยนตร์และเกม โดยสังเกตจากการที่นักเรียนสามารถพูดตามคำเหล่านั้นได้ นั่นคือเหตุผลที่ผู้วิจัยตัดสินใจสร้างวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการเลือกคำประกอบการสนทนา และได้เห็นผลลัพธ์ที่ตนเลือกได้ผ่านคำพูด และปฏิกิริยาที่แสดงออกมาจากคู่สนทนาคล้ายกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกสร้างในการวิจัยวางแผนจะสร้างในรูปแบบของเกมที่มีหลายจุดจบ ในเบื้องต้น วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์นี้จะถูกเผยแพร่บน Google Drive ซึ่งสามารถเข้าใช้งานได้ผ่านทางโทรศัพท์ โดยนักเรียนที่มีรหัสสามารถเชื่อมต่อเพื่อดาวโหลดได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สร้างวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์
2. ทดสอบประสิทธิภาพแบบเดียวกับวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ 80:80
3. เปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ใช้แผนแบบการทดลองกลุ่มเดียว (One Group Pretest – Posttest Design) โดยมีการทดสอบก่อนทดลอง 1 ครั้ง และหลังทดลอง 1 ครั้ง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบเจาะจงเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 เพราะนักเรียนห้องนี้ เป็นหนึ่งในห้องที่มี

ปัญหาในใช้สนทนาภาษาอังกฤษโดยไม่สามารถใช้คำประกอบการสนทนาที่หลากหลายในระหว่างสนทนาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ นักเรียนห้องนี้อยู่ในสายการเรียนศิลป์-คำนวณ ซึ่งเน้นการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษเป็นหลัก

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้วิจัยต้องเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนเป็นระบบออนไลน์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้คือ 3 คนที่เข้าเรียนและเข้าทำแบบทดสอบในทุกคาบที่มีการใช้สื่อวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ อีกทั้ง 3 คนนี้ยังแบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่งซึ่งเป็นการแบ่งที่เหมาะสมกับการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยวที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อกับผู้เรียน 1-3 คน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 1-20.) จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกนักเรียน 3 คนจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนา มีดังนี้

1. วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์จำนวน 3 เรื่อง
2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Additional Expressions
3. แบบทดสอบความจำเรื่องคำประกอบการสนทนา

โดย มีที่มาของการกำหนดนวัตกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 สาเหตุในการเลือกนวัตกรรม

นวัตกรรม	สาเหตุ
วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์	นักเรียนไม่สามารถใช้คำประกอบการสนทนาที่หลากหลายในระหว่างสนทนาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสื่อที่ให้ความรู้สึกเหมือนเหตุการณ์จริงให้ผู้เรียนได้ทดลองโต้ตอบด้วยทางเลือกที่หลากหลายและเหมาะสมในความคิดของผู้วิจัย
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Additional Expression	เพื่อให้เป็นการง่ายต่อการอธิบายคำประกอบการสนทนาที่เป็นทางเลือกของนักเรียน และเพื่อเป็นสื่อทางเลือกให้นักเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำประกอบการสนทนาอื่นๆ ซึ่งจัดทำมาในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนสามารถเข้าใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ
แบบทดสอบความจำเรื่องคำประกอบการสนทนา	เพื่อทดสอบประสิทธิภาพสื่อ และ เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน โดยจัดทำในแพลตฟอร์ม Google Forms เพื่อให้นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบผ่านโทรศัพท์มือถือได้

ตารางที่ 2 การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามระยะเวลาดังนี้

Date	Consequence of Action
พฤษภาคม – พฤศจิกายน 2563	1. ผู้วิจัยสังเกตปัญหาและความจำเป็นในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร 2. ผู้วิจัยกำหนดปัญหา วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการศึกษา 3. ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
ธันวาคม 2563	1. ผู้วิจัยสร้างต้นแบบและโครงเรื่องของวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ด้วยโปรแกรม PowerPoint 2. ผู้วิจัยจัดทำแบบทดสอบความจำคำประกอบการสนทนา และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Additional Expressions ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์
16 – 28 มกราคม 2564	1. ผู้วิจัยนำข้อดีและข้อเสียที่ได้จากการใช้ต้นแบบที่ 1 มาปรับปรุงก่อนนำวิดีโอที่ได้มาเผยแพร่ใน YouTube 2. ผู้วิจัยพบปัญหาการใช้งานระบบ Interactive ของ YouTube ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงต้นปี 2564 ทำให้ผู้วิจัยต้องเปลี่ยนนำวิดีโอมาใส่ใน PowerPoint แทน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระยะเวลาดังนี้

ตารางที่ 3 การเก็บข้อมูลในการวิจัย

วัน / เวลา	กิจกรรม
15 มกราคม 2564 9:20 – 10:10	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
15 มกราคม 2564 13:30 – 14:20	1. ผู้วิจัยนำต้นแบบที่ 1 มาทดลองใช้กับนักเรียน 2. ผู้วิจัยอธิบายคำประกอบบทสนทนาที่ปรากฏในเนื้อเรื่องด้วยหนังสือ Additional Expressions 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าเรียนในคาบ ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนที่ 1
29 มกราคม 2564 9:20 – 10:10	1. ผู้วิจัยนำวิดีโอที่ 1 มาใช้กับนักเรียน 2. ผู้วิจัยอธิบายคำประกอบบทสนทนาที่ปรากฏในเนื้อเรื่องของวิดีโอที่ 1 ด้วยหนังสือ Additional Expressions

29 มกราคม 2564 13:30 – 14:20	1. ผู้วิจัยนำวิดีโอที่ 1 ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าเรียนในคาบ ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนที่ 2
5 กุมภาพันธ์ 2564 9:20 – 10:10	1. ผู้วิจัยนำวิดีโอที่ 2 มาใช้กับนักเรียน 2. ผู้วิจัยอธิบายคำประกอบบทสนทนาที่ปรากฏในเนื้อเรื่องของวิดีโอที่ 2 ด้วยหนังสือ Additional Expressions
5 กุมภาพันธ์ 2564 13:30 – 14:20	1. ผู้วิจัยนำวิดีโอที่ 2 ให้นักเรียนมาเรียนรู้ด้วยตัวเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าเรียนในคาบ ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนที่ 3
8 กุมภาพันธ์ 2564 8:30 – 9:20	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบประสิทธิภาพสื่อ

หลังจากที่ได้คะแนนในการทำแบบทดสอบทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่า Developmental Testing (E1:E2) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 1-20) โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินวิทยพิสัยที่ 80:80 ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนความก้าวหน้า

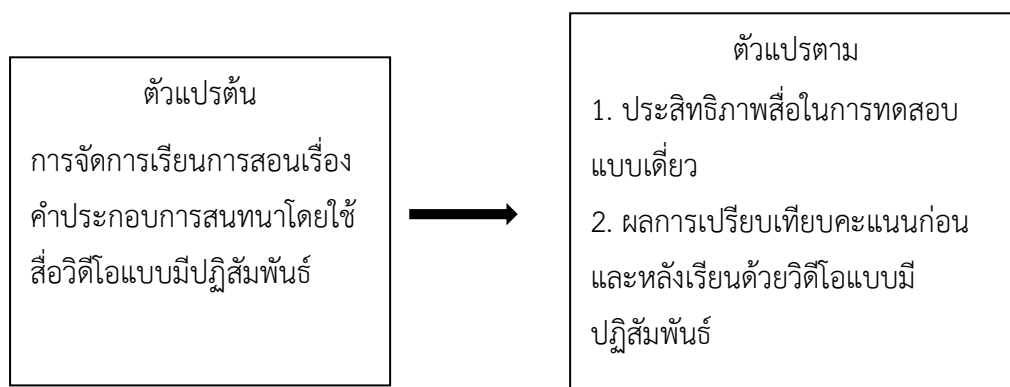
การวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนความก้าวหน้า วิเคราะห์โดยใช้สูตรดังนี้ โดยกำหนดเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจคือตั้งแต่ร้อยละ 25 ขึ้นไป

$$\text{ร้อยละความก้าวหน้า} = \frac{\overline{X_2} - \overline{X_1}}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$$

เมื่อ $\overline{X_1}$ แทน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน
 $\overline{X_2}$ แทน คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจำการใช้คำประกอบ การสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรจากการ ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างวิดีโอ (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2545 : ออนไลน์) (Asha Pandey , 2019 : online) การทดสอบประสิทธิภาพสื่อ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 1-20) (ภัทรนิล เทพวงศ์, 2559 : ออนไลน์) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคำประกอบการสนทนา (Francesca Masini, 2005 : 145-173) (Haidee Thomson, 2018 : 26-53.) (Baldwin and Kim, 2010 : online) (Ivan A. Sag and the others, 2002 : 7-10) (McArthur, TomsamDam, 1992 : 22) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นรินธร นนทมาลย์ และ ใจทิพย์ ณ สงขลา (2560 : 123-143.), กิรณา จิรโชติเดโช (2553 : 64-81), (จิรา ภรณ์ เฟื่องฟู้ง, 2559 : 17-27), Ahmed Mohamed Fahmy Yousef, and the others (2014 : 122-135), และ Michail Giannakos and the others (2014 : 4-7) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80:80 และ เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลคะแนนของกลุ่มประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรประกอบด้วย นักเรียนทั้งหมด 11 คน โดยมีคะแนนการทำแบบทดสอบตามข้อมูลต่อไปนี้

ตารางที่ 4 คะแนนเก็บของนักเรียนระหว่างการวิจัย

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (30)	คะแนนระหว่างเรียน 1 (10)	คะแนนระหว่างเรียน 2 (10)	คะแนนระหว่างเรียน 3 (10)	คะแนนหลังเรียน (30)
1	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-
3	-	-	6	-	-
4	3	8	7	7	22
5	9	9	9	8	26
6	-	-	-	-	-
7	-	-	5	-	-
8	-	-	8	-	-
10	7	7	9	7	21
11	-	-	-	6	-
12	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า มีนักเรียน 3 คนได้แก่ หมายเลข 4, 5, 10 ซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าเรียนและทำแบบทดสอบในทุกคาบที่มีการใช้สื่อวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ ข้อมูลที่จะชี้แจงต่อจากนี้ จะใช้คะแนนของนักเรียนทั้งสามคนเป็นฐาน

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 5 ค่าการทดสอบประสิทธิภาพสื่อวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์

ค่าประสิทธิภาพ (แหล่ง)	$\bar{x}$	คะแนนเต็ม	ประสิทธิภาพ
E1 (จากแบบทดสอบ 1-3 เฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง)	7.89	10	78.9
E2 (จากแบบทดสอบหลังเรียน)	23	30	76.6

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 78.9 และ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 76.6. ซึ่งเขียนในรูปแบบ E1:E2 ได้ดังนี้ 78.9:76.6

ตารางที่ 6 คะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มตัวอย่าง

เลขที่	แบบทดสอบก่อนเรียน (30)	แบบทดสอบหลังเรียน (30)	ความก้าวหน้า	(%)
4	3	22	23	76.67
5	9	26	13	43.33
9	7	21	14	46.66
Sum	19	69	50	
$\bar{x}$	6.34	23	16.67	
S.D.	3.06	2.65	5.51	
Percentage	21.111	76.67	55.56	

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าคะแนนของกลุ่มตัวอย่างก่อนการเรียนด้วยวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.33 (S.D. 3.06) มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนด้วยวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์อยู่ที่ 23 (S.D. 2.65) และมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าอยู่ที่ 16.67 (S.D. 5.51)

3. บทสะท้อนผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

3.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมจัดการเรียนรู้/พัฒนาผู้เรียน

ตารางที่ 7 การเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมที่ใช้

นวัตกรรมที่ใช้	ข้อดีของนวัตกรรม	ข้อควรปรับปรุง
ตัวต้นแบบวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ (PowerPoint Slide)	1. สื่อเป็นเกมมากกว่าวิดีโอ ทำให้เรียกความสนใจของนักเรียนได้ 2. นักเรียนสามารถอ่านคำบรรยายตามได้ ทำให้สามารถเลือกตอบได้เบื้องต้น	1. นักเรียนไม่ได้ยินเสียงของสื่อ 2. ระบบการเชื่อมโยงคำตอบกับสถานการณ์ต่อไปยังตั้งค่าไม่ถูกต้อง ทำให้ได้รับคำตอบที่ผิดจากที่ผู้วิจัยวางไว้ 3. บุคคลในสื่อไม่สามารถแสดงสีหน้าที่ชัดเจนได้
วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์	1. นักเรียนสามารถควบคุมการใช้คำประกอบการสนทนาได้ด้วยตนเอง	1. การสนทนาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนฟังไม่ทัน

	2. ภาพเคลื่อนไหวดึงดูดให้นักเรียนสนใจสื่อการสอน 3. การแสดงสีหน้าของบุคคลในวิดีโอทำให้นักเรียนทราบถึงอารมณ์หลังจากเลือกใช้คำประกอบบทสนทนามากขึ้น	2. ศัพท์บางคำที่เป็นศัพท์ที่นักเรียนไม่คุ้น มักจะทำให้นักเรียนใช้เวลาในการเลือกนานเกินไปจนบทสนทนาจบลงก่อน 3. ไฟล์ใหญ่เกินไปที่จะแสดงแบบออนไลน์ได้
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Additional Expression	1. นักเรียนสามารถค้นหาข้อมูลด้วยโทรศัพท์ได้ผ่านการเข้าใช้งาน E-Book	1. การแสดงผลเนื้อหายากที่จะทำความเข้าใจ จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ตารางที่ 8 การเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการวิจัยที่ใช้

วิธีวิจัย	ข้อดีของการปฏิบัติ	ข้อควรปรับปรุง
การเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Zoom	1. ทำให้ผู้วิจัยสามารถแสดงสื่อและตัวอย่างการใช้งานได้อย่างชัดเจน	1. ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อม ทั้งในเรื่องอุปกรณ์ และ อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงโปรแกรม 2. จำกัดเวลาเพียง 40 นาที ซึ่งน้อยกว่าเวลาในคาบปกติ 3. ผู้วิจัยไม่สามารถดูหน้าจอของผู้เรียนในขณะที่ใช้งานวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ได้
การทำแบบทดสอบผ่าน Google Form	1. สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ทันทีหลังได้รับคำตอบ 2. ใช้งานง่าย	1. ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อม ทั้งในเรื่องอุปกรณ์ และ อินเทอร์เน็ตที่ต้องเชื่อมต่อตลอดเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งสามารถอธิบายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ ในประเด็นที่ค่าทดสอบประสิทธิภาพของกระบวนการสื่อ (E1) และ ค่าทดสอบประสิทธิภาพของผลลัพธ์สื่อ (E2) ทั้งสองค่ามีความห่างกันไม่เกิน $\approx 2.5\%$ โดยมีนัยยะสำคัญว่ากลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ผ่านเนื้อหาจากสื่อ และทำการสอบได้ไม่ใช่เพราะการคาดเดา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยมุ่งเน้นให้เนื้อหาที่ปรากฏในวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ และแบบทดสอบเรื่องค่าประกอบการสนทนาเป็นกลุ่มค่าเดียวกัน และมีการเสริมความรู้เพิ่มเติมหลังการดูวิดีโอด้วยหนังสือดิจิทัลเรื่อง Additional Expression และการทำแบบทดสอบยังทำขึ้นในวันเดียวกับที่มีการเรียนการสอน ทำให้กลุ่มตัวอย่างยังสามารถจำค่าประกอบการสนทนาในแบบทดสอบระหว่างเรียนได้อยู่ ในขณะที่การทำแบบทดสอบหลังเรียน จัดขึ้นโดยมีระยะเวลาหลังการเรียนการสอน 3 วัน สังเกตได้จากค่า E1 ที่ 78.9 ซึ่งมากกว่า E2 อย่างไรก็ตามผลลัพธ์นี้ ออกมาใกล้เคียงกับงานวิจัยของ กิรณา จิรโชติเดโช (2553 : 64-81) และสอดคล้องกับทฤษฎีการทดสอบประสิทธิภาพสื่อของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 1-20) แต่เมื่อกล่าวถึงในอีกประเด็น เรื่องค่าทดสอบประสิทธิภาพสื่อพบว่า ประสิทธิภาพสื่อมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในการวัดค่าวิทยพิสัยในระดับต่ำสุดที่ 80:80 แม้ผลลัพธ์จะผ่านเกณฑ์เหมือนงานวิจัยของ กิรณา จิรโชติเดโช (2553 : 64-81) ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเดียว แต่ยังคงสอดคล้องกับทฤษฎีการทดสอบประสิทธิภาพสื่อของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 1-20) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อที่ใช้ในงานวิจัยของ กิรณา จิรโชติเดโช (2553 : 64-81) คือแผนการสอนซึ่งสามารถพลิกแพลงได้ตามสถานการณ์และความสามารถของผู้สอน แตกต่างจากสื่อวิดีโอที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในทันทีและมีระยะเวลาการจัดทำที่นาน อีกเหตุผลประกอบด้วยการที่ผู้จัดทำวิจัยไม่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้การจัดทำวิดีโอภายในกรอบระยะเวลา ผู้วิจัยสามารถทำได้แค่การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดียว ซึ่งในตามทฤษฎีแล้วจะต้องแก้ไขจนกระทั่งได้ค่า E1:E2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด ก่อนจะนำไปทดลองในระดับต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการตรวจสอบเพิ่มเติมว่าสื่อของผู้วิจัยมีความเชื่อมโยงของ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1.) การออกแบบการเรียนการสอน 2.) คำสั่งแบบเปิด 3.) กระบวนการกลุ่ม และ 4.) วิดีโอ (นรินธ์ นนทมาลย์ และ ใจทิพย์ ณ สงคราม, 2560 : 123-143) หรือไม่ ซึ่งจากการสังเกตเบื้องต้นสิ่งที่สื่อของผู้วิจัยขาดไปนั้นคือ กระบวนการกลุ่ม สิ่งที่คุณวิจัยต้องคำนึงถึงเพิ่มเติม อ้างอิงตามงานวิจัยของ Ahmed Mohamed Fahmy Yousef, and the others (2014 : 122-135) คือ 1.) มองหาทัศนคติเชิงบวกและเชิงลบต่อการใช้วิดีโอ และ 2.) การใช้สภาพแวดล้อมเป็นตัวปรับเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และปัจจัยหยิบย่อยเช่น การตรวจสอบคุณภาพของภาพและเสียง ความยาวและการแบ่งส่วนการบรรยายวิดีโอ (Michail Giannakos and the others, 2014 : 4-7) อย่างละเอียดเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมของวิดีโอ

2. ผลการวิเคราะห์ ในประเด็นที่คะแนนของนักเรียนหลังทำแบบทดสอบเรื่องคำประกอบกรณียกนาม มีค่าคะแนนเฉลี่ยความก้าวหน้าอยู่ที่ 16.67 (s.d. 5.51) ซึ่งสูงกว่าเดิม 55.56% นั้น สอดคล้องกับข้ออภิปราย ด้านบนในเรื่องประสิทธิภาพของสื่ออีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เฟื่องฟู (2559 : 17-27) และ กิรณา จิโรตติเตโช (2553 : 64-81) ว่าสื่อแบบวิดีโอสามารถพัฒนาความสามารถในการจำจนไปถึงระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถ จำการใช้คำประกอบกรณียกนามภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรผู้วิจัยมี

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. งานวิจัยครั้งนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการนำวิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ในการวิจัยนี้ไปพัฒนา เพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) ต่อ
2. วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ในการวิจัยครั้งนี้ยังไม่ได้ตามมาตรฐาน 80:80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ควรนำไปปรับปรุงเบื้องต้นก่อนตามข้ออภิปรายข้างต้น
3. วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านตรรกะเป็นนัยยะสำคัญ สามารถนำไปทดลองใช้กับภาควิชาอื่น นอกเหนือจากการสอนภาษาอังกฤษได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาแหล่งที่จะใช้ในการเผยแพร่สื่อ รวมไปถึงข้อบังคับใช้อย่างละเอียด เพราะกฎการบังคับ การเผยแพร่สื่อในแต่ละแหล่งแตกต่างกัน และเปลี่ยนแปลงได้ตลอด
2. การสร้างสื่อควรตรวจทานเนื้อหาให้มีความเหมาะสม และชัดเจนต่อเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อ

เอกสารอ้างอิง

- กิรณา จิโรตติเตโช. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 47 (3), 64-81.
- จิราภรณ์ เฟื่องฟู. (2559). *การพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้สื่อวิดีโอที่ค้นเรื่อง พันธะเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. รายงานการวิจัยศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. วิทยาลัยครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 5 (1), 1-20.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2545). หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน. *ออนไลน์*. สืบค้น 3 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://clm.up.ac.th/BibDetail.aspx?bibno=175132>
- นรินทร์ นนทมาลย์ และ ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2560). แนวทางการออกแบบการสอนแบบเปิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิดีโอเป็นฐาน: การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 47 (1), 123-143.
- ภัทรนิล เทพวงศ์. (2559). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อ E1/E2 ที่ถูกต้องโดย อ.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ล่าสุด. *ออนไลน์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา <https://www.kruachieve.com/เรื่องราวที่น่าสนใจ/การทดสอบประสิทธิภาพสื่อ/>
- Ahmed Mohamed Fahmy Yousef et al. (2014). The State of Video-Based Learning: A Review and Future Perspectives. *International Journal on Advances in Life Sciences*. 6 (3&4), 122-135.
- Asha Pandey. (2019). 6 Must-Use Video-Based Learning Strategies in 2019. *Online*. Retrieved October 3, 2020. from: <https://www.linkedin.com/pulse/6-must-use-video-based-learning-strategies-2019-asha-pandey>
- Baldwin et al. (2010). Multiword Expressions. *Online*. Retrieved October 18, 2020. from: <https://people.eng.unimelb.edu.au/tbaldwin/pubs/handbook2009.pdf?fbclid=IwAR1l5Jfl9X5j1qgT8-VaOYx1Y0Gj5wri7C9KCwj9DGjfqWOM2OAOGPJrdPY>
- Christopher Wright. (2014). "Teacher Chris" dissected Thai education. *Online*. Retrieved October 3, 2020. from: <https://www.posttoday.com/politic/report/304247>.
- Francesca Masini. (2005). Multi-word expressions between syntax and the lexicon: The case of Italian verb-particle constructions. *SKY Journal of Linguistics*, 18,145-173
- Haidee Thomson. (2018). Building Speaking Fluency with Multiword Expressions. *TESL Canada Journal*. 34 (3), 26-53.
- Helen Colman. (2019). Learning: How to Become a Training Video Ninja. *Online*. Retrieved October 3, 2020, from: <https://www.ispringsolutions.com/blog/video-based-learning-how-to-become-a-training-video-ninja>.
- Ira Ndyra. (2012). Idiom and fixed expression. *Online*. Retrieved October 18, 2020. from: https://www.slideshare.net/irandyra/idiom-and-fixedexpression?fbclid=IwAR2ckPHFrOyGs1eJH93GUctgstMNXLltxB1oqrYxIvx897b3KC_PHduqjdU
- Ivan A et al. (2002). *Multiword Expressions: A Pain in the Neck for NLP*. N.P.: n.p
- McArthur, TomsamDam. (1992). *The Oxford Companion to the English Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Michail Giannakos et al. (2014). Video-Based Learning and Open Online Courses. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. 9 (1), 4-7

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม)

**The Study of Learning Achievement of Mathayomsuksa 1 Students at
Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University
from Studying the Mathematics Lesson on Linear Equation
of One Variable through Gamification**

ธนาภรณ์ ลัดดาสวัสดิ์,

น้ำผึ้ง ชูเลิศ และ ธนวัฒน์ ศรีศิริวัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Thanaphon Latdasawat,

Nampung Chulert and Tanawat Srisiriwat

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: thanaphon.lds@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา(ฝ่ายมัธยม) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) 1 ห้องเรียน จำนวน 44 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน จำนวน 7 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และแบบแสดงวิธีทำจำนวน 5 ข้อ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for one sample)

* วันที่รับบทความ: 29 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 9 มิถุนายน 2564

Received: May 29, 2021; Revised: June 7, 2021; Accepted: June 9, 2021

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว; เกมมิฟิเคชัน

Abstracts

This action research aimed to study the learning achievement of Mathayomsuksa 1 students from studying the lesson on Linear Equation of One Variable through gamification comparing to the attainment target of 70 percent. The cluster random sampling method was employed in the research and the participants were forty-four Mathayomsuksa 1/3 students studying in the 2nd semester of the academic year 2020 at Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University. The research instruments were 1) seven gamification-based lesson plans on the topic of Linear Equation of One Variable, and 2) learning achievement test which consisted of ten multiple-choice and five subjective test items. The research was conducted in the 2nd semester of the academic year 2020 for twelve periods with fifty minutes for each. The statistics used in the research were mean, percentage, standard deviation, and t-test for one sample.

The research revealed that the learning achievement of Mathayomsuksa 1 students after being taught in the lesson on Linear Equation of One Variable through gamification was significantly higher than the attainment target of 70 percent at the statistic level of .05.

Keywords: Learning Achievement , Linear Equation of One Variable, Gamification

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1) ถึงแม้ว่าวิชาคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิต และการประกอบอาชีพมากเพียงใด แต่ยังมีผู้เรียนอยู่จำนวนมาก ที่ยังคงไม่ชอบ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีความเครียด ความเบื่อ ความไม่สบายใจ และความวิตกกังวลที่เกิดจากการเรียนคณิตศาสตร์ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกล้มเหลว ไม่ประสบความสำเร็จ และ ขาดแรงจูงใจ ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เกิดเจตคติเชิงลบต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งถ้าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องอาจทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่ผ่านมาตรฐาน

ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาระยะยาวในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และอาจจะส่งผลไปยังการเรียนในวิชาอื่น ๆ ด้วย (พรรณภัทร แซ่ท้าว, 2562 : 294-306)

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และได้รับมอบหมายให้สอนในวิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ในกรณีโจทย์ที่ไม่ซับซ้อนได้ถูกต้อง แต่เมื่อเจอ โจทย์ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ใช้ขั้นตอนในการทำมากยิ่งขึ้น นักเรียนไม่สามารถหาคำตอบ หรือแก้สมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียวได้ถูกต้อง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่า สาเหตุที่สำคัญ คือ นักเรียนมีการฝึกฝน จากการทำแบบฝึกหัดน้อย จึงทำให้นักเรียนได้พบเจอโจทย์ที่ไม่หลากหลายมีประสบการณ์การเจอโจทย์น้อย และปัจจัยที่ทำให้นักเรียนไม่อยากฝึกฝนด้วยการทำแบบฝึกหัด อาจเป็นเพราะนักเรียน ไม่มีแรงจูงใจ ในการเรียน ซึ่งส่งผลให้ไม่อยากทำแบบฝึกหัด โดยการฝึกฝนตนเองด้วยการทำแบบฝึกหัด ข้อสอบ จะช่วยสร้าง ความเข้าใจเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ได้อย่างแท้จริง คนที่จะเข้าใจอะไรได้ดี และลึกซึ้ง จำเป็นต้องมีการฝึก เรียนรู้ และปฏิบัติด้วยตนเองอยู่เสมอจึงจะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง อาจจะช่วยได้ มากหรือน้อยขึ้นก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจเป็นสำคัญด้วย (ณัฐดนัย เนียมทอง, 2561 : ออนไลน์) การที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนด้วยการทำแบบฝึกหัดต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดยการสร้างแรงจูงใจ และความผูกพันในการเรียนของผู้เรียนนั้น มีวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินวิธีการนั้น ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนเลือก ใช้ในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้นั้น ไม่ว่าจะเป็น การกล่าวชื่นชมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับการเรียน เช่น การเล่นเกม หรือจะเป็นการใช้เทคนิคในรูปแบบ ของเกมโดยที่ไม่ใช่ตัวเกม ที่เรียกว่า เกมมิฟิเคชัน (Kapp, 2012 : 93) ซึ่งเกมมิฟิเคชันเป็นการนำเอาแนวคิด และกลไกในการออกแบบเกมมาใช้ในกิจกรรมที่ไม่ใช่เกม โดยผู้สอนสามารถนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ทำให้กระตุ้น และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การใช้เกมมิฟิเคชันในการจัดการเรียนรู้เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจ เป็นการเรียนการสอนที่ใช้หลักกลไกของเกม ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว มีความกระตือรือร้นในการเรียน การทำกิจกรรม หรือการทำแบบฝึกหัด โดยรูปแบบเกมมิฟิเคชันที่นำมาใช้ในห้องเรียน เช่น นักเรียนทุกคน มีแต้มสะสมโดยจะได้รับแต้มเพิ่มขึ้นจากการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ แก้ไขปัญหาปริศนาที่กำหนด ทำแบบฝึกหัดซึ่งเป็นการทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด ทำงานกลุ่มร่วมกัน เข้าชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ซึ่งสำหรับภาคการศึกษานั้นในประเทศไทย หรือแม้แต่ในเอเชีย เกมมิฟิเคชันถือเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่ได้รับความสนใจ ซึ่งแท้จริงแล้วเกมมิฟิเคชันคือหนึ่งใน ทางออกที่สามารถยกระดับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, 2561 : ออนไลน์)

ประโยชน์ของเกมมิฟิเคชันในการสร้างแรงจูงใจของผู้เรียน และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน คือช่วยลดความกลัว และความวิตกกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์ เมื่อมีความวิตกกังวลสูง จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนทางคณิตศาสตร์ต่ำ และไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยของ สิริชัย สระตอมูฮัมหมัด (2561 : ก) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องระบบสมการเชิงเส้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษางานวิจัย ของ วชิราพร ภักค์คุณพันธ์ (2561 : 206) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันเป็นแนวคิดที่น่าสนใจทำให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นในการเรียน และเกิดแรงจูงใจในการทำแบบฝึกหัดรวมถึงกิจกรรมในห้องเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม) ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม) 3 ห้องเรียน จำนวน 122 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา(ฝ่ายมัธยม) ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) 1 ห้องเรียน จำนวน 44 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 11 คาบ คาบละ 50 นาที โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 17) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบ ประโยชน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน

3) ศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จากหนังสือวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 7 แผน

5) สร้างองค์ประกอบที่ใช้ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ดังนี้ กติกา บัตรสะสมแต้ม ทรายาง กระดานผู้นำ การ์ดแสดงลำดับขั้น

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

7) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

8) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นด้วยการจัดการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยตรวจสอบตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ผลการประเมินระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 5.00 แสดงว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

9) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ และแบบแสดงวิธีทำจำนวน 5 ข้อ ซึ่งดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร สารการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของกระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) วิชา คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหา เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ซึ่งเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และข้อสอบแบบแสดงวิธีทำจำนวน 10 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนด

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ ผลการประเมินหาความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว พบว่า มีข้อสอบที่สามารถวัดได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด 30 ข้อ

6) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน

7) วิเคราะห์แบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบที่ได้จากการสอบ มาตรวจให้คะแนน

8) นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) คัดเลือกข้อที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

9) คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่า IOC ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ที่ผ่านเกณฑ์ โดยเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบแบบแสดงวิธีทำ จำนวน 5 ข้อ

10) นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกมาคำนวณเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น สำหรับแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67 และแบบทดสอบแบบแสดงวิธีทำ จำนวน 5 ข้อ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

11) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวมระยะเวลาที่ใช้จำนวน 11 คาบ และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จำนวน 1 คาบ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวม 12 คาบ (การจัดการเรียนรู้ 11 คาบ และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 1 คาบ) ดังนี้

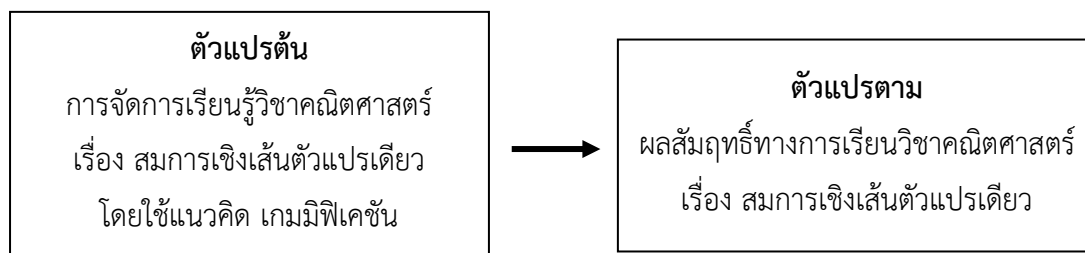
การหาค่าของนิพจน์พีชคณิต	จำนวน 1 คาบ
การเขียนนิพจน์พีชคณิต	จำนวน 1 คาบ
สมการ สมการที่เป็นจริง และสมการที่ไม่เป็นจริง	จำนวน 1 คาบ
คำตอบของสมการ	จำนวน 1 คาบ
สมบัติของการเท่ากัน	จำนวน 2 คาบ
การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว	จำนวน 3 คาบ
โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว	จำนวน 2 คาบ
ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	จำนวน 1 คาบ

3.2 เมื่อสิ้นสุดการสอนแล้วผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

- 4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4.2 หาค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น
- 4.3 ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test for one sample)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 ของจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{x}$	S.D.	t	p
นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	44	30	21	22.23	3.73	2.18	0.035

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิด เกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อภิปรายผลดังนี้

การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เหมาะสำหรับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด เกมมิฟิเคชันช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน การฝึกฝนด้วยการทำแบบฝึกหัด อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว มีความสนุกสนานในการเรียนรวมถึงการฝึกฝนด้วยตัวเองโดยการใช้แบบฝึกหัดในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิชัย สระตอมุขมัท (2561 : ก) พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด เกมมิฟิเคชันมีความสนุกสนาน และชอบการจัดกิจกรรมร่วมกับกลไกของเกม อีกทั้งยังสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ให้ลองมาตั้งใจเรียนผ่านกลไกของเกม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค เกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ วชิราพร ภักค์คุณพันธ์ (2561 : 206) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ เกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบตนเอง และสมาชิกในกลุ่มจนทำให้เกิดการเรียนรู้ ภายใต้ระบบคะแนน กติกา กิจกรรม การกิจ หรือการแข่งขันที่สร้างขึ้น โดยถูกกระตุ้นด้วย ระดับชั้น และตารางอันดับ ทำให้นักเรียนอยากฝึกฝน และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เมื่อนักเรียนเกิดความท้าทาย และสนุกสนาน จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีรวมถึงมีแรงจูงใจ ต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ผู้วิจัยได้ทำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลไกของเกมเข้ามากระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ทำให้นักเรียนอยากฝึกฝน และอยากเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น โดยการสร้างกติกาการเล่น การสะสมแต้มในบัตรสะสม แต้มเพื่อนำไปใช้ในการเลื่อนระดับชั้น ซึ่งแต่ละแต้มจะได้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กติกากำหนด มีการเพิ่มเติมด้วยโจทย์พิเศษ และภารกิจพิเศษต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่

เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภกร ธีรมงคลจิต (2558 : ง) ที่ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การฝึกเรียน และการฝึกฝนอยู่เสมอ บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนาน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของเกมทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ควบคู่กับความสนุกสนานไปพร้อมกัน

สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว มีนักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 ของจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด และผลการสะสมแต้มในบัตรสะสมแต้มอยู่ในระดับแต้ม 71 – 100 แต้ม ซึ่งเป็นขั้น Platinum (รองสูงสุด) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 43.18 ของจำนวนนักเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และอยู่ในระดับ 100 แต้มขึ้นไปซึ่งเป็นขั้น Diamond (สูงสุด) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 ของ จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งจากการสังเกต พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า เกณฑ์มีความกระตือรือร้นในการเรียน การทำกิจกรรม มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนทั้งการเรียนในห้องเรียน และนอกห้องเรียน รวมถึงนักเรียนมีความหมั่นฝึกฝนด้วยการทำแบบฝึกหัดอยู่เสมอจึงทำให้นักเรียนกลุ่มนี้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และมีนักเรียนบางส่วนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 ของจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยการจาก สอบถาม พบว่า นักเรียนบางคนไม่มีความถนัดในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ รวมถึงนักเรียนไม่ชอบการจัด การเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เนื่องจากนักเรียนไม่ชอบใช้เวลาในห้องเรียนในการทำภารกิจ พิเศษตามที่ผู้วิจัย ได้วางไว้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้เป็น การกระตุ้นให้นักเรียนได้มีการฝึกฝนด้วยการทำแบบฝึกหัดที่หลากหลายผ่านแบบฝึกหัด และการทำภารกิจ พิเศษต่าง ๆ จึงอาจเป็นผล ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องสมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียว ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายมัธยม) ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรมีการออกแบบ และเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชัน อย่างรอบคอบ เพื่อความสะดวก และความเป็นธรรมในการเรียนของผู้เรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันต้องจัดการเรียนรู้ทั้งในเวลาเรียนเพื่อให้ผู้เรียน ได้ความรู้พร้อมไปกับการรู้สึกสนุกสนาน และนอกเวลาเรียนโดยการจัดกิจกรรมภารกิจพิเศษเพื่อส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนด้วยการทำแบบฝึกหัด แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนค่อนข้างใช้เวลาอย่างมาก

จึงควรจัดกิจกรรมภารกิจพิเศษให้มีระยะเวลาแต่ละภารกิจมากพอสมควรเพื่อให้เด็กเรียนมีเวลามากพอสมควรในการทำกิจกรรมเป็นการทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเครียด และกดดันมากเกินไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันกับการสอนในรูปแบบที่มีความหลากหลาย มีกิจกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้เด็กเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับกิจกรรมซ้ำ ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าการใช้ซอฟต์แวร์ หรือแอปพลิเคชันอื่นร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรเพิ่มการจัดกิจกรรมพิเศษในห้องเรียน เพื่อลดการจัดกิจกรรมพิเศษนอกห้องเรียน

2.4 ควรมีการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของเด็กเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2561). เกมมิฟิเคชันเรียนเล่นให้เป็นเกม. *ออนไลน์*. สืบค้น 25 กันยายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.scimath.org/article-technology/item/8669-2018-09-11-08-06-48>.
- ณัฐดนัย เนียมทอง. (2561). คณิตศาสตร์กับกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง. *ออนไลน์*. สืบค้น 25 กันยายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.scimath.org/article-mathematics/item/8403-2018-06-01-02-56-04>.
- พรพรรณพร แซ่ท้าว. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา The Factors Affecting Students Learning Mathematics in Dusit Thani College, Pattaya. *Dusit Thani College Journal*. 13 (2), 294-306.
- วชิราพร ภักค์คุณพันธ์. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน 2 ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561*. 18 กรกฎาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี.
- ศุภกร ถิรมงคลจิต. (2558). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สิทธิชัย สระตอมูฮัมหมัด. (2561). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการในโครงการวิจัยพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ 2561.
- Kapp, Karl M. (2012). *The Gamification of Learning and Instruction: Game-Based Methods and Strategies for Training and Education* : John Wley&Sons.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร

Factors Affecting to Buy Decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok

สกุลกาญจน์ ชัยจริยาเวช¹, บุศรา นิยมเวช²,
รุ่งโรจน์ สงสระบุญ³, จิตรวี ทองเถา⁴ และ สันญา เคนาภูมิ⁵

มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2}

มหาวิทยาลัยสยาม^{3,4}

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม⁵

**Sakulkarn Chaijariyavet¹, Busara Niyomves²,
Rungroje Songsraboon³, Jitravee Thongtao⁴ and Sanya Kenaphoom⁵**

Ramkhamhaeng University^{1,2}

Siam University^{3,4}

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand⁵

Corresponding Author, E-mail : zumsa_17@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษานี้เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร และ (3) พัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติเชิงพรรณนา ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุด้วยวิธี Stepwise

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 4 ปัจจัย และรูปแบบปัจจัยที่พัฒนา ได้แก่

$$\hat{y} = -.321 + .341(X_5) + .289(X_1) + .142(X_3) + .112(X_2); R^2 = 0.75$$

คำสำคัญ: ปัจจัย; การตัดสินใจ; ซีดี โฮม คอนโด ท่าพระ; กรุงเทพมหานคร

* วันที่รับบทความ: 30 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 19 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 20 กรกฎาคม 2564

Received: June 30, 2021; Revised: July 19, 2021; Accepted: July 20, 2021

Abstracts

This research aims (1) to study the factors affecting to buy decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok. (2) to analyze the relationship model of marketing mix, image factor to make buying decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok. (3) to develop a model of factors affecting to buy decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok. This research was quantitative research. Sample consisted of people staying in City Home Condo Thapra, Bangkok. Sampling was done of 400 people with a purposive sampling. The research tool was questionnaire and the research statistics were descriptive statistics, the average percentage and standard deviation. The correlation was used to a one-way analysis of variance and a multiple linear regression with stepwise.

The results of the study showed that most of image factor was affecting to buy decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok. Marketing mix and image factor were related with buying decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok with 4 variables and to develop a model of factors affecting to buy decisions of City Home Condo Thapra, Bangkok. Listed below:

$$\hat{y} = -.321 + .341(X_5) + .289(X_1) + .142(X_3) + .112(X_2); R^2 = 0.75$$

Keyword: Factors; Decisions; City Home Condo Thapra; Bangkok

บทนำ

จากที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการระบาดของไวรัสโควิด-19 ระลอกใหม่ค่อนข้างรุนแรง ที่พักอาศัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในระยะเวลาสั้นๆ โดยส่วนใหญ่แล้วความเจริญทางเศรษฐกิจมักกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองหรือเมืองหลวงความเจริญดังกล่าวจึงเป็นเหตุจูงใจทำให้ประชากรจากทุกภาคย้ายถิ่นฐานจากเขตชนบทเข้ามาอยู่ในเขตเมืองมากขึ้น เพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งเป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่างๆ ส่งผลให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลต้องรองรับการย้ายถิ่นฐานของประชากรต่างพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นทุกปี และกลายเป็นแหล่งที่พักอาศัยตามความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากที่อยู่อาศัยแบบปกติคือที่อยู่อาศัยในแนวราบในตัวเมืองมีน้อยและราคาสูงมาก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่หันไปเลือกที่อยู่อาศัยในรูปแบบใหม่คือ ที่อยู่อาศัยในแนวสูง และการเลือกที่อยู่อาศัยในรูปแบบใหม่คนส่วนใหญ่เลือกซื้อห้องชุดเพื่อลดระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน เพราะส่วนใหญ่จะมีบ้านอยู่ในแถบกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ศูนย์ข้อมูลสังหาริมทรัพย์, 2563 : ออนไลน์)

จากปัญหาเรื่องที่พักอาศัยที่มีราคาสูงมากในปัจจุบัน และพฤติกรรมการซื้อที่อยู่อาศัยและความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ลักษณะเฉพาะของคอนโดมิเนียมที่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่เน้นครอบครัวขนาดเล็ก มีพื้นที่พอเหมาะกับความต้องการการดูแลไม่ยุ่งยากเหมือนบ้านเดี่ยวหรือทาวน์เฮาส์และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น ห้องฟิตเนส สระว่ายน้ำ ร้านซักรีด ที่จอดรถ ฯลฯ อีกทั้งสถานที่ของคอนโดมิเนียมส่วนใหญ่ยังอยู่ในจุดที่เดินทางได้สะดวกด้วยระบบขนส่งมวลชนสมัยใหม่และปัจจัยที่

สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม คือ ระดับราคาขายที่ต่ำกว่าที่อยู่อาศัยในแนวราบแต่สามารถมีกรรมสิทธิ์การถือครองได้เหมือนกัน เมื่อความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมของประชาชนเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการจึงตอบสนองความต้องการของลูกค้า ด้วยการสร้างคอนโดมิเนียมออกมามากหลายโครงการเพื่อเป็นตัวเลือกหนึ่งของประชาชน ธุรกิจคอนโดมิเนียมใช้กลยุทธ์ด้านปัจจัยทางการตลาดโดยพยายามเสนอสิ่งต่างๆ ทั้งด้านรูปลักษณ์โครงการ สถานที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด และเมื่อลูกค้าได้ตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมไปแล้วความรู้สึกหลังการตัดสินใจซื้อซึ่งเป็นไปได้ทั้งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจซึ่งความรู้สึกนั้นจะมีผลต่อพฤติกรรมหลังการซื้อ เช่น การบอกต่อถึงประสบการณ์ที่ได้รับ หรือการตัดสินใจ ซื้อซ้ำ เป็นต้น (ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์, 2563 : ออนไลน์)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร" เพราะข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบเกี่ยวกับตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและจะได้พัฒนารูปแบบของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์กับการตัดสินใจซื้อ ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ใน ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ใน ซิตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร จำนวน 384 คน จากสูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร (กัลยา วานิชปัญญา, 2561 : 56) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แต่เพื่อความแม่นยำในการเก็บตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงเก็บตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 10.00 น. ถึง 18.00 น. จำนวนวันละ 40 ตัวอย่าง เป็นเวลา 10 วัน โดยเก็บข้อมูลในเดือนพฤษภาคม 2564

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 13 ตัวแปร แสดงดังตารางที่ 1

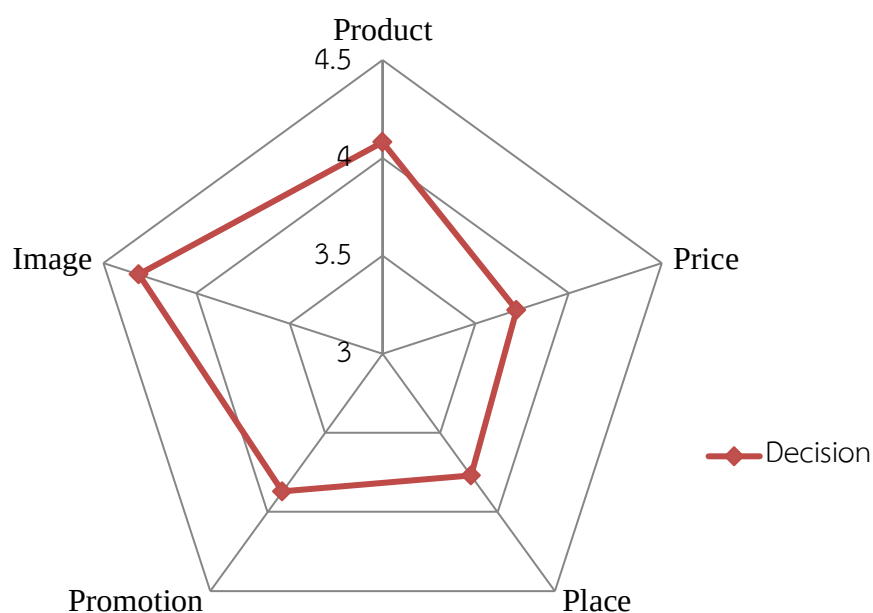
ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยสถานที่ (X_3) ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด (X_4) ปัจจัยด้านชื่อเสียง ภาพลักษณ์ (X_5) เพศ (X_6), อายุ (X_7), สถานสมรส (X_8) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (X_9) อาชีพ (X_{10}), รายได้ต่อเดือน (X_{11}) ระดับการศึกษา (X_{12})	การตัดสินใจซื้อซีดี โคม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร (Y_1)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) จากค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบสอบถาม ใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการทดสอบความเชื่อมั่น $\alpha = 0.906$ การหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อซีดี โคม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่มีค่านัยสำคัญที่น้อยกว่า 0.05 และการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple Linear Regression) ของการตัดสินใจซื้อซีดี โคม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธี Stepwise

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โทม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา สถานที่ ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านภาพลักษณ์ จากภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โทม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โทม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งกำหนดความเชื่อมั่นที่ค่านัยสำคัญที่น้อยกว่า 0.05 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โทม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ซึ่งผลการทดสอบแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โทม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร

Factors	F	p-value	Result
ด้านผลิตภัณฑ์	125.45	.000	Accept
ด้านราคา	32.54	.000	Accept
สถานที่	45.52	.000	Accept
ด้านส่งเสริมการตลาด	148.55	.000	Accept
ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์	89.52	.000	Accept

3. การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โสม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร จากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple linear regression) ด้วยวิธี Stepwise ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โสม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความสามารถในการพยากรณ์ได้ระดับดี ทั้งนี้มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ 0.75 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.0 สามารถเขียนในรูปสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\hat{y} = -.321 + .341(X_5) + .289(X_1) + .142(X_3) + .112(X_2); R^2 = 0.75$$

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุด้วยวิธี Stepwise

ปัจจัย	b	S.E.B	Beta	t	p-value
ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์	.341	.112	.524	4.568	.000
ด้านผลิตภัณฑ์	.289	.058	.214	6.458	.000
สถานที่	.142	.057	.142	5.488	.000
ด้านราคา	.112	.048	.123	4.588	.000

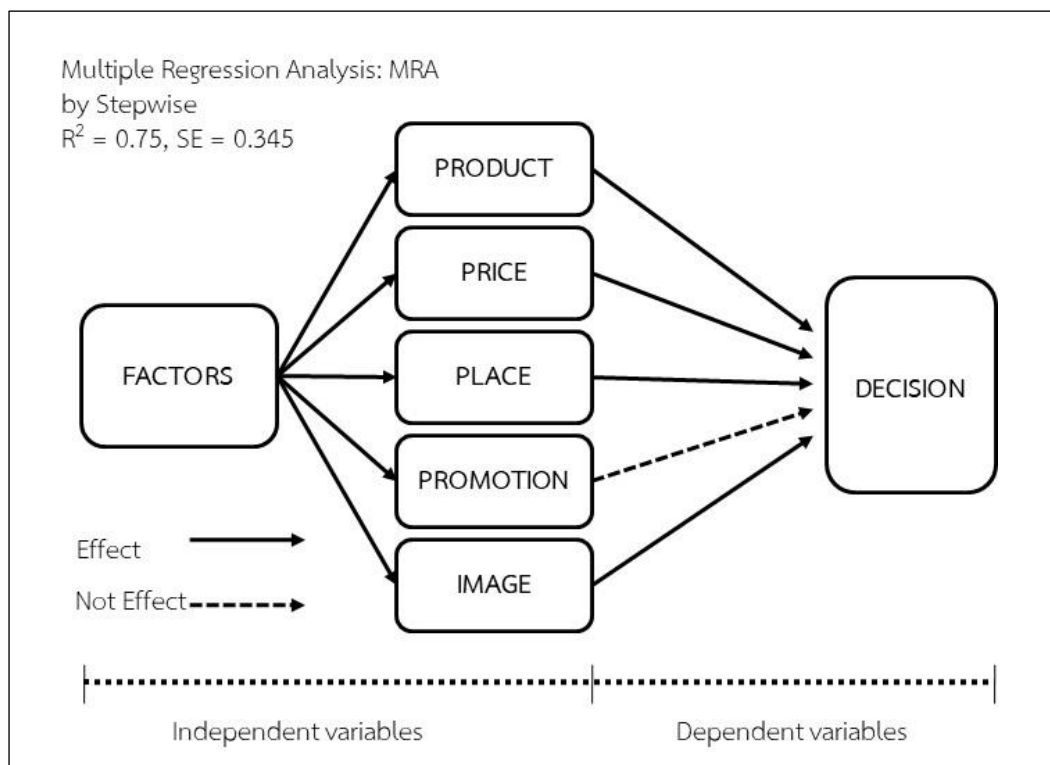
R Square (R^2) = 0.75 Adjust R Square (AR^2) = 0.768 Std. Error of the Estimate (S.E.) = .345
F= 124.231 Sig. = .000

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่อาศัยอยู่ในซีดี โสม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.50 และ 19.50 ตามลำดับ มีอายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.82 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.31 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน คิดเป็นร้อยละ 29.19 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.98 มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 40,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.98

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โสม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ ($\bar{x} = 4.31$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.08$) ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 3.87$) ปัจจัยสถานที่ ($\bar{x} = 3.77$) และน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านราคา ($\bar{x} = 3.72$) อธิบายได้ว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในซีดี โสม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโครงการมากที่สุด เนื่องจากผู้ที่อาศัยส่วนใหญ่จะให้ความมั่นใจการให้บริการที่มีคุณภาพของโครงการเป็นสำคัญ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอร วงษ์ศิริ (2561 : 34) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของคอนโดมิเนียมเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โอม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยสถานที่ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซีดี โอม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร

4. การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โอม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร จากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุวิธี Stepwise โดยนำตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุทั้ง 5 ตัวแปร พบว่า มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรเข้าสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ (2) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (3) ปัจจัยสถานที่ (4) ปัจจัยด้านราคาตามลำดับ ซึ่งสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุที่ได้สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซีดี โอม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 65.8 และมีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 0.378 โดยสามารถเขียนเป็นรูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โอม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ดังแสดงในภาพที่ 3

แผนภาพที่ 2 รูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีดี โอม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ที่อาศัยอยู่ในซีตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโครงการมากที่สุด เนื่องจากผู้ที่อาศัยส่วนใหญ่จะให้ความมั่นใจการให้บริการที่มีคุณภาพของโครงการเป็นสำคัญ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอร์ วงษ์ศิริ (2561 : 34) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของคอนโดมิเนียมเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยสถานที่ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซีตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kotler (2000 : 36) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ และรูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซีตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม ได้แก่ ผู้ประกอบการคอนโดมิเนียม สามารถนำรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมมาพิจารณาจัดการระบบโครงสร้างในการนำเสนอขายโครงการ มุ่งเน้นการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดี การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การหาทำเลเพื่อก่อสร้างคอนโดมิเนียม และการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม และผู้ประกอบการ ผู้บริหารคอนโดมิเนียม สมาคมคอนโดมิเนียม สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาโครงการคอนโดมิเนียม โดยเฉพาะปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ ที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา เสมเสริมบุญ (2560 : 38) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมในย่านถนนทองหล่อ กรุงเทพมหานครพบว่า รูปแบบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมในย่านทองหล่อ กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในซีตี้ โฮม คอนโด ท่าพระ กรุงเทพมหานคร เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาผู้ที่อาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมแห่งอื่น ๆ หรือคอนโดมิเนียมในต่างจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และเป็นแนวทางในการพัฒนาปัจจัยสำคัญให้ตรงต่อความต้องการของผู้ซื้อ
2. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงแนวทางในการวางแผน หรือการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อจะได้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการขายคอนโดมิเนียม เพื่อที่จะได้นำข้อมูลจากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน และเสริม จุดแข็งของการขายคอนโดมิเนียมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชบัญชา. (2561). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง SEM ด้วย AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารา ทีปะปาน. (2558). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2559). *การตลาดบริการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2560). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศูนย์ข้อมูลสังหาริมทรัพย์. (2563). ข้อมูลคอนโดมิเนียม. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.reic.or.th/Default.aspx>
- อภิญา เสมเสริมบุญ. (2560). *ปัจจัยการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมในย่านถนนทองหล่อกรุงเทพมหานคร*. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- เอมอร วงษ์ศิริ. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรที่กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อดุลย์ จุตรงกุล. (2558). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kotler, Philip. (2000). *Marketing Management*. (10th ed). New Jersey: Prentice – Hall, Inc.

ข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเบียร์”

Demands and Approaches to Social Mobilization of the “Prachachon Beer Group”

อรรถพล ทิพย์ดารา และ ศิวัช ศรีโกคางกุล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Atthaphon Thipdara and Siwach Sripokangkul

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: atthaphonthipdara@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีคำถามหลักคือ การรณรงค์ขับเคลื่อนเบียร์เสรีของกลุ่ม “ประชาชนเบียร์” มีกระบวนการอย่างไรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเบียร์” อาศัยการวิจัยในเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้นำกลุ่ม “ประชาชนเบียร์” และสมาชิก รวม 4 คน และอาศัยการศึกษาในเชิงเอกสาร จากหนังสือ งานวิจัยและบทความวิชาการ รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้มา และแยกแยะจัดประเภทของข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่ม “ประชาชนเบียร์” ได้มีการรณรงค์ขับเคลื่อนทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ควบคู่กัน มีการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ประชาชนเบียร์” เพื่อสื่อสารความคิดและข้อเสนอต่าง ๆ สู่สาธารณชน กลุ่ม “ประชาชนเบียร์” มีข้อเรียกร้อง 3 ข้อ ได้แก่ 1) ทำเบียร์บริโภคเองได้ 2) พุดถึงเบียร์ในที่สาธารณะได้และ 3) ขายเบียร์ออนไลน์ได้

แนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม ฯ มีอยู่ 6 ประการ ได้แก่ 1) การรวบรวมรายชื่อขอแก้ไขกฎหมายห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายผูกขาดเบียร์ 3) การฟ้องศาลปกครองขอให้ยกเลิกกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางออนไลน์ 4) การทำกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย 5) การเคลื่อนไหวร่วมกับมวลชนที่เรียกร้องให้ปฏิรูปสถาบันหลักของชาติและ 6) การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับคราฟต์เบียร์บนสื่อออนไลน์

คำสำคัญ: ข้อเรียกร้อง; แนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคม; ประชาชนเบียร์

Abstracts

The main question this research paper seeks to address is how the free beer movement of the *Prachachon Beer* group mobilized its campaign. The objectives are to study the demands and social movement strategy of the *Prachachon Beer* group. Based on qualitative research, the research used purposive sampling and in-depth interviews with four leaders and members of the *Prachachon Beer* group. In addition, the study used document research based on books, research papers, academic articles and online media articles. A content analysis was conducted in order to identify interlinkages and categorize the information. The study found that the *Prachachon Beer* group employed both online and offline campaign strategies. For example, the group used Facebook and its page named “Prachachon Beer” to publicly disseminate its various ideas and proposals. The group demands can be summarized in three points: 1) Brewing beer for self-consumption should be permitted; 2) Talking about beer in public should be permitted; 3) Selling beer online should be permitted.

The social movement strategy of the group can be summarized in six points: 1) Collecting signatures for a petition to amend the law that bans the advertisement of alcoholic beverages; 2) Supporting those affected by the beer monopoly laws; 3) Petitioning the administrative court to abolish the law that bans the online sale of alcoholic beverages; 4) Organize activities with the members of the network; 5) Joining hands with the citizens calling for a reform of the country’s main institutions; and 6) Exchange of knowledge about craft beer through online channels.

Keywords: Demands; Approaches to Social Movement; PrachachonbeerGroup

บทนำ

ตามรายงาน Freedom in The World ปี 2021 ของสถาบัน Freedom House ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศ “ไม่เสรี” (not free) ซึ่งอิงอยู่ปัจจัยหลักๆ คือ การจัดการกับผู้ชุมนุมประท้วงที่เรียกร้องการปฏิรูปด้วยการจับกุมที่ไม่เป็นธรรม และการยุบพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม (Freedom House, 2021 : online) ส่วนรายงานของ Economist Intelligent Unit เมื่อปี 2020 อ้างว่าประเทศไทยเป็นประเทศ “ประชาธิปไตยบกพร่อง”(Flawed democracy) ได้คะแนน 6.04 จากคะแนนเต็ม 10 ลดลงจากปี 2019 ที่ได้ 6.32 คะแนน โดยปัจจัยหลักในรายงานดังกล่าวก็ชี้ชัดไว้คล้ายๆ กัน คือ การจัดการกับกลุ่มต่อต้านและการควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการที่รัฐบาลจัดการกลุ่มเรียกร้องขอให้ปฏิรูปสถาบันหลักของชาติด้วยการจับกุม การควบคุมสื่อต่างชาติและสื่อในประเทศ

จากรายงาน The Inclusive Development Index 2018 ของสถาบัน World Economics Forum ได้จัดอันดับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยใช้ดัชนีชี้วัดการพัฒนาย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index) ซึ่งมีตัวชี้วัดที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ 1. การเติบโตและการพัฒนา 2. การกระจายทั่วถึง 3. ความเสมอภาคและความยั่งยืน ผลปรากฏว่าประเทศไทยซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศรุ่งเรืองใหม่ มี 4.24 คะแนน อยู่ในอันดับที่

17 จาก 77 ประเทศในกลุ่มประเทศดังกล่าว ปัญหาความเหลื่อมล้ำของไทยจึงยังอยู่ในระดับสูง (World Economics Forum, 2018 : online)

ปัญหาการผูกขาดโดยเฉพาะการผูกขาดทางเศรษฐกิจถือเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย การผูกขาดถือเป็นช่องทางการแสวงหากำไรทางลัดของธุรกิจ ทำให้กลุ่มทุนใหญ่สามารถเอาเปรียบคู่แข่งเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาดได้เป็นอย่างดี ประเทศที่ถูกครอบงำโดยกลุ่มทุนขนาดใหญ่ มีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยถ่างมากขึ้น การผูกขาดในภาคธุรกิจไทยมีการแพร่หลายมาก โดยธุรกิจที่มีการผูกขาดสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ 1. ธุรกิจที่มีลักษณะ “ครบวงจร” และ 2. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสัมปทานของรัฐ (เดือนเด่น นิคมบริรักษ์, 2557 : ออนไลน์)

ในห้วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนเสรีภาพ ประชาธิปไตยบกพร่อง มีความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับการผูกขาดทางเศรษฐกิจ การชุมนุมประท้วงจึงบังเกิดให้เห็นเป็นการทั่วไป ท้องถนนกลายเป็นพื้นที่หนึ่งในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องคุณค่าหลักในสังคมเสรีนิยมประชาธิปไตยที่ขาดหายไป ดังนั้นการชุมนุมเรียกร้องก็เป็นภาพสะท้อนของความไม่สมบูรณ์ของสังคม เมื่อมนุษย์เรียกร้องตามระบบไม่ได้ ก็เกิดความต้องการเรียกร้องให้รื้อระบบ เพื่อสร้างระบบใหม่ที่เป็นธรรมมากขึ้นกว่าเดิม

การชุมนุมประท้วงในประเทศไทย เพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันหลักของชาติในห้วงปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมามีตัวอย่างหนึ่งของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในสังคมสมัยใหม่ และตามที่ปรากฏให้เห็นได้ตามสื่อมวลชนทั่วไป การชุมนุมประท้วงดังกล่าว ประกอบด้วยหลายข้อเรียกร้องจากหลายกลุ่ม มีการใช้พื้นที่ทางกายภาพร่วมกัน เพื่อเรียกร้องอุดมการณ์เดียวกัน

การชุมนุมประท้วง เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2563 ปรากฏกลุ่มชุมนุมที่ใช้ชื่อว่า “ประชาชนเบียร์” มีข้อเรียกร้องให้ลดการผูกขาดเบียร์ในประเทศ ประเด็นเรียกร้องที่สำคัญคือการขอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 อันเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งกลุ่มประชาชนเบียร์มองว่าเป็นการผูกขาดธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะเบียร์ การจัดกิจกรรมมีจุดประสงค์สำคัญอย่างหนึ่งคือ การรวบรวมรายชื่อให้ได้เกินหนึ่งหมื่นคนเพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องให้แก้ไขกฎหมายดังกล่าว เพื่อส่งต่อให้รัฐสภาพิจารณาแก้ไขกฎหมายต่อไป อันเป็นการใช้สิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (The Matter, 2563 : ออนไลน์)

หากลองพิจารณาข้อมูลแผนที่เบียร์โลก ตามรายงาน World Beer Index 2021 ของเว็บไซต์ Expensivity.com พบว่าคนไทยดื่มเบียร์เฉลี่ย 142 ขวด (1 ขวด มี ปริมาตร 330 มล.) ต่อคนต่อปี คนไทยบริโภคเบียร์แพงเป็นอันดับที่ 4 ในเอเชีย คือ 4.82 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 143.94 บาท ต่อขวด นั่นทำให้คนไทยมีค่าใช้จ่ายในการดื่มเบียร์ เฉลี่ย 686 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 20,486.70 บาท ต่อคนต่อปี (เทียบอัตรา

แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2564) ถือว่ามากเป็นอันดับ 1 ของทวีปเอเชียอีกด้วย เบียร์จึงมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยเป็นอย่างมาก (Expensivity, 2021 : ออนไลน์)

หากเปรียบเทียบกับสัดส่วนของเบียร์ทั้งหมดในตลาดของไทย จากข้อมูลของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เมื่อปี 2561 มูลค่าทางการตลาดเกือบสองแสนล้านบาท เบียร์จากค่ายใหญ่สองถึงสามเจ้ารวมกันมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 95 ส่วนที่เหลือประมาณไม่ถึงร้อยละ 5 เป็นสัดส่วนของคราฟต์เบียร์ นั่นแสดงให้เห็นถึงความไม่หลากหลายของประเภทหรือชนิดของเบียร์ ที่ประชาชนภายในประเทศสามารถผลิตและบริโภคได้ภายในประเทศ ตลาดเบียร์ของไทยจึงมีลักษณะผูกขาด (ศศิ สุมา, 2562 : ออนไลน์)

ถ้าจะกล่าวถึงนิยามของคราฟต์เบียร์ สถาบัน the Brewers Association กล่าวว่าไว้ว่า คือเบียร์ที่ผลิตโดยโรงผลิตที่มีกำลังผลิตขนาดเล็ก เจ้าของเป็นผู้ถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 75 หรือมีความเป็นอิสระและใช้วัตถุดิบดั้งเดิม ตามความหมายกล่าว หากมองตลาดเบียร์ภายในประเทศไทย พบว่ามีบริษัทักษ์ใหญ่เพียงไม่กี่เจ้า ผู้ผลิตคราฟต์เบียร์ไม่สามารถเกิดและเติบโตขึ้นได้ด้วยข้อจำกัดทางกฎหมาย การผลิตและบริโภคคราฟต์เบียร์จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย แต่นับวันคราฟต์เบียร์ยิ่งได้รับกระแสความนิยมเพิ่มมากขึ้น (Thomas, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

สถานการณ์การผูกขาดการผลิตและการบริโภคคราฟต์เบียร์ในประเทศ ทำให้เกิดการรณรงค์ขับเคลื่อนเบียร์เสรีหรือคราฟต์เบียร์ในประเทศไทย โดยถ้าแบ่งประเภทของข้อเรียกร้องสามารถแยกออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการขอแก้ไขกฎหมายให้รัฐลดข้อจำกัดเรื่องทุนจดทะเบียนและการกำหนดปริมาณการผลิตเบียร์

2. ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการขอแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากเห็นว่าค่านิยมตามกฎหมายมีความกำกวม มีปัญหาในทางปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่

การใช้สื่อออนไลน์นำเสนอภาพการนำขวดเบียร์มาวางเรียงกัน โดยมองเห็นฉากเบื้องหลังเป็นอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นภาพที่ทรงพลัง และมีความหมายอัดแน่นอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้วิจัยต้องการตั้งคำถามว่าเบียร์เกี่ยวข้องกับอย่างไรกับสัญลักษณ์ของประชาธิปไตย การรณรงค์ขับเคลื่อนของกลุ่มประชาชนเบียร์ที่ถูกรับเห็นอย่างเด่นชัดในการเคลื่อนไหวพร้อมกับมวลชนผู้เรียกร้องให้ปฏิรูปสถาบันหลักของชาติมีความหมายอย่างไร ในสภาพสังคมปัจจุบัน (The Matter, 2563 : ออนไลน์)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเปียร์”

ระเบียบวิธีวิจัย

อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบกับการเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document Research)

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่ม “ประชาชนเปียร์” จำนวน 4 คน ประกอบด้วยแกนนำ 2 คน และสมาชิกซึ่งร่วมกิจกรรมเป็นประจำ และได้รับเลือกจากแกนนำ จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ออกแบบให้เป็นบทสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แนวคำถามเกี่ยวกับข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเปียร์”

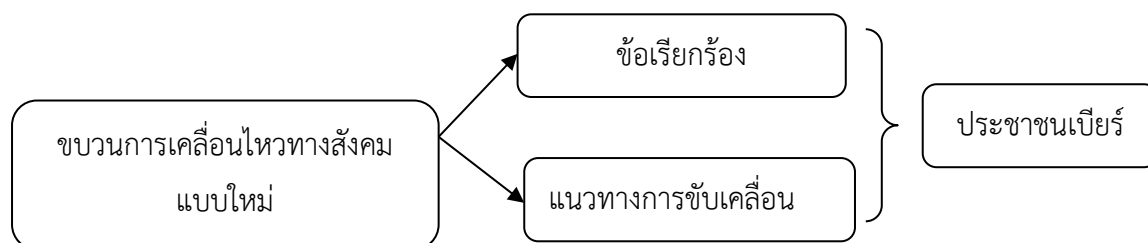
การเก็บข้อมูล

ติดต่อสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียงโดยสัมภาษณ์แกนนำผู้ดูแล เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ประชาชนเปียร์” จำนวน 2 คน ก่อน และขอให้แกนนำดังกล่าวแนะนำสมาชิกของกลุ่มซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำ อีกจำนวน 2 คน ประกอบกับการหาข้อมูลบน เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ประชาชนเปียร์” และข้อมูลบนเว็บไซต์หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแยกข้อมูลออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ส่วนที่สองเป็นข้อมูลจาก เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ประชาชนเปียร์” และส่วนที่สามเป็นข้อมูลจากเว็บไซต์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา อาศัยข้อมูลจากบทสัมภาษณ์แกนนำและสมาชิก รวม 4 คน ประกอบกับข้อมูลจาก เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ประชาชนเปียร์” พร้อมเปรียบเทียบข้อมูลที่ปรากฏในเว็บไซต์หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาตามปรากฏการณ์ สรุปข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันในเชิงเนื้อหา เพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบเกี่ยวกับข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเปียร์”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

บทความวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยแบ่งข้อมูลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. ข้อเรียกร้อง ประกอบด้วย

1.1 ทำเปียร์บริโภคเองได้

ปัญหาเนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543 ถือว่าเป็นกฎหมายจำกัดการผลิตเปียร์ โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือผู้ประสงค์จะขออนุญาตทำและจำหน่ายเปียร์ ต้อง

1) ต้องมีทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท

2) ปริมาณการผลิต

2.1) โรงงานเปียร์ขนาดเล็ก ประเภทผลิตเพื่อขาย ณ สถานที่ผลิต (Brewpub) จะต้องมีความสามารถในการผลิตไม่ต่ำกว่า 1 แสนลิตร แต่ไม่เกิน 1 ล้านลิตร ต่อปี

2.2) โรงงานเปียร์ขนาดใหญ่ จะต้องมีความสามารถในการผลิตเกิน 1 ล้านลิตร ต่อปี

ผลกระทบจากประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว ทำให้บุคคลไม่สามารถผลิตเปียร์ แม้เพียงในปริมาณเล็กน้อย เพื่อบริโภคหรือจำหน่ายเองได้ ทำให้เกิดการตั้งคำถามมากมายถึงการผูกขาดเปียร์ภายในประเทศ ดังคำสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มที่ระบุว่า

“ เปียร์เป็นเครื่องดื่มชนิดหนึ่งซึ่งมีปัญหาต้องแก้ไข ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2563)

1.2 พุดถึงเบียร์ในที่สาธารณะได้

ปัญหาในปัจจุบัน ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณ หรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม...” มาตราดังกล่าวถูกมองว่าเป็นกฎหมายที่ไม่มีความชัดเจน ก่อให้เกิดความสงสัยในการปฏิบัติมีความกำกวมในคำนิยามเรื่องการอวดอ้างสรรพคุณ การชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่ม และประเด็นการให้สินบนนำจับ กฎหมายดังกล่าวมีบทลงโทษค่อนข้างรุนแรง ไม่ได้สัดส่วนกับกฎหมายอื่น เช่นถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดมาแล้วซ้ำแล้ว การโฆษณาเหล้าเบียร์กลับมีโทษปรับมากกว่า เป็นต้น

1.3 ขายเบียร์ออนไลน์ได้

ปัญหาคือปัจจุบันมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะการขายทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมาทำให้เกิดข้อโต้แย้งในประเด็นเกี่ยวกับการที่รัฐออกกฎหมายโดยไม่สอบถามความคิดเห็นของประชาชนเสียก่อนที่จะบัญญัติกฎหมายดังกล่าว เป็นการปิดช่องทางการค้าขายของผู้ผลิตและผู้ค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายเล็ก

2. แนวทางการขับเคลื่อน

2.1 การรวบรวมรายชื่อเพื่อขอแก้ไขกฎหมายมาตรา 32 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อันเป็นการใช้สิทธิตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กลุ่ม “ประชาชนเบียร์” มีการตั้งโต๊ะเพื่อรวบรวมรายชื่อจากประชาชนที่เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องของกลุ่ม ฯ เพื่อเสนอขอแก้ไขมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2564 กลุ่มประชาชนเบียร์สามารถรวบรวม 11,169 รายชื่อ เพื่อยื่นต่อรัฐสภา และขั้นตอนต่อไปรัฐสภาจะตรวจสอบรายชื่อ ยืนยันความถูกต้องของรายชื่อ ทำประชามติผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภา และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแก้ไขกฎหมายต่อไป

2.2 การรับเรื่องร้องเรียนจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่เป็นธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเนื่องจากมีผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ทางกลุ่มประชาชนเบียร์มองว่า ไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ ทางกลุ่มจึงดำเนินการช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในฐานความผิดตามกฎหมายดังกล่าว โดยการระดมทุนทางแพนเพจ “ประชาชนเบียร์” ด้วยการผลิตเสื้อ “ประชาชนเบียร์/Beer People” เพื่อจำหน่าย ประกอบกับการรับบริจาค

จากผู้มีอุดมการณ์เดียวกัน ทั้งนี้เพื่อใช้ทุนในการจ้างนายให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาในฐานความผิดตามกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม

2.3 การร่วมเสวนากับกลุ่มภาคีเครือข่ายเหล่า เบียร์ ไวน์ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับคราฟต์เบียร์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กิจกรรมอีกอย่างของกลุ่มประชาชนเบียร์ที่เป็นการสร้างเครือข่ายคราฟต์เบียร์คือการเข้าร่วมเวทีการเสวนาเกี่ยวกับคราฟต์เบียร์ เท่าที่จะสามารถร่วมได้ ทั้งนี้เพื่อผลักดันประเด็นการรณรงค์ของกลุ่มฯ ให้บรรลุผล โดยการสร้างพันธมิตรหรือเครือข่ายที่เข้มแข็งดังคำสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มที่ระบุว่า

“ คนดื่ม คนต้ม คนขาย มารวมกัน เพื่อแก้ไขกฎหมายของประเทศนี้ กลุ่มของนักเคลื่อนไหว ไม่ได้อิงกับใครเป็นหลัก แต่อิงกับเป้าหมายและอุดมการณ์ที่คล้ายกัน มีทั้งคนอาสา ทนาย สมาชิกช่วยออกบูธ และจัดของเป็นต้น ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

“ คล้ายกับกลุ่มอื่นๆ ตรงที่ถูกมองว่าไม่ดี แตกต่างตรงที่มีเบียร์ เข้าถึงได้ง่าย ชูแนวคิดต่อต้านการผูกขาด ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

2.4 การฟ้องศาลปกครองเพื่อขอให้ยกเลิกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง “ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะการขายทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563” แกนนำของกลุ่ม “ ประชาชนเบียร์ ” พร้อมด้วยทนายได้เดินทางไปศาลปกครองเพื่อยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้ยกเลิกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว โดยศาลได้มีหนังสือแจ้งการรับคำฟ้องดังกล่าวไว้พิจารณาแล้ว

2.5 การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพควบคู่กับการเคลื่อนไหวของมวลชนที่เรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันหลักกลุ่มประชาชนเบียร์ได้เข้าร่วมชุมนุมกับมวลชนที่เรียกร้องการปฏิรูปสถาบันหลักของประเทศครั้งแรกเมื่อ 16 สิงหาคม 2563 และต่อมาเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563 กลุ่ม “ ประชาชนเบียร์ ” จัดกิจกรรมดื่มเบียร์ในมือ โดยทางกลุ่มเห็นว่าสถาบันทางการเมืองในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการเกิดขึ้นของคราฟต์เบียร์หรือเบียร์เสรีดังคำสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มที่ระบุว่า

“ เบียร์ แยกไม่ออกจากการเมือง การเมืองไม่เอื้อ เบียร์ก็เลยไม่พัฒนาสิ่งที่เราต้องการ ก็อยู่ในการเมืองด้วย ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

“ ตั้งแต่ออยู่ในมือ ได้รับความนิยมและเป็นที่สนใจมากขึ้น มีคนเข้าถึงเดือนละล้านกว่า ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

“ มีข้อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพเหมือนกัน ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2563)

“ เปียร์ของเราหมายถึงเสรีภาพ เปียร์ถูกกดทับด้วยกฎหมาย ถูกขังในกรงขังของกฎหมาย เปียร์ถูกตีกรอบ ถ้าเอาเปียร์ออกมาได้ เปียร์จึงอาจจะเป็นเสรีภาพ ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2563)

2.6 การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับคราฟต์เปียร์บนสื่อออนไลน์ต่างๆ แอดมินเพจ จำนวน 2 คน มีการแสดงข้อคิดเห็นของตนเองในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ประชาชนเปียร์” อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบัน มีผู้ติดตามเพจดังกล่าวกว่าหกหมื่นบัญชีผู้ใช้มีการจัดกิจกรรมเปียร์ (ข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2564) ดังคำสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มที่ระบุว่า

“ ออนไลน์เป็นหลัก เพราะมันโตไว เรียกสมาชิกได้เยอะ ”

(แกนนำ, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

อภิปรายผลการวิจัย

บทความงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาข้อเรียกร้องและแนวทางการขับเคลื่อนทางสังคมของกลุ่ม “ประชาชนเปียร์” พบว่ากลุ่ม ฯ มีข้อเรียกร้อง 3 ข้อ คือ 1) ทำเปียร์บริโภคนเองได้ 2) พุดถึงเปียร์ในที่สาธารณะได้ 3) ขายเปียร์ออนไลน์ได้ และกลุ่ม ฯ มีแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งหมด 6 ประการ คือ 1) การรวบรวมรายชื่อขอแก้ไขกฎหมายห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายผูกขาดเปียร์ 3) การฟ้องศาลปกครองขอให้ยกเลิกกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางออนไลน์ 4) การทำกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย 5) การเคลื่อนไหวร่วมกับมวลชนที่เรียกร้องให้ปฏิรูปสถาบันหลักของชาติและ 6) การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับคราฟต์เปียร์บนสื่อออนไลน์

จากข้อเรียกร้องทั้งหมด 3 ข้อ กลุ่ม “ประชาชนเปียร์” มีการขับเคลื่อนโดยกลุ่ม ฯ เอง ทั้งหมด 2 ข้อ คือ การขอแก้ไขกฎหมายห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการฟ้องขอให้ยกเลิกประกาศนายกรัฐมนตรี เรื่อง การห้ามขายเปียร์ออนไลน์ ส่วนข้อเรียกร้องเรื่องการทำเปียร์บริโภคนเองได้ นั้น กลุ่ม ฯ อาศัยอาศัยพันธมิตรที่มีอุดมการณ์เดียวกันอย่าง นายเท่าพิภพ ลิ้มจิตรรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ช่วยขับเคลื่อนและผลักดันโดยอาศัยกลไกของรัฐสภา ในการเสนอร่างกฎหมาย ให้รัฐสภาพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับข้อจำกัดการผลิตเปียร์ต่อไป

กลุ่ม “ประชาชนเปียร์” ผนวกขับเคลื่อนทั้งออนไลน์และออฟไลน์ควบคู่กัน มีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้คนใน

ปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารผ่านช่องทางดังกล่าว ทำให้สารที่ต้องการจะสื่อ มีการเผยแพร่เป็นวงกว้าง และเป็นที่ยอมรับได้อย่างรวดเร็ว สร้างการรับรู้ความคิดความเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีผู้เข้าร่วมกลุ่ม เพื่อรณรงค์และขับเคลื่อนทางสังคมมากขึ้น

และผู้วิจัยเห็นว่าการรณรงค์ขับเคลื่อนคราฟต์เปียร์หรือเปียร์เสรีของกลุ่ม “ประชาชนเปียร์” ในเวที ชุมชนเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันหลักของชาติ เป็นการทำกิจกรรมที่ทำให้กลุ่ม ฯ ได้รับความสนใจมากขึ้น สอดคล้องกับแนวความคิดการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ เป็นการรวมคนที่ไม่ได้อยู่ในชนชั้นหรือกลุ่ม ผลประโยชน์เดียวกันเท่านั้น แต่การรณรงค์ดังกล่าวเป็นการขับเคลื่อนทางสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เดียวกันคือสิทธิและเสรีภาพในสังคม

แม้บทความวิจัยนี้ไม่อาจชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการเรียกร้องเปียร์เสรีหรือ คราฟต์เปียร์ ทว่าผู้วิจัยพยายามอธิบายให้เห็นการก่อร่างสร้างเครือข่ายความคิดในการรณรงค์สนับสนุนเปียร์ เสรีหรือคราฟต์เปียร์ในสังคมไทยในห้วงเวลาร่วมสมัย ซึ่งยังจะเป็นการต่อสู้ในเชิงความคิดอีกเป็นเวลานาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากการสำรวจและทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเปียร์เสรี ส่วน ใหญ่จะเป็นงานวิจัยอันเกี่ยวกับข้อจำกัดทางกฎหมายในการผลิตและการโฆษณาเปียร์หรือเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ การวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาเปียร์ในประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทย การศึกษาประเด็นการเกิดขึ้นใหม่ของวัฒนธรรมใหม่ในการผลิตหรือบริโภคเปียร์ และผลกระทบทางสังคมของ วัฒนธรรมดังกล่าว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อเรียกร้องของกลุ่ม “ประชาชนเปียร์” ผู้วิจัยเห็นว่าเราทุกคนควรเรียกร้องให้ สามารถทำเปียร์ ได้เองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีข้อจำกัดด้านทุนหรือปริมาณการผลิต บุคคลสามารถแสดงความคิดเห็น วิจัยหรือโฆษณาเปียร์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าเปียร์เสรีที่มีคุณภาพและมีความหลากหลาย เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่าย เพื่อเป็นการสร้างและกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจ ให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. (2557). การผูกขาดกับความเหลื่อมล้ำในภาคธุรกิจ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/05/A151_Chapter2.pdf.
- ศศิ สุมา. (2562). “ คราฟต์เบียร์ไทย ” เสียท่า ด้วยกติกาขัดขาตัวเอง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/2019/04/th-craft-beer-industry/>.
- Expensivity. (2021). World Beer Index 2021: The Cost and Consumption of Beer Around the World. *Online*. Retrieved April 20, 2021. From <https://www.expensivity.com/beer-around-the-world/>.
- Freedom House. (2021). Freedom in The World 2021. *Online*. Retrieved April 20, 2021. From: <https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2021>.
- The Matter. (2563). เมื่อท้องฟ้าสีทองผ่องอำไพ คราฟต์เบียร์ไทยจะยืนได้ในสังคม : ว่าด้วยเสรีภาพคราฟต์เบียร์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://thematter.co/social/thai-craft-beer-and-alcohol-law/121069>.
- Thomas. (ม.ป.ป.). บุกล้างบาร์ รู้จักที่มา “ คราฟต์เบียร์ ” พร้อมแนะนำคราฟต์เบียร์ที่ควรลอง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://thomasthailand.co/lifestyle/craft-beer/>.
- World Economics Forum. (2018). The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights. *online*. Retrieved April 20, 2021. From: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf.

Responsible Digital Citizenship: Safe and Respectful Online Community Life

Ausawasowan, A., Adipat, S., Laksana, K.,
Busayanon, K., Pakapol, P. and Mahamarn, Y.

Ramkhamhaeng University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: alongkorn.au@gmail.com

Abstracts

The world in the 21st century is in the digital technology era, where both society and technology are changing rapidly. A variety of technological tools and applications have taken part in creating a style or way of life for the new generation, often referred to as “Digital Citizens.” They can undertake many activities anywhere over the Internet. However, as much as this has made things easier and faster, it also has detrimental effects. It is therefore important for everyone to be educated in digital citizenship. This study evaluates the concept of digital citizenship as the most influential concept in the 21st century. As nations engage in technological improvements, they need to ensure that students have the digital literacy and civic skills to use online learning possibilities effectively. This includes assisting students in assessing the source and authenticity of Internet materials, and practicing safe and ethical online conduct. In addition, schools may play a key role in teaching, enabling, and involving students in ICT best practices. Guiding children and young people safely, effectively, critically, and ethically in a world full of social media and digital technology is a responsibility for educators worldwide. The concept of digital citizenship has expanded to include several skills, features, and conduct that use the advantages and possibilities offered by the online environment, while creating resistance to any hazards. This study evaluates scholarly views on digital citizens, and provides a critique that will help students and teachers understand the proper, ethical, and professional behavior of digital citizens.

Keywords: Responsible Digital Citizenship; Safe and Respectful; Online Community Life; Technology

Introduction

Digital technology is becoming more prevalent, accessible, and portable, and more individuals are increasing their online and digital involvement. Unfortunately, understanding new possibilities, norms, and possible digital world problems does not instantly come with long-term usage (Isman & Gungoren, 2013: 551-556) Not everyone utilizing digital technology understands how to best manage the spectrum of tools available. Even experienced digital technology users may become victim to hackers, lose control of their online representation, or may otherwise not preserve their digital identity optimally.

Today’s students are expected to master and use abilities that vary substantially from earlier generations. These abilities include communication and collaboration using various methods and platforms, acquiring digital literacy, critical thinking, and resolving complicated issues (Simsek & Simsek, 2013: 126-137) The wide range of online information and resources, along with the possibility of connecting immediately with peers and instructors, provides

* Received: June 14, 2021; Revised: June 23, 2021; Accepted: June 25, 2021

highly engaging and collaborative learning settings. In addition, students may follow their interests purely and rapidly, and locate educational materials and experiences online.

Although media and technology are very promising for learning, young people need guidance and instruction to make intelligent judgments in the digital world. According to the survey, “Technology support: concern, controversy, and balance,” half of the adolescents and more than one-quarter of parents are glued to their mobile devices (Kim & Choi, 2018 : 155-171) In addition, the “Common Sense Census: Tweens and Young Media Use” indicated that over half of young people interfere with their education by multitasking with social media while completing their schoolwork (Palacin et al., 2021 : 149)

UNESCO’s (2014 : 34) report entitled “Fostering Digital Citizenship through Safe and Responsible Use of ICT: A review of current status in Asia and the Pacific,” analyzed the responses and policies of 12 countries across Asia and the Pacific regarding information technology, and communication. It was found that digital citizenship was often linked to national development, and most countries place the highest priority on digital citizenship in terms of safety, along with preventing potential risks. This reflects a concern for safety and needs to be addressed urgently. The second concern is responsibility in using technology. There is a call for balanced use to help users control themselves and have the flexibility to use information and communication technology for maximum benefit. In addition, the scope of digital citizenship needs to extend beyond the basic concepts of online security, together with guidelines for preparing youth to live and participate in a technology-rich society. The third and the fourth are value reinforcements and benefits of ICT use respectively (UNESCO, 2015 : 65)

Guiding children and young people safely, effectively, critically, and ethically in a world full of social media and digital technology is a responsibility for educators worldwide. The concept of digital citizenship has expanded to include several skills, features, and conduct that use the advantages and possibilities offered by the online environment while creating resistance to any hazards.

Essential Elements of Digital Citizenship Digital Access

Digital access refers to complete electronic social involvement (Isman & Canan Gungoren, 2014 : 73-77) IT offers a platform for linking students to a worldwide knowledge library, and, most crucially, with other learners, instructors, and individuals that may contribute considerably to their education and growth. Technology users need to be informed and assisted in the establishment of digital citizenship via electronic access. Digital isolation in an electronic society does not help the progress of users. Everyone, regardless of who they are, should have equal access to technology. There is also a need to deal with places or organizations with inadequate connections. We must commit to equitable digital access to become influential citizens. Schools should acquire technology, and children should be allowed to use the Internet when learning needs arise. Students should be advised on useful websites. Schools may organize workshops to facilitate and make Internet browsing efficient. Teachers and students should be taught to make maximum use of technology. Technical assistance should be sufficient to satisfy individual demands.

1. Digital Commerce

Technology users must comprehend that a substantial proportion of the market economy is electronically achieved. Legitimate and legal trading occurs, but the buyer or seller

must be aware of their obligations. Many people have realized that toys, clothing, automobiles, and food are often available on the Internet (Al-Zahrani, 2015 : 203-217) At the same time, there are a number of items and services that challenge the laws and morality of specific nations, such as illegal downloads, pornography, and gambling. In a new digital economy, users must learn how to be responsible participants. Spending considerable personal money on the Internet, students should be warned about online identity theft and fraud. They should also be knowledgeable and careful about the dangers and possibilities related to online purchases or transactions.

2. Digital Communication

In the last two decades, communications have changed dramatically. One of the digital revolution's critical developments is a person's capacity to communicate with others. Communication blossomed in the 21st century to provide a wide variety of alternatives. The growing digital communication choices have altered everything since individuals can constantly communicate with others. Now everyone has the chance to interact and cooperate with anybody from anywhere. Students can interact with people worldwide as easily as if they were next door (Isman & Gungoren, 2014 : 551-556) Unfortunately, many users were not educated on making proper judgments regarding the many digital communication alternatives. Teachers need to discuss the functions of today's communication technologies in our educational environment. Several debates are needed, including the learning environment, pedagogical techniques, students' safety, privacy, global accountability, management of identities, and information security — all for the sake of preparing pupils for their digital life. Students should be mentored in the development of their digital identity. The nature of privacy and public sharing should be discussed. Students should be aware of what they may post publicly, and what must remain private (i. e. personal data limitations, photographs, videos). Students should also be thoroughly aware of cyberbullying, and how to protect themselves from it.

3. Digital Literacy

Digital literacy is a technique of technology coaching, teaching, and learning. Although schools have progressed quite far in technology integration, more research is needed. A fresh emphasis must be placed on the technologies that should be taught, and how to utilize them. New technology is making its way into the workplace, without being employed in schools. Furthermore, employees in many different jobs require rapid information (just-in-time information). This procedure requires advanced search and processing expertise. Learners need to understand how to learn in a digital culture (Isman & Gungoren, 2014 : 73-77) Students should be taught to learn anytime and anywhere. As new technologies develop, students must understand how to make rapid and appropriate use of this technology. Digital citizenship entails training people in a new manner - they require a high level of knowledge literacy. Students should be taught in different ways. Workshops on polishing technical abilities should be held. Games, quizzes, and workshops should be held to promote students' digital literacy.

4. Digital Etiquette

Digital etiquette refers to accepted behavioral norms in digital contexts. Technology users typically consider this one of the most critical issues in digital citizenship. We understand incorrect behavior when we see it, but do not learn digital labels before using technology (Isman & Gungoren, 2014 : 73-77) As a result, restrictions and regulations are often implemented, or the technology is prohibited from improper usage. It is challenging to develop regulations and policies; teachers should train everyone to become responsible and

knowledgeable digital citizens in this new society. Discussions on digital etiquette should be organized. A teacher should direct pupils to digital etiquette in both casual and formal environments.

5. Digital Law

Digital law relates to legal, moral, and ethical obligations in the field of digital environments. Digital law addresses technological ethics within a society. Unethical usage is expressed as robbery and criminality. Ethical usage is shown in the form of compliance with rules. Users must recognize that stealing or damaging work, identity, or property online is a crime (Isman & Gungoren., 2014 : 73-77) There are specific social standards that consumers in an ethical society need to be aware of. These regulations apply to everyone working or playing online. It is unethical to hack data, illegally download music, create damaging viruses, or steal any property. In classrooms and organizations, digital law may directly affect pupils. Discussions and seminars should be organized to inform students about legal obligations, judgments, and ethics relating to the digital world. Pupils need to be trained and directed to use law-enforcing technologies.

6. Digital Security

Some people steal, harm, or disturb other people in society. The same can occur in a digital community. It is not sufficient to rely on the safety of other members of the community. Students require protection against viruses, data backups, and the surge management of equipment. As liable citizens, teachers need to secure information from external influences that can be disruptive or harmful. Digital security offers the required steps to ensure security and safety (Isman & Gungoren, 2014 : 73-77) This must be handled both in terms of learning for students, and safeguarding students, resources, and the organization. Students need to be oriented toward students' risk, improper access, inappropriate communication between students or teachers, and loss of data on servers.

7. Digital Rights and Responsibilities

Digital rights and responsibilities mean perception of freedoms, requirements, or agreements for everyone in the digital world. When a person creates or publishes anything in the online world, there must be a right to its protection, without any infringement of rights and both direct and indirect damages to others (Ribble, 2015 : 45-50)

8. Digital Health and Wellness

Digital health and wellness mean both physical and mental well-being in the digital world. Users of digital technology must have knowledge and understanding of such risks. As for physical well-being, injuries may arise from the use of digital technology devices, such as numbness in the hands from working with a computer for a long time, visual fatigue, and incorrect posture. Risks to mental well-being include Internet addiction, or stress caused by the intense use of digital technology (Ribble, 2015 : 45-50)

Significance to Education

Today, technology is part of every childhood, and pupils have access to technology at an early age. Thus, it is vital to make further attempts to educate students about digital citizenship – often referred to as digital wellness or digital ethics – just as schools and parents concentrate on educating their children on how to be good citizens in the community (Xu et al., 2019 : 735-752) Furthermore, the Internet is full of cyberbullying, online crimes against children, child predators, and more. In this context, it is crucial for schools to integrate digital

citizenship into their curriculum (Palacin et al., 2021 : 149) Furthermore, digital citizenship is crucial in teaching pupils to live in a technological environment. It is particularly vital for schools to teach digital citizenship when students utilize gadgets and tablets in classrooms.

Digital citizenship focuses on the importance of education, highlighting that continual lifetime learning affects all situations, transversally and fluidly, where a programming system for digital citizenship takes place. Thus, the digital citizenship education approach regards education as the spark and the consequence of a citizen's journey. Digital citizenship in schools empowers children via education, allowing them to acquire skills, and be actively involved in a digital society. These are the skills and information essential for users to exercise and protect their democratic rights and responsibilities online, and promote and protect online human rights, democracy, and the rule of law (Isman & Gungoren, 2013 : 551-556) The introduction of relatively cheap technology makes the "digital gap" more likely to represent a gap in the abilities needed to utilize technology rather than access to technology per se.

Digital technology has enhanced education and training on physical university campuses in regularly scheduled education and teaching events, as well as less formal higher education centers. Although their growth as digital citizens – confident and competent individuals in the broader variety of digitally enhanced professional and social networks – may vary, students' digital abilities and know-how will grow during their academic career. Digital citizenship education inspires young people to increase their online knowledge, commitment, and creativity, and learn about the legal impact of their online actions. Digital citizenship is a new component of citizenship education, focusing on educating students to work, live, and engage effectively in digital environments.

Digital citizenship is a person's behavior in using information technology and communication in the online world appropriately and effectively, by providing knowledge, skills, and abilities, as well as responsibility to oneself and society. It was found that most educators and organizations gave priority to the skills and abilities aspects of digital citizenship, followed by the moral and ethical aspects of digital citizenship and knowledge related to citizenship respectively (Wright, 2008 : 262-264; Ribble, 2015 : 45-50; Global digital Citizen Foundation, 2015 : online ; UNESCO, 2015 : 65; Net Safe, 2018 : online)

Ribble's (2015) concept of digital citizenship is often put forward as the original concept towards the development of digital citizenship in the field of education. This is because it has many paradigms closely relevant to global citizenship, which focus on enhancing knowledge and the ability to cope with new opportunities and threats from the rapid changes of the 21st century. In addition, the instrument for assessing and evaluating digital citizenship is a 5-level rating scale questionnaire using the Likert Scale technique, which has been adapted differently, depending upon the purposes and the frameworks (e.g., Ribble, 2015 : 45-50; ISTE, 2015 : online; Al-Zahrani, 2015 : 203-217; Kim & Choi, 2018 : 155-171), of the research study on digital citizenship in Thailand.

Digital Citizenship in Thailand and Other Countries

A qualitative case study was conducted to examine providing high school students with technological experience to build a feeling of digital citizenship. Social media can be used to motivate students to learn about various cultures and nations, and compare their digital footprints. To uncover themes and trends, Snyder examined two exchanges using open coding. The case study results showed that students expanded their knowledge and made better efforts in online collaborative spaces to make responsible, ethical, and suitable decisions (Pardo &

Siemens, 2014 : 438-450) In addition, instructors vowed to continue implementing responsible and ethical usage methods in their education. However, the research results showed that if instructors had not participated in the research, integrating digital citizenship aspects into the program would not have been explored. Al-Zahrani (2015) has investigated students and teachers who work together to understand digital citizenship, and evaluated what teachers do to integrate technology professionally, and what children learn from teachers' activities (Al-Zahrani, 2015 : 203-217) Research conducted in the previous eight years of Al-Zahrani study has shown a trend in which the correct, liable, and ethical usage of technology among learners and instructors at all levels lacks understanding and expertise. This conclusion is consistent with the need for more research on digital citizenship competence. At the same time, it is necessary to focus on what instructors and students know, and less about what they do not know.

Meta-analyses of teachers' beliefs show that instructors have a significant effect on education. Moreover, their educational level is critical for the development of education quality (Xu et al., 2019 : 735-752) The ideas and foundations of the 21st century are more complicated than those in any preceding century. People need more ability to explore, assess, and consider problem solutions to succeed. Educators require curriculum design for teaching, and technology education to accommodate changing social and technological needs (Xu et al., 2019 : 735-752) Graduates require a variety of digital literacy abilities for employment, so instructors are obliged to ensure that students obtain the necessary qualifications during their official training.

Various research has shown that instructors have a good sense of technology usage in the classroom and feel that educational experience with mobile devices may be of substantial advantage. Teachers' approach to computer uses in their classrooms, and their choice to use technology in their activities are also linked to their degree of ICT comfort. A random participant survey was undertaken in 356 schools with 702 K-12 students to identify characteristics that affect the perception of digital technology efficacy (Lauricella, Herdzina, & Robb, 2020 : 158)

In summary, research studies on digital citizenship, conducted from 2016 until the present, have placed emphasis on school principals, teachers, university students, and students or youths. Their primary aim was to explore and create a policy framework for the development of educational administration. There were few studies on developing instructional models or learning management processes to promote digital citizenship. The studies conducted in many countries focused on providing an understanding of the context of digital citizenship, and the development of digital citizenship assessment and evaluation instruments. It could be said that there are many issues and gaps to be filled by further research.

Discussion

Pardo and Siemens (2014) found that ethics are connected to understanding acceptable and inappropriate online behavior by stakeholders in the firm. Several researchers have investigated unethical online behaviors. An empirical three-year investigation named the Good Play Project by Harvard Graduate School of Education monitored young online workers to establish their digital knowledge and ethics. The researchers uncovered five issues that indicated insufficient technology or ethical problems, including identity, property, authorship, credibility, and participation.

Identity is the knowledge of how individuals present themselves, and the information they supply in online situations. Shared data may be unduly divulged, or deceptive. Privacy issues are related to the personal data one supplies, or what individuals publish about others, including the publication or marking of photos of an unwanted or problematic individual. Credibility is founded on trust and confidence (Bouzguenda, Alalouch, & Fava, 2019 : 50) for example, reading assessments of venues or goods to judge the authenticity of online promotions. Researchers have highlighted the need for more research to understand how young people can be influenced to make ethical online choices, and what assistance they need to do so. Researchers propose that a curriculum be developed to teach young people to develop the abilities needed to make healthy online judgments. In addition, more studies are needed to determine practical objectives and activities.

Bouzguenda, Alalouch, and Fava (2019) qualitatively examined electronic conversations from a three-week online series of conversations with over 150 teachers, teenagers, and parents in partnership with Global Kids and common sense. The results revealed that adults are more inclined to assume ethical and moral responsibilities than adolescents. Adolescents indifferently engaged in illicit online activities, such as downloads and stealing others' intellectual property. This study indicates the crucial role adults, teachers, and parents play in molding children and teens into good digital citizens. The researchers recommended that individuals, particularly parents, address moral and ethical behavior with young people online through support groups and interference programs.

Poor online conduct, for example, cyberbullying or harassment, might be a way to improve personal popularity or seek affirmation by making others more vulnerable or weaker. If students are not taught how to effectively and responsibly engage online or in person, they cannot interact with others, especially with various religious ideas and systems, and will be unable to build an ethical or moral standard based on communication and tolerance. Unguided use of technology might lead to a flawed moral compass, and an increased risk of negative interactions among people (Kara, 2018 : 172-185) Professors and students may be trained to use various technologies, regardless of their level of education. However, this training must be based on responsible and ethical behavior, in order to prevent any unwanted, and possibly harmful long-term habits. Understanding what is acceptable and unwanted in using technology must be created both in the family and educational contexts. Therefore, when time is spent solving future problems of improper technological usage and emphasizing the proper use of technology, pupils are less likely to make erroneous judgments.

Studies have pointed out that focusing on the importance of exposure to education will make it possible for students to conduct themselves in digital technology responsibly and ethically. In addition, educators may demonstrate proper technological behavior to create and include digital citizenship in the curriculum (Pardo & Siemens, 2014 : 438-450) The formation of digital citizenship knowledge and concepts will therefore assist in defining the assistance required to ensure that instructors and students can benefit utmost from digital citizenship.

Conclusion

Digital citizens have become a focus for schools that consider integrating technology as a fundamental teaching and learning approach in educating their students for living and working in the 21st century. Education is founded on values, and education is offered in terms of values. The ethical, accountable, and safe use of digital technology cannot be educated if values are not continually and openly included in all educational endeavors. Only through

inculcating individual and social values in every child, teenager, and youth, is an ethically mature society feasible. This value training should be continued throughout every person's life cycle. Technologies should not be simply employed but they should be adequately utilized. The proper use of technology ensures sustainability, controlled consumption, respect for persons and their rights, the fulfillment of fundamental requirements (including education, communication, and social engagement), and the well-being of individuals and collectives. Any excessive, unsuitable, or dangerous use or management of technologies that could adversely impact individuals should be rejected.

Many countries have devoted much attention to promoting and developing digital citizenship by developing various projects, educational activities, and school curricula to educate people in digital citizenship. Educational institutions are aware that they need to create instruction that fosters students' quality digital citizenship skills and provides them with the opportunity to assess themselves and receive feedback. The results obtained from their self-assessment should be used to show different strengths and weaknesses of each individual student, thereby helping them to develop themselves further.

References

- Al-Zahrani, A. (2015). Toward Digital Citizenship: Examining Factors Affecting Participation and Involvement in the Internet Society among Higher Education Students. *International Education Studies*. 8 (12), 203-217.
- Bouzguenda, I., Alalouch, C., & Fava, N. (2019). Towards intelligent, sustainable cities: A review of the role digital citizen participation could play in advancing social sustainability. *Sustainable Cities and Society*, 50, 101627.
- Global Digital Citizen Foundation. (2015). *Digital citizenship school program*. Retrieved from <https://globaldigitalcitizen.org/digital-citizenship-school-program>.
- Isman, A., & Gungoren, O. C. (2013). Being a digital citizen. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 106, 551-556.
- Isman, A., & Gungoren, O. C. (2014). Digital citizenship. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*. 13 (1), 73-77.
- Kara, N. (2018). Understanding university students' thoughts and practices about digital citizenship: A mixed-methods study. *Journal of Educational Technology & Society*. 21 (1), 172-185.
- Kim, M., & Choi, D. (2018). Development of youth digital citizenship scale and implication for an educational setting. *Journal of Educational Technology & Society*. 21 (1), 155-171.
- Lauricella, A. R., Herdzina, J., & Robb, M. (2020). Early childhood educators' teaching of digital citizenship competencies. *Computers & Education*. 158, 103989.
- Net safe. (2018). New Zealand teens and digital harm: Statistical insights into experiences, impact and response. *Online*. Retrieved march 14, 2021. From: https://www.netsafe.org.nz/NZ-teens-and-digital-harm_statistical-insights_2018.pdf.
- Palacin, V., Ferrario, M. A., Hsieh, G., Knutas, A., Wolff, A., & Porras, J. (2021). Human values and digital citizen science interactions. *International Journal of Human-Computer Studies*. 149, 102605.
- Pardo, A., & Siemens, G. (2014). Ethical and privacy principles for learning analytics. *British Journal of Educational Technology*. 45 (3), 438-450.

- Ribble, M. (2015). *Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know*. International Society for Technology in Education.
- Simsek, E., & Simsek, A. (2013). New literacies for digital citizenship. *New educational technology*. 4 (2), 126-137.
- UNESCO. (2014). *Fostering digital citizenship through safe and responsible use of ICT: A review of current status in asia and the pacific*. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNESCO. (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives*. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Wright, S. (2008). Digital citizenship: The internet, society, and participation, by Karen Mossberger, Caroline J. Tolbert, and Ramona S. McNeal, *Journal of Information Technology & Politics*. 5 (2), 262-264.
- Xu, S., Yang, H. H., MacLeod, J., & Zhu, S. (2019). Social media competence and digital citizenship among college students. *Convergence*. 25 (4), 735-752.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการอย่าง ชุ่มชื้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็น นักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็น ประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่นเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Roi Kaensarn Acadami ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดย สามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Roi Kaensarn Academi โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้ง บทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้า เว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้ว ต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่ง บทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สี่ โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ ข้อมูล

5) กรอบแนวคิดในการวิจัย

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่าง ชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของ ผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของ ตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้ เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

↑ 1. นิ้ว ← 1 นิ้ว ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt) Articles English (14 pt) → 1 นิ้ว ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt) ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt) หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt) Name - Surname of Article author (12 pt) Agency (12 pt) E-mail (12 pt) ***** บทคัดย่อ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน 350 คำ) คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt) Abstract (14 pt) (12 pt ไม่เกิน 350 คำ)..... Keywords : 3-5 words (12 pt) บทนำ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... สรุป (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... เอกสารอ้างอิง (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... ↓ 1 นิ้ว	
---	--

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ขวลิต ประภาวนนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม*. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมธานีนิมิต. กรุงเทพมหานคร: พิสูจน์การพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosophy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Roi Kaensarn Acadami เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

- ฉบับที่ 1 มกราคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มกราคม)
- ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
- ฉบับที่ 3 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)
- ฉบับที่ 4 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
- ฉบับที่ 5 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)
- ฉบับที่ 6 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
- ฉบับที่ 7 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)
- ฉบับที่ 8 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
- ฉบับที่ 9 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)
- ฉบับที่ 10 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
- ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)
- ฉบับที่ 12 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Roi Kaensarn Acadami

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

E-Mail :โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Roi Kaensarn Acadami

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Roi Kaensarn Acadami

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

(.....)

คำบารุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Roi Kaensarn Acadami

เรียน บรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami

ตามที่ ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Roi Kaensarn Acadami

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Roi Kaensarn Acadami ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่าน ขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....
(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

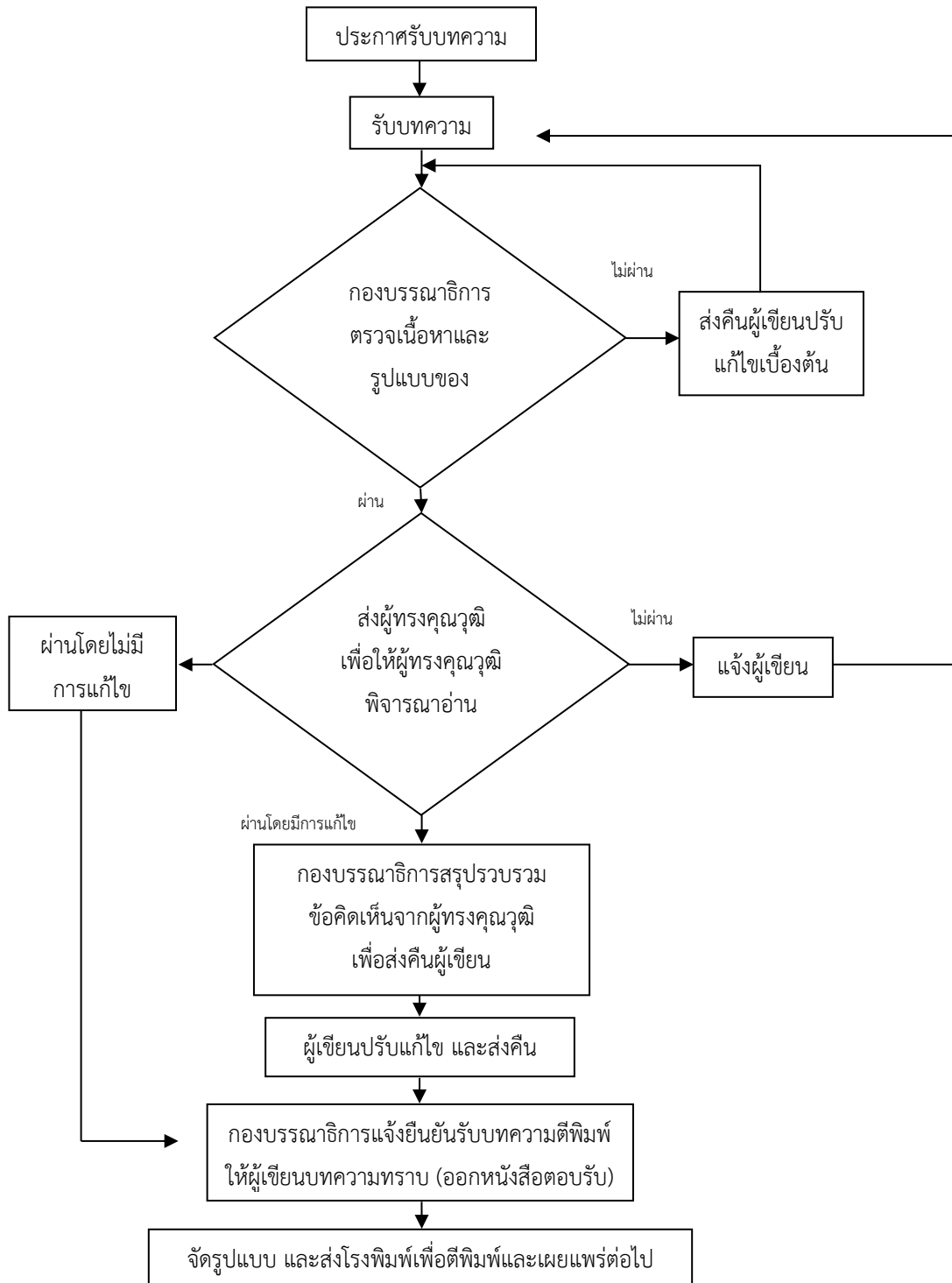
ID : Line

E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์ Journal of Roi Kaensarn Acadami

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาบทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรบริหารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาบทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้าง

ถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงาน
ชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.
2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.
3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.
4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).
5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.
6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.
7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.
2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.
3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.
4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.
5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.
6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.
7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.
8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as ‘the revoked article’.

Duties of Reviewers

1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper’s author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper’s contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บกก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRkSA/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

